

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY

Poslanecká sněmovna

2009

V. volební období

950

Vládní návrh

n a v y d á n í

ZPRÁVY

**O PLNĚNÍ STÁTNÍHO ROZPOČTU ČESKÉ REPUBLIKY
ZA 1. POLOLETÍ 2009**

Ministerstvo financí
Čj. 11/69 419/2009-112

Pro jednání Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

**ZPRÁVA
O PLNĚNÍ STÁTNÍHO ROZPOČTU ČESKÉ REPUBLIKY
ZA 1. POLOLETÍ 2009**

Důvod předložení :

Materiál je předkládán podle § 20
odst. 1 zákona č. 218/2000 Sb.,
o rozpočtových pravidlech

Obsah:

Vládní návrh usnesení Poslanecké sněmovny
Parlamentu České republiky

Zpráva o plnění státního rozpočtu
České republiky za 1. pololetí 2009

- I. Ekonomický vývoj České republiky
- II. Výsledky hospodaření státního rozpočtu
- III. Hospodaření rozpočtů územních
samosprávných celků
- IV. Vývoj státních finančních aktiv a pasiv
- V. Zpráva o řízení státního dluhu

Tabulková část

Příloha – Přehled vývoje nedoplatků daňových
příjmů veřejných rozpočtů

Předkládá: Ing. Jan F i s c h e r , CSc.
předseda vlády ČR

Parlament České republiky

Poslanecká sněmovna 2009

5. volební období

Vládní návrh

U S N E S E N Í

Poslanecké sněmovny

ze schůze 2009

k návrhu Zprávy o plnění státního rozpočtu České republiky

za 1. pololetí 2009

Poslanecká sněmovna

b e r e n a v ě d o m í

zprávu o plnění státního rozpočtu České republiky za 1. pololetí 2009

O b s a h

	Strana
I. Ekonomický vývoj České republiky v 1. pololetí 2009	1
1. Shrnutí základních tendencí ekonomického vývoje	1
2. Ekonomický výkon	10
3. Cenový vývoj	18
4. Trh práce	24
5. Platební bilance	30
6. Měnový vývoj a finanční trh	39
7. Veřejné rozpočty	48
II. Výsledky hospodaření státního rozpočtu za 1. pololetí 2009	55
1. Celkové výsledky hospodaření státního rozpočtu	55
2. Příjmy státního rozpočtu	63
3. Výdaje státního rozpočtu	88
4. Čerpání vládní rozpočtové rezervy	136
5. Výdaje na zajištění příprava výkonu předsednictví ČR v Radě EU	137
6. Výdaje státního rozpočtu na financování společných programů Evropské unie a České republiky	138
7. Pokladní plnění státního rozpočtu za leden až srpen 2009	150
8. Výhled plnění státního rozpočtu do konce roku 2009	156
III. Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků za 1. pololetí 2009	157
IV. Vývoj státních finančních aktiv a pasiv	183
V. Zpráva o řízení státního dluhu v 1. pololetí 2009	193

Tabulková část

Tabulka č. 1 - Bilance příjmů a výdajů státního rozpočtu
v druhovém členění rozpočtové skladby

Tabulka č. 2 - Celkové příjmy a výdaje státního rozpočtu podle kapitol

Tabulka č. 3 - Mandatorní výdaje

Tabulka č. 4 - Bilance příjmů a výdajů obcí a DSO, krajů a RRRS za 1. pololetí 2009

Zpráva o plnění státního rozpočtu

České republiky za 1. pololetí 2009

I. Ekonomický vývoj České republiky v 1. pololetí 2009

1. Shrnutí základních tendencí ekonomického vývoje¹

Ekonomický vývoj České republiky je charakterizován vybranými indikátory v následující tabulce:

Tabulka 1

		2007	2008					2009	
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q
HDP, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	3535	3694	876	940	939	939	871	917
Index deflátoru HDP	<i>mzr. %</i>	3,4	1,7	2,6	1,4	0,9	2,1	4,0	3,5
Míra inflace, průměr za období	<i>mzr. %</i>	2,8	6,3	7,4	6,8	6,6	4,7	2,2	1,5
HDP, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	6,1	2,7	2,7	4,2	3,9	0,0	-4,4	-5,8
Výdaje na konečnou spotřebu domácností	<i>mzr. %</i>	4,8	3,4	3,7	3,3	3,3	3,4	1,8	1,4
vlády	<i>mzr. %</i>	0,7	1,6	-0,3	2,9	3,7	0,4	4,4	2,6
Tvorba hrubého fixního kapitálu	<i>mzr. %</i>	10,8	-1,1	1,3	-1,2	-0,5	-3,5	-7,5	-7,2
Míra nezaměstnanosti VŠPS	<i>%</i>	5,3	4,4	4,7	4,2	4,3	4,4	5,8	6,3
Registrovaní nezaměstnaní, průměr	<i>tis. osob</i>	393	325	355	312	310	322	409	456
Náhrady zaměstnancům (domácí koncept)	<i>mzr. %</i>	9,4	7,7	11,0	8,7	7,0	4,9	0,5	-1,7
Podíl obchodní bilance na HDP ^{x)}	<i>%</i>	3,4	2,8	3,3	3,6	3,7	2,8	2,7	3,1
Podíl běžného účtu na HDP ^{x)}	<i>%</i>	-3,1	-3,1	-3,1	-3,2	-2,6	-3,1	-3,3	-2,6
PRIBOR 3M, průměr	<i>%</i>	3,1	4,0	4,0	4,2	3,9	4,1	2,7	2,3

Pramen: ČSÚ, ČNB, MPSV, propočty MF

Všechna data sezónně neočištěna.

^{x)} Na bázi ročních klouzavých úhrnů

Po třech letech vysokého ekonomického růstu se výkon české ekonomiky v roce 2008 zpomalil. Hrubý domácí produkt (HDP) se v reálném vyjádření zvýšil o 2,7 %. Ve srovnání s ostatními ekonomikami EU27 se stále jednalo o vysoké tempo růstu. Důvodem nižší hospodářské dynamiky byl nástup dopadů recese hlavních obchodních partnerů na českou ekonomiku, která byla vyvolána turbulencemi a propadem finančního trhu v USA. Samotné problémy finančního trhu se české ekonomice vyhnuly. V 1. pololetí 2009 HDP meziročně reálně klesl o 5,1 %. Mezičtvrtletně HDP klesl již ve 4. čtvrtletí 2008, a to o 1,3 %, v 1. čtvrtletí 2009 pak dále poklesl o 4,8 % a dle prvního odhadu ve 2. čtvrtletí 2009 nepatrně vzrostl o 0,1 %. Česká ekonomika se i s ohledem na vývoj ostatních makroekonomických ukazatelů nacházela v recesi.

Ekonomická úroveň ČR měřená jako HDP na obyvatele (při přepočtu na standard kupní síly²⁾) podle odhadu EUROSTATu za rok 2008 dosáhla zhruba 83 % průměru EU27, když v roce 2004 byla cca 75 %. Mezi novými členskými zeměmi dosahují vyšší úrovně pouze Kypr a Slovinsko (cca 92 %). Dynamika reálné konvergence se zejména vlivem vysokého diferenciálu temp růstu reálného HDP proti EU27 v posledních 4 letech držela na vysokých hodnotách.

¹ Zpracováno na základě statistických dat známých do 10. září 2009.

² Jedná se o přepočet na základě parity kupní síly (PPP),

Česká ekonomika se podle posledních odhadů nacházela na vrcholu hospodářského cyklu na konci roku 2007. Tempo růstu HDP bylo v roce 2008 nižší než tempo růstu potenciálního produktu a kladná produkční mezera se proto uzavírala. Odhad produkční mezery za 1. pololetí 2009 dosahuje záporné hodnoty blíží se 5 % potenciálního produktu.

Meziroční růst potenciálního produktu v 1. pololetí 2009 odhadujeme mírně pod 3 %. Z vývoje tempa růstu potenciálního produktu je patrné, že nelze očekávat jeho další razantní zvýšení. Růst potenciálního produktu byl v předchozích letech tažen rychlým růstem trendu souhrnné produktivity výrobních faktorů, její příspěvek k růstu potenciálního produktu v 1. pololetí 2009 se snížil na 1,8 p.b. Dlouhodobě stabilní je příspěvek kapitálové vybavenosti ekonomiky.

K poklesu reálného HDP o 5,8 % ve 2. čtvrtletí 2009 nejvíce přispěla souhrnná produktivita výrobních faktorů, a to 4,6 p.b. Kapitál naopak působil proti poklesu HDP, a to kladným příspěvkem přibližně 0,8 p.b., zaměstnanost pak přispěla k poklesu HDP 2,0 p.b. Ukazatel počtu odpracovaných hodin vztahených na jednotku zaměstnanosti dosáhl záporného příspěvku 1,2 p.b.

Z pohledu výdajové strany HDP byl meziroční pokles HDP v 1. pololetí 2009 o 5,1 % zapříčiněn vývojem tvorby hrubého kapitálu a zahraničního obchodu. Pozitivně na vývoj HDP naopak působil vývoj výdajů na konečnou spotřebu, přičemž spotřeba domácností přispěla k růstu HDP 0,8 p.b. a spotřeba vlády 0,7 p.b. Příspěvek tvorby hrubého kapitálu byl záporný ve výši 5,0 p.b. Ačkoliv investiční aktivita byla v důsledku negativního vývoje ekonomik hlavních obchodních partnerů a jisté míry opatrnosti na finančním trhu utlumena a meziročně tvorba hrubého fixního kapitálu poklesla o 7,4 %, hlavním faktorem záporného příspěvku tvorby hrubého kapitálu byl meziroční pokles zásob. Příspěvek salda zahraničního obchodu byl záporný, přičemž vývozy meziročně klesly o 18,4 % a dovozy o 18,1 %.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) v 1. pololetí reálně klesla o 5,5 %. S ohledem na povahu recese české ekonomiky byl tento propad HPH způsoben zejména odvětvím zpracovatelského průmyslu, jehož příspěvek k poklesu HPH dosáhl 3,4 p.b. K poklesu však přispělo i odvětví peněžnictví, komerční služby a odvětví obchod, pohostinství, doprava.

Nominální HDP, který je rozhodující veličinou pro vývoj daňových základů a výpočet poměrových ukazatelů, v 1. pololetí 2009 meziročně poklesl o 1,6 %. Úhrnná cenová hladina měřená implicitním cenovým deflátozem HDP vzrostla v 1. pololetí 2009 o 3,7 %. K meziročnímu růstu implicitního cenového deflátoru významně přispěl vývoj deflátoru tvorby hrubého kapitálu a rovněž meziroční zlepšení směnných relací o 2,2 %.

Zlepšení (zhoršení) směnných relací postihuje alternativní ukazatel k reálnému HDP, tzv. reálný hrubý domácí důchod³ (RHDD). Ten ve 2. čtvrtletí 2009 meziročně klesl o 4,2 %, tedy méně než činil pokles reálného HDP.

Trh práce byl významně ovlivněn dopady globální krize ve všech svých složkách. Růst nezaměstnanosti byl bezprecedentní. Pokles zaměstnanosti a pád volných pracovních míst vypovídaly o úbytku pracovních příležitostí. Přitom logickou snahou fungujících podniků bylo propouštět jen v nezbytných případech a udržet v aktivitě maximum svých kmenových pracovníků, často však za cenu dočasného krácení pracovních úvazků, a tedy i mezd.

³ RHDD oproti reálnému HDP zachycuje důchod (zisk nebo ztrátu) domácí ekonomiky ze změny směnných relací.

Celková zaměstnanost podle VŠPS se v průměru za 1. pololetí meziročně snížila o 0,7 %, v tom počet zaměstnanců klesl o 1,4 % a počet podnikatelů vzrostl o 2,5 %. Míra zaměstnanosti obyvatel v produktivním věku se citelně o 0,9 % snížila na 65,5 %. Míra ekonomické aktivity nepatrně vzrostla díky výraznému růstu počtu nezaměstnaných.

Růstem nezaměstnanosti a úbytkem pracovních míst byly postiženy v zásadě všechny regiony. Řešení lokálních dopadů rušení specializovaných výrobních kapacit bude patrně nadstandardně náročné. Podle VŠPS počet nezaměstnaných meziročně vzrostl v průměru na 318 tisíc, registrovaných uchazečů o zaměstnání bylo v průměru 433 tisíc, v tom 190 tisíc pobírajících příspěvek v nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti v mezinárodně srovnatelném pojetí VŠPS se v průměru za pololetí meziročně zvýšila o 1,6 p.b. na 6,0 %, podle registrace na úřadech práce vzrostla o 1,9 p.b. na 7,4 %.

Průměrná hrubá nominální mzda⁴ se v 1. pololetí 2009 meziročně zvýšila o 2,7 %, reálný nárůst (při použití CPI) činil 0,9 %. Tento nízký růst byl důsledkem jak celkového vývoje v podnikatelské sféře, tak statistického vlivu (nadstandardně vysoká srovnávací základna).

Meziroční tempo růstu spotřebitelských cen v 1. pololetí 2009 výrazně zpomalilo. Odráží tak nejen vývoj meziročně nižších cen potravin, zemědělských komodit a ropy na světových či domácích trzích, ale také odeznívající vliv administrativních opatření a v neposlední řadě i aktuální hospodářskou situaci, v níž se domácí ekonomika nachází. Červnový meziroční index spotřebitelských cen 1,2 % byl nejnižší od prosince 2003 při klouzavé míře inflace 3,7 %. Ta v červenci dále zpomalila a dostala se na hodnotu 3,1 %. Charakter inflace zůstává i nadále nákladový.

Meziroční index cen průmyslových výrobců dosáhl v červnu nejnižší naměřené hodnoty od ledna 1994 a pokles cen se dále prohlubuje. Ceny stavebních prací a tržních služeb meziročně neklesají, jejich tempo růstu se však každým měsícem postupně zpomaluje. Ceny zemědělských výrobců meziročně dále klesají, přestože dna již patrně bylo dosaženo. Pokles je tažen především vývojem cen rostlinné výroby, ceny živočišné výroby klesají také, ovšem pomalejším tempem.

První polovina roku 2009 byla charakteristická dalším snižováním referenčních úrokových sazeb s cílem oživit ekonomickou aktivitu. Česká národní banka snížila limitní úrokovou sazbu pro dvoutýdenní repo operace celkem o 0,75 p.b. na 1,50 % v červnu a v podstatě tak následovala Evropskou centrální banku, jež přistoupila ke snížení úrokové sazby pro hlavní refinanční operace o 1,50 p.b. na 1,00 %. Americký Fed ponechal hlavní úrokovou sazbu pro refinanční operace v cílovém pásmu 0 % až 0,25 %. Změnu základních úrokových sazeb ČNB zachytila krátkodobá výnosová křivka mezibankovních sazeb PRIBOR, která se v červnu proti prosinci posunula v průměru o 1,5 p.b. směrem dolů.

⁴ Osoby v zaměstnaneckém poměru zpravodajských jednotek ČSÚ, včetně dopočtu za malé organizace.

Domácí bankovní trh vykazuje dostatečnou stabilitu a je odolný vůči tržním, úvěrovým a dalším rizikům⁵. Banky dosahují dostatečně vysoké kapitálové přiměřenosti (12,9 % k 31. 3. 2009) a disponují s kladnými zisky po zdanění, i když nižšími než v předchozím roce (meziroční pokles o 6,6 % na 11,9 mld. Kč). Nejistota na finančním trhu však nadále přetrvává, což se také projevuje zvýšenými spready mezi bankovními a referenčními sazbami. Problém pro bankovní trh může nastat v situaci, kdy domácnosti a především podniky nebudou schopny ve vysoké míře dostát svým závazkům (úvěrový šok má podle zátěžových testů bank nejvýznamnější dopad na kapitálovou přiměřenost). Mírné zhoršení lze pozorovat na straně nárůstu klasifikovaných úvěrů, jejichž poměr se během 1. pololetí 2009 zvýšil o 1,6 p.b. na 8,8 %, meziročně pak o 2,8 p.b.

Meziroční růst agregátu M2 za 1. pololetí 2009 mírně v průměru zpomalil na 8,1 %, což souviselo především s poklesem hospodářské aktivity a nižším růstem úvěrů. K růstu agregátu M2 přispěl agregát M1 tempem 8,9 %, kvazi peníze pak 7,0 %.

Průměrné úrokové sazby z úvěrů nefinančnímu sektoru reagovaly na snižování tržních úrokových sazeb jen omezeně a v první polovině roku 2009 klesaly jen velmi pozvolna. Důvodem byla především nejistota na finančním trhu, která bránila poklesu rizikových přírůbků. Průměrné úrokové sazby z úvěrů nefinančním podnikům klesly během ledna až června o 0,9 p.b. na 4,5 %, z úvěrů domácnostem stagnovaly na 7,0 %. Průměrné úrokové sazby z vkladů nefinančních podniků se během uvedeného období snížily o 0,2 p.b. na 1,0 %, v případě domácností byl pokles mírně nižší, a to o 0,2 p.b. na 1,4 %.

Český akciový trh se v první polovině roku 2009 začal pozvolna ožивovat. Index PX sledovaný na pražské burze se během ledna až června zvýšil o 5 %, meziročně však stále ztrácel. Celkový objem zobchodovaných cenných papírů na domácím kapitálovém trhu za 1. pololetí 2009 dosáhl 1013 mld. Kč, což bylo ve srovnání s 1. pololetím předchozího roku stále o 30 % méně.

Vnější nerovnováha, vyjádřená poměrem deficitu běžného účtu (BÚ) k HDP se od roku 2007 pohybuje okolo -3,0 %. Vzhledem k ekonomické recesi trochu paradoxní snižování deficitu BÚ (z -3,2 % v 2. čtvrtletí 2008 na -2,6 % v 2. čtvrtletí 2009 v ročním vyjádření) souviselo výhradně se snížením schodku bilance výnosů. Nižší ekonomická aktivita a ziskovost firem měly za následek pokles odlivu dividend z přímých zahraničních investic do zahraničí a také nižší odliv náhrad za práci zahraničních zaměstnanců v ČR. Schodek bilance výnosů tak z historického minima -8,6 % v 2. čtvrtletí 2008 klesl v 2. čtvrtletí 2009 na -7,2 %. Nepříznivá ekonomická situace ve světě silně ovlivnila i vývoj obchodní bilance. Dosavadní růst obrátu přešel od října 2008 do strmého propadu a objem vývozu i dovozu se snížil v ročním úhrnu meziročně o 13,3 %. Tento vývoj se odrazil v poklesu přebytku obchodní bilance, jeho podíl na HDP v 2. čtvrtletí 2009 dosáhl v ročním vyjádření 3,1 % (o 0,5 p.b. meziročně méně). Ekonomický útlum ve světě se projevil i v nižších příjmech za dopravní služby a turistiku, podíl přebytku bilance služeb na HDP se zhoršil o 0,1 p.b. na 1,9 %.

Směnný kurz koruny od počátku roku 2009 pokračoval v trendu z předchozího roku a nominálně oslaboval vůči oběma světovým měnám. Vrcholu oslabování bylo dosaženo v únoru 2009, poté směnný kurz opětovně posiloval. V průměru byl nominální kurz v 1. pololetí 2009 proti EUR slabší o 7,2 %, proti USD o 18,2 %, což je dáno především extrémním posílením směnného kurzu koruny v 1. pololetí 2008,

⁵ Dle výsledků zátěžových testů provedených ČNB. Analýza a závěry odolnosti finančního sektoru jsou uvedeny ve Zprávě o finanční stabilitě 2008/2009.

zejména vůči USD. Apreciační tendence nominálního posilování domácí měny pokračuje i nadále. V srpnu byla koruna meziročně slabší vůči EUR o 5,3 %, proti USD o 9,7 %.

Devizové rezervy centrální banky k 31. červnu 2009 dosáhly 704,3 mld. Kč, tj. 27,2 mld. EUR. Tento stav byl o 0,6 mld. EUR vyšší než ke konci roku 2008.

Vnější prostředí

Světová ekonomika byla v první polovině roku 2009 v recesi, ve 2. čtvrtletí však pokles v mnoha velkých ekonomikách zpomalil (USA), nebo byl vystřídán mírným růstem (Japonsko, SRN, Francie). Inflace poklesla v mnoha vyspělých zemích k nule, resp. přešla v deflaci. Ceny ropy od jara opět vzrostly a pohybují se blízko 70 USD/barel.

Ekonomika USA zpomalila v roce 2008 na 1,1 %, od 3. čtvrtletí 2008 mezičtvrtletně klesala (o 0,1 %; 1,6 %; 1,4 % a 0,3 %). Míra nezaměstnanosti vzrostla v červnu 2009 na 9,5 %, tj. nejvíce za posledních 26 let. Inflace klesla z 0 % v lednu na -1,4 % v červnu.

Fed i vláda se snažily horečnými akcemi zabránit prohloubení krize finančního systému. Vláda připravila výdajový stimul kolem 800 mld USD, Fed držel hlavní úrokovou míru pro refinanční operace v pásmu 0 % až 0,25 % a pumpoval peníze do ekonomiky i vykupováním tzv. toxických aktiv od bank, přebíráním záruk za několik velkých bank a pojišťoven ap. Recesi napomohl ostrý pokles spotřeby domácností ve druhé polovině roku 2008; spotřeba se však od 1. čtvrtletí 2009 vrátila k růstu vlivem vládních stimulů, včetně daňových škrtů. Zlepšily se i ukazatele spotřebitelské důvěry, počaly opět růst akciové trhy, vysoká nezaměstnanost však možné oživení limituje. Slabý dolar účinně přispívá ke snížení deficitu BÚ.

Eurozóna (EA12) zpomalila v roce 2008 na 0,8 % a je od 2. čtvrtletí 2008 v recesi. Mezičtvrtletní změna HDP byla -1,8 % ve 4. čtvrtletí, -2,5 % v 1. čtvrtletí 2009; ve 2. čtvrtletí tempo propadu zpomalilo podle prvního odhadu na -0,1 % . K nejvíce postiženým patřily ekonomiky silně závislé na exportu především průmyslových výrobků. Propady průmyslové výroby dosahují dvouciferných hodnot, na vrcholu poklesu v dubnu to bylo pro eurozónu o 21,2 % meziročně, v Německu dokonce o 23,9 %. V silné recesi bylo Německo (mezičtvrtletní poklesy -2,4 % a -3,5 %), ve 2. čtvrtletí 2009 však poněkud překvapivě přešlo ke slabému růstu +0,3 %. Stejně hodnoty dosáhla Francie, takže se zdá, že pokles už prošel nejhlubším bodem. Zajímavé je také, že v Německu po letech klesání či stagnace začala spotřeba domácností stoupat (mj. kvůli zvýšení důchodů a nízké inflaci).

V červnu vzrostla míra nezaměstnanosti v EA12 na 9,4 % a inflace poprvé klesla pod nulu (-0,1 %). ECB snížila úrokovou sazbu na rekordně nízkou úroveň 1 %.

Středoevropské ekonomiky dlouho rostly rychleji než západní Evropa, vysoký podíl průmyslové výroby a závislost na exportu do EU však vedly i zde k poklesu ekonomického výkonu a ve 2. čtvrtletí 2009 je po dlouhé době dokonce růstová charakteristika EA12 vyšší než EU27 (-0,1 % proti -0,3 %).

Slovenská ekonomika v roce 2008 vzrostla o 6,4 %. Vysoký podíl exportu, zejména automobilů i pokles zahraničních investic vedl v 1. čtvrtletí 2009 v této malé ekonomice k prudkému poklesu HDP o -11,0 % mezičtvrtletně, ve 2. čtvrtletí však již Slovensko dosáhlo 2,0 % růstu. Problémy zapříčinil prudký pokles průmyslové výroby od konce roku 2008, což také vedlo k nárůstu míry nezaměstnanosti přes 12 % (nejvyšší za 4 roky).

Polská ekonomika vzrostla v roce 2008 o 4,8 % a dosud nezaznamenala pokles (v posledních dvou čtvrtletích zpomalila na 0,0 % a 0,4 % v 1. čtvrtletí 2009). Růst je tažen spotřebou domácností, velikost domácího trhu, resp. menší podíl exportu situaci stabilizuje.

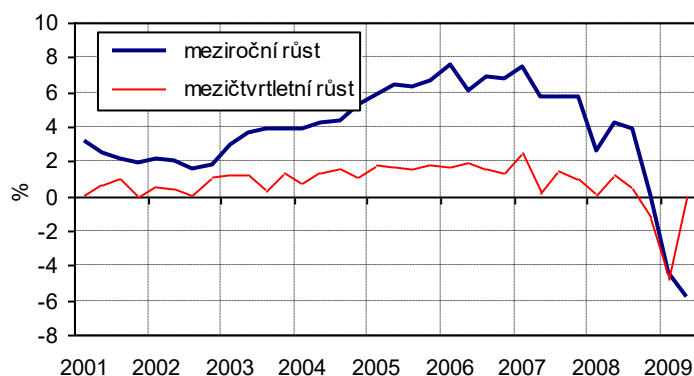
Cena ropy Brent se během jara zvedla o více než 20 USD, až k současné úrovni nad 65 USD za barel (průměr za 1. čtvrtletí 45,0 USD, za 2. čtvrtletí 59,1 USD). V tomto vývoji se odráží očekávání ekonomického zotavení. Globální recese sice drží poptávku nízko, ale ceny ropy se vyvíjejí značně odtrženě od fundamentů; komodity se opět stávají předmětem investování, také kvůli klesajícímu dolaru.

2. Ekonomický výkon⁶

Ve 4. čtvrtletí 2008 česká ekonomika vykázala mezičtvrtletní pokles své výkonnosti, když HDP mezičtvrtletně reálně klesl o 1,3 %. V meziročním vyjádření byl objem HDP ve stálých cenách stejný jako ve 4. čtvrtletí 2007. Na tento vývoj česká ekonomika v 1. čtvrtletí 2009 navázala dalším mezičtvrtletním poklesem o 4,8 %, čímž bylo naplněno technické vymezení recese. V meziročním vyjádření byl HDP v 1. čtvrtletí 2009 meziročně nižší o 4,4 %. Výkonnost ekonomiky ve 2. čtvrtletí 2009 ve srovnání s 1. čtvrtletí 2009 dle prvního odhadu ČSÚ ze dne 8.9. 2009 velmi mírně vzrostla, a to o 0,1 %. Meziročně se však HDP ve 2. čtvrtletí dále snížil o 5,8 %. Za 1. pololetí 2009 HDP meziročně reálně klesl o 5,1 %.

Graf 1 : Hrubý domácí produkt

(stálé ceny)

Pramen: ČSÚ

Při hodnocení vývoje ekonomiky vzhledem k daným hodnotám růstu reálného HDP je však třeba vzít v úvahu, že se na vývoji české ekonomiky pozitivně projevila opatření zahraničních ekonomik, a to zejména v podobě podpory v oblasti zpracovatelského průmyslu (konkrétně se jedná zejména o zavedení šrotovného v Německu). Tato opatření, jak bude zřejmé z další analýzy, se pozitivně odrazila na vývoji vývozu a výkonu zpracovatelského průmyslu ve 2. čtvrtletí 2009. Na jejich pozitivní dopad na vývoj reálného HDP české ekonomiky je však nutné nahlížet jako na dočasný jev, už jen z důvodu časového omezení platnosti uvedeného opatření. Z tohoto důvodu není proto prozatím možné hodnotit přechod mezičtvrtletní výkonnosti české ekonomiky ze záporných čísel v 4. čtvrtletí 2008 a 1. čtvrtletí 2009 do kladné hodnoty ve 2. čtvrtletí 2009 jako jasný signál změny trendu.

Se snižováním kladné dynamiky HDP se kladná produkční mezera v roce 2008 postupně uzavírala, přičemž s nástupem recese přešla v 1. čtvrtletí 2009 do záporné hodnoty ve výši 4,4 % potenciálního produktu. Tempo růstu reálného HDP bylo v 1. pololetí 2009 záporné a dle odhadu tempo růstu potenciálního produktu dosáhlo 2,9 %. Odhad produkční mezery za celé 1. pololetí 2009 je záporný a dosahuje 4,8 % potenciálního produktu. Zvyšování potenciálního produktu ekonomiky se opírá zejména o růst souhrnné produktivity výrobních faktorů a růst kapitálové vybavenosti. Struktura ekonomického růstu z pohledu výdajové strany ekonomiky odráží příčiny recese české ekonomiky. Česká ekonomika se ocitla v recesi z důvodu výpadku zahraniční poptávky, což vedlo k tomu, že příspěvek zahraničního obchodu ke změně HDP byl v 1. pololetí záporný. Vývoz ve srovnatelných cenách meziročně klesl o 18,4 % a dovoz o 18,1 %. S ohledem na silný útlum příslušných odvětví a rovněž

⁶ Na bázi sezónně neočištěných dat (pokud není uvedeno jinak)

z důvodu nižšího objemu vlastních i cizích zdrojů pro investice zareagovala investiční aktivita firem prudkým poklesem. Ten byl ještě dále umocněn horší dostupností hypotéčních úvěrů a pesimistickým výhledem domácností, což se projevilo pokračováním snižování investic do obydlí, které začalo již v roce 2008. Dopad poklesu tvorby hrubého fixního kapitálu v 1. pololetí o 7,4 % byl umocněn razantním meziročním snížením zásob, takže tvorba hrubého kapitálu meziročně klesla o 20 %. Výdaje na konečnou spotřebu působily jako prorůstový faktor, přičemž spotřeba domácností v 1. pololetí meziročně vzrostla o 1,6 % a spotřeba vlády o 3,5 %.

Hrubá přidaná hodnota v 1. pololetí 2009 reálně klesla o 5,5 %. I z pohledu zdrojové strany HDP je příčina recese české ekonomiky dobře patrná. Výpadek zahraniční poptávky se citelně dotkl odvětví zpracovatelského průmyslu, jehož přidaná hodnota v 1. pololetí 2009 klesla o 12,9 %. Na recesi ekonomiky však zareagovala i cyklicky citlivá odvětví obchodu a peněžnictví. Přidaná hodnota odvětví obchodu v 1. pololetí meziročně klesla o 6,3 % a v případě odvětví peněžnictví o 4,0 %. Zejména s ohledem na růst nákladů zdravotních pojišťoven na zdravotní péči, kdy přidaná hodnota ve zdravotnictví za 1. pololetí vzrostla o 12,1 %, se meziročně zvýšila hrubá přidaná hodnota ostatních služeb o 3,0 %. Odvětví stavebnictví vykázalo mírný růst přidané hodnoty o 0,8 %.

Hrubý domácí produkt v běžných cenách v 1. pololetí 2009 klesl o 1,6 %. Úhrnná cenová hladina měřená implicitním cenovým deflátorem HDP vzrostla o 3,7 %. Směnné relace se v 1. pololetí 2009 meziročně zlepšily o 2,2 %, přičemž tento vývoj byl dán růstem cen vývozu o 2,8 % a růstem cen dovozu o 0,6 %.

Vývoj HDP zejména v podmínkách malé otevřené ekonomiky nezachycuje některé podstatné faktory ovlivňující její ekonomický vývoj. Vzhledem k její vysoké otevřenosti jsou takovým faktorem směnné relace. Směnné relace jsou zohledněny ukazatelem RHDD (reálný hrubý domácí důchod), který vyjadřuje objem důchodů plynoucích do ekonomiky z realizace produkce. Z důvodu meziročního zlepšení směnných relací byl pokles RHDD ve 2. čtvrtletí 2009 nižší než pokles HDP. Konkrétně RHDD meziročně klesl o 4,2 %.

2.1 Poptávka

Domácí konečné užití

Domácí poptávka v 1. pololetí reálně klesla o 4,6 %. V rámci domácí poptávky meziročně vzrostly výdaje na konečnou spotřebu, a to reálně o 2,2 %, tvorba hrubého kapitálu naopak klesla o 20 %.

Tabulka 2 : Výdaje na hrubý domácí produkt

		2007	2008					2009	
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q
HDP, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	3535	3694	876	940	939	939	871	917
HDP, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	9,7	4,5	5,3	5,7	4,9	2,1	-0,6	-2,4
HDP, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	6,1	2,7	2,7	4,2	3,9	0,0	-4,4	-5,8
Konečná spotřeba	<i>mzr. %</i>	3,7	2,9	2,5	3,2	3,4	2,5	2,6	1,8
domácností	<i>mzr. %</i>	4,8	3,4	3,7	3,3	3,3	3,4	1,8	1,4
vlády	<i>mzr. %</i>	0,7	1,6	-0,3	2,9	3,7	0,4	4,4	2,6
neziskových institucí	<i>mzr. %</i>	12,8	5,1	6,3	5,9	4,0	4,3	1,7	5,2
Tvorba hrubého kapitálu	<i>mzr. %</i>	9,4	-2,9	-3,4	-4,9	-5,0	2,4	-16,5	-23,1
fixního	<i>mzr. %</i>	10,8	-1,1	1,3	-1,2	-0,5	-3,5	-7,5	-7,2
Vývoz	<i>mzr. %</i>	15,0	6,6	14,3	14,9	8,3	-9,2	-19,3	-17,6
Dovoz	<i>mzr. %</i>	14,3	5,0	12,8	11,0	4,6	-6,7	-18,4	-17,8

Pramen: ČSÚ

Reálný růst konečných výdajů byl způsoben růstem jak výdajů domácností, tak výdajů vlády. Výdaje domácností za 1. pololetí 2009 reálně vzrostly o 1,6 %. Jejich

příspěvek ke změně HDP za 1. pololetí 2009 dosáhl 0,8 p.b. Růst vládních výdajů v reálném vyjádření v 1. pololetí 2009 dosáhl 3,5 %, což představovalo kladný příspěvek ke změně HDP ve výši 0,7 p.b. Relativně vysoké tempo růstu spotřeby vlády bylo ovlivněno již zmíněnými vyššími náklady zdravotních pojišťoven.

V rámci konečných výdajů domácností na spotřebu ve 2. čtvrtletí 2009 nejrychleji rostly výdaje na předměty dlouhodobé spotřeby, a to o 8,6 %. Výdaje na předměty krátkodobé spotřeby vzrostly o 2,2 % a výdaje na služby meziročně klesly o 2,3 %. Negativní dynamika výdajů domácností na služby zřejmě souvisí s cyklickou pozicí ekonomiky a nachází svůj odraz ve vývoji přidané hodnoty v sektorech obchodu a peněžnictví.

Tvorba hrubého kapitálu v 1. pololetí reálně klesla o 20 %. Vývoj tvorby hrubého kapitálu byl silně ovlivněn meziročním poklesem zásob. V témže období došlo k reálnému poklesu tvorby hrubého fixního kapitálu o 7,4 %. Příspěvek tvorby hrubého fixního kapitálu k poklesu HDP v 1. pololetí 2009 činil 1,7 p.b. V rámci tvorby hrubého fixního kapitálu ve 2. čtvrtletí 2009 meziročně klesly investice do ostatních strojů a zařízení o 14,2 %, investice do dopravních prostředků o 18,3 % a investice do ostatních budov a staveb o 1,2 %. Všechny tyto typy investic mají přímou vazbu na zpracovatelský průmysl, tedy odvětví, které bylo přímo zasaženo výpadkem zahraniční poptávky. Investice do obydlí meziročně klesaly již v roce 2008 a ve 2. čtvrtletí 2009 meziročně klesly o 7,0 %. Tento vývoj souvisí zejména s chováním bank v oblasti poskytování hypotečních úvěrů v současném období ekonomické nejistoty a rovněž s pesimističtější výhledem potenciálních zájemců o hypoteční úvěry.

Čistý vývoz

Vývoz v 1. pololetí meziročně klesl o 18,4 % a dovoz o 18,1 %. Vývoj zahraničního obchodu přispěl k meziročnímu poklesu HDP cca 1,3 p.b.

V běžných cenách dosáhlo v 1. pololetí saldo bilance obchodu se zbožím a službami přebytku 120,6 mld. Kč. To je ve srovnání s 1. pololetím roku 2008 o 1,5 mld. Kč více. Tento potenciální kladný, byť velmi nízký, příspěvek k meziroční změně HDP v reálných cenách byl však eliminován meziročním zlepšením směnných relací. Vyšší saldo v nominálním vyjádření v 1. pololetí 2009 bylo dáno jeho vývojem ve 2. čtvrtletí 2009, kdy dosáhlo hodnoty 63,3 mld. Kč, což bylo ve srovnání s 2. čtvrtletím 2008 více o 5,8 mld. Kč. Zřejmě se tak jedná o (dočasný) pozitivní dopad opatření zahraničních vlád na podporu automobilového průmyslu.

2.2 Nabídka

Hrubá přidaná hodnota

Na nabídkové straně ekonomiky došlo v 1. pololetí 2009 k meziročnímu reálnému snížení hrubé přidané hodnoty (HPH). Růst HPH z roku 2008 vystřídal v 1. i ve 2. čtvrtletí 2009 poměrně výrazný pokles, ve kterém se projevil vliv slabé zahraniční a domácí poptávky (zejména investiční a zásob).

Celková HPH se za 1. pololetí 2009 reálně snížila o 5,5 %, tj. o 0,4 p.b. více než HDP (zvýšení podílu čistých daní na HDP). Ve stejném období předchozího roku rostla HPH o 3,9 %.

Tabulka 3 : Tvorba hrubé přidané hodnoty

		2007	2008					2009	
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q
HPH, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	3178,0	3325,9	792,6	844,6	838,8	849,8	786,9	823,5
HPH, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	9,3	4,7	6,1	4,9	4,7	3,2	-0,7	-2,5
HPH, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	5,9	3,2	3,9	3,9	4,0	1,1	-4,7	-6,2
Zemědělství, lesnictví, rybolov	<i>mzr. %</i>	-11,8	7,0	2,6	-12,8	6,4	65,5	20,1	27,0
Průmysl	<i>mzr. %</i>	7,3	6,1	7,0	10,2	6,1	1,1	-10,0	-14,9
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	9,2	5,5	7,3	9,3	4,7	0,5	-12,4	-13,3
Stavebnictví	<i>mzr. %</i>	4,7	-3,6	-7,1	-5,2	1,9	-5,1	0,5	1,0
Obchod, pohostinství, doprava	<i>mzr. %</i>	7,2	3,7	4,6	3,3	4,8	2,2	-5,6	-6,9
Peněžnictví, komerční služby	<i>mzr. %</i>	11,1	1,6	3,5	4,0	1,0	-1,8	-4,5	-3,5
Ostatní služby	<i>mzr. %</i>	-0,5	0,8	1,1	-1,2	0,9	2,6	3,2	2,7

Pramen: ČSÚ, propočet MF

Snížení poptávky se projevilo téměř ve všech odvětvích, ať už přímo či nepřímo (subdodavatelé, utlumení investiční aktivity apod.). Nejvýrazněji byl postižen průmysl, jehož příspěvek k poklesu dosáhl v 1. pololetí 4,1 p.b. při meziročním propadu o 12,5 %. Zpracovatelský průmysl, jako hlavní část průmyslu, přispěl k poklesu 3,4 p.b. Další významné příspěvky byly z odvětví obchod, pohostinství, doprava a odvětví peněžnictví a komerční služby.

Na druhé straně překročila HPH úroveň ze stejného období předchozího roku v odvětví zemědělství, kde pokračoval neobvykle vysoký růst HPH, dále v odvětví ostatní služby, kde došlo k růstu HPH ve zdravotnictví (vyšší objem zdravotní péče) a také mírně v odvětví stavebnictví.

Vývoj HPH v nominálním vyjádření zvýraznil podíl služeb v ekonomice. Vlivem meziročního snížení cen se snížil podíl zemědělství na celku. Podíl stavebnictví naopak vzrostl (při růstu deflátoru HPH o 6,9 % a při zpomalujícím se růstu cen stavebních prací). Snížení podílu průmyslu z 33,1 % v 1. pololetí 2008 na 31,9 % v 1. pololetí 2009. bylo kombinací poklesu zahraniční poptávky a poklesu cen ve zpracovatelském průmyslu (růst deflátoru o 8,2 %). Celkový podíl služeb vzrostl z 58,8 % na 59,9 %. Na zvýšení se však nepodílelo odvětví obchod, pohostinství, doprava, kde podíl klesl z 24,6 % na 23,7% (růst deflátoru o 1,2 %).

Zvyšováním podílu služeb se ekonomika strukturálně pozvolna přibližuje k úrovním obvyklým ve vyspělých zemích EU, kde podíl služeb přesahuje 70 %.

Produktivita, náhrady zaměstnancům (podle údajů národních účtů)

Propad HPH v 1. pololetí 2009 byl dán převážně poklesem produktivity práce na makroekonomické úrovni (ukazatel HPH na jednoho zaměstnaného). Vliv meziročního snížení zaměstnanosti (o 0,5 %) byl menší.

Produktivita práce klesla v 1. pololetí 2009 o 5,0 %. Nejvyšší růst byl dosažen v zemědělství. Dobré výsledky mělo i odvětví ostatní služby. Ve zbývajících odvětvích došlo k propadu produktivity práce.

Tabulka 4 : Produktivita a mzdy (podle národních účtů)

		2007	2008					2009	
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q
Produktivita práce ¹⁾	mzr. %	3,2	2,0	2,8	2,4	2,7	0,2	-5,0	-4,8
Zemědělství, lesnictví, rybolov	mzr. %	-10,8	8,2	5,9	-10,4	2,3	70,1	19,9	27,5
Průmysl	mzr. %	5,8	4,7	5,3	8,2	5,2	0,2	-8,4	-11,1
z toho zpracovatelský průmysl	mzr. %	7,3	4,2	5,4	7,4	3,9	-0,2	-10,6	-9,3
Stavebnictví	mzr. %	0,3	-2,9	-5,4	-3,9	2,3	-5,9	-2,3	-0,5
Obchod, pohostinství, doprava	mzr. %	4,5	3,1	3,7	1,8	4,5	2,5	-6,6	-6,4
Peněžnictví, komerční služby	mzr. %	3,6	-0,4	0,7	1,3	-0,1	-3,2	-5,5	-3,1
Ostatní služby	mzr. %	-2,4	-1,5	-0,2	-3,3	-2,7	0,1	2,2	3,0
Nominální průměrná náhrada ²⁾	mzr. %	6,3	6,6	9,7	7,0	5,7	4,3	0,8	0,3
Jednotkové náklady práce ³⁾	mzr. %	3,1	4,5	6,7	4,5	2,9	4,1	6,2	5,4
Zemědělství, lesnictví, rybolov	mzr. %	18,1	-3,6	-1,0	16,2	2,7	-39,1	-19,8	-23,7
Průmysl	mzr. %	1,0	0,8	5,9	-1,2	-0,6	-0,1	5,4	7,2
z toho zpracovatelský průmysl	mzr. %	-0,2	0,6	5,0	-0,7	0,0	-1,0	8,0	4,2
Stavebnictví	mzr. %	4,9	13,9	22,0	14,9	8,1	13,3	2,9	2,5
Obchod, pohostinství, doprava	mzr. %	1,5	4,8	5,4	6,7	3,5	3,7	11,2	10,7
Peněžnictví, komerční služby	mzr. %	2,3	12,1	13,9	10,2	11,1	13,2	8,8	2,8
Ostatní služby	mzr. %	8,6	4,1	3,6	5,4	3,1	4,1	0,3	0,6

¹⁾ Hrubá přidaná hodnota ve stálých cenách na jednoho zaměstnaného (fyzické osoby).

²⁾ Objem náhrad zaměstnancům v běžných cenách na jednoho zaměstnance (fyzické osoby).

³⁾ Podíl nominální průměrné náhrady a produktivity práce.

Pramen: ČSÚ, propočet MF

Růst průměrné nominální náhrady na 1 zaměstnance za ekonomiku celkem dosáhl v 1. polovině 2009 meziročně 0,6 % a neměl dostatečnou oporu v produktivitě práce. Pokračování předstihu růstu nominální náhrady před růstem reálné produktivity se odrazilo v meziročním zvýšení jednotkových nákladů práce o 5,7 %. Tento vývoj signalizuje zesílení mzdově nákladových inflačních tlaků, které se zatím v cenovém vývoji neprosazují vlivem poklesu cen komodit a energií a vysoké konkurenci při zpomalující finální poptávce.

V porovnání s implicitním deflátorem HPH, jehož růst dosáhl 4,0 %, znamená nárůst jednotkových nákladů práce z hlediska ekonomiky riziko nákladové inflace. Z pohledu odvětvové struktury však již tento celkový názor neplatí. Mzdově-nákladové tlaky se neprojeví jen v zemědělství. Ve stavebnictví a v ostatních službách byly mírné, v ostatních odvětvích byly významnější.

2.3 Důchody

Důchodová strana hrubého domácího produktu informuje o skladbě důchodů, které jsou generovány v procesu tvorby hrubé přidané hodnoty.

Tabulka 2 : Důchodová struktura hrubého domácího produktu

		2007	2008					2009	
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q
HDP, běžné ceny	mld. Kč	3535	3694	876	940	939	939	871	917
Čisté daně	podíl %	9,2	9,0	8,6	9,4	10,5	7,7	8,1	9,6
Hrubý provozní přebytek a smíšený důchod	podíl %	47,9	46,7	46,4	47,5	46,8	46,2	46,4	47,0
Náhrady zaměstnancům	podíl %	42,9	44,2	45,0	43,1	42,8	46,1	45,5	43,4
zemědělství, lesnictví, rybolov	podíl %	1,1	1,1	1,0	1,0	1,1	1,2	0,9	1,0
průmysl	podíl %	13,3	13,6	14,1	13,5	13,1	13,7	13,4	12,6
stavebnictví	podíl %	2,7	2,8	2,7	2,7	2,8	2,9	2,7	2,8
obchod, pohostinství, doprava	podíl %	9,5	9,9	10,0	9,7	9,7	10,2	10,4	10,2
peněžnictví, komerční služby	podíl %	5,9	6,4	6,9	6,2	6,0	6,7	7,1	6,3
ostatní služby	podíl %	10,4	10,5	10,4	10,0	10,0	11,4	10,8	10,6

Pramen: ČSÚ, propočet MF

Ve 2. čtvrtletí 2009 dosáhl podíl hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu na HDP na 47,0 %. Tento podíl se před rokem 2008 dlouhodobě udržoval nad 47 %. Vývoj souvisí s velmi nízkou dynamikou hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu, který v roce 2008 nominálně rostl pomaleji, než kolik činil růst nominálního HDP a v 1. pololetí 2009 naopak meziročně klesal rychleji než nominální HDP.

Druhá část vytvořené hrubé přidané hodnoty, která je následně rozdělena, jsou náhrady zaměstnancům. Jejich podíl na HDP se naopak dlouhodobě před rokem 2008 pohyboval pod 44 %. Ve 1. čtvrtletí 2009 jejich podíl dosáhl hodnoty 45,5 % a ve 2. čtvrtletí klesl pod hranici 44 %.

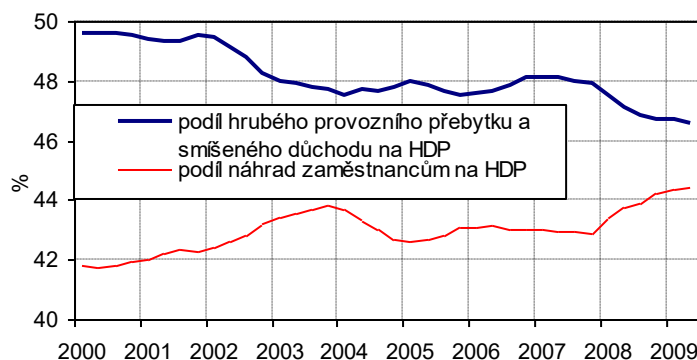
Rozdíl mezi nominálním HDP a součtem hrubého provozního důchodu a smíšeného důchodu a náhrad zaměstnancům je dán čistými daněmi. Jejich podíl na HDP se dlouhodobě pohybuje kolem 9 %, ve 2. čtvrtletí 2009 potom činil 9,6 %.

Z bližšího pohledu na strukturu náhrad zaměstnancům je patrné, že mezi odvětví, která představují nejvyšší podíl náhrad zaměstnancům na HDP, patří odvětví průmyslu, odvětví ostatních služeb a odvětví obchodu, pohostinství a dopravy. Ve 2. čtvrtletí 2009 byl podíl odvětví průmyslu 12,6 %. Tento vysoký podíl byl způsoben jednoznačně odvětvím zpracovatelského průmyslu, jehož podíl náhrad zaměstnancům na HDP činil 11,2 %. Relativně nižší podíl tohoto odvětví ve srovnání s předchozími roky je dán negativním vývojem české ekonomiky, kdy odvětví průmyslu bylo jednoznačně nejvíce postiženo.

Podíl náhrad zaměstnancům na HDP, který generuje odvětví obchodu, pohostinství a dopravy, dosáhl ve 2. čtvrtletí hodnoty 10,2 %. Podíl náhrad zaměstnancům sektoru ostatních služeb na HDP dosáhl ve sledovaném období 10,6 %.

Zajímavou informaci poskytuje zhodnocení vývoje podílů hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu a náhrad zaměstnancům na HDP. Tyto podíly na klouzavých úhrnech jsou zachyceny v níže uvedeném grafu.

Graf 2 : Podíly sumárních složek důchodů na HDP – klouzavé úhrny

Pramen: ČSÚ, propočet MF

S ohledem na relativně vysoký růst náhrad zaměstnancům v roce 2008 ve srovnání s nízkým přírůstkem hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu, došlo ke sblížení podílů obou ukazatelů na HDP. To je zřejmě dáno nižší ziskovostí firem zejména ve zpracovatelském průmyslu v souvislosti s propadem zahraničního obchodu. Vývoj v 1. pololetí 2009 tuto úvahu potvrzuje.

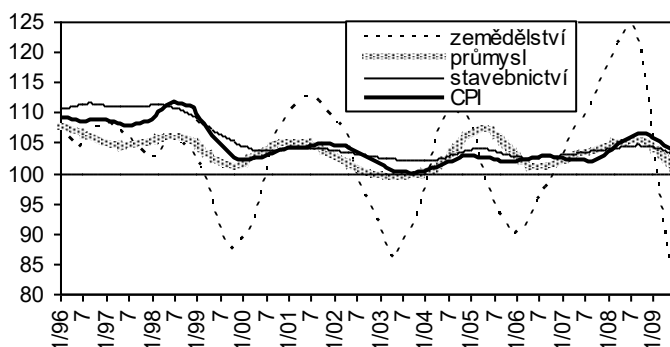
3. Cenový vývoj

Tempo růstu spotřebitelských cen v 1. pololetí 2009 v porovnání s 1. pololetím 2008 znatelně zpomalilo. Odezněl vliv jednorázových administrativních opatření přijatých počátkem roku 2008 a zároveň došlo k prudkému poklesu světových cen potravin.

Rovněž ceny ropy jsou v porovnání s 1. pololetím 2008 výrazně nižší, a to i přes meziročně slabší kurz koruny k americkému dolaru. Nižší ceny ropy se promítají i do domácích cen plynu. Podstatný vliv má také nástup ekonomické recese a efekt vysoké srovnávací základny. Vývoj hlavních cenových determinant je tak oproti první polovině roku 2008 přesně opačný.

Graf 2 : Spotřebitelské ceny a ceny výrobců

(průměr hladiny cen za posledních 12 měsíců k průměru předchozích 12 měsíců)

Pramen: ČSÚ

Ceny výrobců v 1. pololetí 2009 věrně odrážejí dopad hospodářské recese. Ceny zemědělských výrobců již desátý měsíc po sobě meziročně klesají a smazaly tak výrazný nárůst z let 2007 a 2008. K propadu cen stále nejvíce přispívají rostlinné výrobky. Vývoj z června 2009 však naznačuje možný obrat trendu. Ceny průmyslových výrobců pokračují v poklesu, který byl patrný už v posledním čtvrtletí 2008. Pouze ceny stavebních prací a tržních služeb meziročně neklesají, ovšem i zde dochází k citelnému zpomalování tempa růstu na rekordně nízké hodnoty.

3.1 Spotřebitelské ceny

Meziroční tempo růstu spotřebitelských cen v 1. pololetí 2009 oproti 1. pololetí 2008 citelně zpomalilo na 1,8 % a bylo tak o 5,3 p.b. nižší. S výjimkou března docházelo po celou první polovinu roku ke snižování meziročního indexu spotřebitelských cen až na červnovou hodnotu 1,2 %. Tržní inflace⁷ byla po celé období záporná a v červnu dosáhla -1,1 %. Výrazně deflační trend je ale patrný již od posledního čtvrtletí 2008. Hlavními příčinami zpomalování tempa růstu cen jsou především nižší příspěvky administrativních opatření, nižší domácí i světové ceny potravin a zemědělských komodit a cen ropy a vliv ekonomické recese.

Příspěvek administrativních opatření dosáhl v lednu až červnu 2009 hodnoty 2,4 p.b. a oproti stejnému období roku 2008 byl o 1,7 p.b. nižší. Nejenže odezněla většina jednorázových opatření z minulého roku (především zvýšení snížené sazby DPH z 5 % na 9 %, zavedení regulačních poplatků ve zdravotnictví, růst cen zemního plynu, aj.), ale zároveň došlo k poklesu některých regulovaných cen. Už v dubnu se např. projevilo zrušení části regulačních poplatků ve zdravotnictví a snížení ročního výdajového limitu u vybraných sociálních skupin a v souvislosti s klesajícími cenami ropy a zemního plynu na světových trzích klesly také ceny plynu v průměru o 3 %.

Meziroční ceny potravin klesají již šestý měsíc v řadě a odrážejí tak nejen vývoj na světových trzích, ale i vývoj cen domácích zemědělských výrobců. Ceny potravin

⁷ Měřeno jako rozdíl meziročního indexu spotřebitelských cen a sumy dvanácti klouzavých měsíčních příspěvků změn regulovaných cen a jiných administrativních opatření a daňových úprav.

se nyní pohybují těsně pod úrovní z prosince roku 2007, kdy česká ekonomika procházela silnou vlnu zdražování. Podobný vývoj byl zaznamenán i u cen zemědělských komodit (domácích i světových).

Cena ropy Brent v 1. pololetí 2009 byla i přes poslední čtyři měsíce trvající meziměsíční nárůst ve srovnání se stejným obdobím roku 2008, kdy ceny ropy i pohonných hmot dosahovaly rekordních výšin, nižší o více než 50 % a výrazně tak přispěla ke zpomalení tempa růstu spotřebitelských cen. Nízké ceny ropy a současně i meziročně slabší poptávka odvíjející se od celkové celosvětové ekonomické situace se promítají rovněž do cen pohonných hmot na globálních trzích i v tuzemsku. V průměru byl benzín Natural 95 v první polovině roku 2009 u nás levnější o téměř 18 % a motorová nafta dokonce o 21 % než v první polovině roku 2008.

Výrazně oslabující ekonomická aktivita v důsledku propadu zahraniční poptávky se rovněž odrazila ve snižujícím se indexu spotřebitelských cen. To dokládá i vývoj tržní inflace, která byla po celé první pololetí záporná a v červnu dokonce klesla na -1,1 %. Tato hodnota je ovlivněna jak výše zmíněným vývojem cen potravin a ropy, tak i aktuální hospodářskou situací, zejména pozicí ekonomiky v záporné produkční mezeře, zhoršujícími se podmínkami na trhu práce, nízkým tempem růstu nominálních i reálných mezd, nejistotou ohledně budoucího vývoje a přes pozitivní údaje za 1. čtvrtletí také zhoršujícím se sentimentem ke spotřebě. Právě současná hospodářská situace vytváří prostor pro další zpomalování tempa růstu spotřebitelských cen.

V meziročním srovnání (červen 2009 proti červnu 2008) došlo k razantnímu zpomalení tempa růstu spotřebitelských cen o 5,5 p.b. na 1,2 %. Spotřební koš je nyní ovlivňován především čtyřmi jeho oddíly: (i) potraviny a nealkoholické nápoje, (ii) alkoholické nápoje a tabák, (iii) bydlení, voda, energie, paliva a (iv) doprava. K meziročnímu růstu cen tradičně nejvíce přispěl oddíl bydlení, voda, energie, paliva s 2,2 p.b. Zde vzrostly ceny zejména čistého nájemného (o 19,0 %), zemního plynu (o 17,1 %) a elektřiny (o 11,6 %). K růstu cen také 0,8 p.b. přispěl oddíl alkoholické nápoje a tabák, kde došlo především ke zvýšení cen tabákových výrobků o 14,8 %. Opačným směrem působil vývoj v oddíle doprava (příspěvek -0,8 p.b.), a to zejména kvůli meziročně nižším cenám pohonných hmot a automobilů, a v oddíle potraviny a nealkoholické nápoje (příspěvek rovněž -0,8 p.b.). Pokles cen potravin v červnu se navíc oproti květnu ještě prohloubil. Ve zbylých oddílech spotřebního koše se ceny (nepatrně) zvýšily už jen u ubytování a stravování a ostatního zboží a služeb.

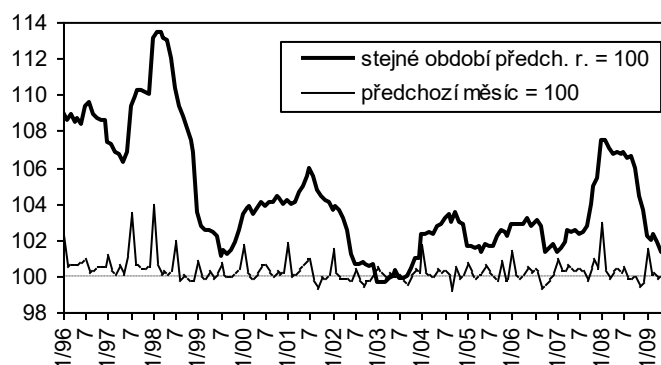
Tabulka 5 : Index spotřebitelských cen

Oddíl č.		váha v koši ‰	2008		2009	
			červen	příspěvek	červen	příspěvek
			sopr=100 %	k růstu p.b.	sopr=100 %	k růstu p.b.
	Ú h r n	1000.0	106.7	6.7	101.2	1.2
1	Potraviny a nealkoholické nápoje	162.6	110.4	1.7	95.4	-0.8
2	Alkoholické nápoje, tabák	81.7	107.9	0.7	109.1	0.8
3	Odívání a obuv	52.4	98.5	-0.1	97.4	-0.1
4	Bydlení, voda, energie, paliva	248.3	109.9	2.6	108.2	2.2
5	Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	58.1	100.8	0.0	99.4	0.0
6	Zdraví	17.9	129.3	0.6	96.2	-0.1
7	Doprava	114.1	104.9	0.5	92.7	-0.8
8	Pošty a telekomunikace	38.7	97.4	-0.1	95.5	-0.1
9	Rekreace a kultura	98.7	100.9	0.1	99.3	-0.1
10	Vzdělávání	6.2	102.3	0.0	103.1	0.0
11	Stravování a ubytování	58.4	107.3	0.4	102.2	0.1
12	Ostatní zboží a služby	63.0	104.7	0.3	101.6	0.1

Pramen: ČSÚ

Ceny zboží meziročně úhrnem klesly o 0,2 % a ceny služeb naopak vzrostly o 3,4 %, což je u zboží o 6,1 p.b. a u služeb o 4,6 p.b. méně než v červnu 2008. Stále se potvrzuje tendence cen služeb růst rychleji než ceny zboží.

Graf 3 : Spotřebitelské ceny

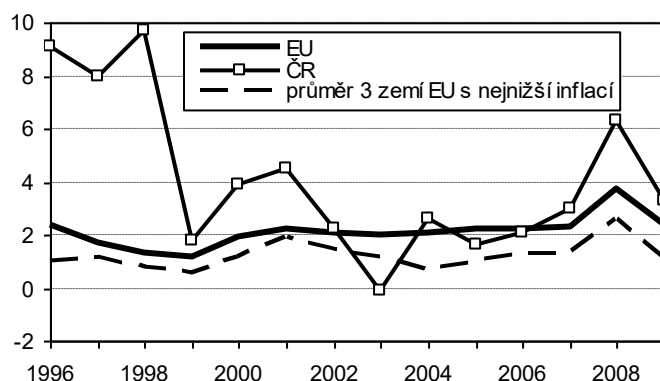
Pramen: ČSÚ

Klouzavá roční míra inflace se v 1. pololetí 2009 stále snižovala a posunula se z lednových 5,9 % na 3,7 % v červnu. V porovnání s červnem 2008 to bylo o 1,7 p.b. méně.

Průměrná míra inflace na bázi HICP se v ČR v 1. pololetí 2009 trvale snižovala. V porovnání se stejným obdobím roku 2008 se snížila o 2,2 p.b. a v červnu činila 3,3 %. V souhrnu za země EU se tento ukazatel v 1. pololetí 2009 stejně jako v ČR setrvale snižoval a v červnu dosáhl hodnoty 2,4 % (o 0,7 p.b. méně než v červnu 2008).

Graf 4 : Spotřebitelské ceny – HICP v %

(průměrná míra inflace)

Pramen: ČSÚ, EUROSTAT, propočty MF

3.2 Ceny výrobců

Ceny průmyslových výrobců za 1. pololetí 2009 meziročně klesly v průměru o 2,4 %. S výjimkou února se navíc pokles cen po celé období prohluboval a již počínaje březnem začal meziroční index dosahovat rekordně nízkých hodnot. V červnu činil pokles cen průmyslových výrobců v meziročním vyjádření dokonce 4,4 %.

Na tomto cenovém vývoji se nejvýznamněji podílely ceny koksu a rafinérských ropných produktů, které v meziročním srovnání za první polovinu roku poklesly průměrně o 36,4 %. Výrazněji poklesly také ceny obecných kovů a kovodělné výroby. Naopak ceny výrobků převážně exportního charakteru (stroje a zařízení, resp. dopravní prostředky) nepatrně vzrostly (o 2,6 %, resp. o 1,3 %). Největší růst však zaznamenaly ceny vody, její úpravy a rozvodu (o 6,9 %) a elektřiny, plynu a páry (o 11,2 %).

Ceny stavebních prací vzrostly za první polovinu roku meziročně v průměru o 2,1 %. Tempo růstu cen ovšem zpomaluje již dvanáctý měsíc v řadě a v červnu 2009 dosáhlo jen 1,2 %, což bylo nejméně od začátku roku 1994.

Meziroční růst cen tržních služeb v produkční sféře dosáhl mezi lednem a červnem 2009 průměrné hodnoty 1,9 %. Nejrychleji vzrostly ceny v oblasti administrativních a jiných podpůrných služeb (v průměru o 7,6 %) a reklamních služeb a průzkumu trhu (o 7,4 %), naopak nejvýznamnější pokles byl zaznamenán v segmentu telekomunikačních služeb a nákladní dopravy (shodně o 3,1 %).

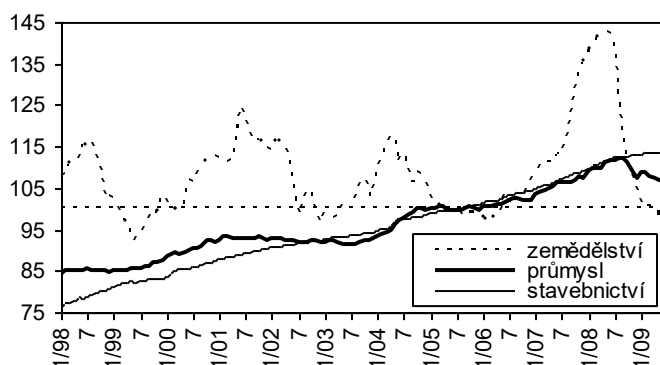
Ceny zemědělských výrobců v 1. pololetí 2009 meziročně dramaticky propadly a v průměru byly o 28,6 % nižší. Až do května se přitom jejich pokles dále prohluboval (v květnu dosáhl meziročně dokonce 31,4 %), v červnu pak nastalo mírné zpomalení tempa s náznakem možného obrátu trendu. Červnová meziroční hodnota -27,9 % přesto patří od roku 1995 k nejnižším zaznamenaným.

Zdaleka nejvíce byl cenový index tažen ke dnu cenami rostlinných výrobků, jež zaznamenaly průměrný pokles ve výši 36,2 %. Nejvýznamněji se na této hodnotě podílely ceny vína (-58,2 %), obilovin (-47,0 %) a ovoce (-33,1 %). Žádná skupina výrobků spadajících do kategorie rostlinné výroby nezaznamenala v první polovině roku cenový nárůst. Ceny hospodářských zvířat a živočišných výrobků rovněž klesly, v meziročním srovnání za 1. pololetí to bylo v průměru o 17,6 %. I zde však již patrně bylo dosaženo dna a pokles cen se od března pozvolna snižuje (v červnu činil 16,0 %). Zatímco ceny hospodářských zvířat se téměř nezměnily (pokles v lednu až červnu

meziročně o 0,2 %), ceny živočišných výrobků klesly o 32,1 %, přičemž nejvýrazněji se snížily ceny mléka (o 34,4 %).

Graf 5 : Ceny výrobců

(bazické indexy, průměr roku 2005=100)

Pramen: ČSÚ, propočty MF

Z dlouhodobého pohledu (mezi roky 1998 až první polovinou roku 2009) rostou stabilním tempem jen ceny ve stavebnictví, ceny průmyslových výrobců zažívají v posledních měsících jistou korekci. Ceny v zemědělství jsou tradičně velmi volatilní, v průběhu posledních dvou let vykázaly jak velmi rychlý nárůst, tak i ještě strmější pokles. Na tomto vývoji se převážně podílely ceny rostlinných výrobků.

4. Trh práce

Trh práce byl v 1. pololetí 2009 zasažen velmi významně nepříznivým globálním ekonomickým vývojem i vnitřní recesí. V zásadě všechny statistiky zobrazují vedle ztrát pracovních příležitostí i snahu fungujících podniků udržet v aktivitě maximum svých kmenových pracovníků, v mnoha případech však za cenu dočasného zkrácení pracovních úvazků a mezd. Smluvně však v ČR stále převažují plné pracovní úvazky, jejichž podíl patří v evropském kontextu k nejvyšším. Přestože vývoj v konci roku 2008 poskytoval mnohé významné signály o zhoršování situace, problémy v zaměstnanosti a zejména nezaměstnanosti se projevovaly bezprecedentním tempem překonávajícím většinu očekávání. V důsledku poklesu poptávky, propouštění a omezování rozsahu produkce a pracovní doby zákonitě významně zpomalil růst průměrné mzdy i objemu vyplacených mezd.

Tabulka 6 : Základní ukazatele trhu práce

			2007	2008					2009	
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q
Zaměstnanost	celkem VŠPS ¹	mzr. %	1,9	1,6	1,9	1,8	1,5	1,3	-0,2	-1,2
	zaměstnanci VŠPS	mzr. %	1,9	1,7	2,0	1,9	1,7	1,2	-0,9	-1,8
	evidenční ²	mzr. %	1,7	1,2	3,1	1,9	0,8	-0,9	-3,5	-5,7
Nezaměstnanost	VŠPS ³	mzr. %	-26	-16,8	-21,4	-19,8	-16,0	-8,7	23,8	51,7
	MPSV ⁴	mzr. %	-17	-17,4	-21,7	-21,1	-16,9	-8,1	15,2	46,3
Ekonomicky neaktivní VŠPS		mzr. %	2,0	1,8	2,0	1,7	1,9	1,5	0,9	0,5
Průměrná mzda evidenční ²		mzr. %	7,3	8,3	10,0	7,9	7,5	8,1	2,7	2,8

¹⁾ Zaměstnaný VŠPS pracoval v referenčním týdnu alespoň 1 hodinu

²⁾ Zaměstnanci (přepočtené počty) v pracovním poměru, včetně odhadu malých podniků

³⁾ Nezaměstnaný VŠPS nepracoval, práci aktivně hledal a byl schopen nastoupit do 14 dnů

⁴⁾ Nezaměstnaný MPSV vyhověl podmínkám pro registraci na úřadu práce

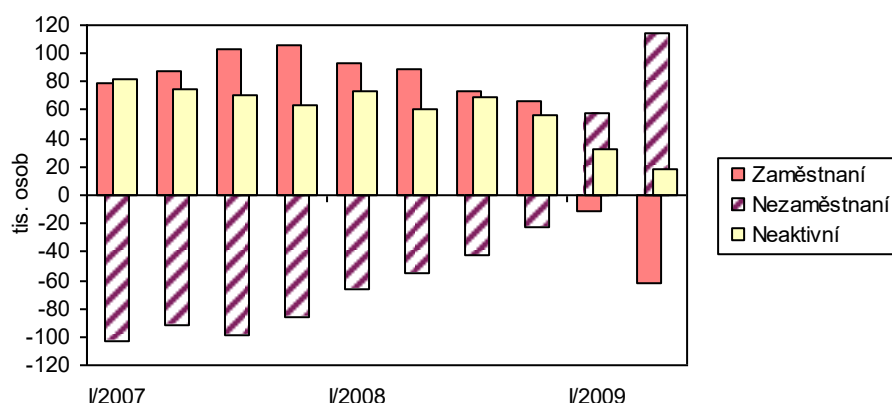
Pramen: ČSÚ, MPSV

4.1 Ekonomická aktivita

Meziroční průměrný přírůstek pracovní síly (podle VŠPS o 0,9 %) je na první pohled pozitivní, byl však výsledkem opačného vývoje svých složek ve srovnávaných obdobích. V 1. pololetí 2009 byl dominantní přírůstek nezaměstnaných, výrazně převyšující úbytek počtu zaměstnaných (nezaměstnaní +86 tisíc na 318 tisíc; zaměstnaní -34 tisíce na 4944 tisíce), zatímco ve stejném období v roce 2008 výrazně přibývali zaměstnaní (+91 tisíc) a ubývali nezaměstnaní (-61 tisíc). Přírůstek počtu osob mimo ekonomickou aktivitu (25 tisíc na 3734 tisíce) byl ve srovnání s předchozím rokem nižší o 42 tisíce; v tomto vývoji se mimo jiné projevil i nižší přirozený přírůstek 15letých v populaci.

Graf 6 : Ekonomická aktivita

(meziroční přírůstky)

Pramen: ČSÚ

Míra zaměstnanosti (podíl zaměstnaných na populaci v dané věkové skupině) se v důsledku citelného poklesu zaměstnanosti meziročně snížila o 0,9 p.b. shodně jak celkem, tak i v nejdůležitější věkové kategorii 15 až 64 let, kde dosáhla 65,5 %; u populace nad 15 let klesla na 55,0 %.

Míra ekonomické aktivity celkem (podíl zaměstnaných a nezaměstnaných nad 15 let na populaci v daném věku) díky nárůstu nezaměstnanosti vzrostla o 0,1 p.b. na 58,5 %; ve věkové kategorii 15-65 let se zvýšila o 0,3 p.b. na 69,8 %.

4.2 Zaměstnanost

V hlavním či jediném zaměstnání podle výsledků VŠPS pracovalo v 1. pololetí 2009 v průměru 4941 tisíc osob, meziroční úbytek činil 0,7 %. Determinující pro tento úbytek, stejně jako pro růst nezaměstnanosti, byla ekonomická recese postihující českou ekonomiku i významné zahraniční obchodní partnery.

Celkový počet zaměstnanců a členů produkčních družstev klesl o 1,4 % na 4121 tisíc osob, v podnikatelském segmentu bylo při růstu o 2,5 % aktivních 823 tisíc osob. Procentní zastoupení čistě zaměstnaneckého segmentu v celkové zaměstnanosti, v průběhu roku 2008 stabilizované na 83,6 %, kleslo na 83,1 %. Přesun části zaměstnanců do sebezaměstnaných byl předvídatelný – jednalo se jak o skutečnou snahu propuštěných o vytvoření nové pracovní aktivity, tak o snahu podniků o daňovou optimalizaci zaměstnáváním „živnostníků“ pouze po dobu potřeby.

I přes výrazný pokles zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu (podle VŠPS meziročně za pololetí v průměru o více než 120 tisíc) má Česká republika setrvale jeden z nejvyšších podílů zaměstnanosti v sekundárním sektoru ze všech zemí EU, což patrně bude třeba vzít v úvahu v rámci přípravy a realizace restrukturalizačních a rekvalifikačních programů, stejně jako fakt, že od 4. čtvrtletí 2008 směrem k růstu, respektive tlumení poklesu zaměstnanosti, přispíval terciární sektor.

Ke 30. 6. 2009 v ČR legálně pracovalo 335 tisíc cizích státních příslušníků, tj. meziročně o 3,2 % méně. Cizinci pracovali většinou v zaměstnaneckém poměru (ke 30.6.2009 to bylo 75 %). Výrazně rostoucím zaměstnáváním cizinců byl v roce 2008 řešen zejména akutní nedostatek pracovníků v nových kapacitách pro místa převážně obsazovaná osobami s nízkou kvalifikací. Se změnou ekonomickou situací a poklesem odbytu i produkce byli cizinci většinou mezi prvními propouštěnými. Meziroční úbytek se tudíž výrazně projevil v zaměstnaneckém poměru (-21 tisíc), cca 10 tisíc přibýlo v podnikatelském sektoru (z toho 7 tisíc Vietnamci) a ke konci pololetí bylo 6 tisíc cizinců z EU/EHP registrováno na úřadech jako uchazeči o zaměstnání.

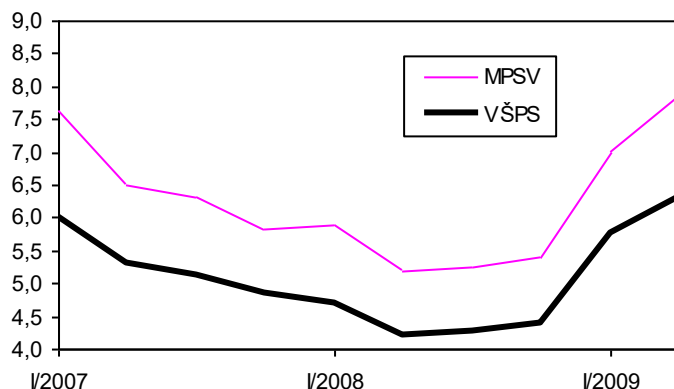
Z hlediska země původu i při úbytku ke 30.6.2009 nadále v celkové zahraniční zaměstnanosti převažovali Slováci (104 tisíce), počet Ukrajinců nadále rostl (na 97 tisíc), úbytek byl zaznamenán u Vietnamců (na 41 tisíc), ubývalo i Poláků (na 21 tisíc).

4.3 Nezaměstnanost

Růst nezaměstnanosti v první polovině roku 2009 lze označit jako bezprecedentní. Postihl celou ČR, nicméně v závislosti na významu kapacit pro zasažené regiony se v místech s obtížnou substitucí rušených pracovních míst ve specializovaných provozech profilují nové lokality s výraznými problémy.

Graf 7 : Míra nezaměstnanosti,

(%, průměr čtvrtletí)

Pramen: ČSÚ, MPSV

Průměrný počet nezaměstnaných v 1. pololetí 2009 klesl podle dat zjišťovaných na základě VŠPS na 318 tisíc, u registrovaných na úřadech práce na 433 tisíc (meziroční přírůstek o 86, resp. 99 tisíc osob).

Údaje o míře nezaměstnanosti, uváděné podle různých metodik výpočtu, se sice lišily v úrovni, avšak vypovídaly o průběhu míry nezaměstnanosti v zásadě obdobně (viz graf). Pro mezinárodní srovnávání je obvykle používán údaj o míře nezaměstnanosti podle VŠPS, kde došlo k meziročnímu nárůstu v průměru o 1,6 p.b. na 6,0 %. Vyšší nárůst registrované míry nezaměstnanosti (o 1,9 p.b. na 7,4 %) je mimo jiné důsledkem skutečnosti, že osoby registrované na úřadech práce jako nezaměstnaní mohou po omezenou dobu legálně pracovat, což definice VŠPS vylučuje.

Podle dosaženého vzdělání trvale převažují nezaměstnaní se základním vzděláním spolu s absolventy středního vzdělání bez maturity. Negativním projevem je vyšší nárůst nezaměstnaných v nižších věkových kategoriích, neodpovídající populačnímu vývoji.

Pozitivem bylo pokračování poklesu počtu dlouhodobě nezaměstnaných, tj. osob nepracujících déle než 1 rok. Podle statistik VŠPS a MPSV byl jejich počet ke konci pololetí obdobný (96 resp. 101 tisíc) a jejich podíl na nezaměstnaných celkem v případě VŠPS významně klesl (na 29 %, u registrovaných na 22 %). Z hlediska VŠPS patřila ČR ještě koncem roku 2008 v rámci EU k zemím sice s výrazně nižší mírou nezaměstnanosti, ale s nadprůměrně vysokým podílem dlouhodobě nezaměstnaných. V evropském kontextu na konci 1. pololetí 2009 již tedy platí pouze zařazení mezi země s nižší mírou nezaměstnanosti - harmonizovaná míra nezaměstnanosti zpracovávaná EUROSTATem dosáhla v červnu 2009 v ČR 6,3 %, v průměru EU27 to bylo 8,9 %.

V 1. pololetí 2009 připadalo na jedno volné místo v průměru 7,3 registrovaných uchazečů, tj. o 5,1 více než ve stejném období v roce 2008. Tento vývoj byl důsledkem souběhu výrazného přírůstku počtu nezaměstnaných a poklesu počtu registrovaných disponibilních míst plynoucího jak z jejich minimální tvorby, tak obsazování i rušení.

S vysokým nárůstem propouštěných pracovníků narůstal i podíl uchazečů o zaměstnání s nárokem na příspěvek v nezaměstnanosti a současně s uvolňováním pracovníků s vyšší kvalifikací i průměrná výše tohoto příspěvku. Pobírající představovali v průměru za 1. pololetí 43,9 % z celkového počtu registrovaných uchazečů, při tom ve 2. čtvrtletí 45,0 %. Průměrná výše příspěvku v červnu dosáhla 6015 Kč, což znamenalo meziroční přírůstek o 14,4 %. Tento významný

nárůst předznamenává zvýšení nároků na mandatorní prostředky pasivní politiky zaměstnanosti. Současně však implikuje i potřebu prostředků na účelné nástroje aktivní politiky zaměstnanosti.

Regionální vývoj nezaměstnanosti byl z hlediska směru v zásadě shodný, z hlediska úrovně a tempa rozdílný zejména v závislosti na vývoji počtu ztracených pracovních příležitostí. Nejvyšší míru nezaměstnanosti registruje dlouhodobě Most (v červnu 2009 15,5 %) následovaný Karvinou (14,3 %), nad 13% hranicí bylo koncem pololetí dalších 6 bývalých okresů; nejnižší nezaměstnanost je v Praze a okolí, nejnižší míra nezaměstnanosti v Praze-východ byla 2,6 %.

4.4 Průměrné mzdy⁸

Podle předběžných údajů z evidenčních statistik došlo v 1. pololetí 2009 k razantnímu zpomalení meziročního nárůstu průměrné mzdy a vzhledem k poklesu zaměstnanosti implicitně i objemu mezd a platů. V průměru za pololetí dosáhla průměrná mzda 22 605 Kč, růst činil 2,7 %.

Tabulka 7 : Průměrná mzda

			2007	2008					2009	
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q
Průměrná mzda celkem		mzr. %	7,3	8,3	10,0	7,9	7,5	8,1	2,7	2,8
	nominálně podnikatelská sféra	mzr. %	7,4	9,2	11,5	8,9	8,4	8,5	2,4	2,4
	nepodnikatelská sféra	mzr. %	6,7	4,2	3,2	3,2	3,5	6,5	4,2	4,3
Průměrná mzda celkem		mzr. %	4,4	1,9	2,4	1,0	0,8	3,2	0,6	1,4
	reálně (CPI) podnikatelská sféra	mzr. %	4,5	2,7	3,8	2,0	1,7	3,6	0,3	1,0
	nepodnikatelská sféra	mzr. %	3,8	-2,0	-3,9	-3,4	-2,9	1,7	2,1	2,9

Pramen: ČSÚ

Nepříznivé ekonomické podmínky, jejichž důsledkem bylo rušení celých podniků i omezování pracovní doby, významně působily proti vyššímu růstu mezd v podnikatelské sféře, která je pro celkový vývoj zásadní (ve sledovaném souboru tvoří více než 80 %). V průmyslu vzrostly mzdy v průměru o 1,4 %, z toho v rozhodujícím průmyslu zpracovatelském o 1,1 %. Zde patrně sehrál roli vedle zkracovaných úvazků i fakt, že propouštění byli ve větší míře pracovníci s nižšími mzdami. Směrem k růstu hrubých průměrných mezd působila z odvětví průmyslu zejména výroba elektřiny, plynu a tepla (růst o 8,2 %), propad zaznamenala těžba a dobývání (pokles o 6,6 %). Výrazně nejvyšší mzdy byly nadále v odvětví peněžnictví a pojišťovnictví.

V nominálních hodnotách k poměrně nepříznivému dojmu z vyšších mezd ve státem spravované sféře přispěla i změna statistického vykazování. Přepočtením částečných úvazků a zahrnutím odhadu mezd v malých podnicích se proti dříve preferovanému vykazování za fyzické osoby citelně změnily průměrné hodnoty – např. v 2. čtvrtletí 2009 průměrná mzda podle této metody činila v podnikatelské sféře 24 068 Kč a nepodnikatelském 22 068 Kč (podle nového vykazování s přepočtem na plnou pracovní dobu pak 22 842 Kč, resp. 23 661 Kč). To svědčí o větším podílu částečných úvazků v nepodnikatelské sféře.

⁸⁾ Podle nového konceptu ČSÚ publikuje výsledky o počtu zaměstnanců a průměrných mzdách za celé hospodářství (tzn. včetně dopočtu malých podniků) se zvýšeným důrazem na průměrné mzdy zaměstnanců přepočtené na plně zaměstnané, které zohledňují délku pracovního úvazku.

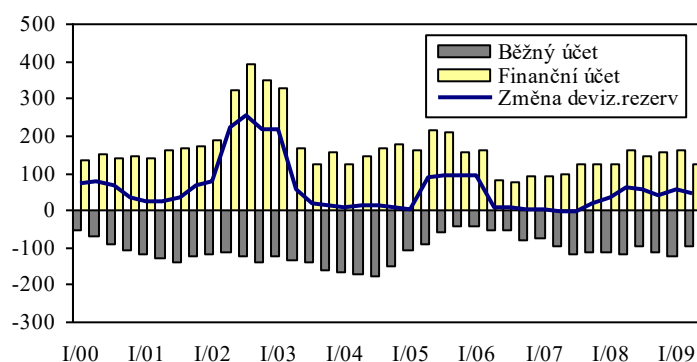
Nejvyšší nárůst mezd v nevýrobních odvětvích zaznamenalo vzdělávání a zdravotnictví (o 5,0 % a 7,1 %). Růst mezd v odvětví veřejná správa a obrana o 3,3 % v sobě zahrnoval i vyšší mzdy spojené s předsednictvím EU. V nepodnikatelské sféře došlo k vyššímu meziročnímu růstu mezd v důsledku částečné kompenzace jejich reálného propadu v roce 2008, respektive nižší srovnávací základny. Na druhé straně jsou zde i poměrně vyšší kvalifikační nároky.

5. Platební bilance

Běžný účet platební bilance za 1. pololetí 2009 skončil schodkem ve výši 5,8 mld. Kč. Obchodní bilance, bilance služeb a bilance převodů skončily přebytkem, největší vliv na výsledek běžného účtu měl však schodek bilance výnosů. Aktivum finančního účtu 23,4 mld. Kč bylo dáno přílivem přímých zahraničních investic a portfoliových investic, u finančních derivátů a ostatních investic došlo k odlivu finančních zdrojů. Kapitálový účet skončil přebytkem 20,1 mld. Kč. Devizové rezervy ČNB po vyloučení vlivu kurzových rozdílů vzrostly o 42,2 mld. Kč.

Graf 8 : Platební bilance

(roční klouzavé úhrny, mld. Kč)

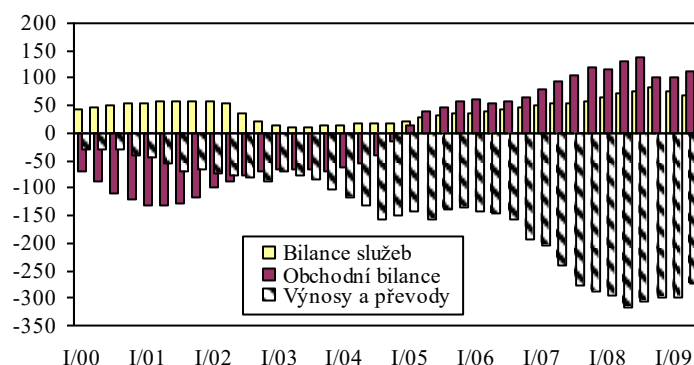
Pramen: ČNB, propočty MF

5.1 Běžný účet

Pasivum běžného účtu 5,8 mld. Kč za 1. pololetí znamenalo jeho meziroční zlepšení o 19,8 mld. Kč. Bylo způsobeno lepšími výsledky obchodní bilance a bilance výnosů, meziročně se zhoršily bilance služeb a běžných převodů. Vnější nerovnováha, vyjádřená podílem deficitu BÚ na HDP v ročním klouzavém úhrnu se zlepšila proti 1. pololetí 2008 z -3,2 % na -2,6 %.

Graf 9 : Běžný účet platební bilance

(roční klouzavé úhrny, mld. Kč)

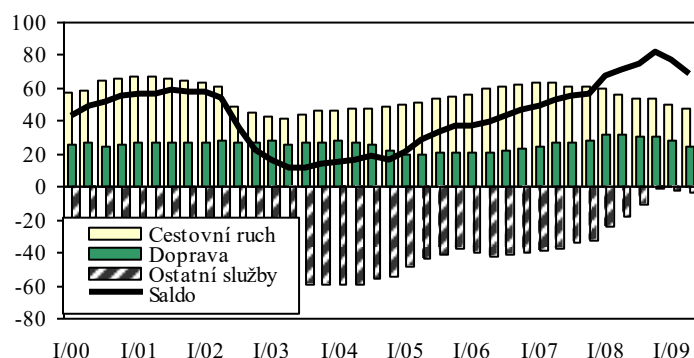
Pramen: ČNB, propočty MF

Saldo obchodní bilance skončilo přebytkem 91,5 mld. Kč⁹, což znamenalo meziroční zlepšení o 8,9 mld. Kč. Výsledek byl dosažen při poklesu obratu zahraničního obchodu o 20 %.

Přebytek bilance služeb 30,7 mld. Kč byl meziročně o 13,7 mld. Kč nižší. V důsledku nižší návštěvnosti ČR klesly příjmy z turistiky, zatímco výdaje českých občanů na cesty do zahraničí stagnovaly. Přebytek bilance cestovního ruchu tak klesl o 5,3 mld. Kč na 23,0 mld. Kč. Rovněž přebytek bilance dopravních služeb 12,4 mld. Kč byl meziročně nižší (o 5,8 mld. Kč) při poklesu příjmů (o 4,0 mld. Kč) a růstu výdajů (o 1,8 mld. Kč). Objem vývozu i dovozu ostatních služeb meziročně vzrostl, při rychlejším růstu výdajů se zvýšil schodek o 2,5 mld. Kč.

Graf 10 : Bilance služeb

(roční klouzavé úhrny, mld. Kč)

Pramen: ČNB, propočty MF

Schodek bilance výnosů, který má stále rozhodující vliv na výsledek běžného účtu se meziročně snížil o 26,7 mld. Kč na 129,1 mld. Kč. Menší schodek investičních

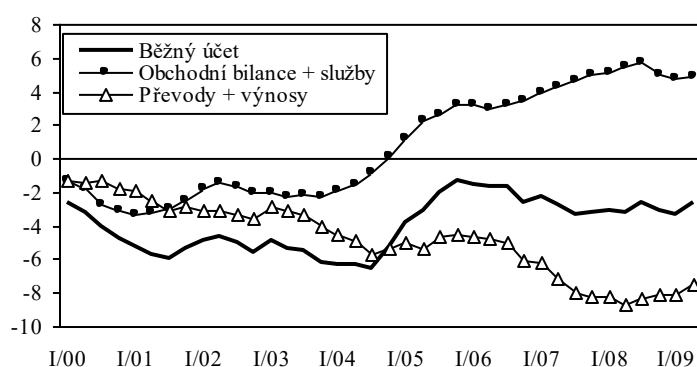
⁹ v cenách FOB v metodice platební bilance

výnosů (o 19,6 mld. Kč) vznikl v důsledku nižších výplat dividend a nižšího objemu předpokládané výše reinvestovaného zisku zahraničními investory. Pokles ekonomického výkonu se projevil i v nižších mzdových nákladech na zaměstnávání zahraničních pracovníků v ČR, takže i schodek bilance náhrad zaměstnancům se snížil (o 7,1 mld. Kč).

Bilance běžných převodů dosáhla přebytku 1,1 mld. Kč a zhoršila se tak o 2,2 mld. Kč. Kladná byla bilance vládního sektoru, spojená zejména s čistými příjmy z rozpočtu Evropské unie, vykazovanými v rámci převodů na běžném účtu. Bilance převodů podniků a domácností ve vztahu k zahraničí byla deficitní.

Graf 11 : Podíl běžného účtu a jeho složek na HDP

(%, na bázi ročního klouzavého úhrnu)

Pramen: ČNB, propočty MF

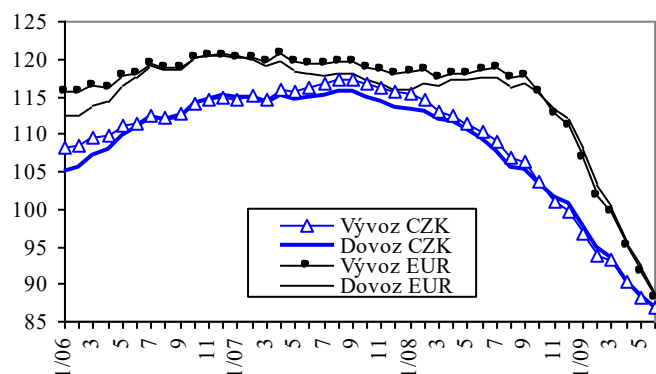
Obchodní bilance podle ČSÚ z údajů celní statistiky¹⁰

Snižování tempa růstu obrátu zahraničního obchodu od začátku roku 2008, které bylo zpočátku spojeno především s posilováním koruny, přešlo od 3. čtvrtletí 2008 do poklesu. Všeobecné zhoršování ekonomické situace ve světě a přechod od zpomalování do recese ve většině zemí způsobilo razantní útlum poptávky. Strmý pokles objemu vývozu i dovozu pokračoval i v průběhu 1. pololetí 2009. Nominální objem vývozu v CZK se za toto období snížil o 19,2 % a dosáhl 1049,7 mld. Kč, dovoz klesl o 21,3 % na 972,5 mld. Kč. V souvislosti s meziprocentní depreciací koruny byl pokles vývozu i dovozu ještě výraznější v přepočtu na eura – o 25,0 %, resp. o 27,0 %.

¹⁰ Vývoz v metodice FOB, dovoz CIF

Graf 12 : Zahraníční obchod

(roční klouzavé úhrny, $sopr=100$)

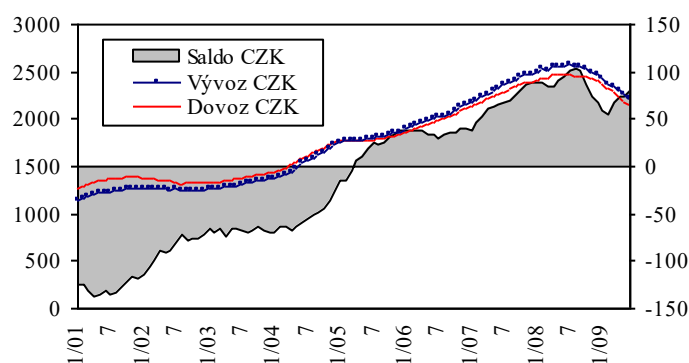

Pramen: ČSÚ

Od března 2009 klesal dovoz rychleji než vývoz a saldo obchodní bilance se zlepšovalo. Nejvýraznější pokles dovozu byl zaznamenán (kromě minerálních paliv) u komoditních skupin pro výrobu a investice – u ostatních surovin (SITC 2), polotovarů (SITC 6) a strojů a dopravních prostředků (SITC 7). Naopak dovozy zboží neinvestičního charakteru, jako je zemědělské a potravinářské zboží (SITC 0,1,4) a spotřební zboží (SITC 8 a 9) zasahuje recese s mnohem menší intenzitou a obchod s těmito komoditami zaznamenává jen menší meziroční změny. K nárůstu aktivního salda zahraničního obchodu přispěly i meziročně výrazně nižší světové ceny průmyslových surovin, především ropy. Prebytek obchodní bilance dosáhl za 1. pololetí 2009 hodnoty 77,1 mld. Kč, tj. o 13,1 mld. Kč meziročně více.

Graf 13 : Obchodní bilance

(roční klouzavé úhrny, mld. Kč)

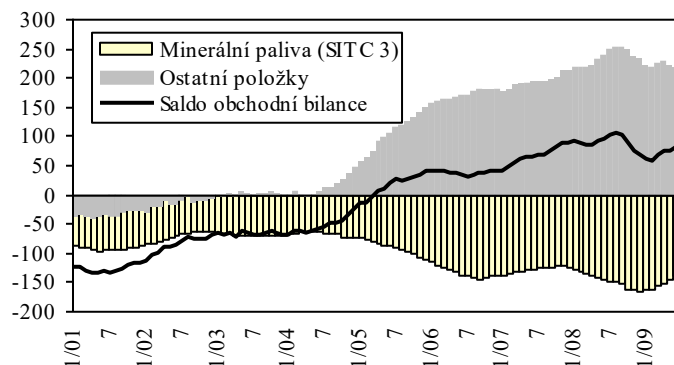
Pramen: ČSÚ, propočty MF

Příznivě se v 1. pololetí 2009 vyvíjely směnné relace, které se meziročně zlepšily v průměru o 3,9 %¹¹ při zvýšení vývozních cen o 3,3 % a snížení dovozních cen o 0,6 %. Pohyb cen zahraničního obchodu byl kromě vývoje cen na světovém trhu ovlivněn oslabením koruny vůči EUR a zejména k USD.

¹¹ Z výběrových indexů v zahraničním obchodě se zbožím.

Graf 14 : Obchodní bilance

(roční klouzavé úhrny, mld. Kč)

Pramen: ČSÚ, propočty MF

Objem vývozu ve sledovaném období meziročně klesl do všech teritoriálních oblastí. Z významných uskupení zemí postihla ekonomická recese nejvíce obchod se zeměmi Společenství nezávislých států (SNS), vývoz do této oblasti byl nižší o 29,7 %. Naopak nejméně se útlum obchodu projevil ve vývozu do rozvojových zemí, kam se vyvezlo jen o 1,4 % zboží méně. Do zemí Evropské unie se vyvezlo o 19,8 % zboží méně a jejich podíl na celkovém vývozu se snížil na 85,1 %. Pokles objemu vývozu byl zaznamenán u všech významných obchodních partnerů, nejvíc u Polska (o 27,6 %) a Itálie (o 26,9 %), nejméně citelný byl u Německa (o 13,1 %), Nizozemska (o 17,2 %) a Francie (o 17,3 %). Podíl Německa na vývozu jako nejdůležitějšího dovozce českého zboží se zvýšil proti 1. pololetí 2008 o 2,4 p.b. na 33,0 %, především na úkor vývozů do Polska a Itálie.

Tabulka 8 : Vývoz a dovoz podle teritorií

	Vývoz			Dovoz			Změna salda v mld. Kč
	Index (%)	Podíl (%)		Index (%)	Podíl (%)		
	2009/2008	1.pol.2008	1.pol.2009	2009/2008	1.pol.2008	1.pol.2009	2009/2008
CELKEM	80,8	100,0	100,0	78,7	100,0	100,0	13,1
v tom:							
vyspělé tržní ekonomiky	80,8	91,1	91,2	77,9	76,7	76,0	-17,6
z toho: EU27	80,2	85,7	85,1	76,0	68,6	66,2	-17,5
z toho: SRN	86,9	30,6	33,0	74,3	27,7	26,1	35,6
Slovensko	78,8	8,8	8,6	75,5	5,5	5,3	-7,7
rozvojové země	98,6	3,2	3,9	90,9	5,9	6,8	6,0
evropské tranzitivní ekonomiky	68,4	1,0	0,8	58,0	0,4	0,3	-1,7
Společenství nezávislých států	70,3	3,8	3,3	60,4	8,7	6,7	27,9
z toho: Rusko	75,1	2,4	2,2	66,6	6,4	5,4	18,4
ostatní	94,6	0,6	0,7	96,9	8,0	9,9	2,7
z toho: Čína	98,0	0,5	0,7	96,4	7,9	9,6	3,4
nespecifikováno	11,6	0,3	0,0	135,4	0,2	0,4	-4,2
Polsko	72,4	6,4	5,7	83,0	5,8	6,1	-10,8
Francie	82,7	5,7	5,8	74,8	4,3	4,1	0,5
Itálie	73,1	5,0	4,5	75,7	4,6	4,4	-3,7
Rakousko	79,9	4,7	4,7	75,3	3,8	3,6	-0,8
Spojené království	78,2	4,9	4,7	65,2	2,6	2,1	-2,8
Nizozemsko	82,8	3,9	4,0	83,5	3,2	3,4	-2,1
USA	81,7	1,6	1,7	99,6	2,0	2,5	-3,8
Japonsko	65,8	0,4	0,3	80,6	3,3	3,4	6,1

Ostatní : Čína, S.Korea, Kuba, Laos, Mongolsko, Vietnam

Pramen: ČSÚ

Rovněž dovoz se meziročně snížil ze všech teritorií. Největší propad z významných oblastí byl zaznamenán opět u zemí SNS, ze kterých se dovezlo téměř o 40 % zboží

méně. Rozhodující vliv na tom měly meziročně nízké ceny ropy, které se z této oblasti dovezlo naturálně o necelých 5 % méně, v hodnotovém vyjádření však dovoz ropy klesl o 44,2 %. Jen mírný pokles o 3,1 % byl zaznamenán u dovozu z ostatních zemí (převážně Čína). Ze zemí Evropské unie, které se na českém dovozu podílejí dvěma třetinami, se dovezlo o 24,0 % méně. U všech významných partnerů došlo k poklesu dovozu, nejvíc ze Spojeného království (o 34,8 %), Německa (o 25,7 %) a Francie (o 25,2 %). Podíl SRN na celkovém dovozu se snížil o 1,6 p.b. na 26,1 % a od roku 2001, kdy dosahoval 33,5 %, se stále snižuje.

Aktivní saldo obchodní bilance ve výši 77,1 mld. Kč bylo dosaženo obchodem se zeměmi Evropské unie a evropských tranzitivních ekonomik. Přebytek obchodu se zeměmi EU dosáhl 249,6 mld. Kč (zhoršení o 17,5 mld. Kč). Celkový přebytek obchodní bilance nejvíc ovlivnilo aktivní saldo obchodu s Německem ve výši 92,2 mld. Kč (o 35,6 mld. Kč více). Přebytek s ostatními rozhodujícími partnery z EU s výjimkou Francie byl meziročně nižší. Schodek obchodu se zeměmi mimo EU činil 172,4 mld. Kč (zlepšení o 30,5 mld. Kč), na kterém se nejvíc podílel obchod s „ostatními státy“ 88,9 mld. Kč (o 2,7 mld. Kč lepší).

V komoditním členění byl zaznamenán meziroční pokles vývozu i dovozu u převažující většiny tříd SITC. Celkový propad zahraničního obchodu byl nejvíce ovlivněn obchodem se stroji a dopravními prostředky (SITC 7). Absolutní pokles vývozu i dovozu zboží této třídy byl největší ze všech tříd SITC - vývoz klesl o 147,9 mld. Kč (20,8 %) a dovoz o 119,5 mld. Kč (23,1 %). Podíl třídy SITC 7 na celkovém obratu zahraničního obchodu se snížil na 48,0 %, tj. o 0,6 p.b. Objem vývozu i dovozu byl nižší u všech strojírenských skupin s výjimkou ostatních dopravních prostředků, přitom u všech skupin bylo dosaženo aktivního salda. Největší přebytek 99,0 mld. Kč byl zaznamenán u silničních vozidel (o 10,6 mld. Kč meziročně méně). Další komoditní skupiny s největším pozitivním vlivem na obchodní bilanci byly stroje a zařízení všeobecně užívané v průmyslu, kovové výrobky, výpočetní technika, výrobky z nekovových nerostů, zařízení pro telekomunikace, výrobky z pryže, ostatní dopravní prostředky a elektrický proud.

Tabulka 9 : Komoditní struktura

Třídy SITC	Vývoz			Dovoz			Změna salda v mld. Kč 2009/2008
	Index (%)	Podíl (%)		Index (%)	Podíl (%)		
	2009/2008	1.pol.2008	1.pol.2009	2009/2008	1.pol.2008	1.pol.2009	
Celkem	80,8	100,0	100,0	78,7	100,0	100,0	13,1
0 - Potraviny a živá zvířata	98,9	3,0	3,7	102,4	4,2	5,4	-1,6
1 - Nápoje a tabák	94,4	0,6	0,7	110,5	0,5	0,6	-1,1
2 - Surové materiály (s výj. pali	74,8	2,7	2,5	59,9	2,7	2,1	4,8
3 - Nerostná paliva a maziva	88,0	3,1	3,4	73,8	9,8	9,2	26,9
4 - Živočišné a rostlinné oleje	84,9	0,1	0,1	129,9	0,2	0,3	-0,8
5 - Chemikálie	83,7	5,9	6,1	84,7	10,5	11,4	7,4
6 - Tržní výrobky	74,3	19,6	18,1	69,1	20,4	17,9	12,3
7 - Stroje a přepravní zařízení	79,2	54,7	53,6	76,9	41,8	40,8	-28,4
8 - Průmyslové výrobky	92,8	10,2	11,7	97,5	9,8	12,2	-6,6
9 - Komodity jinde nezařazené	175,3	0,0	0,1	134,9	0,1	0,1	0,1

Pramen: ČSÚ

Největší negativní vliv na saldo obchodní bilance měl přes meziroční zlepšení obchod s nerostnými palivy (SITC 3). Schodek této třídy dosáhl 53,7 mld. Kč, což bylo především v důsledku nižších cen ropy o 26,9 mld. Kč méně proti 1. pololetí 2008.

Dalšími komoditami s největším deficitem byly farmaceutické výrobky, neželezné kovy, zelenina a ovoce, chemické prostředky a výrobky, železo a ocel, maso a masné výrobky a plastické hmoty.

5.2 Kapitálový účet

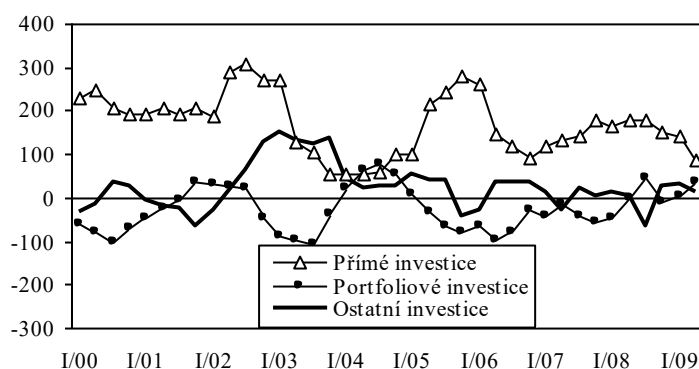
Kapitálový účet skončil v 1. pololetí 2009 přebytkem 20,1 mld. Kč (zlepšení o 0,4 mld. Kč) vlivem kladného salda převodů ve vztahu k rozpočtu EU a výnosů z obchodů s emisními povolenkami.

5.3 Finanční účet

Finanční účet vykázal za 1. pololetí 2009 přebytek ve výši 23,4 mld. Kč (o 27,8 mld. Kč méně).

Graf 15 : Finanční účet platební bilance

(roční klouzavé úhrny, mld. Kč)

Pramen: ČNB, propočty MF

Čistý příliv přímých zahraničních investic do ČR za 1. pololetí 2009 ve výši 11,6 mld. Kč byl o 63,1 mld. Kč meziročně nižší. Z 46,6 mld. Kč (o 41,8 mld. Kč méně), které byly investovány v tuzemsku jako přímé investice, směřovalo do základního jmění 14,0 mld. Kč, odhad reinvestovaného zisku byl 55,0 mld. Kč, investice do ostatního kapitálu byly tedy záporné ve výši 22,4 mld. Kč. Objem tuzemských přímých investic v zahraničí, který dlouhodobě roste, dosáhl 35,0 mld. Kč (o 21,3 mld. Kč více).

U portfoliových investic byl v součtu za 1. pololetí 2009 zaznamenán čistý příliv ve výši 73,2 mld. Kč (o 46,9 mld. Kč více). Na pasivní straně bilance byly významné emise vládních i podnikových dluhopisů, vydané na zahraničních kapitálových trzích, mírně se zvýšila i držba tuzemských akcií zahraničními investory. Na straně aktiv byl rozhodující odprodej zahraničních dluhopisů tuzemskými investory, v menší míře převážil rovněž odprodej zahraničních akcií nad jejich nákupy.

U ostatních investic došlo k čistému odlivu kapitálu ve výši 53,4 mld. Kč (o 9,4 mld. Kč meziročně více). Nejvíce to ovlivnil růst půjček poskytovaných do zahraničí a splacení přijatých depozit a půjček bankovního sektoru ve vztahu k zahraničí. K odlivu financí došlo také u podnikového sektoru především v souvislosti s nárůstem poskytovaných obchodních úvěrů. Ve vládním sektoru došlo k čistému přílivu prostředků především vzhledem k čerpání úvěru od EIB.

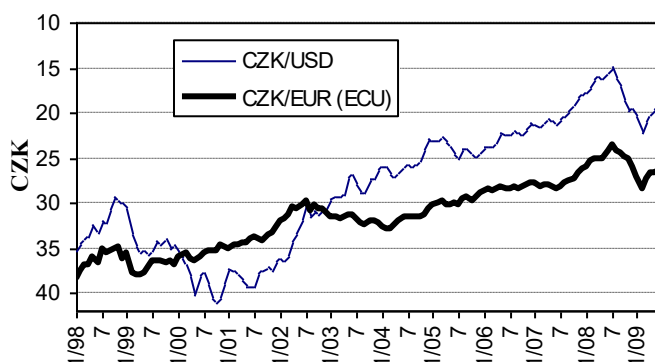
Devizové rezervy ČNB se zvýšily o 42,2 mld. Kč.

5.4 Měnové kurzy

Směnný kurz domácí měny vůči oběma hlavním světovým měnám byl v průběhu 1. pololetí 2009 v porovnání s 1. pololetím 2008 meziročně slabší. Jeho volatilita se v porovnání s 1. pololetím 2008 zmenšila, přičemž výkyvy vůči EUR byly nižší než

vůči USD. Nominální směnný kurz koruny vůči EUR v 1. pololetí 2009 kolísal v rozmezí od 25,89 do 29,47 CZK/EUR, vůči USD mezi 18,32 až 23,33 CZK/USD.

Graf 16 : Nominální směnný kurz CZK vůči USD a EUR (ECU)

Pramen: ČNB

Průměrné meziroční oslabení vůči EUR činilo 7,2 % (oproti posílení o 11,7 % v 1. pololetí 2008), vůči USD oslabila koruna více, průměrně o 19,2 % (proti posílení o 28,5 % v 1. pololetí 2008). Od února 2009, kdy bylo meziroční oslabení koruny největší (10,8 % vůči EUR a 22,7 % vůči USD) se domácí měna v dalším průběhu 1. pololetí začala přiklánět zpět k původní dlouhodobé trajektorii posilování a meziměsíčně mírně zpevňovala. V červnu dosahovalo meziroční oslabení domácí měny 8,4 % vůči EUR a 17,4 % vůči USD. Pozvolna tak docházelo ke korekci vývoje ze 2. pololetí 2008, kdy zhruba od poloviny července 2008 začala koruna vůči oběma světovým měnám postupně ztrácet a od srpna její průměrné měsíční posilování meziročně zpomalovat. Ve vztahu k euru až na 0,7 % v prosinci 2008 (26,11 CZK/EUR), v případě dolaru došlo dokonce ve 4. čtvrtletí 2008 k meziročnímu oslabení, které v prosinci dosáhlo -7,4 % (19,48 CZK/USD).

Vysoká rychlost posilování koruny z období do července 2008 (6,9 až 20,4 % vůči EUR, v případě USD 21,0 až 38,3 %) výrazně negativně působila na cenovou konkurenceschopnost naší produkce na světových trzích a způsobovala ekonomické problémy především exportérům v přímé souvislosti s propadem vnější poptávky. A to zejména poté, kdy se krize na amerických finančních trzích přelila i do finančních trhů v Evropě a zemí eurozóny s následnými dopady do reálné ekonomiky. Výrazná difference mezi oslabením koruny vůči EUR a USD vyplývá z vývoje vzájemného vztahu směnného kurzu mezi těmito měnami. Jeho variační rozpětí se v 1. pololetí 2009 pohybovalo od 1,29 do 1,39 USD/EUR při průměru 1,33 USD/EUR (v 1. pololetí 2008 činil průměr 1,53 USD/EUR). Trend postupného oslabování EUR vůči USD trval (s výjimkou ledna 2009) po zbytek období v 1. pololetí 2009.

Snižování základní úrokové sazby centrální bankou a odliv finančních investic z trhů ve středoevropském regionu, jako důsledek finanční krize i ekonomických problémů v některých zemích středoevropského regionu, vedly ke korekcím směnného kurzu koruny. Režim flexibilního kurzu koruny napomáhal domácím exportérům v 1. pololetí 2009 lépe se vyrovnávat s dopady vnějšího poptávkového šoku než-li v zemích s fixním kurzem.

5.5 Devizové rezervy

Stav devizových rezerv centrální banky k 30. červnu 2009 činil 704,3 mld. Kč, tj. 27,2 mld. EUR. Tento stav může pokrýt dovoz zboží a služeb po dobu více než tří měsíců.

6. Měnový vývoj a finanční trh

6.1 Měnové agregáty

Měnové agregáty (pasiva)

Meziroční růst široké peněžní zásoby (agregát M2) dosáhl v 1. pololetí 2009 tempa 8,1 %. Mírně nižší růst agregátu M2 než ve shodném období předchozího roku (o 0,7 p.b.) byl odrazem poklesu hospodářské aktivity a pomalejšího růstu poskytovaných úvěrů, i tak však vysoko překračoval růst nominálního HDP.

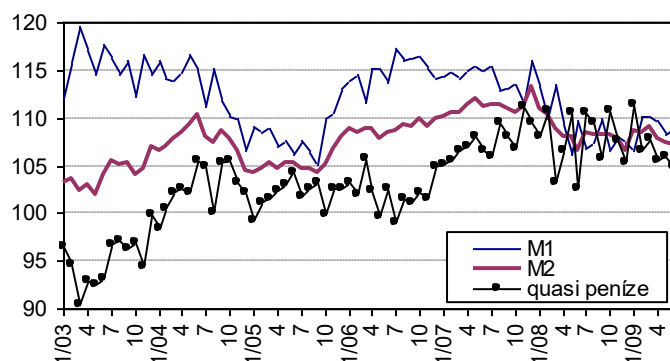
Agregát M1 (vysoce likvidní peníze) se v 1. pololetí 2009 vyvíjel obdobným způsobem jako M2. Jeho meziroční růst dosáhl 8,9 %. Vývoj agregátu M1 byl ovlivněn hlavně vyšší poptávkou po jednodenních vkladech v souvislosti se zvýšenou rizikovou averzí, na druhou stranu však poptávku snižoval fakt nízkého úročení těchto vkladů. Meziroční růst oběživa dále vykazoval zpomalující tendenci, celkově však byly růsty stále vysoké.

Tempo růstu quasi peněz (rozdíl agregátů M2 a M1) v 1. pololetí 2009 značně kolísalo, meziročně v průměru dosáhlo 7,0 %. K volatilitě quasi peněz přispěly zejména vklady s dohodnutou splatností. Vklady s výpovědní lhůtou naopak pozvolna zpomalovaly.

Meziroční růst vkladů domácností (jednodenních, s dohodnutou splatností a výpovědní lhůtou) během první poloviny roku 2009 stagnoval na 11,7 %. Ve srovnání s 1. pololetím 2008 se však sklon domácností k úsporám zvýšil (o 2,5 p.b.), což částečně souviselo s přesunem vkladů do méně rizikovějších finančních produktů. Vklady podniků udržovaly mírně záporné meziroční tempo a v průměru vykázaly pokles o 0,4 %.

Graf 17 : Měnové agregáty

(sopr = 100)

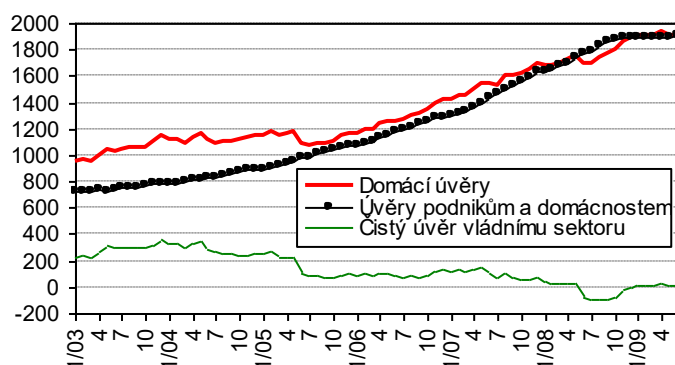

Pramen: ČNB

Úvěry (aktiva)

Čistá zahraniční aktiva během 1. pololetí 2009 rostla průměrným meziročním tempem 8,9 %. Na jejich růstu se významně podílela čistá zahraniční aktiva ČNB. Růst čistých domácích aktiv dosáhl průměrné úrovně 7,6 % a ve srovnání s 1. pololetím 2008 byl v důsledku meziročního zpomalení růstu úvěrů podnikům a domácnostem výrazně nižší (zpomalení růstu úvěrů o 12,8 p.b. snížilo růst čistých domácích aktiv o 15,2 p.b.). Na nižším růstu úvěrů nefinančnímu sektoru se podílely ve stejné výši jak úvěry podnikům tak domácnostem. Čistý úvěr vládě, který je podle měnového přehledu ČNB spolu s úvěry podnikům a domácnostem podskupinou čistých domácích aktiv, se v 1. pololetí 2009 meziročně zvýšil a ke konci června 2009 činil 6,2 mld. Kč (v červnu 2008 byla čistá úvěrová pozice vlády aktivní ve výši 86,1 mld. Kč).

Graf 18 : Domácí úvěry, mld. Kč

Pramen: ČNB

Meziroční dynamika úvěrů nefinančním podnikům dále v první polovině roku 2009 zpomalovala (z 12,3 % růstu v prosinci na 0,6 % pokles v červnu) a v průměru dosáhla 5,6 %. Úvěry se splatností od 1 roku do 5 let, resp. nad 5 let rostly o 13,6 %, resp. o 15,6 %, zatímco dynamika úvěrů nefinančním podnikům se splatností do 1 roku průměrně klesla o 6,6 %. Propad krátkodobých úvěrů, které jsou určeny zejména k financování provozních potřeb, úzce souvisel se zpomalující ekonomickou aktivitou.

Nové úvěry nefinančním podnikům taktéž meziročně zpomalovaly a v průměru dosáhly poklesu o 0,8 %. Nejvyšší měrou se na poklesu celkových úvěrů podílely úvěry do 30 mil. Kč (pokles o 28,0 %). Úvěry nad 30 mil. Kč poklesly o 2,5 % a také kontokorentní úvěry výrazně snížily svůj meziroční růst (z růstu o 6,2 % v prosinci na pokles o 12,3 % v červnu). Průměrné tempo růstu kontokorentních úvěrů však za první polovinu roku 2009 dosáhlo kladných hodnot (4,9 %).

Meziroční růst celkových úvěrů domácnostem se během 1. pololetí 2009 v převážné většině zpomaloval. Jeho stále vysoká průměrná výše růstu (o 19,0 %) byla ale podstatně nižší než ve shodném období předchozího roku, a to o 13,2 p.b. V případě členění podle splatností rostly nejnižším průměrným tempem střednědobé úvěry se splatností od 1 do 5 let (růst o 0,1 %, ve 2. čtvrtletí však již meziroční poklesy), dále pak krátkodobé úvěry se splatností do 1 roku (růst o 1,9 %). Nejvyšší tempo si udržely úvěry se splatností nad 5 let (růst o 21,5 %). Podle účelu poskytnutých úvěrů rostly meziročně nejpomaleji úvěry na nákup bytových nemovitostí (průměrně o 17,7 %, což je cca polovina průměrného růstu z 1. pololetí 2008), dále pak spotřební úvěry (o 19,2 %, cca tři čtvrtiny růstu). Ostatní úvěry domácnostem se zvýšily o 27,5 %. Zajímavým mezníkem ve vývoji úvěrů byl listopad 2008, od kterého začaly růst úvěry na nákup bytových nemovitostí pomaleji než spotřební úvěry (poprvé od roku 2004). Tato situace pravděpodobně souvisí s přísnějšími bankovními podmínkami posuzování nových úvěrů, nižší bytovou zástavbou a poklesem ekonomické aktivity, která následně vedla přes vyšší míru nezaměstnanosti k poklesu poptávky po nových úvěrech na bydlení.

Tempo růstu nových úvěrů poskytnutých domácnostem bylo po celé 1. pololetí 2009 převážně záporné. Meziroční průměrný pokles činil 3,7 % (proti růstu o 10,3 % za shodné pololetí roku 2008). Nejvýrazněji meziročně poklesly vysoce volatilní, na celku méně významné úvěry pro ostatní účely, a to o 32,4 % (proti poklesu o 21,1 %), následovány novými úvěry na nákup bytových nemovitostí s poklesem o 17,7 % (z růstu o 0,7 %) a novými úvěry na spotřebu, které klesly o 8,2 % (proti růstu o 18,4 %). Nově poskytnuté kontokorentní úvěry si zachovaly pozitivní tempo růstu na úrovni 8,8 % (proti 23,8 % z 1. pololetí 2008).

Vývoj klasifikovaných úvěrů¹² má v dlouhodobém horizontu spíše klesající tendenci. V souvislosti s problémy nefinančního sektoru se splácením svých závazků se však podíl klasifikovaných úvěrů od poloviny roku 2008 začal zvyšovat. Podíl klasifikovaných úvěrů rezidentů a nerezidentů na celkových úvěrech rezidentů a nerezidentů v červnu 2009 dosáhl 8,8 % (proti prosinci 2008 růst o 1,6 p.b., meziročně zvýšení o 2,8 p.b.). K výraznému nárůstu klasifikovaných úvěrů v 1. pololetí 2009 přispěly zejména nefinanční podniky (s 57 % váhou na celkových rizikových úvěrech v červnu), dále pak domácnosti (s váhou 39 % na celku). V prosinci 2008 podíl klasifikovaných úvěrů nefinančních podniků činil 10,6 %, v červnu pak již 13,4 % (v meziročním srovnání nárůst v červnu o 5,4 p.b.). Podíl klasifikovaných úvěrů domácností na celkových úvěrech domácností vzrostl z 5,7 % v prosinci na 6,9 % v červnu (meziroční červnový nárůst o 1,5 p.b.).

6.2 Úrokové sazby

Limitní úroková sazba pro dvoutýdenní repo operace v 1. pololetí 2009 dále klesala s návazností na celosvětový vývoj. Klíčová úroková sazba se snížila celkem dvakrát, o 0,75 p.b. na 1,50 %. Diskontní i lombardní sazba byly sníženy ve stejném rozsahu a v červnu 2009 činily 0,50 % resp. 2,50 %. Úroveň povinných minimálních rezerv zůstává od října 1999 nezměněna na úrovni 2,00 %.

ECB snížila hlavní refinanční úrokovou sazbu během 1. pololetí 2009 ve čtyřech krocích, celkem o 1,50 p.b. Ke konci června 2009 dosáhla klíčová úroková sazba úrovně 1,00 % a kladný úrokový diferenciál mezi ČR a EMU tak činil 0,50 p.b.

Americký Fed ponechal po první polovinu roku 2009 hlavní úrokovou sazbu pro refinanční operace v cílovém pásmu 0 % až 0,25 %. Americká ekonomika je nyní řízena jinými měnově-politickými opatřeními, např. nákupy hypotečních zástavních listů a státních dluhopisů, rozšířením úvěrových facilit. Úrokový diferenciál ČR vůči USA se zúžil z 2,00–2,25 p.b. z prosince 2008 na 1,25–1,50 p.b. v červnu 2009.

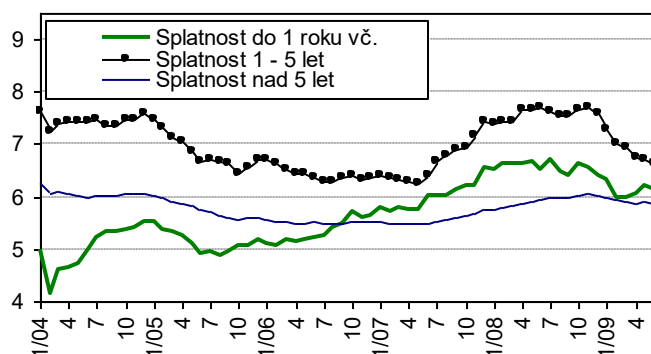
Průměrné úrokové sazby z úvěrů nefinančnímu sektoru se v 1. pololetí 2009 snižovaly jen velmi pozvolna. V průměru za celý nefinanční sektor dosáhly za uvedené období 6,0 % a meziročně byly jen o 0,2 p.b. nižší. V případě domácností se průměrné úrokové sazby víceméně pohybovaly okolo úrovně 7,0 %, u nefinančních podniků pak klesaly z prosincových 5,4 % na 4,5 % v červnu, v průměru za období dosáhly 4,8 %.

Ve vývoji průměrných úrokových sazeb z nových úvěrů bylo snižování úrokových sazeb peněžního trhu taktéž méně zřetelné. Průměrné úrokové sazby z nových úvěrů poskytnutých domácnostem v 1. čtvrtletí 2009 sice klesly, ale ve 2. čtvrtletí se opět zvýšily, v průměru činily 13,9 %. Za tímto pohybem stály zejména v 1. čtvrtletí změny objemů jednotlivých typů úvěrů (březnový kladný růst spotřebních úvěrů a rychle se zpomalující propady úvěrů na nákup bytových nemovitostí snížily drahým kontokorentním úvěrům se stabilním růstem podíl na celku). Pokud bychom uvážili neměnnou strukturu úvěrů, došlo by na finančním trhu ke zpřísnění úrokových podmínek pro domácnosti. V členění podle kategorií vzrostly v lednu průměrné úrokové sazby z nových úvěrů na spotřebu proti prosinci o 0,6 p.b. na 14,0 % a následně ale po většinu 1. pololetí 2009 klesaly až na 13,6 % v červnu. Průměrné úrokové sazby z ostatních nových úvěrů taktéž většinou klesaly (z 6,9 % v prosinci na 6,6 % v červnu). Úrokové sazby na nákup bytových nemovitostí spíše stagnovaly (5,5 %) a sazby z kontokorentních úvěrů naopak vzrostly (z 17,4 % na 18,8 %).

¹² Podle vyhlášky ČNB č. 123/2007, § 196, § 196 jsou kategorie úvěrů členěny na pohledávky bez selhání (standardní, sledované) a pohledávky se selháním (nestandardní, pochybné a ztrátové). Za klasifikované úvěry se v textu uvažují sledované, nestandardní, pochybné a ztrátové pohledávky.

U nových úvěrů nefinančním podnikům byl vývoj značně odlišný. Průměrné úrokové sazby zde po lednovém a únorovém poklesu (celkem o 0,8 p.b.) stagnovaly na úrovni 4,4 % a k žádným významnějším změnám ve struktuře úvěrů nedocházelo. Podle typu úvěrů nefinančním podnikům se úrokové sazby u většiny úvěrů snížily. Průměrné úrokové sazby z kontokorentních úvěrů klesly z 5,0 % na 4,7 % v červnu, sazby z úvěrů do 30 mil. Kč se snížily z 5,4 % na 4,7 % a sazby z úvěrů nad 30 mil. Kč se mezi prosincem a květnem snížily z 4,7 % na 3,3 % (v červnu jako jediné vzrostly na 3,8 %).

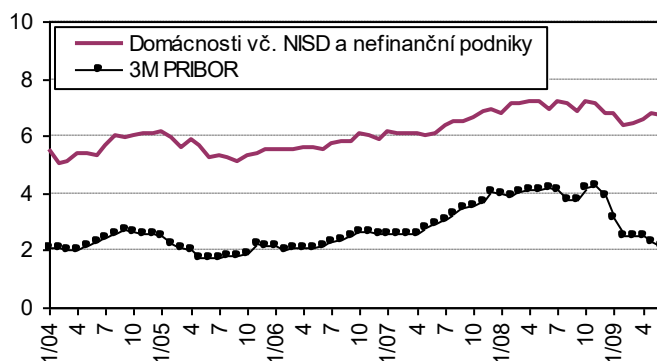
Graf 19 : Úrokové sazby z úvěrů celkem podle splatností, % p. a.

Pramen: ČNB

Spread mezi průměrnou úrokovou sazbou z nových úvěrů poskytnutých domácnostem a nefinančním podnikům a úrokovou sazbou pro tříměsíční sazbu PRIBOR, jež popisuje tržní úvěrové podmínky v 1. pololetí 2009, značně vzrostl z 2,9 p.b. na 4,5 p.b. Průměrná hodnota spreadu za 1. pololetí 2009 dosáhla 4,1 p.b. a proti spreadu za 1. pololetí 2008 na úrovni 3,0 p.b. byla významně vyšší.

Graf 20: Úrokové sazby z nově poskytnutých úvěrů, % p. a.

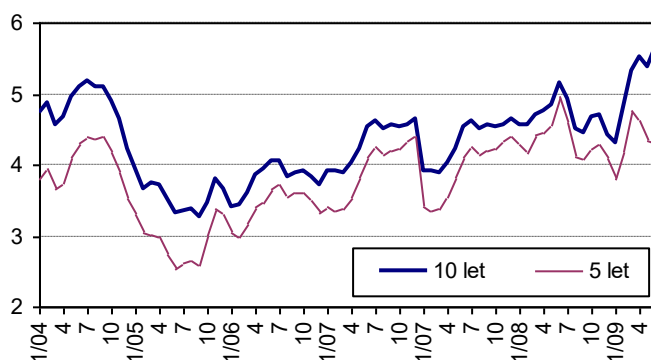
Pramen: ČNB

Průměrné úrokové sazby z vkladů nefinančního sektoru se v první polovině roku 2009 snížily a reagovaly tak na pokles tržních úrokových sazeb. V červnu 2009 dosahovaly úrokové sazby výše 1,3 % a proti prosinci 2008 byly o 0,2 p.b. nižší. Jejich průměrná úroveň se nacházela na 1,4 %, což je v meziročním srovnání o 0,2 p.b. nižší hodnota. Průměrné úrokové sazby z vkladů domácností klesly z prosincové úrovně 1,6 % na 1,4 % v červnu a v průměru činily 1,4 %. Z toho sazby z jednodenních vkladů se pohybovaly v průměru na 0,7 %, vklady s dohodnutou splatností a s výpovědní lhůtou shodně na 2,1 %.

Průměrné úrokové sazby z vkladů nefinančních podniků klesly v první polovině roku 2009 obdobně jako u domácností. V prosinci se sazby nacházely na 1,2 %, v červnu již pak na 1,0 %. V průměru činily 1,1 % (meziročně nižší o 0,8 p.b.). Nejvýznamněji k poklesu úrokových sazeb v 1. pololetí 2009 přispěly vklady s výpovědní lhůtou (pokles o 0,7 p.b. na 1,9 %), následně vklady s dohodnutou splatností (pokles o 0,7 p.b. na 1,6 %). Úrokové sazby z jednodenních vkladů kolísaly kolem úrovně 0,6 %.

Výnosy do doby splatnosti státních dluhopisů v 1. pololetí roku 2009 převážně rostly, což může být spojováno se zvýšenou emisí státních dluhopisů. Průměrné výnosy 10letých státních dluhopisů pro konvergenční účely, které odpovídají Maastrichtskému kritériu úrokových sazeb, během prosince až června vzrostly o 1,3 p.b. na 5,4 %. Průměrné výnosy do doby splatnosti pětiletých, patnáctiletých a třicetiletých státních dluhopisů se v červnu nacházely na 3,8 %, 5,8 % a 5,9 %. Spread mezi výnosy do splatnosti 5letých a 10letých státních dluhopisů se od ledna 2009 rozšiřuje, což je způsobeno klesajícími výnosy z krátkodobých státních dluhopisů, které reagují na snižování tržních úrokových sazeb a rostoucími výnosy z dlouhodobějších státních dluhopisů, jež jsou mimo jiné ovlivněny rostoucím inflačním očekáváním.

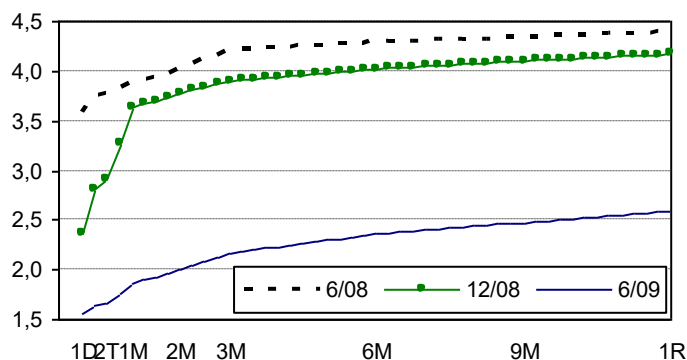
Graf 21 : Výnosy státních dluhopisů, % p. a.

Pramen: ČNB

Průměrná peněžní výnosová křivka se v červnu 2009 proti prosinci 2008 posunula směrem dolů jak díky poklesu 2týdenní repo sazby, tak v souvislosti se snížením rizikové premie. Riziková premie se však v červnu nadále pohybovala na vyšších úrovních a limitovala tak posun výnosové křivky dále směrem dolů (spread mezi 3měsíční sazbou PRIBOR a 2týdenní repo sazbou se mezi prosincem a červnem sice snížil o 1,0 p.b. na 0,7 p.b., ale stále je proti obvyklým průměrným úrovním cca do konce roku 2007 o 0,6 p.b. vyšší). Strmější sklon červnové výnosové křivky proti prosinci dále naznačuje mírně zvýšená inflační očekávání. Tříměsíční sazba PRIBOR se snížila z 3,1 % v lednu na 2,2 %, jednorocní sazba PRIBOR poklesla z 3,5 % na 2,60 %.

Graf 22: Krátkodobá peněžní výnosová křivka, % p. a.

Pramen: ČNB

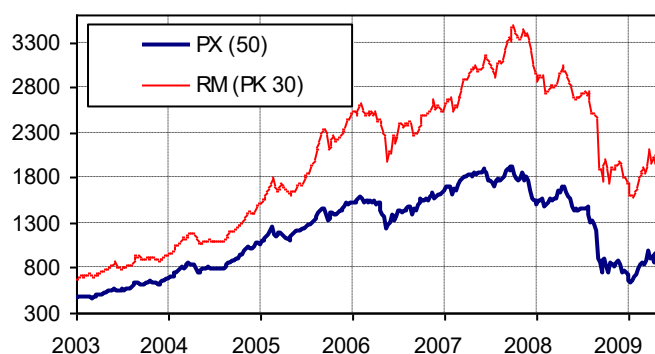
6.3 Akciový trh

Po poklesech v roce 2008 začal český akciový trh pozvolna růst a nyní se drží na stabilních úrovních. Index pražské burzy PX v červnu 2009 meziročně poklesl o 39 %, vzhledem k prosinci 2008 se však zvýšil na 898 tj. o 5 %. Ke konci 1. pololetí 2009 se na hlavním trhu pražské burzy (BCPP) obchodovalo 13 titulů, mezi kterými největší propad zaznamenala společnost Unipetrol, a. s. a nejlepších výsledků dosáhla textilní firma Pegas Nonwovens, s. r. o., následována finančními společnostmi Vienna Insurance Group a Erste Group Bank AG. Objem obchodů cenných papírů za 1. pololetí 2009 dosáhl na BCCP 530 mld. Kč, z toho 300 mld. Kč připadlo na dluhopisy.

Index obchodovaný na RM-SYSTÉMu, české burze cenných papírů a.s. se během 1. pololetí 2009 vyvíjel ve srovnání s indexem PX podstatně hůře. Mezi prosincem a červnem index poklesl o 1 %, meziročně pak o 29 %. Celkový objem obchodů na oficiálním a volném trhu RM-systému dosáhl za uvedené období 5,0 mld. Kč.

Na kapitálovém trhu celkem (BCPP, RM-systém, neorganizované trhy) bylo za 1. pololetí 2009 zobchodováno 1013 mld. Kč, z toho 435 mld. Kč připadlo na dluhopisy a 578 mld. Kč na akcie.

Graf 23 : Indexy akciového trhu.

Pramen: BCCP, RMS

7. Veřejné rozpočty

7.1 Vývoj hospodaření veřejných rozpočtů

Pro rok 2009 je příznačné citelné zhoršení ve vývoji veřejných financí, a to jak v meziročním porovnání, tak i oproti předpokladům schváleným v rozpočtové dokumentaci. Projeví se zde důsledky výrazného zpomalení ekonomického růstu související s hospodářskou krizí, která negativně ovlivní příjmovou i výdajovou stranu, a také protikrizová opatření (viz Box 1 na str. 39).

Deficit veřejných rozpočtů bez čistých půjček se v roce 2009 meziročně zvýší o 5,7 p.b. na 6,7 % HDP a bude činit 243,2 mld. Kč. Ukazatel používaný jako základní indikátor pro fiskální cílení se meziročně také zhorší, a to na 254,8 mld. Kč, tj. 7,0 % HDP (meziroční zhoršení o 6,1 p.b.). Fiskální cíl stanovený v Návrhu státního rozpočtu pro rok 2009 činil 1,0 % a očekávaný deficit bude rovněž o 6,0 p. b. vyšší; kolísavý vývoj tohoto ukazatele v minulých letech (viz Tabulka 7) naznačuje, že veřejné rozpočty nevykazují jednoznačný trend ke snižování deficitů a jejich následné vyrovnanosti.

Aktualizované odhady v metodice ESA 95 svědčí o tom, že oproti cílům původně stanoveným v Konvergenčním programu ČR lze očekávat mnohem nepříznivější výsledky.

Používané metodiky veřejných rozpočtů

1) Veřejné finance lze sledovat z více úhlů pohledu. **Pro účely plnění tzv. maastrichtských kritérií jsou údaje vykazovány na akruálním principu (metodika ESA 95).** Tento systém zachycuje toky na základě nároku; to je v okamžiku, kdy se ekonomická hodnota vytváří, transformuje nebo zaniká nebo když pohledávky a závazky vznikají, přeměňují se nebo zanikají. Tím zohledňuje hospodaření vlády z hlediska dlouhodobé perspektivy. Nepodává ovšem relevantní přehled o likviditě systému veřejných rozpočtů. Metodika ESA 95 je používána zejména v dokumentech předkládaných EU. Saldo v této metodice je využíváno pro hodnocení fiskální disciplíny členských států EU. V této metodice jsou rovněž sestavovány fiskální cíle uvedené v Konvergenčním programu ČR.

2) **Údaje v této zprávě jsou prezentovány v metodice peněžních toků**, která má přímou vazbu na schvalovaný státní rozpočet, rozpočty státních fondů a ostatních subjektů veřejných rozpočtů. Operace běžného roku jsou sledovány na hotovostním principu, tedy v okamžiku, kdy jednotlivé subjekty realizují související peněžní tok. Příjmy a výdaje jsou zaznamenány na základě provedené platby, nikoliv na základě vzniku pohledávky, resp. závazku. Prostřednictvím této metodiky jsou sledovány vládní příjmy, výdaje, financování salda hospodaření a s tím související změna dluhu. Je také používána v rozpočtových dokumentech, protože je blízká národní metodice sledování příjmů a výdajů.

Celkové saldo veřejných rozpočtů (bez zahrnutí čistých půjček) je rozdílem celkových příjmů a výdajů, přičemž mezi příjmy se nezahrnují přijaté splátky půjček a mezi výdaje poskytnuté půjčky. Slouží pro hodnocení rozpočtové politiky se zaměřením na její dopady a účinky na finanční trhy a jejich stabilitu. Na rozdíl od metodiky ESA 95 podává informaci o likviditě veřejných rozpočtů. Příjmy ani výdaje nezahrnují operace pohybu, tj. přírůstku nebo úbytku finančního majetku, kdy se pouze mění jedna forma majetku na jinou.

Saldo pro fiskální cílení představuje celkové saldo v metodice peněžních toků očištěné na příjmové i výdajové straně o finanční operace (poskytnuté půjčky a jejich splátky včetně příjmů z privatizace) a dotace transformačním institucím. Vyloučen je také vliv EU prostředků, které by výsledky daného roku zkreslovaly o časový nesoulad mezi přijetím plateb z EU a jejich realizací. Cílem je očistit saldo o operace, které jsou sice peněžním příjmem nebo výdajem, ale ekonomicky nepředstavují změnu finančních aktiv veřejných financí (např. privatizace) a dále vyloučit některé operace jednorázového nebo dočasného charakteru (např. úhrada transformačních nákladů). Tento ukazatel je shodný s ukazatelem používaným v návrhu střednědobého výhledu státního rozpočtu na léta 2011 a 2012.

Pro názornější pochopení obou metodik je možné nalézt paralelu mezi účetnictvím státu a klasickým podnikovým účetnictvím. Zatímco metodika peněžních toků poskytuje v podstatě obdobné informace jako daňová evidence podnikatele, ESA 95 poskytuje informace dostupné z jeho podvojného účetnictví. Pouze na základě kompletní informace z účetních výkazů, tedy rozvahy, výkazu zisku a ztráty a cash-flow, které jsou v různých modifikacích výsledkem účetnictví každého podnikatelského subjektu, lze posoudit zdraví podniku nebo naopak nalézt jeho slabá místa. Rovněž pro stát je znalost těchto informací nutností, což současně vysvětluje důležitost analýzy dat v obou metodikách.

Nejvyšší podíl na celkovém deficitu veřejných rozpočtů si standardně udržuje státní rozpočet a také jeho meziroční zhoršení je nejvýraznější. U státních fondů dochází k meziročnímu zhoršení deficitů a nadále se projevuje nedostatek jejich vlastních příjmů (zejména Státního fondu dopravní infrastruktury a Státního fondu rozvoje bydlení). Výdajové programy fondů jsou již nastaveny, ale většina nemá v současné době dostatečné zdroje na realizaci své činnosti. Hospodaření místních rozpočtů skončí na rozdíl od roku 2008 schodkem, jehož podíl na celkovém výsledku hospodaření veřejných rozpočtů zůstává relativně nízký, ale ne nezanedbatelný. Rovněž zdravotní pojišťovny očekávají ve srovnání s předchozími roky deficitní

hospodaření, navíc systém zdravotního pojištění je vnitřně závislý na zdrojích, které plynou ze státního rozpočtu prostřednictvím platby pojistného za tzv. nevýdělečně činné osoby (státní pojištěnce).

V roce 2009 se meziročně budou rychleji zvyšovat výdaje než příjmy (o 14,0 p.b.). Výdajová strana nadále zůstane zatížena vysokým podílem sociálních mandatorních výdajů. Pozitivním rysem posledních let včetně roku 2009 je postupné snižování nákladů spojených s transformací. Ve srovnání s výsledky dosaženými v roce 2008 se velmi zhorší očekávaný deficit státního rozpočtu, který bude meziročně o 140,1 mld. Kč vyšší. Přebytek hospodaření zdravotních pojišťoven se změní na deficit. Výrazné meziroční zhoršení výsledků se očekává u státních fondů a místních rozpočtů. Vývoj deficitů veřejných rozpočtů je patrný z níže uvedené tabulky.

Tabulka 10: Vývoj veřejných rozpočtů

(v % HDP)

	2006	2007	2008	2009 předběžná skutečnost
PŘÍJMY (bez přijatých splátek)	38,0	38,5	39,2	37,5
Přijaté splátky	0,5	0,7	1,0	0,3
VÝDAJE (bez poskytnutých půjček)	42,3	39,7	40,3	44,2
Poskytnuté půjčky	0,6	0,5	0,4	0,4
SALDO bez zahrnutí čistých půjček	-4,3	-1,2	-1,0	-6,7
SALDO pro fiskální cílení	-3,1	-1,0	-1,0	-7,0
Hrubý veřejný konsolidovaný dluh ke konci roku	27,2	27,5	29,0	33,3

Pramen: MF

V roce 2009 dojde ke snížení podílu celkových příjmů na HDP ve srovnání s rokem 2008 o 1,8 p.b. na 37,5 %. Objem celkových daňových příjmů meziročně klesne o 9,4 %. Konsolidovaná daňová kvóta se sníží o 2,7 p.b. a bude činit 31,8 % HDP. Příjmy veřejných rozpočtů budou oproti rozpočtové dokumentaci nižší o 204,4 mld. Kč. Nižší inkaso bude především u přímých daní (téměř o 100 mld. Kč) a také u pojistného na sociální zabezpečení (snížení o cca 70 mld. Kč). Také očekávané příjmy z nepřímých daní budou nižší o 47,1 mld. Kč, přičemž k vyššímu poklesu dojde u DPH (o 25,6 mld. Kč) a u spotřebních daní bude předpokládané snížení o 21,2 mld. Kč.

Box č. 1: Protikrizová opatření a jejich fiskální dopad

		Příjmy a výdaje veřejných rozpočtů/vládního sektoru											
		2009						2010					
		Met. peněžních toků			ESA 95			Met. peněžních toků			ESA 95		
		P _{VR}	V _{VR}	(P-V) _{VR}	P _{VS}	V _{VS}	(P-V) _{VS}	P _{VR}	V _{VR}	(P-V) _{VR}	P _{VS}	V _{VS}	(P-V) _{VS}
I. Realizovaná a schválená opatření													
1.	Zapojení prostředků z rezervních fondů		-1,5	1,5		-1,5	1,5			0,0			0,0
2.	Zvýšení garancí úvěrů malým a středním podnikům			0,0		0,4	-0,4			0,0			0,0
3.	Podpora podnikatelů v zemědělství		2,0	-2,0		2,0	-2,0			0,0			0,0
5.	Posílení Programu rozvoje venkova		0,3	-0,3		0,3	-0,3			0,0			0,0
6.	Investice do vědy a výzkumu nad rámec schváleného návrhu státního rozpočtu		0,3	-0,3		0,3	-0,3			0,0			0,0
7.	Navýšení investic do dopravní infrastruktury		7,2	-7,2		7,2	-7,2			0,0			0,0
8.	Navýšení platů zaměstnanců státního sektoru	0,4	2,7	-2,3	0,4	2,7	-2,3	0,4	2,7	-2,3	0,4	2,7	-2,3
9.	Navýšení výdajů na přímé platby - národní financování		1,0	-1,0		1,0	-1,0			0,0			0,0
10.	Snížení sazby pojistného na nemocenské pojištění a státní politiku zaměstnanosti	-18,4		-18,4	-18,4		-18,4	-19,3		-19,3	-19,3		-19,3
11.	Snížení sazby daně z příjmů právnických osob			0,0	-6,6		-6,6	-6,6		-6,6	-7,7		-7,7
12.	Navýšení základního kapitálu ČEB			0,0			0,0			0,0			0,0
13.	Zvýšení pojistného krytí EGAPu			0,0			0,0			0,0			0,0
14.	Změna zákona o pojišťování vývozu se státní podporou			0,0			0,0			0,0			0,0
15.	Fiskální impulsy podpory výzkumu a vývoje		1,8	-1,8		1,8	-1,8			0,0			0,0
16.	Snížení záloh na daně z příjmů	-20,0		-20,0	0,0		0,0			0,0			0,0
17.	Rozšíření uplatnění odpočtu DPH u osobních automobilů	-2,5		-2,5	-2,5		-2,5	-3,0		-3,0	-3,0		-3,0
18.	Odložení záloh u poplatníků s méně než 5 zaměstnanci	-19,0		-19,0	0,0		0,0	15,0		15,0	0,0		0,0
19.	Dotační program na snižování energetické náročnosti budov			0,0			0,0			0,0			0,0
20.	Posílení dotačního programu PANEL		0,6	-0,6		0,6	-0,6			0,0			0,0
21.	Zvýšení výdajů na zajištění dopravní obslužnosti		3,2	-3,2		3,2	-3,2		2,0	-2,0		2,0	-2,0
22.	Zvýšení investic do dopravní infrastruktury ve vlastnictví státu pro oživení ekonomiky v roce 2009		7,2	-7,2		7,2	-7,2			0,0			0,0
23.	Garance a podpora úvěrů malých a středních podniků		2,1	-2,1		2,1	-2,1			0,0			0,0
24.	Přesun vybraných služeb do snížené sazby DPH	-1,4		-1,4	-1,6		-1,6	-6,4		-6,4	-6,4		-6,4
25.	Zrychlení odpisů v 1. a 2. odpisové skupině	0,0		0,0	-9,4		-9,4	-9,4		-9,4	-3,6		-3,6
Zákon o podpoře hospodářského růstu a sociální stability													
1.	Slevy pro zaměstnavatele na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	-18,0		-18,0	-18,0		-18,0	-18,0		-18,0	-18,0		-18,0
2.	Zvýšení slev na DPFO na dítě	-1,0		-1,0	-1,0		-1,0	-1,0		-1,0	-1,0		-1,0
3.	Zvýšení a prodloužení podpor v nezaměstnanosti		0,6	-0,6		0,6	-0,6		2,5	-2,5		2,5	-2,5
4.	Zvýšení přídavků na děti		0,2	-0,2		0,2	-0,2		0,6	-0,6		0,6	-0,6
5.	Zavedení šrotovného		0,0	0,0		0,0	0,0		2,5	-2,5		2,5	-2,5
Celkem				-107,5			-85,1			-58,6			-68,9

Pramen: MF

Podíl výdajů na HDP se ve srovnání s předchozím rokem zvýší o 3,9 p.b. na 44,2 % HDP. V jejich struktuře nedochází k výrazným změnám. Největší váhu na celkových výdajích veřejných rozpočtů dlouhodobě mají transfery obyvatelstvu včetně neziskových institucí (43,9 %). Jedná se především o mandatorní výdaje, realizované zejména státním rozpočtem. V jejich rámci představují nejvýznamnější podíl dávky důchodového pojištění, které tvoří necelých 50 % celkových transferů obyvatelstvu a neziskovým institucím. Jejich objem se vzhledem k vysoké citlivosti na demografický vývoj pravděpodobně v budoucnu nepodaří stabilizovat bez realizace komplexní důchodové reformy. Nejvýraznější překročení plánovaných výdajů lze očekávat u transferů příspěvkovým organizacím.

Dotace poskytované finančním institucím v letech 2005 - 2008 výrazně klesaly, což svědčí o tom, že výdaje spojené s transformací české ekonomiky postupně doznívají. Nicméně v letošním roce se očekává jejich meziroční zvýšení o 4,8 mld. Kč na 9,0 mld. Kč.

Meziročně lze předpokládat růst kapitálových výdajů, které se v roce 2009 zvýší o 5,9 %, přičemž investiční transfery porostou rychleji než pořízení investic. Jejich převážná část je realizována státním rozpočtem a Státním fondem dopravní infrastruktury.

Podíl salda běžné bilance¹³ na HDP se ve srovnání s rokem 2008 podstatně zhorší (o 6,3 p.b.) a přebytek se změní na deficit 3,4 % HDP. Dalším ukazatelem používaným pro hodnocení fiskální politiky je saldo primární bilance¹⁴, u kterého dojde k podobnému vývoji (meziroční zhoršení o 5,3 p.b.) a které v roce 2009 dosáhne -5,1 % HDP.

Ve srovnání s původními předpoklady ve schválené dokumentaci k Návrhu státního rozpočtu na rok 2009 se očekávané saldo veřejných rozpočtů bez čistých půjček rekordně zhorší o 208,1 mld. Kč; saldo pro fiskální cílení se zvýší o 214,6 mld. Kč. Schodek státního rozpočtu bez zahrnutí čistých půjček byl původně odhadován ve výši 34,0 mld. Kč. Podle aktuálních odhadů dosáhne upravený schodek státního rozpočtu 217,5 mld. Kč, což je o 183,5 mld. Kč více, než činil původní předpoklad.

Takto upravený deficit není shodný s deficitem prezentovaným v ostatních částech tohoto dokumentu. Vedou k tomu následující důvody:

Do upraveného deficitu se promítá zejména vliv rezervních fondů. Původní odhad deficitu veřejných rozpočtů uvedený v Návrhu státního rozpočtu na rok 2009 vycházel z předpokladu neutrálního vlivu zapojování finančních prostředků rezervních fondů organizačních složek státu (dále OSS). V odhadu v rozpočtové dokumentaci tak nedošlo ani ke zlepšení, ani ke zhoršení deficitu veřejných rozpočtů, zatímco v aktuálním odhadu salda veřejných rozpočtů dochází v důsledku vlivu těchto operací ke zhoršení o 42,3 mld. Kč. Novela rozpočtových pravidel z roku 2008 upravuje zacházení s rezervními fondy. K reálným převodům už nedochází, místo nich na základě uspořené prostředků vznikají nároky na výdaje příštích let. Současně je vládě dána pravomoc snižovat nároky OSS. Nároky již nejsou v roce vzniku kryty převody do rezervních fondů, čímž dochází k nižší potřebě emise státních dluhopisů a díky tomu k úsporám vyplývajícím z nižších nákladů dluhové služby. Zapojování nespotřebovaných výdajů je limitováno zmocněním vlády ke snižování těchto nároků. O stavu a pohybu nároků z uspořené výdajů je vedena zvláštní evidence. Možnost vytvářet nároky však i nadále ztěžuje predikovatelnost konečných výsledků hospodaření veřejných rozpočtů.

¹³ Běžná bilance představuje rozdíl mezi běžnými příjmy a běžnými výdaji.

¹⁴ Primární deficit je zde definován jako deficit bez čistých půjček očištěný o dluhovou službu (úroky, které jsou důsledkem politik minulých období).

Celkově jsou odchylky od původního záměru vlivem zhoršení ekonomické situace dosti značné a týkají se zejména příjmové strany státního rozpočtu. Celkové daňové příjmy včetně pojistného na sociální zabezpečení se budou vyvíjet znatelně hůře (snížení o 158,5 mld. Kč) než předpokládal schválený rozpočet. Pokles ve srovnání se schváleným státním rozpočtem lze očekávat u daně z příjmů právnických a fyzických osob i u inkasa DPH a spotřebních daní. Naopak u nedaňových příjmů (zejména u příjmů z podnikání a vlastnictví) s největší pravděpodobností dojde k překročení inkasa o 12,3 mld. Kč.

Ve srovnání s rozpočtovou dokumentací lze u státního rozpočtu očekávat také vyšší výdaje (o 22,0 mld. Kč). K nejvýznamnějším odchylkám směrem nahoru pravděpodobně dojde u kapitálových výdajů (o 15,2 mld. Kč), u nákladů dluhové služby (o 10,3 mld. Kč) a také u transferů obyvatelstvu a neziskovým organizacím (o 9,7 mld. Kč). Naopak nejvýraznější pokles zaznamenají dotace ostatním podnikům. Z výdajové strany veřejných rozpočtů je patrné, že doposud nebyla realizována její dostatečná restrukturalizace. V minulosti založené neudržitelné výdajové trendy vedly k růstu podílu mandatorních výdajů. Přijatá protikrizová opatření částečně přispěla k prohloubení tohoto vývoje.

Také ostatní subjekty veřejných rozpočtů dosáhnou podle aktuálních odhadů oproti původním předpokladům horšího výsledku hospodaření. K výraznému propadu by mělo dojít u hospodaření místních vlád (o 32,1 mld. Kč), státních fondů (o 8,9 mld. Kč) a veřejného zdravotního pojištění (o 8,9 mld. Kč).

7.2 Dluh veřejných rozpočtů

Úroveň dluhu veřejných rozpočtů trvale narůstá, jeho výši ke konci roku 2009 odhadujeme na 1 208,9 mld. Kč – tedy 33,3 % HDP. V roce 2009 dochází k meziročnímu zrychlení dynamiky růstu dluhu veřejných rozpočtů o 2,9 p.b.; meziročně bude činit 12,9 %.

Dluh veřejných rozpočtů je generován především deficitem státního rozpočtu, a proto má státní dluh v jeho struktuře nejvyšší váhu. Státní dluh roste rychleji než celkový dluh, dynamika jeho růstu se očekává ve výši 13,9 %. Z hlediska váhy se po státním dluhu na celkovém zadlužení nejvíce podílejí územní samosprávné celky. Ze státních fondů, jejichž očekávaný dluh bude i v roce 2009 relativně zanedbatelný, zůstává zadlužen Státní fond životního prostředí a Státní zemědělský intervenční fond. Zdravotní pojišťovny celkové zadlužení nezvyšují, jejich závazky vůči zdravotnickým zařízením nejsou součástí dluhu.

Z hlediska mezinárodního srovnání není úroveň celkového zadlužení ČR vysoká. Nebezpečím je však skutečnost, že jeho dynamika byla v posledních letech značně zpomalována inkasem privatizačních příjmů. Jejich vliv však slábne, a proto je jediným možným řešením zmírnění růstu deficitů veřejných rozpočtů, které jej generují, a ještě lépe pak trvalým dosahováním přebytků primární bilance.

Očekávané výsledky hospodaření jednotlivých subjektů veřejných rozpočtů a vývoj dluhu veřejných rozpočtů budou podrobněji popsány v sešitu Hospodaření veřejných rozpočtů, který je součástí dokumentace Návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2010.

I. Ekonomický vývoj České republiky v 1. pololetí 2009	5
1. Shrnutí základních tendencí ekonomického vývoje	5
2. Ekonomický výkon	12
2.1 Poptávka.....	13
2.2 Nabídka	14
2.3 Důchody.....	16
3. Cenový vývoj.....	17
3.1 Spotřebitelské ceny	18
3.2 Ceny výrobců	21
4. Trh práce	22
4.1 Ekonomická aktivita	23
4.2 Zaměstnanost	24
4.3 Nezaměstnanost	24
4.4 Průměrné mzdy	26
5. Platební bilance.....	27
5.1 Běžný účet.....	27
5.2 Kapitálový účet	33
5.3 Finanční účet.....	33
5.4 Měnové kurzy	33
5.5 Devizové rezervy	34
6. Měnový vývoj a finanční trh.....	35
6.1 Měnové agregáty.....	35
6.2 Úrokové sazby	37
6.3 Akciový trh	40
7. Veřejné rozpočty.....	41
7.1 Vývoj hospodaření veřejných rozpočtů	41
7.2 Dluh veřejných rozpočtů.....	46

II. Výsledky hospodaření státního rozpočtu za 1. pololetí 2009

1. Celkové výsledky hospodaření státního rozpočtu

1.1. *Záměry schváleného rozpočtu*

Státní rozpočet České republiky na rok 2009 byl sestaven **v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech**, v platném znění.

Byl **schválen Poslaneckou sněmovnou zákonem č. 475 ze dne 10. prosince 2008** a stanovil **příjmy** ve výši **1 114,0 mld. Kč** a **výdaje** ve výši **1 152,1 mld. Kč**. **Rozpočtovaný schodek** v objemu **38,1 mld. Kč** bude podle tohoto zákona vypořádán státními dluhopisy do výše 23,6 mld. Kč, přijatými dlouhodobými úvěry do výše 15,8 mld. Kč a změnou stavů na účtech státních finančních aktiv, a to zvýšením o 1,3 mld. Kč.

Východiska přípravy státního rozpočtu na rok 2009 byla následující:

- Programové prohlášení vlády, ve kterém byly definovány základní úkoly z oblasti veřejných rozpočtů;
- Konvergenční program ČR, který deklaroval snahu vlády udržovat deficity pod úrovní 3 % HDP a dosáhnout i jejich postupného snižování;
- výdajové rámce na léta 2009 a 2010 stanovené usnesením Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 554 z 23. schůze 5. prosince 2007;
- střednědobý výhled státního rozpočtu ČR na léta 2009 a 2010 schválený usnesením vlády č. 1062/2007 a předložený PSP ČR na vědomí;
- predikce základních makroekonomických indikátorů do roku 2009 (zpracovaná MF v červenci 2008).

Následující tabulka naznačuje tendence základních ukazatelů schváleného rozpočtu na rok 2009 ve srovnání s rozpočtem a skutečností roku 2008:

v mld. Kč

	2008		2009	Rozdíl SR 2009- SR 2008	Rozdíl SR 2009- Skut.2008	Index v % SR 2009/ SR 2008	Index v % SR 2009/ Skut.2008
	Rozpočet schválený	Skutečnost	Rozpočet schválený				
Celkové příjmy	1 036,51	1 063,94	1 114,00	77,49	50,06	107,5	104,7
<i>Daňové příjmy (bez poj. na SZ)</i>	<i>551,30</i>	<i>544,39</i>	<i>595,52</i>	<i>44,22</i>	<i>51,13</i>	<i>108,0</i>	<i>109,4</i>
DPH	191,90	177,82	194,10	2,20	16,28	101,1	109,2
Spotřební daně (vč. tzv. ekolog. daní)	134,80	125,54	143,90	9,10	18,36	106,8	114,6
DPPO	117,90	127,17	130,30	12,40	3,13	110,5	102,5
DPFO	90,20	94,96	107,20	17,00	12,24	118,8	112,9
Ostatní daňové příjmy	16,50	18,91	20,02	3,52	1,11	121,3	105,9
<i>Pojistné na SZ</i>	<i>387,05</i>	<i>385,50</i>	<i>396,68</i>	<i>9,64</i>	<i>11,18</i>	<i>102,5</i>	<i>102,9</i>
<i>Nedaňové a ost. příjmy</i>	<i>98,16</i>	<i>134,05</i>	<i>121,80</i>	<i>23,64</i>	<i>-12,24</i>	<i>124,1</i>	<i>90,9</i>
Celkové výdaje	1 107,31	1 083,94	1 152,10	44,79	68,16	104,0	106,3
<i>Běžné výdaje</i>	<i>978,94</i>	<i>978,91</i>	<i>1 038,01</i>	<i>59,07</i>	<i>59,10</i>	<i>106,0</i>	<i>106,0</i>
<i>Kapitálové výdaje</i>	<i>128,37</i>	<i>105,03</i>	<i>114,09</i>	<i>-14,28</i>	<i>9,06</i>	<i>88,9</i>	<i>108,6</i>
Saldo SR	-70,80	-20,00	-38,10	32,70	-18,10	53,8	190,5

V porovnání s rozpočtem na rok 2008 počítá schválený rozpočet na rok 2009 s nárůstem celkových příjmů o 77,5 mld. Kč, tj. o 7,5 %, celkové výdaje by měly vzrůst o 44,8 mld. Kč, tj. o 4,0 %, a schodek by tak měl být nižší o 32,7 mld. Kč.

Z růstu celkových příjmů o 77,5 mld. Kč připadá na příjmy z daní a poplatků růst o 44,2 mld. Kč, tj. o 8,0 %, když největší nárůst představují předpokládaná inkasa daní z příjmů fyzických osob (o 17,0 mld. Kč, tj. o 18,8 %), daní z příjmů právnických osob (o 12,4 mld. Kč, tj. o 10,5 %) a spotřebních daní (o 9,1 mld. Kč, tj. o 6,8 %). Rozpočet příjmů z pojistného na sociální zabezpečení je vyšší o 9,6 mld. Kč, tj. o 2,5 % (relativně nízký předpokládaný růst souvisí se snížením sazeb pojistného na nemocenské pojištění a příspěvku na státní politiku v souhrnné výši o 2,5 procentního bodu; u pojistného na důchodové pojištění se předpokládá růst o 31,3 mld. Kč, tj. o 9,7 %). Rozpočet nedaňových a ostatních příjmů by měl vzrůst o 23,6 mld. Kč, tj. o 24,1 % (proti skutečnosti 2008 je rozpočet o 12,2 mld. Kč nižší - vliv vysoké loňské skutečnosti, která zahrnovala mimo jiné i nerozpočtované převody z rezervních fondů organizačních složek státu do příjmů kapitol ve výši 47,5 mld. Kč. Transfery přijaté od EU a převody z Národního fondu by měly dosáhnout 96,3 mld. Kč (v roce 2008 činil rozpočet 76,0 mld. Kč a skutečnost dosáhla 34,5 mld. Kč).

Výdajová strana státního rozpočtu počítá s vyšším čerpáním prostředků proti rozpočtu 2008 o 44,8 mld. Kč, z toho růst o 59,1 mld. Kč (tj. o 4,0 %) připadá na běžné výdaje a pokles o 14,3 mld. Kč (tj. o 11,1 %) na výdaje kapitálové.

Na růstu rozpočtovaných běžných výdajů se podílejí především sociální dávky (růst o 28,0 mld. Kč). Z toho výdaje na důchody by měly růst o 31,0 mld. Kč. Neinvestiční transfery by měly proti rozpočtu 2008 vzrůst o 10,6 mld. Kč, transfery příspěvkovým apod. organizacím o 7,3 mld. Kč atd. Mandatorní výdaje by měly dosáhnout 616,9 mld. Kč a převýšit tak rozpočet 2008 o 35,5 mld. Kč, tj. o 6,1 %. Jejich podíl na celkových výdajích má vzrůst na 53,5 % (rozpočet 2008 předpokládal podíl ve výši 52,5 %).

Na poklesu rozpočtu kapitálových výdajů se podílejí především investiční transfery veřejným rozpočtům ústřední úrovně, které proti rozpočtu 2008 klesly z 45,9 mld. Kč na 33,6 mld. Kč (vliv snížení transferů do SFDI). Dále to jsou například nižší transfery veřejným rozpočtům územní úrovně (o 7,4 mld. Kč).

1.2. Rozhodující změny rozpočtu v průběhu 1. pololetí roku 2009

V průběhu 1. pololetí roku 2009 došlo k několika změnám, které měly vliv na změnu výše celkových příjmů, výdajů či salda schváleného rozpočtu. Rozpočet **celkových příjmů i výdajů byl navýšen o 10,9 mld. Kč** na základě zmocnění ministra financí podle § 24 odst. 4 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech (týká se financování programů nebo projektů spolufinancovaných z rozpočtu EU). **K navýšení příjmů a výdajů o dalších 3,6 mld. Kč** došlo na základě **usnesení vlády č. 122/2009, č. 457/2009 a č. 1626/2008**, kterými se změnila účelovost prostředků rezervních fondů kapitol Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. **Dále došlo k navýšení rozpočtu celkových výdajů (s vlivem na schodek) o 220,5 mil. Kč**, určených na odstraňování povodňových škod vzniklých v roce 2006 a na nová protipovodňová opatření (pro Ministerstvo zemědělství z kapitoly OSFA – na základě zmocnění ministra financí podle § 2, odst. 2 zákona č. 475/2008 Sb.).

Rozpočet celkových příjmů po změnách k 30.6.2009 tak dosáhl 1 128 507 mil. Kč (zvýšení o 14 505 mil. Kč), celkových výdajů 1 166 827 mil. Kč (zvýšení o 14 725 mil. Kč) a schodku 38 320,5 mil. Kč. Zvýšení schodku o 220,5 mil. Kč bude vypořádáno snížením stavu na účtech státních finančních aktiv o stejnou částku.

Většina rozpočtových opatření však znamenala pouze přesuny prostředků mezi jednotlivými položkami (především výdajovými) či kapitolami. Některá z nich jsou dále uvedena:

- **z kapitoly VPS** došlo v rámci rozpočtových opatření k přesunu celkem **7,4 mld. Kč** (včetně již uvedených 3,6 mld. Kč podle usnesení vlády č. 122/2009, č. 457/2009 a č. 1626/2008) do ostatních rozpočtových kapitol (z toho **0,9 mld. Kč šlo z Vládní rozpočtové rezervy** – podrobněji v bodě II. 4. této zprávy),
- **z kapitoly Státní dluh** byly v 1. pololetí 2009 rozpočtovými opatřeními převedeny ve prospěch jiných kapitol prostředky ve výši **7,5 mld. Kč**. Z toho téměř všechny prostředky směřovaly na projekty financované z úvěrů od Evropské investiční banky (do kapitol Ministerstvo dopravy, Ministerstvo

školsství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo zemědělství). Jednalo se o **4 520 mil. Kč** na spolufinancování **Operačního programu Doprava**, dále o **1 079 mil. Kč** na **silniční okruh kolem Prahy** – část Jihozápadní, o **717 mil. Kč** na rozvoj materiálně technické základny **Masarykovy univerzity v Brně**, o **893 mil. Kč** na výstavbu a obnovu infrastruktury **vodovodů a kanalizací** a o **280 mil. Kč** na financování **protipovodňových opatření**,

- z kapitoly OSFA bylo (mimo výše uvedeného transferu do kapitoly Ministerstvo zemědělství ve výši 220,5 mil. Kč) do jiných kapitol převedeno **804 mil. Kč**. Především se jednalo o transfery **540 mil. Kč na programy týkající se protipovodňových opatření** a 100 mil. Kč na pozemkové úpravy zaměřené na řešení protipovodňových opatření transferované do kapitoly Ministerstvo zemědělství (z výnosů privatizace majetku).

Celkem bylo v 1. pololetí 2009 provedeno 454 rozpočtových opatření (v 1. pololetí 2008 to bylo 307). Důvodem zvýšení počtu rozpočtových opatření bylo zejména zabezpečení úkolů vyplývajících z usnesení vlády č. 363/2009 a č. 409/2009. Nejvíce rozpočtových opatření se realizovalo v kapitole Ministerstvo vnitra (74), dále v kapitolách Ministerstvo zemědělství (33), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (31), Ministerstvo práce a sociálních věcí (30), Ministerstvo obrany (30) a Ministerstvo životního prostředí (29).

Nejvýznamnější skupinu rozpočtových opatření tvořily přesuny mezi jednotlivými kapitolami (49,6 %). Na druhém místě byly přesuny v rámci výdajů příslušné kapitoly (26,9 %). Třetí skupinu rozpočtových opatření tvořily přesuny prostředků z kapitoly Všeobecná pokladní správa do rozpočtů příslušných kapitol (16,0 %). Nižším počtem rozpočtových opatření byly jednotlivým kapitolám uvolňovány prostředky z kapitoly Státní dluh (3,7 %) a z kapitoly Operace státních finančních aktiv (1,8 %). Souvztažné zvýšení příjmů a výdajů se týkalo 2 % rozpočtových opatření.

1.3. Celkové výsledky hospodaření státního rozpočtu za 1. pololetí roku 2009

Souhrnné výsledky hospodaření státního rozpočtu v hodnoceném období ukazuje následující přehled:

Tabulka č. 2

v mld. Kč

Ukazatel	Skutečnost leden-červen 2008	2009				% plnění v roce 2008	Index 2009/2008
		Schválený rozpočet	Rozpočet po změnách*)	Skutečnost leden-červen	% plnění		
	1	2	3	4	5=4:3	6	7=4:1
PŘÍJMY CELKEM	536,57	1114,00	1128,51	506,69	44,9	51,6	94,4
VÝDAJE CELKEM	542,22	1152,10	1166,83	574,95	49,3	48,8	106,0
SALDO	-5,65	-38,10	-38,32	-68,26	178,1	7,9	1207,6

*) rozpočet upravený k 30.6.2009

V 1. pololetí roku 2009 inkasoval státní rozpočet **celkové příjmy** ve výši **506,7 mld. Kč, tj. 44,9 % rozpočtu po změnách** (v roce 2008 to bylo 51,6 %), a byly tak o 57,6 mld. Kč pod jeho polovinou. Proti stejnému období roku 2008 je to **o 29,9 mld. Kč, tj. o 5,6 % méně**. Rozpočet po změnách je nad úrovní skutečnosti roku 2008 o 6,1 %. Na meziročním poklesu se podílelo především nižší inkaso příjmů z daní a poplatků.

Příjmy z daní a poplatků představovaly **238,7 mld. Kč, tj. 40,1 % rozpočtu, a meziročně klesly o 26,6 mld. Kč, tj. o 8,1 %** (v pololetí roku 2008 byly plněny na 48,1 %, při meziročním růstu o 20,0 mld. Kč, tj. o 8,1 %). Rozpočet počítá s růstem o 9,4 % proti skutečnosti roku 2008. Meziroční pokles zaznamenaly všechny „velké“ daně, z nichž nejvíce se snížilo inkaso daní z příjmů právnických osob (o 15,7 mld. Kč).

Příjmy z pojistného na sociální zabezpečení dosáhly výše **180,0 mld. Kč, tj. 45,4 % rozpočtu a meziročně klesly o 11,4 mld. Kč, tj. o 6,0 %** (v pololetí 2008 byly plněny na 49,5 %, při meziročním růstu o 14,4 mld. Kč, tj. o 8,1 %). Rozpočet je nad úrovní loňské skutečnosti o 2,9 % (relativně nízký předpokládaný růst souvisí se snížením sazeb pojistného na nemocenské pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti v souhrnné výši o 2,5 procentního bodu).

Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery ve výši **88,1 mld. Kč byly při meziročním růstu o 8,1 mld. Kč, tj. o 10,2 %, plněny na 64,6 % rozpočtu po změnách**. (v 1. pololetí 2008 byly plněny na 78,2 % při meziročním růstu o 18,9 mld. Kč, tj. o 31,0 %). Meziroční růst ovlivnilo únorové **usnesení vlády č. 122/2009**, kterým vláda mimo jiné schválila **převedení prostředků z rezervních fondů organizačních složek státu do příjmů kapitoly VPS** (nad rámec rozpočtu). Tyto prostředky jsou **určeny na snížení schodku státního rozpočtu** a jejich skutečný převod činil **31,7 mld. Kč**. S tím souvisí i meziroční pokles převodu prostředků z rezervních fondů OSS do příjmů kapitol (z 33,6 mld. Kč v pololetí 2008 na letošních 6,1 mld. Kč). Kapitoly státního rozpočtu přijaly **27,7 mld. Kč transferovaných z EU, resp. převedených z Národního fondu** (meziročně o 8,2 mld. Kč více).

Celkové výdaje byly čerpány ve výši **574,9 mld. Kč, tj. na 49,3 %**, a byly tak o 8,5 mld. Kč pod polovinou rozpočtu po změnách. V porovnání s čerpáním výdajů v pololetí 2008, kdy byl rozpočet plněn na 48,8 %, to bylo **o 32,7 mld. Kč, tj. o 6,0 % více**. Rozpočet po změnách je nad skutečností roku 2008 o 7,6 %.

Běžné výdaje dosáhly **523,8 mld. Kč při čerpání rozpočtu na 50,7 %** (loni to bylo na 49,3 %). Meziročně tak **vzrostly o 35,1 mld. Kč, tj. o 7,2 %**. Na jejich

meziročním růstu se podílely především **transfery dávek důchodového pojištění** (o 17,3 mld. Kč), **výdaje na úroky z kapitoly Státní dluh** (o 9,7 mld. Kč) a **odvody a příspěvky do rozpočtu EU** (o 4,3 mld. Kč). Rozpočet po změnách převyšuje skutečnost roku 2008 o 5,5 %.

Kapitálové výdaje představovaly **51,1 mld. Kč** a byly plněny na **38,2 %** (loni to bylo na 44,3 %), při meziročním poklesu o 2,4 mld. Kč, tj. o 4,4 %. Rozpočet po změnách počítá s růstem proti loňské skutečnosti o 27,3 %.

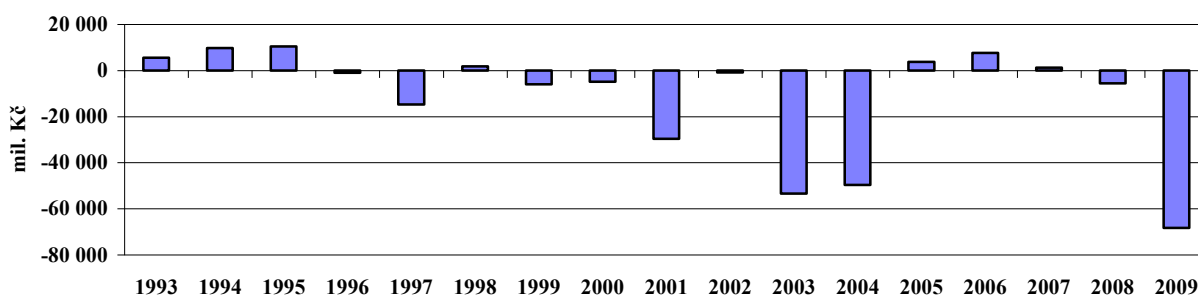
Mandatorní výdaje ve výši **323,4 mld. Kč** představovaly zatím plnění rozpočtu po změnách na 52,1 %, při meziročním růstu o 30,5 mld. Kč, tj. o 10,4 % (především vlivem stejných výdajů jako u předchozího hodnocení běžných výdajů). Jejich podíl na celkových výdajích dosáhl 56,2 % (loni to bylo 54,0 %).

Schodek státního rozpočtu tak dosáhl za 1. pololetí roku 2009 výše **68,3 mld. Kč**. **Proti loňskému roku je to o 62,6 mld. Kč horší výsledek**. Proti úrovni dané rozpočtem po změnách je to výsledek o 29,9 mld. Kč horší, což vyjadřuje i předstih čerpání celkových výdajů před plněním celkových příjmů o 4,4 procentního bodu (loni naopak předstih plnění příjmů o 2,8 p.b.).

Tabulka č. 3

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	5 570	9 715	10 448	-1 004	-14 827	1 823	-5 982	-4 933	-29 653	-915	-53 399	-49 702	3 763	7 642	1 274	-5 652	-68 259

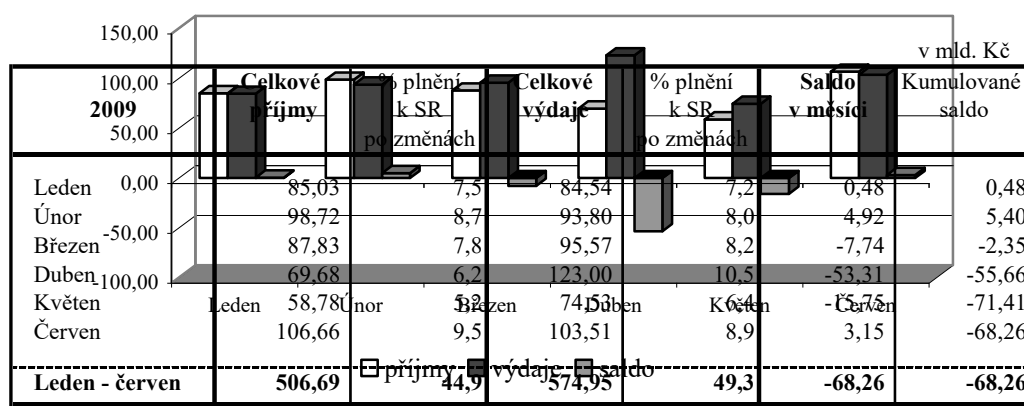
Vývoj salda SR v 1. pololetí let 1993-2009

Vý
tal

Měsíční přírůstky příjmů, výdajů a salda státního rozpočtu (v mld. Kč)

Ta

K největšímu prohloubení deficitu státního rozpočtu došlo v měsíci dubnu, což souviselo zejména s jednorázovou úhradou příspěvku státu na stavební spoření za rok 2008 ve výši 12,4 mld. Kč, která se provádí každoročně v tomto období. Zároveň se v tomto měsíci projevilo zaplacení zálohy na 2. čtvrtletí na přímé náklady škol zřizovaných obcemi a kraji ve výši 18,8 mld. Kč. Do té doby (leden až březen 2009) se hospodaření státního rozpočtu vyvíjelo celkem příznivě, což bylo ovšem výrazně ovlivněno již zmíněným usnesením vlády č. 122/2009 (navýšení příjmů nad rámec rozpočtu o 31,7 mld. Kč převedením z rezervních fondů kapitol). K výraznějšímu zlepšení hospodaření nedošlo ani v červnu, kdy obvykle příznivě působí vyšší inkaso daní z příjmů právnických osob.

Uvedené celkové výsledky hospodaření státního rozpočtu za 1. pololetí 2009 **obsahují rovněž prostředky převedené z rezervních fondů do příjmů kapitol a jejich následné použití ve výdajích** (není rozpočtováno). Podle údajů finančních výkazů za období 1. pololetí 2009 převedly organizační složky státu z rezervních fondů do svých příjmů prostředky v celkové výši 6,1 mld. Kč a z této částky v hodnoceném období použily 3,9 mld. Kč.

Dosavadní výsledek hospodaření státního rozpočtu je výrazně horší než výsledky v 1. pololetích let 2005 – 2008. Hlavním důvodem je neplnění daní z příjmů a příjmů z pojistného na sociální zabezpečení, kde se projevuje velký rozdíl mezi schváleným rozpočtem, který byl postaven na růstu HDP o 4,8 % a současnou ekonomickou realitou (způsobenou celosvětovou krizí), která počítá s poměrně výrazným poklesem HDP za celý rok 2009. Tato krize s sebou přináší pro státní rozpočet i tlaky na vyšší čerpání některých výdajů, a proto je již nyní zřejmé, že na konci roku bude plánovaný schodek výrazně překročen. Po novelizaci rozpočtových pravidel, podle které organizační složky státu (OSS) od roku 2008 již nepřevádějí nevyčerpané prostředky rozpočtovaných výdajů do rezervních fondů (převody do rezervních fondů se již nevykazují jako uskutečněný výdaj), nelze vyloučit případné úspory na straně některých výdajů (nespotřebované prostředky bude možné nárokovat v dalším roce), nicméně pro výsledek hospodaření státního rozpočtu v roce 2009 bude určující především inkaso daňových příjmů.

Výsledky hospodaření za leden až srpen jsou spolu s výhledem celkového plnění státního rozpočtu do konce roku uvedeny v samostatné části materiálu.

Podrobnější analýza vývoje příjmové a výdajové stránky státního rozpočtu je obsahem dalších částí zprávy.

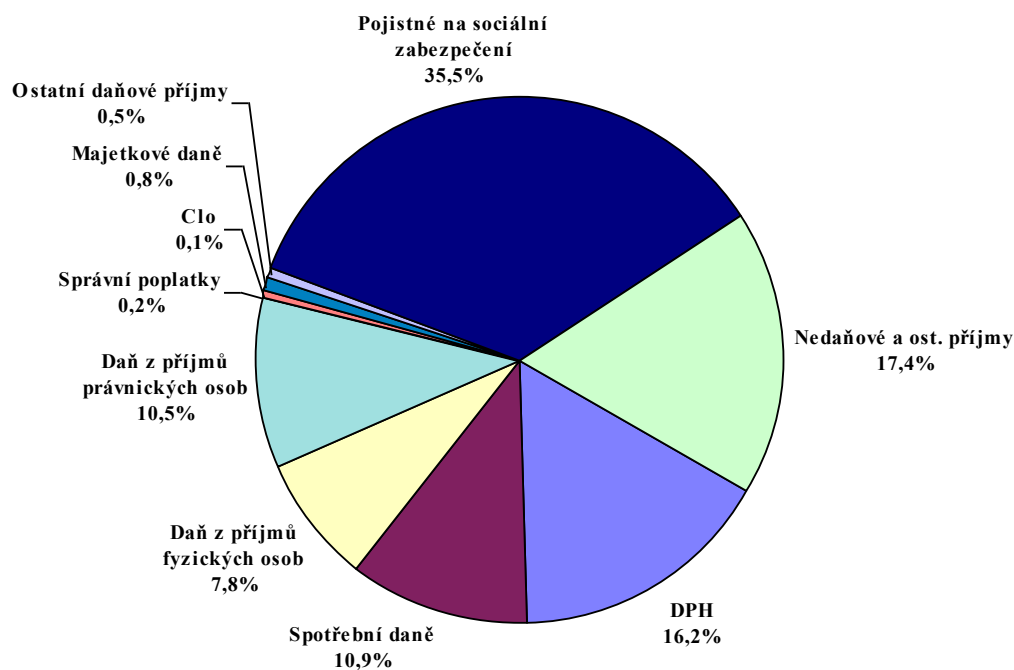
2. Příjmy státního rozpočtu

Zákonem č. 475/2008 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2009, ze dne 10. prosince 2008, schválila Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR na rok 2009 příjmy státního rozpočtu ve výši 1 114,0 mld. Kč.

Za 1. pololetí roku 2009 došlo k několika změnám, které měly vliv na změnu výše celkových příjmů, výdajů či salda schváleného rozpočtu. **Celkové příjmy byly navýšeny o 14,5 mld. Kč. Rozpočet celkových příjmů po změnách tak dosáhl 1 128, 5 mld. Kč.** Detailnější popis změn rozpočtu je obsažen v části II., bod 1.2. této zprávy.

Celkové příjmy státního rozpočtu dosáhly ke konci června 2009 výše **506,7 mld. Kč**, což představovalo **44,9 % rozpočtu** a meziroční pokles o 29,9 mld. Kč, tj. o 5,6 % méně oproti červnu 2008. Jejich objem byl o **57,6 mld. Kč nižší než alikvota (polovina) celoročního rozpočtu.**

Strukturu celkových příjmů dosažených v prvním pololetí roku 2009 ilustruje následující graf a tabulka:

Příjmy státního rozpočtu, jejich plnění a meziroční srovnání

Tabulka č. 5

Ukazatel	v mld. Kč						
	Skutečnost	Rozpočet 2009		Skutečnost	%	Rozdíl	Index
	1. pololetí 2008	schválený	rozpočet po změnách	1. pololetí 2009	plnění (4:3)	skut-rozp. (4-3)	2009/2008 (4:1)
	1	2	3	4	5	6	7
A) Daňové příjmy (daně, poplatky, pojistné)	456,64	992,20	992,20	418,63	42,2	-573,57	91,7
Příjmy z daní a poplatků*)	265,24	595,52	595,52	238,66	40,1	-356,85	90,0
Daň z příjmů fyzických osob (DPFO)	45,09	107,20	107,20	39,52	36,9	-67,68	87,7
v tom: • DPFO ze závislé činnosti a funkčních požitků	37,35	87,40	87,40	35,07	40,1	-52,33	93,9
• DPFO ze samostatné výdělečné činnosti	4,44	13,00	13,00	1,27	9,8	-11,73	28,7
• DPFO z kapitálových výnosů	3,30	6,80	6,80	3,18	46,8	-3,62	96,3
Daň z příjmů právnických osob (DPPO)	69,03	130,30	130,30	53,32	40,9	-76,98	77,2
Obecné vnitř.daně z zboží a služeb v tuzemsku (DPH)	83,40	194,10	194,10	82,22	42,4	-111,88	98,6
Zvláštní daně a poplatky ze zboží a služeb v tuzemsku (SD) **)	57,79	143,90	143,90	55,19	38,4	-88,71	95,5
Poplatky a odvody v oblasti životního prostředí	0,72	1,36	1,36	0,71	52,4	-0,65	99,8
Správní poplatky	1,98	2,41	2,41	1,19	49,6	-1,21	60,4
Daně z mezinár. obchodu a transakcí (clo)	1,33	1,60	1,60	0,73	45,7	-0,87	54,9
Daně z majetkových a kapitál. převodů	5,15	11,80	11,80	4,16	35,3	-7,64	80,9
Ostatní daňové příjmy***)	0,75	2,84	2,84	1,60	56,4	-1,24	212,4
Pojistné na soc.zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a veřejné zdrav.pojištění****)	191,40	396,68	396,68	179,97	45,4	-216,72	94,0
z toho: • Pojistné na důchodové pojištění	132,53	352,61	352,61	120,68	34,2	-231,92	91,1
B) Nedaňové příjmy celkem	16,81	20,69	20,65	15,98	77,4	-4,67	95,1
Příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků	9,46	13,54	13,49	11,06	82,0	-2,43	116,9
z toho: • Odvody přebytků organizací s přímým vztahem	1,98	1,18	1,19	2,36	199,3	1,18	119,5
• Příjmy z vlastní činnosti	1,63	2,91	2,88	1,94	67,2	-0,95	118,4
• Příjmy z úroků a realizace finančního majetku	5,05	8,44	8,44	5,81	68,8	-2,63	115,2
• Soudní poplatky	0,45	0,60	0,58	0,59	101,0	0,01	129,6
Přijaté sankční platby a vratky transferů	2,58	1,72	1,72	2,43	141,0	0,71	94,2
Příjmy z prodeje nekap.majetku a ost nedaň. příjmy	3,71	2,43	2,43	1,67	68,8	-0,76	45,1
z toho: • Dobrovolné pojistné	0,45	0,82	0,82	0,32	39,1	-0,50	71,4
Přijaté splátky půjčených prostředků	1,06	3,00	3,00	0,83	27,5	-2,18	77,8
z toho: • Splátky půjč.prostředků od podnikatel.subjektů	0,93	2,68	2,68	0,47	17,7	-2,20	50,9
• Splátky půjč.prostř.ze zahraničí (z vládních úvěrů)	0,12	0,16	0,16	0,34	213,8	0,18	288,7
C) Kapitálové příjmy celkem	0,56	1,66	1,70	0,53	31,4	-1,17	96,0
D) Přijaté transfery celkem	62,56	99,45	113,96	71,54	62,8	-42,42	114,4
v tom: • Neinvestiční přijaté transfery	57,10	49,55	54,07	63,56	117,6	9,49	111,3
z toho: Neinvestiční transfery přijaté od EU	12,02	20,61	20,61	20,39	98,9	-0,22	169,6
Převody z vlastních fondů	38,55	0,00	0,00	6,18	x	6,18	16,0
Neinv. transf.od veř.rozp.ústř.úrovně	6,50	28,80	33,31	36,93	110,9	3,61	568,3
• Investiční přijaté transfery	5,47	49,90	59,89	7,98	13,3	-51,91	146,0
z toho: Investiční převody z Národního fondu	5,18	47,68	57,59	6,29	10,9	-51,29	121,6
PŘÍJMY STÁTNÍHO ROZPOČTU CELKEM	536,57	1 114,00	1 128,51	506,69	44,9	-621,82	94,4

*) kromě položky 1701 (Nerozúčtované, nespecifikované a nezařaditelné daňové příjmy) v kapitole 313

**) včetně tzv. ekologických daní (daň z elektřiny, zemního plynu a některých dalších plynů a pevných paliv) vybíraných od roku 2008

***) dopočet do celku

****) včetně položky 1701 v kapitole 313

A. Daňové příjmy

2.1. Celostátní daňové příjmy

Celostátní inkaso všech daní dosáhlo ke konci června 2009 výše 338,9 mld. Kč, což představovalo 40,5 % celoročně rozpočtovaného objemu (ve stejném období roku 2008 to bylo 49,1 %) a meziroční pokles o 33,2 mld. Kč, tj. o 8,9 %. Z toho nejvyšší absolutní pokles 16,3 mld. Kč byl dosažen u daně z příjmu právnických osob (dále DPPO). Druhý nejvyšší úbytek byl dosažen ve výši 8,7 mld. Kč u daně z příjmu fyzických osob (dále „DPFO“), další snížení u spotřební daně (dále „SD“) o 2,8 mld. Kč a daně z přidané hodnoty (dále „DPH“) o 2,4 mld. Kč. Finanční prostředky získané z ostatních daní, tj. clo, silniční daně, dálniční poplatky, daň z nemovitostí, majetkové a ostatní daně a poplatky, dosáhly ve svém souhrnu v 1. pololetí 2009 částky 23,3 mld. Kč (pokles oproti stejnému období roku 2008 o 2,2 mld. Kč).

Zákon č. 377/2007 Sb. ze dne 6. prosince 2007, kterým se změnil zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, **stanovil s účinností od 1. ledna 2008 podíl obcí na celostátních výnosech daní na 21,4 %, a to na úkor státního rozpočtu** (tj. snížil podíl na celostátních výnosech daní z původních 70,49 % na 69,68 %). Podíl krajů v úrovni 8,92 % ponechal. Dělení výnosů pro územní samosprávné celky se vztahuje pouze na DPH, DPPO a DPFO.

Ze skutečného celostátního výnosu všech daní **případlo na státní rozpočet 70,4 % (238,7 mld. Kč)**, což je o 0,9 procentního bodu méně než v 1. pololetí 2008. **Podíl rozpočtů územně samosprávných celků činil 27,4 % (92,8 mld. Kč)**, což je o 0,9 procentních bodů více než ve stejném období roku 2008. Z toho na daňové **příjmy obcí připadlo 70,5 mld. Kč a kraje získaly do svých rozpočtů 22,3 mld. Kč. Státnímu fondu dopravní infrastruktury bylo převedeno 7,5 mld. Kč, tj. 2,2 %** (podíl SD z minerálních olejů 3,4 mld. Kč, silniční daň 1,9 mld. Kč a dálniční poplatek 2,2 mld. Kč).

Meziroční srovnání celostátního inkasa daní

v mld. Kč

UKAZATEL	Celkem 2008			Celkem 2009			Meziroční přírůstek		Meziroční index	
	Rozpočet schválený	Skutečnost 1. pololetí	% plnění	Rozpočet schválený	Skutečnost 1. pololetí	% plnění	2008-2007	2009-2008	2008/2007	2009/2008
Daňové příjmy:	758,10	372,07	49,08	836,32	338,92	40,5	25,51	-33,15	107,4	91,1
z toho:										
- DPH	274,50	119,74	43,62	278,60	117,38	42,1	6,03	-2,36	105,3	98,0
- spotřební daň	142,30	61,39	43,14	151,80	58,57	38,6	1,98	-2,82	103,3	95,4
- clo	1,30	1,33	102,31	1,60	0,73	45,7	0,64	-0,60	192,8	55,0
- DPPO včetně obcí a krajů	175,50	96,83	55,17	193,30	79,75	41,3	16,54	-17,08	120,6	82,4
v tom: • DPPO	168,60	90,60	53,74	187,00	74,26	39,7	16,09	-16,34	121,6	82,0
• DPPO za obce a kraje	6,90	6,23	90,29	6,30	5,49	87,2	0,45	-0,74	107,8	88,2
- DPFO	135,40	68,57	50,64	162,90	59,89	36,8	-0,87	-8,68	98,7	87,3
v tom: • z kapitálových výnosů	5,60	4,71	84,11	9,80	4,55	46,5	0,92	-0,16	124,3	96,7
• závislá činnost	114,00	54,99	48,24	128,10	51,44	40,2	-3,08	-3,55	94,7	93,5
• z příznání	15,80	8,87	56,14	25,00	3,90	15,6	1,29	-4,97	117,0	44,0
- silniční daň	6,10	2,76	45,26	6,50	1,91	29,4	0,16	-0,85	106,2	69,3
- daň z nemovitosti	5,50	2,71	49,27	6,40	3,35	52,3	0,15	0,64	105,9	123,5
- majetkové daně	8,80	5,15	58,52	11,80	4,16	35,3	0,26	-0,99	105,3	80,9
- dálniční poplatek	2,30	2,01	87,30	2,60	2,16	82,9	0,31	0,15	118,1	107,3
- ostatní daně a poplatky ³⁾	6,40	11,58	180,94	20,82	11,02	52,9	0,31	-0,56	102,8	95,2

³⁾ SR včetně poplatků a odvodů v oblasti životního prostředí

Celostátní výnos DPH ke konci června 2009 **dosáhl objemu 117,4 mld. Kč**, což je **42,1 %** celoročního **rozpočtu**. Ve srovnání se stejným obdobím roku 2008 se jedná o pokles o 2,4 mld. Kč, tj. o 2 % (v pololetí roku 2008 byl rozpočet plněn na 43,6 % a meziroční růst proti roku 2007 představoval 6,0 %). Z inkasovaného výnosu DPH připadlo na státní rozpočet 82,2 mld. Kč, 24,8 mld. Kč na rozpočty obcí a 10,4 mld. Kč rozpočty krajů.

Celostátní výnos spotřebních daní k 30.6.2009 dosáhl 58,6 mld. Kč, tj. **38,6 % rozpočtu**, a byl o 2,8 mld. Kč, tj. o 4,6 % pod úroveň 1. pololetí 2008. Z této inkasované částky bylo **3,4 mld. Kč** převedeno do příjmů Státního fondu dopravní infrastruktury (dále jen „SFDI“).

Celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob (DPFO) ke konci června 2009 dosáhl 59,9 mld. Kč (plnění rozpočtu na 36,8 %) a byl proti stejnému období roku 2008 nižší o 8,7 mld. Kč, tj. o 12,7 %. Z celkového inkasa **státnímu rozpočtu zůstalo 39,5 mld. Kč**, do rozpočtu obcí bylo převedeno **téměř 14,9 mld. Kč** a do rozpočtů krajů **5,5 mld. Kč**.

- Rozhodující část této daně tvoří **daň z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků**. Její celostátní inkaso za 1. pololetí roku 2009 **dosáhlo 51,4 mld. Kč** (40,2 % celoročního rozpočtu) a bylo o 3,6 mld. Kč, tj. o 6,5 % nižší než v 1. pololetí roku 2008.
- Celostátní inkaso **daně z kapitálových výnosů** představovalo k 30. červnu 2009 **hodnotu 4,6 mld. Kč**, tj. 46,5 % rozpočtu a bylo o 0,16 mld. Kč (o 3,3 %) nižší než za stejné období v roce 2008.
- Celostátní inkaso **daně z příjmů placené na základě daňového přiznání** dosáhlo ke konci června 2009 **výše 3,9 mld. Kč** a naplnilo rozpočtem

předpokládanou částku na 15,6 %, při meziročním poklesu o 5 mld. Kč, tj. o 56,0 %.

Celostátní inkaso daně z příjmů právnických osob (DPPO) včetně obcí a krajů dosáhlo ke konci 1. pololetí 2009 částky 79,8 mld. Kč, tj. 41,3 % rozpočtu při meziročním snížení o 17,1 mld. Kč (o 17,6 %). Z celostátního objemu této daně (79,8 mld. Kč) bylo 5,5 mld. Kč výhradně příjmem obcí a krajů. Zbývající část, tj. 74,3 mld. Kč byla na základě rozpočtového určení daní rozdělena mezi státní rozpočet 53,3 mld. Kč, rozpočet obcí 14,8 mld. Kč a do rozpočtu krajů bylo převedeno 6,2 mld. Kč.

2.2. Daňové příjmy státního rozpočtu

Schválený státní rozpočet daňových příjmů (bez pojistného na sociální zabezpečení) počítal s meziročním růstem o 51,1 mld. Kč, tj. o 9,4 % (měřeno ke skutečnosti r. 2008). Jejich **skutečné inkaso ke konci června 2009** dosáhlo výše **238,7 mld. Kč**, což představovalo **40,1 % rozpočtu** (v pololetí 2008 to bylo 48,1 % rozpočtu).

Meziroční pokles o 26,6 mld. Kč, tj. o 10 % souvisel s poklesem všech hlavních daňových příjmů, zejména pak s **vývojem DPPO**. Příjmy státního rozpočtu z DPPO vykázaly meziroční pokles o 15,7 mld. Kč, tj. o 22,8 % (vloni byl naopak nárůst oproti stejnému období r. 2007 o 15,5 mld. Kč, tj. o 28,9 %). Poklesly i další váhově významné daně – DPFO o 5,57 mld. Kč, tj. o 12,3 %; spotřební daně o 2,61 mld. Kč, tj. o 4,5 % a DPH o 1,18 mld. Kč, tj. o 1,4 %.

a) Daň z příjmů právnických osob (DPPO)

DPPO patří do kategorie tzv. sdílených příjmů. Její výnos je rozdělován mezi státní rozpočet a územní rozpočty. Příjmy státního rozpočtu **se skládají z DPPO srážené podle zvláštní sazby a z daně placené poplatníky na základě podaných daňových přiznání** (formou čtvrtletních nebo pololetních záloh a jejich zúčtováním za minulé období). Podle rozpočtového určení daní náleží státnímu rozpočtu 69,68 % výnosu daně. Výnos DPPO z vedlejší činnosti obcí a krajů plyne celý do rozpočtu obcí a krajů.

Inkaso DPPO patřící **státnímu rozpočtu dosáhlo za 1. pololetí 2009 částky 53,3 mld. Kč** (plnění rozpočtované výše na 40,9 %), což je o 15,7 mld. Kč méně než v prvním pololetí roku 2008, tedy pokles o 22,8 %.

Tabulka. č. 7

v mld. Kč

Ukazatel	Skutečnost 1.pololetí 2007	Skutečnost 1.pololetí 2008	Schválený rozpočet 2009	Skutečnost 1.pololetí 2009	% plnění rozpočtu	Index růstu 2009/2008
DPPO celkem ^{*)} :	73,93	93,57	187,00	72,72	38,89	77,7
- v tom: ^{**)}						
- daň z příznání	72,01	90,63	x	69,88	x	77,1
- daň vybíraná srážkou	1,92	2,94	x	2,84	x	96,6
- z toho:						
- DPPO státní rozpočet	53,55	69,03	130,30	53,32	40,92	77,2

^{*)} bez DPPO vybírané obcemi a kraji; údaje vychází z výkazů ÚFDŘ (nikoliv z ARISu)

^{**)} rozdělení na daň vybíranou srážkou a daň z příznání je orientační

Vývoj inkasa DPPO v 1. pololetí 2009 byl zejména u **DPPO z příznání** ovlivněn dopady narůstající celosvětové hospodářské krize, v kombinaci s legislativními změnami přijatými s účinností pro zdaňovací období započatá v roce 2008 zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, a částečně též realizací opatření v oblasti daní z příjmů, které jsou součástí Národního protikrizového plánu vlády, přijatého usnesením vlády 204 ze dne 16.2.2009.

Výpadek inkasa k 30.6.2009 ovlivnilo zrušení povinnosti platit zálohy na daň z příjmů pro daňové subjekty zaměstnávající maximálně 5 zaměstnanců a kladně vyřízené žádosti daňových subjektů o stanovení záloh jinak než vyplývá z jejich poslední známé daňové povinnosti s ohledem na očekávaný pokles daňové povinnosti za zdaňovací období započatá v roce 2009 následkem prohlubujícího se nepříznivého vývoje hospodaření.

Do výše inkasa DPPO z příznání k 30.6.2009 se s ohledem na třicetidenní zákonnou lhůtu pro vrácení daňových přeplatků z titulu zaplacených záloh převyšujících daň za zdaňovací období započatá v roce 2008 splatnou k uvedenému datu plně nepromítl legislativní dopad snížení základní sazby daně z 24 % na 21 %, který se v rozhodující míře projevil až ve výši inkasa k 31.7.2009, kdy meziroční pokles inkasa oproti stejnému období minulého roku činil více jak 36 mld. Kč (za měsíc červenec 2009 bylo realizováno záporné inkaso ve výši 4,8 mld. Kč).

Výše inkasa DPPO za 1. pololetí 2009 byla v zásadě ovlivněna zákonným způsobem stanovení výše a periodicity záloh na daň, který vychází z daňové povinnosti za předchozí zdaňovací období. U převážně uplatňovaného typu zdaňovacího období, kterým je kalendářní rok, platila většina poplatníků nepodléhajících auditu nebo jimž nezpracovával příznání daňový poradce v prvním čtvrtletí 2009 zálohy podle daňové povinnosti přiznané v předchozím roce, stanovené podle výsledku hospodaření předminulého roku, tj. za rok 2007, a to s použitím sazby 24 %; část poplatníků platila takto stanovené zálohy ještě ve 2. čtvrtletí 2009. Až od druhého či třetího čtvrtletí 2009 (v případech, kdy příznání zpracovával daňový poradce nebo účetní závěrka poplatníka podléhala auditu) byli poplatníci povinni platit zálohy z přiznané daňové povinnosti, vycházející z výsledku hospodaření

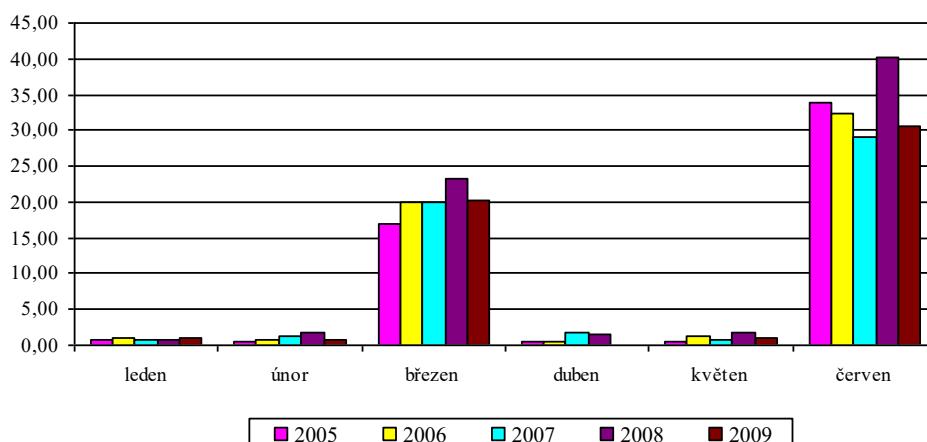
předchozího roku 2008, stanovené sice již s použitím sazby 21 %, avšak stále ještě minimálně ovlivněné dopady počínající celosvětové hospodářské krize.

Jelikož zákonný způsob stanovení výše a periodicity záloh reaguje na legislativní změny a na reálný vývoj zdaňovaných příjmů s více než roční časovou prodlevou, zvýšilo se v 1. pololetí 2009 využívání zákonného institutu „stanovení záloh jinak“, který v odůvodněných případech umožňuje u konkrétních poplatníků pružněji reagovat na situace, kdy lze v důsledku prohlubující se hospodářské krize očekávat, že úhrn zaplacených zákonných záloh bude výrazně vyšší než výsledná daň. Vrácení vzniklého přeplatku by tak snižovalo inkaso DPPO v následujícím roce.

Ve větší míře jsou správci daně využívány též zákonné instituty posečkání daně a povolení splátek, pokud by prokazatelné dopady ekonomické krize na poplatníky dále prohlubovaly zaplacení daně, vč. záloh na daň v zákonných lhůtách.

Vliv platebního kalendáře (tj. zálohové platby a vyrovnání daně v návaznosti na existenci daňového poradce, jakož i změnu v periodicitě placení záloh počínaje rokem 2002) na výběr DPPO v jednotlivých měsících roku ilustruje následující graf:

Srovnání měsíčního inkasa DPPO (v mld. Kč)

Z časové prodlevy, s níž inkaso **DPPO z přiznání** reaguje na reálný výkon ekonomiky, vyplývající ze zákonné úpravy placení záloh na daň a lhůt pro podání daňových přiznání, které jsou současně lhůtami splatnosti daně, je zřejmé, že se v inkasu DPPO ve 2. pololetí 2009 ještě plně neprojeví aktuální vývoj ekonomiky, ale zejména dopady legislativních změn provedených zákonem o stabilizaci veřejných rozpočtů. Významný vliv bude mít též pokračující realizace opatření v oblasti daní z příjmů, které jsou součástí Národního protikrizového plánu, a využívání zákonných

institutů stanovení záloh jinak, posečkání daně a povolení splátek. Lze očekávat, že inkaso DPPO z přiznání za celý rok 2009 bude oproti roku 2008 výrazně nižší.

U **DPPO vybírané srážkou** došlo za 1. pololetí 2009 v porovnání se stejným obdobím roku 2008, k nepatrnému poklesu inkasa, a to o 0,1 mld. Kč. Jelikož s účinností od 1.1.2009 nedošlo k žádným legislativním změnám, jednalo se o vliv daný změnou struktury a objemu jednotlivých druhů příjmů zdaňovaných srážkou daní podle zvláštní sazby, který nelze s ohledem na nedostatek podrobnějších dat detailněji strukturovat. Za celý rok 2009 lze na této dani očekávat inkaso na úrovni inkasa za rok 2008.

b) Daň z příjmů fyzických osob (DPFO)

Inkaso státního rozpočtu celkem ze všech tří položek **daně z příjmů fyzických osob dosáhlo 39,5 mld. Kč, tj. 36,9 % rozpočtu** a meziročně bylo nižší o 5,57 mld. Kč, tj. o 12,3 %. Rozpočet počítal s nárůstem proti dosažené skutečnosti v roce 2008 o 12,9 %.

Daně z příjmů fyzických osob inkasované státním rozpočtem ilustruje následující tabulka.

Tabulka č. 8

Daně z příjmů fyzických osob inkasované státním rozpočtem:

UKAZATEL	Skutečnost 1. pololetí 2007	Skutečnost 1. pololetí 2008	Skutečnost 2009		Rozdíl		Index	
			1.pololetí 2009	% plnění	2008-2007	2009-2008	2008/2007	2009/2008
Daň z příjmů fyzických osob	46,50	45,09	39,52	36,9	-1,41	-5,6	97,0	87,7
v tom:								
• DPFO ze závislé činnosti	39,97	37,35	35,07	40,1	-2,62	-2,3	93,4	93,9
• DPFO ze sam.výděl.činnosti	3,86	4,44	1,27	9,8	0,58	-3,2	115,0	28,7
• DPFO z kapitálových výnosů	2,67	3,30	3,18	46,8	0,63	-0,1	123,6	96,4

• **Příjem státního rozpočtu z DPFO ze závislé činnosti** za 1. pololetí roku 2009 ve výši téměř **35,1 mld. Kč** představoval plnění rozpočtu na 40,1 % a **meziroční pokles o 2,3 mld. Kč, tj. o 6,1 %**.

Hlavní příčinou uvedeného vývoje inkasa daně je ekonomická recese, která se v ČR výrazně projevila zejména růstem počtu nezaměstnaných osob z důvodu omezování výroby pro nedostatek zakázek či odbytu a zvyšujícím se počtem subjektů v insolvenčním řízení.

Podle údajů Českého statistického úřadu ve druhém čtvrtletí roku 2009 meziročně stoupla míra nezaměstnanosti na 6,4%. Ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku tak došlo k nárůstu o 2,2 %, což je nejvyšší meziroční růst úrovně nezaměstnanosti od roku 1999.

Vliv hospodářské krize na českou ekonomiku však byl nerovnoměrný a vývoj trhu práce jím byl postižen diferencovaně podle různých odvětví. Dramatický pokles počtu zaměstnanců byl zaznamenán ve zpracovatelském průmyslu, kde úbytek zahraničních zakázek vedl k výraznému poklesu výroby. Sekundárně se tento fakt projevil v odvětvích dopravy a skladování. Masově byli propouštěni především pracovníci pronajímaní agenturami práce, většinou cizinci. Velká část podniků (řádově stovky) přistoupila k úpravě pracovní doby - nejčastější byla změna na 4-denní pracovní týden s tím, že zbylý den (obvykle pátek) zaměstnanci zůstávali doma s náhradou mzdy (většinou 60% průměrné mzdy).

Hospodářská krize do jisté míry ještě prohloubila působení některých dříve zavedených legislativních změn přijatých v souvislosti s reformou veřejných financí (viz. zákon č. 261/2007 Sb.). Týká se to především daňového zvýhodnění ve formě bonusu za vyživované dítě v domácnosti. Z důvodu nižších příjmů a vyšších slev na dani se stále větší počet zaměstnanců dostává do limitu základu daně, kdy již podle zákona nehradí zálohy na daň, ale má právo čerpat daňový bonus na vyživované dítě, čímž se zvyšuje záporné saldo příslušného účtu.

Jak vyplývá z veřejně dostupných zdrojů, v prvním pololetí letošního roku bylo v České republice podáno celkem 4 021 insolvenčních návrhů, což je o téměř 58% více než ve stejném období loňského roku. Přitom jen za měsíc červen bylo podáno celkem 891 návrhů. To je nejvíce insolvenčních návrhů za jeden kalendářní měsíc v historii insolvenčního rejstříku.

Za dané situace nepochybně muselo dojít k meziročnímu poklesu objemu vyplacených mzdových prostředků, snížení základu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a nižší daňové povinnosti zaměstnanců.

Na druhou stranu dopady shora uvedených vlivů na inkaso daně za 1. pololetí roku 2009 částečně zmírnil fakt, že se v tomto období markantně zvýšil objem výplat odstupného při propouštění zaměstnanců z pracovního poměru.

- **Z inkasa DPFO z daňových přiznání, resp. ze samostatné výdělečné činnosti** (z daňových přiznání) **získal státní rozpočet za 1. pololetí roku 2009 částku 1,27 mld. Kč**, což představovalo **9,8 %** rozpočtu a meziroční pokles o 3,17 mld. Kč, tj. o 72,3 %.

Příčiny je třeba hledat jednak ve zhoršení podmínek drobných podnikatelů pro vykonávání samostatné výdělečné činnosti, ale také v souboru opatření ke zmírnění dopadů hospodářské krize na daňové poplatníky v České republice, který na počátku roku 2009 vyhlásila vláda ČR jako tzv. Národní protikrizový plán.

Kvůli zhoršené ekonomické situaci roste počet daňových subjektů, kteří využívají zákonem upravenou možnost, aby jim správce daně s ohledem na očekávanou výši zdanitelných příjmů rozhodnutím stanovil zálohy jinak než vyplývá z jejich poslední známé daňové povinnosti. Dle kvalifikovaného odhadu se díky tomu snížilo inkaso na dani z příjmů fyzických osob jen za první čtvrtletí roku 2009 téměř o 250 mil. Kč.

V rámci úkolů vyplývajících z usnesení vlády č. 204 ze dne 16.2.2009 vydalo Ministerstvo financí rozhodnutí čj. 43/20650/2009, uveřejněné ve Finančním zpravodaji č. 3/2009, na základě kterého se fyzickým osobám s příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti zaměstnávajícím k datu 1.12.2008 maximálně 5 zaměstnanců, zrušila povinnost platit zálohy na daň z příjmů fyzických osob splatné v průběhu kalendářního roku 2009. Podle evidencí územních finančních orgánů lze odhadnout, že z tohoto důvodu byly zrušeny zálohy na daň přibližně u 16 tisíc poplatníků-fyzických osob a výpadek daňových příjmů z toho titulu činí okolo 2 000 mil. Kč.

Součástí dalších protikrizových opatření nelegislativního charakteru bylo doporučení Ministerstva financí, aby finanční úřady v roce 2009 ve větší míře akceptovaly žádosti daňových subjektů o posečkání s platbou daně nebo žádosti o povolení splátek daně, a to i v dlouhodobějším časovém horizontu, pokud takové žádosti budou podloženy seriózním rozbořem ekonomické situace žadatele. Na základě toho byl ke konci 1. pololetí 2009 zaznamenán objem „odložených“ plateb na dani z příjmů fyzických osob v hodnotě cca 60 mil. Kč.

Stejně jako u daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, tak i zde se ve druhém čtvrtletí roku 2009 (po podání daňového přiznání za rok 2008) začaly negativně projevovat některé dopady reformy veřejných financí, tj. především výrazné zvýšení slev na dani z příjmů fyzických osob, zvýšení částky daňového zvýhodnění na vyživované dítě a zrušení minimálního základu daně (§ 7c zákona o daních

z příjmů). Naproti tomu pozitivně působil fakt, že bylo zrušeno tzv. společné zdanění manželů.

- **DPFO z kapitálových výnosů (vybírání srážkou podle zvláštní sazby)** je tvořena zejména daní z úroků z vkladů u bank, z dividend a podílů na zisku, výdělků z příležitostného vedlejšího zaměstnání a menších autorských honorářů, sráženou podle zvláštní sazby a odváděnou plátcem daně. **Za 1. pololetí 2009 inkasoval státní rozpočet na této dani 3,18 mld. Kč**, což je 46,8 % rozpočtu (v roce 2008 to bylo 84,6%), při meziročním poklesu o 0,12 mld. Kč, tj. o 3,7 %. Potvrzuje se tím obrat dlouhodobého trendu vývoje inkasa vyvolaný snížením objemu úrokových výnosů, vyplacených dividend a podílů na zisku, které nebylo kompenzováno ani zvýšeným počtem příležitostných pracovně právních vztahů, z nichž plynoucí příjmy spadají pod režim srážkové daně.

Vývoj inkasa na této dani nelze spolehlivě odhadnout, neboť do značné míry závisí na individuálním rozhodnutí daňových subjektů.

c) Daň z přidané hodnoty (DPH)

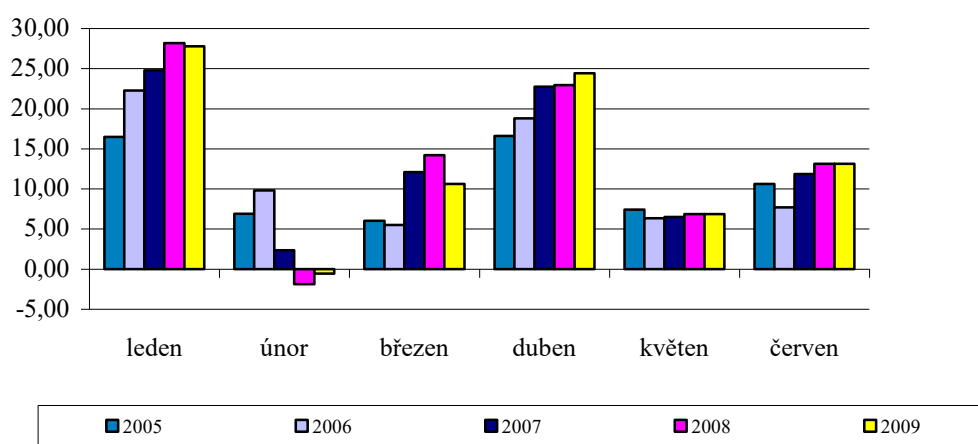
Za 1. pololetí 2009 činil příjem státního rozpočtu z této daně 82,2 mld. Kč, což je **plnění rozpočtu na 42,4 %**. Proti stejnému období minulého roku je to méně o 1,18 mld. Kč, tj. o 1,4 %. Schválený rozpočet počítal s celoročním růstem inkasa z DPH o 16,3 mld. Kč, tj. o 9,2 % proti skutečnosti 2008.

Meziroční vývoj inkasa je ovlivněn reálnou konečnou spotřebou domácností a spotřebou vlády. Tempo růstu spotřeby domácností má od počátku roku prudce sestupnou tendenci a bude i nadále klesat. Stejně tak i tempo spotřeby vlády klesá a očekávaný růst na konci tohoto pololetí se bude pohybovat okolo nulových hodnot. Na výši inkasa prvního pololetí se negativně projevil nově zavedený institut skupinové registrace k DPH a narůstající částky DPH vrácené osobám registrovaným k dani v EU nebo zahraničním osobám, které v tuzemsku nepodnikají. Inkaso prvního pololetí letošního roku zahrnuje platbu daňové povinnosti za prosinec a poslední kvartál roku 2008, stejně jako vrácení nadměrných odpočtů přiznaných za stejné období loňského roku. V druhé polovině tohoto roku se očekává výraznější snižování výše zmíněné reálné konečné spotřeby. Zatím zcela minimálně se na snížení příjmu DPH projevil dopad protikrizového opatření souvisejícího se zavedením odpočtu DPH při koupi osobního automobilu podnikateli. Dopad tohoto opatření se očekává ve druhém pololetí.

Vzhledem ke stavu inkasa DPH za první pololetí a k již výše zmíněným faktorům, které nejspíše způsobí další pokles příjmů, se očekává, že rozpočtový předpoklad inkasa za celý rok 2009 nebude naplněn.

Plnění inkasa DPH podle jednotlivých měsíců v 1. pololetí 2009 ve srovnání s posledními čtyřmi lety uvádí následující graf.

Meziroční porovnání měsíčního inkasa DPH (v mld. Kč)

ží a služeb v tuzemsku (spotřební daně)

Spotřební daně zahrnují daň z minerálních olejů, daň z tabákových výrobků, daň z lihu, daň z piva a daň z vína a meziproductů a od 1.1.2008 rovněž tzv. energetické daně, tj. daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, daň z elektřiny a daň z pevných paliv.

Výnos spotřebních daní je určen převážně do státního rozpočtu. Jedinou výjimkou je daň z minerálních olejů, jejíž výnos dle platného rozpočtového určení daní náleží z 90,9 % státnímu rozpočtu a z 9,1 % Státnímu fondu dopravní infrastruktury (SFDI).

Za leden až červen 2009 činily **příjmy státního rozpočtu ze spotřebních daní 55,2 mld. Kč**, což představovalo **plnění rozpočtu na 38,4 %**, alikvotní část rozpočtu, tj. polovinu, však nenaplnují o 16,8 mld. Kč. Proti skutečnému plnění za 1. pololetí roku 2008 jsou tyto příjmy nižší o 2,6 mld. Kč, tj. o 4,5 %.

Celkový objem spotřebních daní je cca z 87,4 % tvořen daněmi z minerálních olejů a daní z tabákových výrobků. Zbylých 12,6 % představují spotřební daně z lihu, piva, vína a tzv. energetické daně.

Struktura spotřebních daní inkasovaných finančními a celními úřady za leden až červen 2009 v meziročním srovnání je uvedena v následující tabulce:

Tabulka č. 10

Spotřební a energetické daně

v mil. Kč

UKAZATEL	Skutečnost 1. pololetí 2006	Skutečnost 1. pololetí 2007	Skutečnost 1. pololetí 2008	Skutečnost 1. pololetí 2009	Meziroční rozdíl 2009-2008	% index 2007/2006	% index 2008/2007	% index 2009/2008
Spotřební a energet. daně celkem	65 359	55 964	57 794	55 188	-2 606	85,6	103,3	95,5
SD z minerálních olejů *)	32 582	34 424	35 981	33 784	-2 197	105,7	104,5	93,9
SD z lihu	3 504	3 604	3 653	3 447	-206	102,9	101,3	94,4
SD z piva	1 592	1 675	1 586	1 561	-25	105,2	94,7	98,4
SD z vína a meziproductů	181	182	191	183	-8	100,5	105,0	95,7
SD z tabákových výrobků	27 500	16 079	15 245	14 446	-799	58,5	94,8	94,8
Daň z elektřiny	x	x	416	696	280	x	x	167,4
Daň ze zemního plynu	x	x	541	806	265	x	x	149,1
Daň z pevných paliv	x	x	182	265	83	x	x	146,0

*) bez výnosu SD určeného do SFDI

Celkové inkaso váhově nejsilnější položky **daně z minerálních olejů ve výši 33,8 mld. Kč** (tj. plnění na 42,9 % rozpočtu) se proti 1. pololetí 2008 **snížilo o 2,2 mld. Kč, tj. o 6,1 %**. Příčinou této skutečnosti je snižující se počet autodoprav související s ekonomickou krizí. Lze očekávat, že rozpočtovaná hodnota nebude naplněna.

Druhou váhově významnou položkou je spotřební daň z tabákových výrobků. Meziroční srovnání je v tomto případě velmi zkreslené, neboť v posledních letech docházelo ke zvyšování sazeb této daně s cílem dosáhnout k 1.1.2008 minimální úrovně sazeb požadovaných Evropskou unií. V prvním pololetí roku 2009 se na spotřební dani z tabákových výrobků vybralo 14,4 mld. Kč, což je o 0,8 mld. méně než ve stejném období roku minulého. Tento pokles je způsoben zejména rekordní výší inkasa v lednu loňského roku, jako následku předzásobení se subjektů tabákovými nálepkami v souvislosti se změnou sazby k 1.1.2008, které vyvrcholilo v listopadu roku 2007. Jeho nominální dopad se pak v důsledku splatnosti daně (60 dnů) projevil právě v lednu loňského roku.

Příjem státního rozpočtu ze **spotřební daně z lihu** představoval za **leden až červen 2009 celkem 3,4 mld. Kč**. V porovnání se stejným obdobím roku 2008 došlo

k poklesu o 0,2 mld. Kč, vyjádřeno procentuelně o 5,6 %. Vzhledem k objemu inkasa se jedná o pokles fiskálně zanedbatelný.

Příjem SR ze **spotřební daně z piva** činil za 1. pololetí 2009 **objem 1,6 mld. Kč**, v porovnání se stejným obdobím roku 2008 došlo k poklesu o 0,02 mld. Kč, tj. o 1,6 %. Plnění k odhadu státního rozpočtu na rok 2009 dosáhlo u této komodity za sledované období roku 2009 43,4 % celkového předpokládaného ročního výnosu.

Příjem SR ze **spotřební daně z vína a meziproduktů** činil za **leden až červen 2009** celkem **cca 0,2 mld. Kč**, v porovnání se stejným obdobím roku 2008 došlo k poklesu o cca 0,01 mld. Kč. Plnění k odhadu státního rozpočtu na rok 2009 dosáhlo u této komodity za sledované období roku 2009 61,0 % celkového předpokládaného ročního výnosu.

Energetické daně vykazují za první pololetí roku 2009 vyšší výnos v porovnání s předchozím rokem, což je však z významnější části způsobeno skutečností, že v lednu 2008 bylo inkaso těchto daní vzhledem ke splatnosti daně nulové. Přesto však pravděpodobně nebude rozpočtované částky dosaženo.

Závěrem lze odhadovat, že na základě vývoje skutečného inkasa a s přihlédnutím k průběhu příjmů v minulých letech bude předpoklad příjmů pro rok 2009 u spotřebních daní naplněn pouze u komodit pivo a víno a meziprodukty.

e) Daně a poplatky z vybraných činností a služeb

Poplatky a odvody v oblasti životního prostředí

Z pohledu státního rozpočtu je rozhodující odvod za ukládání radioaktivního odpadu, který se řídí zákonem č. 18/1997 Sb., atomový zákon.

Vykázaná skutečnost v odvodech za ukládání radioaktivních odpadů od původců těchto odpadů (především od ČEZ, a.s.) na tzv. jaderný účet za **1. pololetí 2009 ve výši 0,706 mld. Kč se vyvíjela v souladu s rozpočtem**, který naplnila na 52,3 %. Příjem státního rozpočtu z těchto poplatků se za 1. pololetí dlouhodobě pohybuje v rozmezí 0,6 až 0,7 mld. Kč.

Správní poplatky

Správní poplatky zahrnují poplatky stanovené zákonem o správních poplatcích za správní úkony a správní řízení, jehož výsledkem jsou vydaná povolení, rozhodnutí

apod. upravená zvláštními zákony. Za 1. pololetí roku 2009 bylo na správních poplatcích inkasováno 1,19 mld. Kč, což je o 0,8 mld. Kč méně oproti stejnému období loňského roku, kdy se však do této částky zahrnovaly tržby z prodeje kolků (tj. poplatky za ústředně vydané kolkové známky, které v období leden až červen 2009 činily 0,68 mld. Kč). V údajích není zahrnut výnos ze správních poplatků vybraných územně samosprávnými celky. Jimi vybrané správní poplatky jsou příjmem územních rozpočtů.

f) Clo

Za první pololetí 2009 byly odvody celních příjmů, ve prospěch účtu státního rozpočtu, ve výši 0,73 mld. Kč, tj. cca 45,7 % plnění rozpočtu. Lze očekávat, že původní rozpočtový předpoklad bude naplněn. V meziročním porovnání se promítá především nerozpočtované dorovnání vybraných celních příjmů do státního rozpočtu ve výši 0,5 mld. Kč, které bylo způsobeno převodem nárokového podílu ČR z vybraného cla za období 2004-2007 z mimorozpočtového účtu Generálního ředitelství cel. Vyrovnání rozdílu ve výši mezi nárokovým podílem na cle a zálohovými odvody do státního rozpočtu bylo provedeno mj. na základě závěru kontrolní zprávy NKÚ z kontrolní akce č.7/2007. Toto nepředvídatelné dodatečné navýšení příslušné kapitoly státního rozpočtu bylo provedeno v měsíci březnu a dubnu roku 2008 a nemělo by se již opakovat v příštích rozpočtových obdobích.

g) Daně z majetkových a kapitálových převodů

Ve schváleném státním rozpočtu na rok 2009 byly zapracovány příjmy z majetkových daní, tj. **daně dědické, daně darovací a daně z převodu nemovitostí**, ve výši 11,8 mld. Kč. Skutečně dosažené příjmy z těchto daní k 30.6.2009 činily 4,2 mld. Kč, což je 35,3 % rozpočtované částky. Proti prvnímu pololetí roku 2008 je to o cca 1 mld. Kč méně. Údaje o plnění jsou uvedeny v následující tabulce.

Vývoj inkasa majetkových daní a jejich struktura:

Tabulka č. 11

Vývoj inkasa majetkových daní a jejich struktura

UKAZATEL	v mil.Kč						
	Skutečnost 1. pololetí 2008	Rozpočet 2009		Skutečnost 1. pololetí 2009	%	Rozdíl 2009-2008	Index 2009/2008
		schválený	po změnách				
Daň dědická	65	100	100	45	44,5	-20	68,5
Daň darovací	221	800	800	88	11,0	-133	39,7
Daň z převodu nemovitostí	4 862	10 900	10 900	4 032	37,0	-830	82,9
CELKEM	5 148	11 800	11 800	4 164	35,3	-984	80,9

Příjmy z daně dědické byly rozpočtovány ve výši 100 mil. Kč, skutečně dosažené **inkaso činilo 45 mil. Kč, tj. plnění na 45 %**. S účinností od 1.1.2008 došlo k rozšíření osvobození o osvobození bezúplatného nabytí majetku děděním mezi osobami zařazenými v II. skupině poplatníků, tj. od daně dědické je osvobozeno nabytí majetku děděním, pokud k němu dochází jak mezi příbuznými v řadě přímé a manžely, tak nově také mezi osobami zařazenými ve II. skupině poplatníků (příbuzní v řadě pobočné a další).

Příjmy z daně darovací byly rozpočtovány ve výši 800 mil. Kč. Skutečně **dosažené inkaso činilo 88 mil. Kč**, tj. plnění na 11,0 % rozpočtované částky. Ve sledovaném období došlo oproti I. pololetí roku 2008 ke snížení příjmů o 133 mil. Kč. Důvodem poklesu inkasa je obdobně jako v roce 2008 rozšíření osvobození nově o bezúplatné nabytí majetku od daně darovací, pokud k němu dochází mezi osobami zařazenými v I. a II. skupině. Tato úprava byla přijata v souladu s programovým prohlášením vlády novelou zákona o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí č. 261/2007 Sb. a nabyla účinnosti 1.1.2008.

Dosažené příjmy závisí na počtech a hodnotách bezúplatných převodů majetku. Výnos této daně je ovlivněn nízkými sazbami daně a rozsáhlým osvobozením.

Daň z převodu nemovitostí je z majetkových daní nejvýznamnější. Výnos daně z převodu nemovitostí se oproti 1. pololetí roku 2008 snížil o 830 mil. Kč. Příjem státního rozpočtu z této daně **za 1. pololetí 2009 činil prozatím 4 032 mil. Kč**, což je 37 % ročního rozpočtu.

Inkaso u této daně je ovlivněno počtem převodů a přechodů vlastnického práva k nemovitostem a výší cen dohodnutých při prodeji nemovitostí, ale i odrazem počínající krize na trhu s nemovitostmi a možným částečným odlivem poplatníků.

Dle právní úpravy účinné od 1.1.2009 (zákon č. 476/2008 Sb., kterým se změnil zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů) došlo ke změně při stanovení základu daně při převodu nemovitostí do vlastnictví územních samosprávných celků zejména v souvislosti s majetkoprávním vypořádáním s vlastníky pozemků pod silnicemi II. a III. třídy.

h) Ostatní daňové příjmy

Na **ostatních daňových příjmech** získal státní rozpočet za šest měsíců roku 2009 **1,6 mld. Kč**, tj. plnění rozpočtu na 56,4 %.

Hlavními položkami tohoto inkasa byly odvody nahrazující plnění povinnosti zaměstnávat tělesně postižené občany v částce 0,71 mld. Kč (jedná se o odvody podle zákona o zaměstnanosti) a dále tržby z prodeje kolků ve výši 0,68 mld. Kč.

i) Pojistné na sociální zabezpečení vč. příspěvku na politiku zaměstnanosti

V 1. pololetí 2009 dosáhlo inkaso příjmů z pojistného na sociální zabezpečení a z příspěvku na státní politiku zaměstnanosti celkem 180 mld. Kč (z toho příslušenství pojistného činilo 0,93 mld. Kč a nevyjasněné, neidentifikované a nezařazené příjmy 0,88 mld. Kč). Schválený rozpočet byl splněn na 45,37 %. Ve srovnání s 1. pololetím roku 2008 se vybrané pojistné snížilo o 11,43 mld. Kč, tj. o 5,97 %.

Kromě povinného pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti inkasovaného povinně ze zákona o pojistném, byla vybrána **na dobrovolném pojistném částka 320 mil. Kč. Dobrovolné pojistné je součástí nedaňových příjmů státního rozpočtu** a je obsaženo v závazném ukazateli rozpočtu kapitoly Ministerstvo práce a sociálních věcí „Nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté transfery celkem“. Ve schváleném rozpočtu na rok 2009 bylo dobrovolné pojistné zahrnuto v částce 819 mil. Kč. Schválený rozpočet byl splněn na 39,07 %. Ve srovnání s 1. pololetím předchozího roku bylo na dobrovolném pojistném vybráno méně o 29 %. Z celkové inkasované částky činilo nemocenské pojištění osob samostatně výdělečně činných 273 mil. Kč a bylo na něm vybráno téměř o 34 % méně než ve stejném období loňského roku. Dobrovolné důchodové pojištění činilo za 1. pololetí 2009 47 mil. Kč (o 12 mil. Kč více než v loňském roce).

Výsledky výběru povinného pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti v jednotlivých kapitolách státního rozpočtu jsou uvedeny v následující tabulce. Nejvýznamnější objem pojistného, 97,1 %, byl vybrán Českou správou sociálního zabezpečení na pojistném civilních zaměstnanců.

Tabulka č. 12

Pojistné na sociální zabezpečení vč. příspěvku na politiku zaměstnanosti

KAPITOLA	v mld. Kč					
	Skutečnost 1. pololetí 2008	Schválený rozpočet 2009	Skutečnost 1. pololetí 2009	% plnění	Rozdíl 2009-2008	Index 2009/2008
MPSV	186,10	385,73	174,75	45,30	-11,35	93,90
Ministerstvo obrany	1,24	2,59	1,20	46,17	-0,05	96,29
Ministerstvo vnitra	3,36	7,00	3,32	47,38	-0,05	98,63
Ministerstvo spravedlnosti	0,37	0,74	0,38	51,76	0,01	103,51
Ministerstvo financí	0,33	0,62	0,32	51,04	-0,01	97,85
CELKEM	191,40	396,68	179,97	45,37	-11,43	94,03

Sledování stavu výběru pojistného na důchodové pojištění v průběhu roku je z důvodu časového nesouladu spíše orientační (vzhledem k termínům účetní uzávěrky není možné do účetních výkazů zahrnout celé důchodové pojištění za 6 měsíců). Metodika účetnictví umožňuje vybrané pojistné za měsíc červen převést na bankovní účet důchodového pojištění až v měsíci červenci. Tyto vlivy jsou v závěru roku při ukončení rozpočtového hospodaření eliminovány.

Za 1. pololetí 2009 dosáhlo inkaso příjmů z pojistného **na důchodové pojištění 159,7 mld. Kč**. Z toho částka 39,1 mld. Kč byla inkasovaná v měsíci červnu v kapitole Ministerstvo práce a sociálních věcí a byla převedena na bankovní účet důchodového pojištění po účetní uzávěrce, až v měsíci červenci.

B. Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery

Kromě daňových příjmů, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na politiku zaměstnanosti tvoří příjmy státního rozpočtu též **nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté transfery**. Do této kategorie patří především veškeré příjmy z vlastní činnosti organizačních složek státu, příjmy z úroků, přijaté sankční platby a vratky transferů, příjmy z prodeje investičního a neinvestičního majetku, pronájmu majetku, převody z vlastních fondů a též investiční a neinvestiční přijaté transfery z Evropské unie (či převody z Národního fondu) a jiných veřejných rozpočtů a institucí.

Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery byly v roce 2009 rozpočtovány ve výši 121,8 mld. Kč. Jejich souhrnná výše tak byla **o 23,6 mld. Kč, tj. o 24,1 % vyšší**, než předpokládal schválený státní rozpočet na rok 2008 (a o 12,2 mld. Kč pod úrovní skutečnosti roku 2008). **Meziroční růst byl způsoben především přijatými transfery**, jejichž rozpočet **vzrostl o 20,2 mld. Kč** (především kvůli zvýšení rozpočtu neinvestičních převodů z Národního fondu o 21,1 mld. Kč). Schválený rozpočet nedaňových příjmů vzrostl o 4,1 mld. Kč a kapitálových příjmů klesl o 0,6 mld. Kč.

Zákonem schválená výše nedaňových a kapitálových příjmů a přijatých transferů byla v průběhu 1. pololetí 2009 navýšena o 14 505 mil. Kč (vysvětleno v části II. 1.2. této zprávy). Mimo to došlo k přesunům prostředků mezi jednotlivými položkami či mezi kapitoly.

Vykázaná skutečnost ke konci června 2009 dosáhla 88,1 mld. Kč, což představovalo **64,6 % rozpočtu**. **Meziročně se tyto příjmy zvýšily o 8,1 mld. Kč, tj. o 10,2 %**. Podrobnější přehled o plnění a meziročních změnách nedaňových a ostatních příjmů ukazuje následující tabulka.

Tabulka č. 13

</

Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy tvoří především příjmy jednotlivých kapitol z vlastní činnosti, přijaté vratky transferů, pokuty a jiné sankční platby, příjmy z prodeje nekapitálového i dlouhodobého majetku, přijaté splátky půjčených prostředků a ostatní příjmy.

Schválený rozpočet stanovil výši **nedaňových příjmů** na **20,7 mld. Kč**, což bylo **o 4,1 mld. Kč více než v roce 2008**. V průběhu 1. pololetí 2009 se **rozpočet snížil o 38 mil. Kč**.

Za 1. pololetí 2009 dosáhly nedaňové příjmy 16,0 mld. Kč (plnění na 77,4 % rozpočtu po změnách), což znamenalo meziroční pokles o 0,8 mld. Kč, tj. o 4,9 %.

Na celkové výši nedaňových příjmů se nejvíce podílely příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků organizací s přímým vztahem (seskupení 21) ve výši **11,1 mld. Kč**, což představovalo plnění rozpočtu na 82,0 %.

Příjmy z úroků a realizace finančního majetku (podseskupení 214) dosáhly za 1. pololetí 2009 výše **5,8 mld. Kč** při plnění rozpočtu na 68,8 %.

Z toho 3,8 mld. Kč se týkaly kapitoly Státní dluh (plnění na 57,4 %). Pro rok 2009 byly tyto příjmy rozpočtovány v kapitole Státní dluh ve výši 6,7 mld. Kč, přičemž tato hodnota odpovídala především očekávaným příjmům z aktivních operací (poskytnutých půjček) spojených s řízením likvidity státní pokladny¹⁵, dále pak příjmům z alikvotních úrokových výnosů a premií SDD a příjmům ze swapových operací.

Více ukazuje následující tabulka:

Tabulka č. 14

Ukazatel	Skutečnost 1. pololetí 2008	Rozpočet 2009		Skutečnost 1. pololetí 2009	%	Index 2009/2008 (%)
		Schválený	vč. všech změn			
1	2	3	4	5	5 : 4	5 : 2
Příjmy kapitoly celkem	3 370	6 676	6 676	3 830	57,4	113,7
1. Úrokové příjmy celkem	3 338	6 666	6 666	3 718	55,8	111,4
vnitřního dluhu	3 030	5 916	5 916	3 143	53,1	103,7
<i>Z toho:</i>						
středně- a dlouhodobé dluhopisy	1 632	2 916	2 916	2 235	76,7	137,0
krátkodobé půjčky	1 398	3 000	3 000	907	30,2	64,9
vnějšího dluhu	308	750	750	575	76,5	186,6
<i>Z toho:</i>						
zahraniční emise dluhopisů	308	750	750	574	76,5	186,1
krátkodobé půjčky	-	-	-	2	-	-
2. Realizovaný kurzový zisk	32	10	10	113	1 125,3	357,2

Dalších 1,7 mld. Kč se týkalo kapitoly OSFA, z nichž téměř **1,2 mld. Kč** tvořily **příjmy z dividend** především od společností ČEPS a E.ON (z toho 649 mil. Kč k budoucímu využití na řešení problémů spojených s důchodovou reformou a 506 mil. Kč na úhradu páté (poslední) splátky za odkup akcií ČEPS, a.s. od společnosti

ČEZ). Více než **0,5 mld. Kč** představovaly **výnosy z finančního investování** (jednak na **jaderném účtu** ve výši 388 mil. Kč a dále na **úctu rezervy pro důchodovou reformu** ve výši 159 mil. Kč).

Odvody přebytků organizací s přímým vztahem (podseskupení 212) dosáhly **2,4 mld. Kč** při plnění rozpočtu na 199,3 %. Jednalo se především o příjem ve výši **2,2 mld. Kč z přebytku vzniklého z provozu zákonného pojištění** odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání **za rok 2008**, jež do státního rozpočtu roku 2009 odvedly obě pověřené pojišťovny Kooperativa a Česká pojišťovna dle § 205d) zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Vykázaný přebytek byl **o 330 mil. Kč vyšší v porovnání s přebytkem odvedeným v roce 2008**.

Příjmy z vlastní činnosti (podseskupení 211) ve výši **1,9 mld. Kč** byly plněny na 67,2 %. Z toho 1,8 mld. Kč se týkalo příjmů z poskytování služeb a výrobků. V rámci této položky dosáhly **příjmy Českého telekomunikačního úřadu 1,3 mld. Kč**. Jednalo se z větší části o příjmy vyplývající ze správy rádiového spektra, dále o příjmy za přidělování čísel a také o mimořádné příjmy vyplývající z výběrového řízení, které ČTÚ vyhlásil pro přiděly rádiových kmitočtů současným operátorům GSM k zajištění veřejné mobilní sítě elektronických komunikací ve standardu GSM. Do konce roku se předpokládá, že kapitola ještě obdrží splátku za udělenou licenci UMTS ve výši 250 mil. Kč od společnosti Vodafone Czech Republic, a.s.

Soudní poplatky (podseskupení 215) ve výši **589 mil. Kč** naplnily rozpočet po změnách na 101,0 % a byly tak 135 mil. Kč nad úrovní pololetí roku 2008. **Příjmy z pronájmu majetku** (podseskupení 213) dosáhly **360 mil. Kč**.

Přijaté sankční platby a vratky transferů (seskupení 22) dosáhly výše **2,4 mld. Kč**, což představovalo plnění rozpočtu na 141,0 %.

Přijaté vratky transferů a ostatní příjmy z finančního vypořádání předchozích let (podseskupení 222) ve výši necelých **1,5 mld. Kč** představovaly

¹⁵ Do roku 2007 byly příjmy spojené s aktivními operacemi na účtu řízení likvidity státní pokladny, a to repo operacemi se zástavou poukázek ČNB a depozitními operacemi, převáděny do kapitoly Všeobecná pokladní správa.

plnění rozpočtu na 300,2 %. Vysoké plnění bylo ovlivněno tím, že velká část těchto příjmů se nerozpočtuje. Rozpočtová pravidla nedovolují použití nerozpočtovaných příjmů získaných z odvodů v rámci finančního vypořádání na krytí nerozpočtovaných výdajů. Jde především o odvody nevyčerpaných dotací příjemců dotací a odvody vyplývající z finančního vypořádání vztahů příspěvkových organizací (finanční vypořádání vztahů se státním rozpočtem je upraveno zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, a podrobněji vyhláškou č. 52/2008 Sb., kterou se stanoví zásady a termíny finančního vypořádání vztahů se státním rozpočtem a vyhláškou č. 560/2006 Sb., o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku). **Většina prostředků byla odvedena přes vypořádací účet kapitoly VPS celkem ve výši přes 1,1 mld. Kč.** Z toho 1 047 mil. Kč se týkalo vratek od neveřejných subjektů (především fyzických a právnických osob) a 83 mil. Kč vratek veřejných rozpočtů (krajů). Další **269 mil. Kč** tvořily vratky od neveřejných subjektů kapitole **Ministerstvo práce a sociálních věcí.**

Přijaté sankční platby (podseskupení 221) zahrnují sankce inkasované za porušení obecně nebo místně závazného předpisu či za porušení rozpočtové kázně a dosáhly téměř **1,0 mld. Kč** (plnění na 78,6 % rozpočtu). Z této částky inkasovala kapitola Ministerstvo financí 731 mil. Kč (v minulých letech byla hlavním příjemcem kapitola VPS).

Příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy (seskupení 23) dosáhly výše **1,7 mld. Kč** a představovaly tak 68,8 % rozpočtu.

Do této skupiny příjmů patří i **dobrovolné pojistné** na důchodové a nemocenské pojištění vybírané orgány správy sociálního zabezpečení ve výši **320 mil. Kč** (plnění na 39,1 %). Největší část tohoto seskupení tvoří „**ostatní nedaňové příjmy**“ ve výši **1,2 mld. Kč**.

Přijaté splátky půjčených prostředků (seskupení 24) dosáhly za 1. pololetí 2009 částky **0,8 mld. Kč**, což představovalo plnění na 27,5 % rozpočtu.

Splátky půjčených prostředků ze zahraničí (podseskupení 247), které dosáhly výše **342 mil. Kč**, naplnily svůj rozpočet na 213,8 %. Proti 1. pololetí 2008 je to o 224 mil. Kč více. Překročení rozpočtu o 182 mil. Kč bylo ovlivněno nerozpočtovanými příjmy z titulu uzavřených smluvních vztahů ke konci roku 2008 a na začátku 2009. **V rámci splátek vládních úvěrů bylo dosaženo celkem 242 mil.**

Kč, z toho z Alžírsko 174,2 mil. Kč, z Barmy 64 mil. Kč a z Iráku 3,8 mil. Kč. U splátek pohledávek převzatých od ČSOB bylo dosaženo inkasa v objemu **5,6 mil. Kč**, které se týkalo **Alžírsko**. Ze splátek pohledávek postoupených na deblokátory bylo dosaženo **94,4 mil. Kč** a jednalo se o inkaso od společnosti FID, na kterou je postupně převáděna pohledávka z **Indie**.

Splátky půjčených prostředků od podnikatelských subjektů dosáhly **473 mil. Kč**. Z toho 448 mil. Kč představovalo příjmy Ministerstva financí z titulu agendy převzaté po ČKA; konkrétně šlo o splátky pohledávky z úvěrů na družstevní bytovou výstavbu. Tyto úvěry byly poskytovány dle zvláštních předpisů o družstevní bytové výstavbě v rámci pomoci státu (např. vyhl. č. 136/1985 Sb.). V roce 2009 se opět očekává nulové plnění příjmů (tudiž i výdajů) souvisejících s vypořádáním tzv. plynárenských VIA (rozpočet 1,8 mld. Kč).

Kapitálové příjmy

Schválený rozpočet kapitálových příjmů ve výši **1,7 mld. Kč** byl o 0,6 mld. Kč nižší než v roce 2008. V průběhu 1. pololetí 2009 byl rozpočet navýšen o 38 mil. Kč. Téměř celý rozpočet se týkal příjmů z prodeje dlouhodobého majetku.

Za 1. pololetí 2009 dosáhly **kapitálové příjmy** výše **534 mil. Kč** (plnění na 31,4 % rozpočtu po změnách), což bylo o 22 mil. Kč méně než v 1. pololetí 2008. Šlo především o **447 mil. Kč z příjmů z prodeje dlouhodobého majetku. Z nich 203 mil. Kč** se týkalo příjmů z prodeje pozemků (z toho 199 mil. Kč v kapitole Ministerstvo financí) a **170 mil. Kč** příjmů z prodeje ostatních nemovitostí a jejich částí (z toho 100 mil. Kč v kapitole Ministerstvo financí).

Přijaté transfery

Schválený rozpočet přijatých transferů ve výši **99,5 mld. Kč** byl o **20,2 mld. Kč vyšší než v roce 2008**. V průběhu 1. pololetí 2009 byl zvýšen o 14,5 mld. Kč (vysvětleno v části II. 1.2. této zprávy).

Za 1. pololetí 2009 dosáhly přijaté transfery 71,5 mld. Kč (plnění na 62,8 % rozpočtu po změnách), což bylo proti 1. pololetí 2008 o **9,0 mld. Kč**, tj. o 14,4 %, více.

Neinvestiční přijaté transfery

Neinvestiční přijaté transfery od veřejných rozpočtů ústřední úrovně činily za 1. pololetí **36,9 mld. Kč**, při plnění rozpočtu na 110,9 % a **meziročním růstu o 30,4 mld. Kč**. Zde se výrazně projevilo únorové usnesení vlády č. 122/2009, kterým vláda schválila **převodění prostředků z rezervních fondů organizačních složek státu do příjmů kapitoly VPS** (nad rámec rozpočtu). Tyto prostředky jsou **určeny na snížení schodku státního rozpočtu** a jejich skutečný převod činil **31,7 mld. Kč**. Na základě stejného usnesení a usnesení vlády č. 1626/2008 a č. 457/2009 došlo dále k **navýšení příjmů (i výdajů) o dalších 3,6 mld. Kč** a došlo tím ke změně účelovosti prostředků rezervních fondů kapitol Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Rozpočet po změnách je z velké části tvořen **neinvestičními převody z Národního fondu** (28,9 mld. Kč), které zatím dosáhly **1,0 mld. Kč**, což je o 1,3 mld. Kč méně než v 1. pololetí 2008. Z této částky většina prostředků směřovala do kapitol Ministerstvo práce a sociálních věcí (342 mil. Kč), Ministerstvo životního prostředí (161 mil. Kč), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (159 mil. Kč), Ministerstvo pro místní rozvoj (152 mil. Kč) a Ministerstvo průmyslu a obchodu (113 mil. Kč).

Převody z rezervních fondů do příjmů kapitol (tvoří přes 98 % **převodů z vlastních fondů**) dosáhly díky uvedeným usnesením vlády výrazně nižších objemů než v průběhu 1. pololetí 2008. Jejich výše **6,1 mld. Kč** byla meziročně **o 27,5 mld. Kč nižší**. Nejvíce prostředků z rezervních fondů do příjmů převedly kapitoly Ministerstvo obrany (3,4 mld. Kč), Ministerstvo zemědělství (2,2 mld. Kč) a Ministerstvo zdravotnictví (0,2 mld. Kč).

Neinvestiční přijaté transfery ze zahraničí dosáhly k 30. červnu 2009 částky **20,5 mld. Kč** (plnění na 98,5 %) a byly tak o 8,4 mld. Kč vyšší než ve stejném období roku 2008. Jednalo se téměř výhradně o **neinvestiční přijaté transfery od EU** ve výši **20,4 mld. Kč** (plnění na 98,9 % rozpočtu po změnách při meziročním růstu o 8,4 mld. Kč). Z této částky připadlo **20,3 mld. Kč kapitole Ministerstvo zemědělství** (na společnou zemědělskou politiku - plnění rozpočtu na 99,2 %).

Investiční přijaté transfery

Investiční přijaté transfery od veřejných rozpočtů ústřední úrovně zatím dosáhly **7,9 mld. Kč**, tj. 13,2 % rozpočtu po změnách, při meziročním růstu o 2,7 mld. Kč. Z této částky představovaly **investiční převody z Národního fondu** částku ve výši **6,3 mld. Kč** (plnění na 10,9 %). Tyto prostředky směřovaly do kapitol Ministerstvo životního prostředí (3,2 mld. Kč), Ministerstvo pro místní rozvoj (1,5 mld. Kč), Ministerstvo dopravy (1,2 mld. Kč) a Ministerstvo průmyslu a obchodu (0,4 mld. Kč).

Investiční přijaté transfery ze zvláštních fondů ústřední úrovně dosáhly **1,6 mld. Kč** (plnění na 76,5 %). Z toho 1,4 mld. Kč tvořily transfery z výnosů privatizace majetku v rámci kapitoly OSFA.

Investiční přijaté transfery ze zahraničí dosáhly **104 mil. Kč** při plnění rozpočtu po změnách na 44,6 %. Na plnění se nejvíce podílel transfer od mezinárodních institucí kapitole Ministerstvo obrany ve výši 82 mil. Kč. **Investiční transfery od EU jsou téměř nulové** (rozpočet po změnách ve výši 146 mil. Kč). Souvisí to s tím, že většina transferů od EU prochází přes Národní fond a tyto prostředky se projeví na položkách „Neinvestiční a investiční převody z Národního fondu“.

Příjmy státního rozpočtu z EU (převody z Národního fondu a přijaté transfery od EU) tak zatím dosáhly **27,7 mld. Kč (plnění na 25,8 %)**, zatímco v pololetí 2008 to bylo 19,5 mld. Kč (plnění na 24,6 %).

3. Výdaje státního rozpočtu

Zákonem č. 475 ze dne 10. prosince 2008 o státním rozpočtu České republiky na rok 2009 jsou výdaje stanoveny v celkové výši 1 152,1 mld. Kč, z toho 96,3 mld. Kč připadá na výdaje kryté předpokládanými příjmy z rozpočtu Evropské unie. Proti schválenému rozpočtu roku 2008 jsou celkové výdaje vyšší o 4,0 % (tj. o 44,8 mld. Kč). Běžné výdaje jsou ve schváleném rozpočtu 2009 zahrnuty v objemu 1 038,0 mld. Kč při předpokládaném meziročním růstu o 6,0 % (o 59,1 mld. Kč), kapitálové výdaje v objemu téměř 114,1 mld. Kč při meziročním plánovaném poklesu o 11,1 %, tj.

o 14,3 mld. Kč. V porovnání s rokem 2008 se změnilo rozložení výdajů mezi běžnými a kapitálovými zejména jinou strukturou výdajů na programy spolufinancované z rozpočtu EU¹⁶.

Ve srovnání s výdaji čerpanými v roce 2008 jsou celkové výdaje schváleného rozpočtu na rok 2009 vyšší o 6,3 % (o 68,2 mld. Kč). Běžné výdaje se mají zvýšit, stejně jako proti schválenému rozpočtu roku 2008, o 6,0 % (o 59,1 mld. Kč) a kapitálové výdaje o 8,6 % (o 9,1 mld. Kč).

Mandatorní výdaje, které stát musí uhradit na základě platných zákonných předpisů nebo mezinárodních dohod a smluv, jsou ve státním rozpočtu zahrnuty ve výši **616,9 mld. Kč**, tj. 53,5 % z celkových rozpočtovaných výdajů. Meziročně by se měly zvýšit o 6,1 % (o 35,5 mld. Kč) proti schválenému rozpočtu roku 2008, resp. o 6,0 % (o 35,1 mld. Kč) proti skutečnosti roku 2008. **Mandatorní sociální výdaje** jsou ve státním rozpočtu obsaženy ve výši **503,9 mld. Kč** s předpokladem meziročního růstu o 5,9 % (o 28,1 mld. Kč) proti srovnatelným výdajům státního rozpočtu roku 2008, resp. o 5,5 % (o 26,3 mld. Kč) proti skutečnosti roku 2008. Z celku na dávky důchodového pojištění připadá 336,6 mld. Kč, na dávky nemocenského pojištění 29,1 mld. Kč, na dávky státní sociální podpory 44,4 mld. Kč, na dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky zdravotně postiženým 7,3 mld. Kč, na příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách 15,6 mld. Kč, na podpory v nezaměstnanosti 5,0 mld. Kč, na platbu státu do systému veřejného zdravotního pojištění za vybranou skupinu obyvatel 47,4 mld. Kč, na mandatorní dotace zaměstnavatelům 4,1 mld. Kč, na příspěvek na penzijní připojištění 6,4 mld. Kč, atd. Plánované mandatorní sociální výdaje odčerpají 49,5 % celkových příjmů státního rozpočtu a na celkových rozpočtovaných výdajích roku 2009 se podílejí 47,7 % (bez příjmů z EU/EHP). Z ostatních mandatorních výdajů jsou objemově největší výdaje na dluhovou službu (48,2 mld. Kč), příspěvek státu na podporu stavebního spoření 14,6 mld. Kč, odvody a příspěvky do rozpočtu EU (35,2 mld. Kč), výdaje na státní záruky a negarantované úvěry s.o. SŽDC podle zákona č. 77/2002 Sb. (5,0 mld. Kč), atd.

Ostatní quasi mandatorní výdaje, které představují zejména finanční prostředky nutné k zabezpečení chodu a obrany státu, jsou rozpočtovány ve výši **228,1 mld. Kč**, vč. mezd organizačních složek státu a příspěvkových organizací. Další prostředky

¹⁶ Např. celkový objem dotace kapitoly Ministerstvo dopravy Státnímu fondu dopravní infrastruktury byl ve schváleném rozpočtu 2008 zahrnut pouze do kapitálových výdajů ve výši 45,9 mld. Kč, v roce 2009 státní rozpočet počítá již s neinvestičními výdaji 3,7 mld. Kč z celkové částky 37,3 mld. Kč; v kapitole Ministerstvo pro místní rozvoj byly transfery regionálním radám regionů soudržnosti 9,3 mld. Kč zahrnuty pouze v investičních výdajích, v roce 2009 jsou tyto transfery rozpočtovány v investičních výdajích pouze ve výši 1,2 mld. Kč z celkového objemu 8,5 mld. Kč, atd.

nutné na zajištění provozu a plnění úkolů jednotlivých kapitol státního rozpočtu - neinvestiční nákupy a související výdaje - jsou ve schváleném rozpočtu zahrnuty ve výši 77,0 mld. Kč.

Transfery veřejným rozpočtům územní úrovně (bez dávek v hmotné nouzi, dávek zdravotně postiženým a bez příspěvku na péči podle zákona o sociálních službách) jsou rozpočtem stanoveny ve výši 120,7 mld. Kč, dotace státním fondům ve výši 64,0 mld. Kč (bez dotací na činnost SZIF), atd.

V průběhu 1. pololetí 2009 byl schválený státní rozpočet výdajů navýšen celkem na 1 166,8 mld. Kč, tj. o 14,7 mld. Kč. Z toho výdaje v objemu 14,5 mld. Kč nezvyšují schodek státního rozpočtu, neboť se jedná o současné navýšení jeho příjmů, zejména příjmů z rozpočtu Evropské unie, resp. navýšení na základě zmocnění ministra financí daného § 24 odst. 4 zákona č. 218/2000 Sb. (rozpočtová pravidla), v platném znění, o 10,9 mld. Kč výdajů na společné programy EU a ČR, které jsou kryty příjmy z rozpočtu Evropské unie a které jsou o tuto částku vyšší než stanoví rozpočet. Dále byly příjmy státního rozpočtu navýšeny převody finančních prostředků z rezervních fondů kapitol státního rozpočtu (celkem 3,6 mld. Kč): usnesením vlády č. 122/2009 byly mj. schváleny převody do příjmů kapitoly Všeobecná pokladní správa 2,0 mld. Kč z rezervních fondů v rámci kapitoly Ministerstvo zemědělství a současně použití těchto prostředků stejnou kapitolou na poskytnutí dotace Podpůrnému a garančnímu rolnickému a lesnickému fondu, a.s., 521,9 mil. Kč z rezervních fondů v rámci kapitoly Ministerstvo dopravy na posílení výdajů Ministerstva zemědělství určených na přímé platby – dofinancování ze státního rozpočtu ČR a 302,6 mil. Kč z rezervních fondů v rámci kapitoly Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a současně použití těchto prostředků stejnou kapitolou na posílení výdajů určených na krytí kurzových ztrát z tranší EIB na výstavbu Masarykovy univerzity v Brně; podle usnesení vlády č. 1626/2008 byly převedeny finanční prostředky do příjmů kapitoly Všeobecná pokladní správa z rezervního fondu Ministerstva zemědělství ve výši 749,2 mil. Kč k jejich použití stejnou kapitolou na přímé platby – dofinancování ze státního rozpočtu ČR a Program rozvoje venkova (ze státního rozpočtu ČR); podle usnesení vlády č. 457/2009 byly převedeny finanční prostředky do příjmů kapitoly Všeobecná pokladní správa z rezervního fondu Vězeňské služby ČR ve výši 33,8 mil. Kč k použití ve stejné výši v kapitole Ministerstvo spravedlnosti na zajištění nezbytných opatření bezpečnostního charakteru zamezující průnik nedovolených osob, předmětů a věcí do vězeňských zařízení. Výdaje, které zvyšují v prosinci roku 2008 plánovaný schodek státního rozpočtu na rok 2009 o 220,5 mil. Kč na 38,3 mld. Kč,

jsou určeny podle § 2, odst. 2 zákona č. 475/2008 Sb. na odstranění povodňových škod.

V 1. pololetí 2009 bylo provedeno celkem **454 rozpočtových opatření**; důvodem meziročního zvýšení jejich počtu (o 147) bylo zejména zabezpečení úkolů vyplývajících z usnesení vlády č. 363/2009 a č. 409/2009. Nejvýznamnější skupinu rozpočtových opatření představovaly přesuny **mezi jednotlivými kapitolami státního rozpočtu** (49,6 %, tj. 225 rozpočtových opatření), které byly vyvolány především skutečností, že gestorem určitého programu byl jeden správce kapitoly, v rámci jehož rozpočtu výdajů jsou prostředky v celkovém objemu rozpočtovány a který na základě soutěží a schválených projektů rozhodl o jejich rozdělení. Značnou část představovaly převody účelových prostředků na výzkum a vývoj mezi kapitolami Ministerstvo obrany, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Akademie věd, Grantová agentura, atd. Na krytí zvýšených sociálních mandatorních výdajů kapitoly Ministerstvo práce a sociálních věcí se podle již zmíněného usnesení vlády č. 363/2009 podílelo 26 kapitol; podle usnesení vlády č. 409/2009 přesunulo kapitole Úřad vlády 13 dotčených kapitol finanční prostředky na zajištění vrcholných a pracovních zasedání v rámci výkonu předsednictví ČR v Radě Evropské unie centrálním koordinátorem; atd. Druhou skupinu přijatých rozpočtových opatření tvořily **přesuny v rámci příslušné kapitoly** (122, tj. 26,9 %), např. z běžných výdajů do kapitálových výdajů a naopak, přesuny mezi jednotlivými průřezovými či specifickým ukazateli, apod. Nejvíce rozpočtových opatření bylo realizováno v kapitolách Ministerstvo vnitra (30), Ministerstvo práce a sociálních věcí (17) a Ministerstvo životního prostředí (9), atd. V případě uvolňování prostředků **z kapitoly Všeobecná pokladní správa do rozpočtů příslušných kapitol** (73 rozpočtových opatření, tj. 16,0 %) šlo o přesuny jednak z položek účelově rozpočtovaných v této kapitole, jednak o přesuny z vládní rozpočtové rezervy. Na základě usnesení rozpočtového výboru PSP č. 574/2009 se prostředky na různé akce z této kapitoly převáděly do příslušných kapitol státního rozpočtu, např. Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo životního prostředí. Podle usnesení vlády č. 122/2009 se uskutečnily převody finančních prostředků z rezervních fondů některých kapitol do příjmů státního rozpočtu, resp. kapitoly Všeobecná pokladní správa, která návazně posilovala výdaje většinou stejných kapitol v souvislosti se změnou účelovosti poskytovaných prostředků. Nejméně rozpočtových opatření se týkalo uvolňování prostředků jednotlivým kapitolám státního rozpočtu **z kapitol Státní dluh** (3,7 %) a **Operace státních finančních aktiv** (1,8 %). **Souvztažné zvýšení příjmů a výdajů** se týkalo 2,0 % rozpočtových opatření zejména v oblasti zajištění financování společných programů EU a ČR, programů ISPROFIN, apod.

Hodnocení plnění jednotlivých výdajů státního rozpočtu je vždy vztaženo k tzv. rozpočtu po změnách, tj. rozpočtu zahrnujícímu rozpočtová opatření podle odst. 4 a 5 přílohy č. 5 k vyhlášce č. 16/2001 Sb. v platném znění¹⁷, která byla provedena v období leden až červen 2009.

Schválený a o rozpočtová opatření upravený rozpočet výdajů, jeho čerpání za prvních šest měsíců roku 2009 vč. srovnání se stejným obdobím roku 2008 ukazuje následující tabulka:

Tabulka č. 15

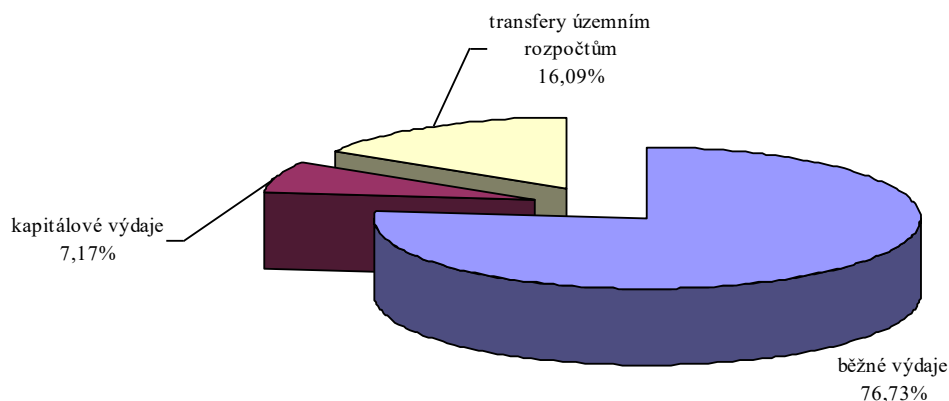
¹⁷ Vyhláška č. 16/2001 Sb., o způsobu, termínech a rozsahu údajů předkládaných pro hodnocení plnění státního rozpočtu, rozpočtů státních fondů a rozpočtů územních samosprávných celků.

VÝDAJE STÁTNÍHO ROZPOČTU	Skutečnost leden-červen 2008	Státní rozpočet 2009		Skutečnost leden-červen 2009	% plnění	Index 2009/2008	Rozdíl 2009-2008
		schválený	po změnách				
	1	2	3	4	5=4:3	6=4:1	7=4-1
BĚŽNÉ VÝDAJE	488 719	1 038 010	1 033 071	523 800	50,70	107,18	35 081
Výdaje na platy, ostatní platby za provedenou práci a pojistné	37 754	102 727	102 918	38 987	37,88	103,27	1 233
z toho: platy	26 041	71 086	71 180	27 020	37,96	103,76	979
ostatní platby za provedenou práci	2 038	5 952	6 023	2 241	37,21	109,96	203
povinné pojistné placené zaměstnavatelem	9 667	25 662	25 686	9 721	37,85	100,56	54
Neinvestiční nákupy a související výdaje	53 570	130 444	127 634	63 373	49,65	118,30	9 803
v tom: nákup materiálu	3 297	10 876	9 937	3 190	32,10	96,75	-107
úroky a ostatní finanční výdaje	19 836	48 265	48 343	29 671	61,38	149,58	9 835
nákup vody, paliv a energie	3 016	6 027	5 705	2 934	51,43	97,28	-82
nákup služeb	14 343	38 435	37 413	15 345	41,02	106,99	1 002
ostatní nákupy	3 359	10 775	11 221	3 897	34,73	116,02	538
poskytnuté zálohy, jistiny, záruky a vládní úvěry	5 921	5 178	5 184	4 385	84,59	74,06	-1 536
výdaje související s neinv. nákupy, příspěvky, náhrady a věcné dary	3 798	10 887	9 832	3 951	40,19	104,03	153
Neinvestiční transfery soukromoprávním subjektům	20 142	40 938	44 594	20 736	46,50	102,95	594
z toho: podnikatelským subjektům	13 860	30 853	30 648	13 800	45,03	99,57	-60
neziskovým apod. organizacím	5 143	7 735	10 088	5 199	51,54	101,09	56
z toho: občanským sdružením	2 364	3 302	4 180	2 264	54,16	95,77	-100
Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům	38 859	79 597	78 533	38 091	48,50	98,02	-768
ústřední úrovně	15 160	32 047	30 963	13 781	44,51	90,90	-1 379
z toho: státním fondům	23 655	47 424	47 420	24 240	51,12	102,47	585
fondům sociálního a veřejného zdrav. pojištění							
Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně	78 794	134 486	128 091	82 627	64,51	104,86	3 833
z toho: obcím	25 543	44 811	46 961	26 850	57,18	105,12	1 307
krajům	52 462	82 408	80 396	55 364	68,86	105,53	2 902
regionálním radám	759	7 267	701	401	57,20	52,83	-358
Neinvestiční transfery příspěvkovým apod. org.	29 873	53 803	55 279	30 703	55,54	102,78	830
Převody vlastním fondům	634	1 482	1 484	676	45,55	106,62	42
Neinvestiční transfery obyvatelstvu	209 985	444 523	448 841	226 449	50,45	107,84	16 464
z toho: sociální dávky	193 506	422 007	426 117	210 667	49,44	108,87	17 161
z toho: dávky důchodového pojištění	147 843	336 573	336 512	165 148	49,08	111,70	17 305
dávky státní sociální podpory	21 517	44 400	44 271	20 595	46,52	95,72	-922
dávky nemocenského pojištění	16 734	29 067	27 567	14 088	51,10	84,19	-2 646
podpory v nezaměstnanosti	3 543	5 000	10 828	7 305	67,46	206,18	3 762
Neinvestiční transfery do zahraničí	17 666	37 546	37 023	21 565	58,25	122,07	3 899
z toho: odvody a příspěvky do rozpočtu EU	15 802	35 200	34 586	20 117	58,17	127,31	4 315
Neinvestiční půjčené prostředky	0	1 802	1 800	0	0,00		0
Ostatní neinvestiční výdaje*)	1 442	10 662	8 062	592	7,34	41,05	-850
KAPITÁLOVÉ VÝDAJE	53 505	114 092	133 756	51 149	38,24	95,60	-2 356
Investiční nákupy a související výdaje	5 235	19 569	20 689	11 185	54,06	213,66	5 950
Nákup akcií a majetkových podílů	0	2 397	2 397	2 019	84,23		2 019
Investiční transfery	47 745	68 451	87 452	36 545	41,79	76,54	-11 200
z toho: podnikatelským subjektům	15 128	5 243	9 166	3 924	42,81	25,94	-11 204
neziskovým apod. organizacím	448	1 421	1 591	274	17,22	61,16	-174
státním fondům	18 693	33 572	40 440	15 782	39,03	84,43	-2 911
veřejným rozpočtům územní úrovně	6 097	9 077	16 036	9 907	61,78	162,49	3 810
příspěvkovým organizacím	7 357	19 099	20 153	6 626	32,88	90,06	-731
Ostatní kapitálové výdaje	524	23 675	23 217	1 400	6,03	267,18	876
VÝDAJE CELKEM	542 223	1 152 102	1 166 827	574 948	49,27	106,04	32 725

*) včetně neinvestičních prostředků jiným veřejným rozpočtům a neinvestičních převodů Národnímu fondu

Celkové výdaje státního rozpočtu za 1. pololetí 2009 dosáhly 574,9 mld. Kč, tj. 49,3 % rozpočtu po změnách, z toho běžné výdaje 523,8 mld. Kč, tj. 50,7 % rozpočtu po změnách, a kapitálové výdaje 51,1 mld. Kč, tj. 38,2 % rozpočtu po změnách. Proti pololetní alikvotě rozpočtu, vč. přijatých rozpočtových opatření, byly celkové výdaje nižší o 8,5 mld. Kč. Meziročně se výdaje státního rozpočtu zvýšily celkem o 6,0 %, tj. o 32,7 mld. Kč, když běžné výdaje se zvýšily o 35,1 mld. Kč (o 7,2 % více ve srovnání s 1. pololetím 2008) a naopak kapitálové výdaje meziročně klesly o 2,4 mld. Kč, tj. o 4,3 % (podíl kapitálových výdajů na plnění celkových výdajů se proti stejnému období roku 2008 snížil o 1,0 procentní bod na 8,9 %).

Strukturu výdajů státního rozpočtu ke konci 1. pololetí 2009 ukazuje následující graf (kapitálové a běžné výdaje bez transferů územním samosprávným celkům):

Mandatorní výdaje, které je vláda povinna uhradit ze zákona, jiných právních norem či smluvních závazků státu, dosáhly ke konci června 2009 celkem **323,4 mld. Kč**, tj. 52,1 % rozpočtu po změnách. Meziročně se **zvýšily o 10,4 %**, tj. o 30,5 mld. Kč. **Podíl** mandatorních výdajů **na celkových výdajích** státního rozpočtu za 1. pololetí 2009 činil **56,3 %**, tj. o 2,2 procentního bodu více než ve stejném období roku 2008 (některé výdaje jsou však čerpány většinou již v první polovině roku, např. příspěvek na podporu stavebního spoření 12,4 mld. Kč, tj. 92,4 % rozpočtu 2009).

Podstatnou část **zákonných mandatorních výdajů**, které byly čerpány ve výši **299,8 mld. Kč** (52,0 % rozpočtu po změnách při meziročním růstu o 9,5 %, tj. o 26,1 mld. Kč), představují **sociální transfery**, vč. ochrany zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatelů, které dosáhly **228,1 mld. Kč**, tj. 70,5 % celkových mandatorních výdajů, resp. 39,7 % celkových výdajů za 1. pololetí 2009 (o 2,1 procentního bodu méně, resp. o 0,5 procentního bodu více než ve stejném období roku 2008). Čerpány byly na 50,3% rozpočtu po změnách při meziročním růstu o 7,3 % (o 15,5 mld. Kč). K objemově největšímu meziročnímu růstu došlo u výdajů na dávky důchodového pojištění (o 10,5 %, tj. téměř o 16,0 mld. Kč) a výdajů na podpory v nezaměstnanosti (o 105,9 %, tj. o 3,8 mld. Kč), naopak u výdajů na dávky nemocenského pojištění došlo na základě přijatých legislativních změn platných od 1.1.2009 ke značnému meziročnímu poklesu (o 15,8 %, tj. o 2,6 mld. Kč). U ostatních mandatorních výdajů ze zákona došlo k meziročnímu růstu u výdajů na dluhovou službu, vč. poplatků a úmoru (o 48,9 %, tj. o 9,7 mld. Kč), k meziročnímu snížení pak u příspěvku na podporu stavebního spoření (o 7,6 %, tj. o 1,0 mld. Kč), atd.

Ostatní mandatorní výdaje vyplývající z jiných právních norem a smluvních závazků byly čerpány v objemu celkem **23,6 mld. Kč**, tj. 53,8 % rozpočtu po změnách při meziročním

růstu o 23,1 % (o 4,4 mld. Kč). Z toho odvody a příspěvky do rozpočtu Evropské unie představovaly 20,1 mld. Kč (58,2 % rozpočtu po změnách při meziročním růstu o 27,3 %, tj. o 4,3 mld. Kč), realizace státních záruk a platby za negarantované úvěry s.o. Správa železniční dopravní cesty podle zákona č. 77/2002 Sb. celkem 1,7 mld. Kč transfery mezinárodním organizacím, vč. darů, 14,8 mld. Kč.

Čerpání mandatorních výdajů podle jejich závaznosti ukazuje následující tabulka:

Tabulka č. 16

mil. Kč							
MANDATORNÍ VÝDAJE	Skutečnost leden-červen 2008	Státní rozpočet 2009		Skutečnost leden-červen 2009	% plnění	Index 2009/2008	Rozdíl 2009- 2008
		schválený	po změnách				
	1	2	3	4	5=4:3	6=4:1	7=4-1
Výdaje celkem	542 223	1 152 102	1 166 827	574 948	49,3	106,0	32 725
z toho: mandatorní výdaje	292 898	616 936	620 724	323 469	52,1	110,4	30 571
v tom:							0
- vyplývající ze zákona	273 705	572 367	576 803	299 768	52,0	109,5	26 063
- vyplývající z jiných právních norem	41	97	97	37	38,1	90,2	-4
- vyplývající ze smluvních závazků	19 152	44 472	43 824	23 590	53,8	123,2	4 438

Mandatorní výdaje společně s výdaji na platy, ostatní platby za provedenou práci a pojistné a za vybrané neinvestiční nákupy, tj. související výdaje nutné pro zabezpečení provozu a plnění úkolů jednotlivých kapitol státního rozpočtu, dosáhly ve sledovaném období téměř 387,8 mld. Kč, tj. 67,5 % celkových výdajů za 1. pololetí 2009.

Podrobné údaje o čerpání mandatorních výdajů a jejich srovnání s předchozím rokem je uvedeno v tabulce č. 3 tabulkové části Zprávy.

Hodnocení čerpání jednotlivých druhů výdajů státního rozpočtu za 1. pololetí 2009 je předmětem dalších částí této zprávy.

A. Běžné výdaje

Běžné (neinvestiční) výdaje státního rozpočtu jsou ve schváleném rozpočtu ČR na rok 2009 stanoveny ve výši 1 038,0 mld. Kč, v průběhu 1. pololetí byly rozpočtovými opatřeními sníženy o 4,9 mld. Kč a skutečně **čerpány** byly ve výši **523,8 mld. Kč**, tj. 50,7 % rozpočtu po změnách, při meziročním růstu o 7,2 % (o 35,1 mld. Kč). Schválený rozpočet roku 2009 počítá proti schválenému rozpočtu roku 2008 i proti skutečnosti 2008 s nárůstem běžných výdajů o 6,0 % (o 59,1 mld. Kč).

Významná část výdajů **257,2 mld. Kč** (44,7 % celkových výdajů, resp. 49,1 % běžných výdajů) směřovala **do sociální oblasti**¹⁸. Plněno bylo na 50,0 % upraveného rozpočtu při

¹⁸ Sociální dávky, sociální transfery územním rozpočtům, výdaje na ochranu zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele, státní příspěvek na penzijní připojištění, platba státu do systému veřejného zdravotního pojištění za vybrané skupiny obyvatel, podpora novomanželských půjček, zaměstnávání

meziročním růstu o 6,4 % (o 15,5 mld. Kč). Od 1.1.2009 byla přijata řada legislativních změn, které mají vliv na výši i strukturu těchto výdajů.

Vývoj státního rozpočtu v sociální oblasti, jeho čerpání a srovnání s rokem 2008, ukazuje následující tabulka:

Tabulka č. 17

mil. Kč							
SOCIÁLNÍ VÝDAJE A SLUŽBY ZAMĚSTNANOSTI	Skutečnost leden-červen 2008	Státní rozpočet 2009		Skutečnost leden-červen 2009	% plnění	Index 2009/2008	Rozdíl 2009-2008
		schválený	po změnách				
		1	2	3	4	5=4:3	6=4:1
Sociální dávky*)	197 197	422 007	426 262	212 971	50,0	108,0	15 774
v tom:							
- dávky důchodového pojištění**)	151 519	336 573	336 512	167 430	49,8	110,5	15 911
z toho: starobní důchody	107 101	246 074	246 013	121 065	49,2	113,0	13 964
- ostatní dávky	20 602	36 034	34 506	17 619	51,1	85,5	-2 983
z toho: dávky nemocenského pojištění	16 734	29 067	27 567	14 090	51,1	84,2	-2 644
z toho: nemocenské	13 130	21 499	19 965	10 343	51,8	78,8	-2 787
- dávky státní sociální podpory	21 517	44 400	44 271	20 595	46,5	95,7	-922
- podpory v nezaměstnanosti	3 559	5 000	10 973	7 327	66,8	205,9	3 768
Transfery územním rozpočtům na dávky	13 246	22 888	23 057	13 003	56,4	98,2	-243
v tom:							
- dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky zdravotně postiženým	3 769	7 300	7 300	3 593	49,2	95,3	-176
- příspěvek na péči podle zákon o soc. službách	9 478	15 588	15 757	9 410	59,7	99,3	-68
Příspěvek na penzijní připojištění	2 441	6 400	6 400	2 621	41,0	107,4	180
Platba do veřejného zdravotního pojištění (VPS)	23 655	47 404	47 404	24 233	51,1	102,4	578
Ochrana zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele	73	220	338	227	67,2	311,0	154
Zaměstnávání zdravotně postižených občanů	1 133	2 350	2 350	1 026	43,7	90,6	-107
Příspěvky na sociální důsledky restrukturalizace	1 020	1 795	1 795	905	50,4	88,7	-115
Státní politika zaměstnanosti - aktivní***)	2 912	5 709	6 371	2 165	34,0	74,3	-747
Sociální výdaje a služby zaměstnanosti celkem	241 677	508 773	513 977	257 151	50,0	106,4	15 474

*) vč. dávek vyplácených do ciziny; dále ve sloupci skutečnost vč. zálohy České pošty

**) ve sloupcích skutečnost vč. zálohy České pošty na důchody vyplacené na počátku července 3 672 mil. Kč v r. 2008 a 2 277 mil. Kč v roce 2009

***) včetně prostředků EU na financování společných programů EU a ČR

Pozn. Údaje za sociální dávky se liší od údajů v bilanci příjmů a výdajů o další související výdaje obsažené ve tř. 5 rozpočtové skladby.

Hodnocení podle jednotlivých skupin běžných výdajů v druhovém členění rozpočtové skladby je následující:

Sociální transfery a výdaje na služby zaměstnanosti

Neinvestiční transfery obyvatelstvu¹⁹ představují objemově významný výdaj státního rozpočtu (444,5 mld. Kč), jejich podíl na celkových běžných výdajích činí 42,8 %. Schválený rozpočet počítá s meziročním růstem těchto výdajů o 6,9 % (o 28,6 mld. Kč) proti

zdravotně postižených občanů, příspěvky na sociální důsledky restrukturalizace, aktivní politika zaměstnanosti.

¹⁹ Nezahrnují dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky zdravotně postiženým a příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách, které jsou rozpočtovány v podseskupení položek „neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně“.

schválenému rozpočtu roku 2008 a o 5,5 % (o 23,0 mld. Kč) proti skutečnosti roku 2008. K 30.6.2009 bylo čerpáno celkem **226,4 mld. Kč**, tj. 50,5 % rozpočtu zvýšeného o 4,3 mld. Kč. Meziročním růst dosáhl 7,8 %, tj. navýšení téměř o 16,5 mld. Kč. Meziroční srovnání, ale i plnění některých výdajů, je však ovlivněno řadou legislativních změn. Nejvýznamnější část neinvestičních transferů obyvatelstvu (94,9 %) představují **sociální dávky**, které zahrnují výdaje státního rozpočtu na výplatu dávek důchodového pojištění, ostatních dávek vč. dávek nemocenského pojištění, dávek státní sociální podpory a výdaje na podpory v nezaměstnanosti. Ve schváleném státním rozpočtu na rok 2009 jsou sociální dávky zahrnuty ve výši 422,0 mld. Kč s předpokládaným meziročním růstem o 7,1 % (o 28,0 mld. Kč) proti schválenému rozpočtu roku 2008 a o 5,2 % (o 21,0 mld. Kč) proti skutečnosti 2008. K 30.6.2009 byly **čerpány** v celkové výši **213,0 mld. Kč** (49,1 % běžných výdajů, tj. o 5,7 procentního bodu více než v 1. pololetí 2008), plněny byly na 50,0 % rozpočtu po změnách při meziročním růstu o 8,0 % (o 15,8 mld. Kč).

Dávky důchodového pojištění

Největší objem sociálních dávek (79,8 %) představují ve schváleném rozpočtu roku 2009 **dávky důchodového pojištění**: ten počítá s jejich meziročním růstem o 10,1 % (o 31,0 mld. Kč) proti schválenému rozpočtu roku 2008 a o 7,7 % (o 24,0 mld. Kč) proti skutečnosti roku 2008. K 30.6.2009 byl státní rozpočet na dávky důchodového pojištění snížen o 60,2 mil. Kč. Výdaje na důchody **dosáhly** v 1. pololetí 2009 celkem **167,4 mld. Kč**, tj. 49,8 % rozpočtu po změnách. Proti stejnému období roku 2008 vzrostly o 10,5 % (o 15,9 mld. Kč). Na výši vyplacených důchodů a jejich srovnání se stejným obdobím roku 2008 měla vliv nejen jejich valorizace k 1.1.2009 stanovená nařízením vlády č. 363/2008 Sb.²⁰, ale i mimořádná valorizace důchodů k 1.8.2008 daná nařízením vlády č. 211/2008 Sb.²¹.

Výdaje na důchody obsahují veškeré prostředky na výplatu důchodů včetně výplat důchodů do ciziny a zálohy České poště na výplatu důchodů počátkem následujícího období. Nejvyšší částka **121,1 mld. Kč** byla poskytnuta na **důchody starobní**, tj. 49,2 % rozpočtu po změnách při meziročním růstu o 13,0 % (téměř o 14,0 mld. Kč). Dále byly vyplaceny **důchody invalidní** (plné a částečné) ve výši **30,4 mld. Kč**, tj. 49,0 % rozpočtu při meziročním růstu o 9,4 % (o 2,6 mld. Kč), a **důchody pozůstalostní** (vdovské, vdovecké a sirotčí) ve výši **13,6 mld. Kč**, tj. 48,0 % rozpočtu při meziročním růstu o 5,6 % (o 719,3 mil. Kč). **Záloha** na výplatu důchodů poskytnutá začátkem července **České poště** činila téměř **2,3 mld. Kč** a ovlivnila meziroční srovnání celkem čerpaných dávek důchodového pojištění (v 1. pololetí 2008 tato záloha byla 3,7 mld. Kč); po odečtení těchto záloh v obou letech bylo v 1. pololetí 2009 vyplaceno na důchody 165,1 mld. Kč při meziročním růstu o 11,7 % (o 17,3 mld. Kč).

Ostatní dávky

²⁰ U důchodů starobních invalidních plných i částečných, vdovských, vdoveckých a sirotčích přiznaných před 1.1.2009 se zvyšuje od splátky důchody splatné po 31.12.2008 procentní výměra o 4,4 % procentní výměry, která náleží ke dni, od něhož se procentní výměra zvyšuje.

²¹ U důchodů starobních invalidních plných i částečných, vdovských, vdoveckých a sirotčích přiznaných před 1.8.2008 se od splátky důchody splatné po 31.7.2008 zvyšuje základní výměra o 470,- Kč na 2 170,- Kč měsíčně.

Na **ostatní dávky**²² v sociální oblasti bylo ve státním rozpočtu 2009 vyčleněno celkem 36,0 mld. Kč, v 1. pololetí bylo vynaloženo **17,6 mld. Kč**, tj. 51,1 % rozpočtu sníženého o 1,5 mld. Kč. Vzhledem k právním úpravám platným od 1.1.2009 došlo k meziročnímu poklesu čerpání těchto dávek celkem o 14,5 % (téměř o 3,0 mld. Kč).

Z celkových rozpočtovaných ostatních dávek představují **dávky nemocenského pojištění** 74,0 %. Jejich rozpočet na rok 2009 ve výši 29,1 mld. Kč je stanoven na stejné úrovni schváleného rozpočtu roku 2008 (pouze o 0,2 % vyšší, tj. o 44,3 mil. Kč). Proti celoroční skutečnosti 2008 však v rozpočtu dochází ke snížení předpokládaných výdajů na nemocenské dávky o 9,4 % (o 3,0 mld. Kč), což lze dát do souvislosti s rozhodnutím Ústavního soudu o zrušení 3-denní karenční doby s účinností od 30.6.2008²³. Podle zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, který nabývá odložené účinnosti dnem 1.1.2009, přísluší nemocenské vždy až od 15. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény, a to za kalendářní dny; po dobu prvních 14 dnů je zaměstnanec zabezpečen náhradou mzdy, kterou mu poskytuje jeho zaměstnavatel (viz dále). Peněžitá pomoc v mateřství, ošetrovné a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a v mateřství se i nadále vyplácí od vzniku sociální události, a to za kalendářní dny²⁴. K 30.6.2009 byl státní rozpočet výdajů na dávky nemocenského pojištění snížen více než o 1,5 mld. Kč ve prospěch refundace poloviny náhrady mezd za dočasnou pracovní neschopnost. Na **dávky nemocenského pojištění** bylo v 1. pololetí 2009 **čerpáno** celkem **14,1 mld. Kč**, tj. 51,1 % rozpočtu po změnách při meziročním poklesu o 15,8 % (o 2,6 mld. Kč). Z celku představovala 73,4 % dávka **nemocenské (10,3 mld. Kč)**, která byla čerpána na 51,8 % rozpočtu pop změnách a meziročně se snížila o 21,2 % (o 2,8 mld. Kč). **Peněžitá pomoc v mateřství** byla vyplacena ve výši **3,3 mld. Kč** (48,9 % rozpočtu po změnách při meziročním zvýšení o 5,8 %, tj. o 180,0 mil. Kč), **podpora při ošetrování člena rodiny** ve výši **441,7 mil. Kč** (52,6 % rozpočtu s meziročním snížením o 8,1 %, tj. o 38,8 mil. Kč) a **vyrovnávací příspěvek v mateřství a těhotenství** ve výši **2,7 mil. Kč** (54,7 % rozpočtu při meziročním zvýšení o 21,5 %, tj. o 486 tis. Kč). Všechny dávky nemocenského pojištění vyplácí okresní správy sociálního zabezpečení a hradí se ze státního rozpočtu (z příjmů z pojistného).

Zvláštní dávky příslušníkům ozbrojených sil při skončení služebního poměru, vyplácené ministerstvy vnitra, obrany a spravedlnosti, byly čerpány ve výši **3,5 mld. Kč**, tj.

²² Dávky nemocenského pojištění (nemocenské, podpora při ošetrování člena rodiny, peněžitá pomoc v mateřství, vyrovnávací příspěvek v mateřství a těhotenství), výdaje na zvláštní sociální dávky příslušníků ozbrojených sil při skončení služebního poměru, dávky pomoci v hmotné nouzi poskytované Ministerstvem obrany, příspěvek na péči poskytovaný do zahraničí a další drobné dávky.

²³ Na základě rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí činila sazba nemocenského v červenci a srpnu za 1. až 3. den dočasné pracovní neschopnosti 60 % denního vyměrovacího základu tak jako od čtvrtého dne nemoci, od 1. září 2008 podle zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 32/1957 Sb., o nemocenské péči v ozbrojených silách, ve znění pozdějších předpisů, 25 % denního vyměrovacího základu.

²⁴ Zákon č. 187/2006 Sb. zachovává systém redukčních hranic pro výpočet dávek nemocenského pojištění, nově zavádí třetí redukční hranici (redukční hranice jsou vyhlašovány ve Sbírce zákonů sdělením Ministerstva práce a sociálních věcí; v roce 2009 jsou stanoveny: první redukční hranice 786,- Kč, druhá redukční hranice 1 178,- Kč a třetí redukční hranice 2 356,- Kč); redukce se provede tak, že se u nemocenského a ošetrovného do první redukční hranice započte 90 % denního vyměrovacího základu, u peněžité pomoci v mateřství a vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a v mateřství 100 %; dále u všech dávek: z části denního vyměrovacího základu mezi první a druhou redukční hranicí se započte 60 %, z části mezi druhou a třetí 30 % a k části nad třetí redukční hranicí se nepřihlíží; výše dávek nemocenského pojištění činí: u nemocenského 60 % denního vyměrovacího základu od 15. do 30. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti, 66 % od 31. do 60. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti a 72 % od 61. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti; výše ošetrovného činí 60 % denního vyměrovacího základu, výše peněžité pomoci v mateřství 70 % denního vyměrovacího základu.

51,0 % rozpočtu sníženého o 28,0 mil. Kč, při meziročním poklesu o 8,5 % (o 330,2 mil. Kč). Schválený rozpočet předpokládá meziroční snížení těchto dávek o 4,8 % (o 317,2 mil. Kč) proti rozpočtu roku 2008 a o 4,2 % (o 303,3 mil. Kč) proti skutečnosti 2008. Z celku představoval výsluhový příspěvek téměř 3,2 mld. Kč, odchodné 317 mil. Kč, odbytné 46 mil. Kč, atd.

Dávky státní sociální podpory

Dávky státní sociální podpory jsou ve schváleném státním rozpočtu na rok 2009 zahrnuty ve výši 44,4 mld. Kč, tj. 97,2 % schváleného rozpočtu roku 2008 (o 1,3 mld. Kč méně). Proti skutečnosti 2008 jsou plánované výdaje vyšší o 5,8 % (o 2,4 mld. Kč). K 30.6.2009 byl rozpočet těchto dávek snížen celkem o 128,9 mil. Kč. Čerpány byly v celkové výši **20,6 mld. Kč**, tj. 46,5 % rozpočtu po změnách, při meziročním poklesu o 4,3 % (o 922,1 mil. Kč).

Čerpání jednotlivých dávek státní sociální podpory v 1. pololetí 2009 a jejich srovnání se stejným obdobím roku 2008 ukazuje tabulka:

Tabulka č. 18

							mil. Kč
DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY	Skutečnost leden-červen 2008	Státní rozpočet 2009		Skutečnost leden-červen 2009	% plnění	index 2009/2008	Rozdíl 2009-2008
		schválený	po změnách				
		1	2	3	4	5=4:3	6=4:1
Dávky státní sociál podpory celkem z toho:	21 517	44 400	44 271	20 595	46,5	95,7	-922
Přídavek na dítě	3 451	12 625	7 222	2 387	33,1	69,2	-1 064
Sociální příplatek	1 707	3 334	3 715	1 482	39,9	86,8	-225
Porodné	847	1 510	1 790	779	43,5	92,0	-68
Rodičovský příspěvek	14 215	23 297	27 741	14 432	52,0	101,5	217
Dávky pěstounské péče	407	790	915	444	48,5	109,1	37
Pohřebné	62	97	108	8	7,4	12,9	-54
Příspěvek na bydlení	826	2 740	2 773	1 064	38,4	128,8	238
Dávky státní sociál podpory j.n.	0	0	1	-1	-100,0		-1

Řada dávek státní sociální podpory je stanovena v absolutních částkách bez přímé vazby na životní minimum s tím, že neprobíhají automatické valorizace těchto dávek (vláda má možnost valorizovat životní a existenční minimum a související dávky, nikoliv povinnost), např.:

- přídavek na dítě je vyplácen v pevné výši odstupňované podle věku dítěte;
- porodné je vypláceno v pevné výši 13 000,- na každé narozené dítě;
- existují tři varianty čerpání rodičovského příspěvku: 2letý (11 400,- Kč/měsíc), 3letý (7 600,- Kč/měsíc) a 4letý (7 600,- Kč/ měsíc do 21. měsíce věku dítěte, pak 3 800,- Kč); u zdravotně postiženého dítěte se za daných podmínek vyplácí základní výměra

7 600,-/měsíc do 7 let dítěte; v roce 2008 rodičovský příspěvek činil 7 582,-/měsíc do 4 let věku dítěte, příp. do 7 let zdravotně postiženého dítěte;

- pohřebné 5 000,- Kč je vypláceno pouze osobám, které vypravily pohřeb nezaopatřenému dítěti, a rodiči nezaopatřeného dítěte s tím, že zemřelá osoba měla vždy v době úmrtí trvalý pobyt na území ČR; atd.

Podpory v nezaměstnanosti

V prosinci 2008 schválený státní rozpočet na rok 2009 u výdajů na podpory v nezaměstnanosti (5,0 mld. Kč) předpokládá jejich meziroční snížení o 28,6 % (o 2,0 mld. Kč) proti schválenému rozpočtu 2008, proti skutečným výdajům v roce 2008, kdy podpory v nezaměstnanosti dosáhly téměř 7,1 mld. Kč, je rozpočtováno o 29,1 % méně (o 2,1 mld. Kč). Vzhledem k hospodářské krizi a s tím souvisejícím růstem nezaměstnanosti v roce 2009 souhlasila vláda svým usnesením č. 363/2009 s přesunem vázaných prostředků z dotčených kapitol státního rozpočtu podle usnesení vlády č. 122/2009 do kapitoly Ministerstvo práce a sociálních věcí ve výši 5,5 mld. Kč a 0,5 mld. Kč v rámci této kapitoly na posílení rozpočtu tohoto mandatorního výdaje. K 30.6.2009 byly **podpory v nezaměstnanosti** vyplaceny v částce **7,3 mld. Kč**, tj. 66,8 % rozpočtu po změnách; meziročně se tyto výdaje více než zdvojnásobily. Výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti závisí na celkové míře nezaměstnanosti a na jejím vývoji. Všechny podpory v nezaměstnanosti jsou vypláceny prostřednictvím úřadů práce (v Praze do 31.12.2008 vyplácely podpory v nezaměstnanosti úřady jejich městských částí, od 1.1.2009 je vyplácí pobočky Úřadu práce hl. m. Prahy).

Srovnání nezaměstnanosti v 1. pololetí v předchozích čtyřech letech, koncem roku 2008 a její vývoj v průběhu 1. pololetí 2009 ukazuje následující tabulka:

Tabulka. č. 19

měsíc	06/2005	06/2006	06/2007	06/2008	12/2008	01/2009	02/2009	03/2009	04/2009	05/2009	06/2009
míra nezaměstnanosti v %	8,6	7,7	6,3	5,0	6,0	6,8	7,4	7,7	7,9	7,9	8,0
uchazeči o zaměstnání v tis.	489,7	451,1	370,8	297,9	352,3	398,1	428,8	448,9	456,7	457,6	463,6
volná místa v tis.	57,0	85,9	123,3	151,9	91,2	68,5	64,9	55,4	50,5	48,3	43,4

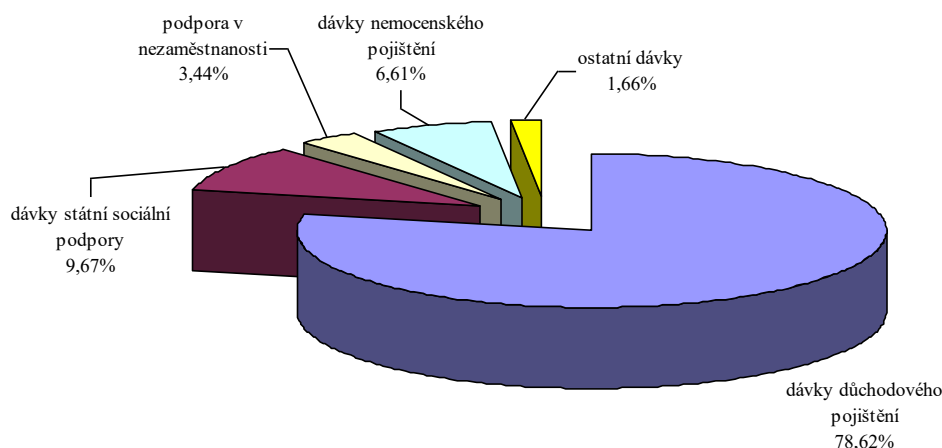
K 30.6.2009 evidovaly úřady práce celkem **463 555 uchazečů o zaměstnání** (o 52,0 % více než ke stejnému datu roku 2008, tj. o 165 675 osob), z toho 452 799 představovali dosažitelní uchazeči o zaměstnání²⁵ (o 62,0 % více než v červnu 2008, tj. o 173 226 osob). Podporu v nezaměstnanosti úřady práce v červnu 2009 poskytly 191 716 uchazečům o

²⁵ Uchazeči o zaměstnání, kteří mohou bezprostředně nastoupit při nabídce vhodného pracovního místa, tj. evidovaní nezaměstnaní, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání (za dosažitelné se nepovažují ženy na mateřské dovolené, absolventi na vojně, uchazeči v pracovní neschopnosti, lidé ve vazbě nebo výkonu trestu, uchazeči, kteří jsou zařazeni na rekvalifikaci nebo vykonávají krátkodobé zaměstnání).

zaměstnání, tj. 41,4 % osob vedených v evidenci (v červnu 2008 to bylo 96 667 osobám, tj. 32,5 %). Úřady práce nabízely ke konci června 2009 celkem 43 402 volných pracovních míst (o 108 479 méně než v červnu 2008); když na jedno volné místo připadlo v průměru 10,7 uchazeče (1,96 uchazeče v červnu 2008). **Míra registrované nezaměstnanosti k 30.6.2009** vypočtená z dosažitelných uchazečů o zaměstnání činila **8,0 %**, tj. o 3,0 procentního bodu více než k 30.6.2008. Míra registrované nezaměstnanosti žen byla 9,3 % a mužů 7,0 %. Vyšší míru nezaměstnanosti než republikový průměr vykazalo 42 úřadů práce, nejvyšší pak okresy Most 15,5 %, Karviná 14,3 %, Bruntál 13,6 %, Šumperk, Česká Lípa a Děčín po 13,2 %, Hodonín 13,1 %, Chomutov 13,0 %, atd. Nejnižší míru nezaměstnanosti zaznamenaly okresy Praha-východ 2,6 %, Praha 3,0 %, Praha-západ 3,1 %, Benešov a Mladá Boleslav po 3,8 %, Hradec Králové 5,1 %, atd.

Trh práce byl negativně ovlivněn hospodářskými potížemi českých firem zejména v průmyslovém sektoru; rostoucí počet nově hlášených uchazečů o zaměstnání a klesající počet volných pracovních míst ukázaly na pokračující propouštění v průběhu celého pololetí, výrazné nárůsty počtu lidí bez práce v prvních třech měsících roku byly zastaveny až v souvislosti se zahájením sezónních prací (stavebnictví, lesnictví, atd.). Nárůst nezaměstnanosti lze očekávat i ve druhé polovině roku – do evidence úřadů práce budou přicházet podobně jako v předchozích letech čerství absolventi škol, dále v souvislosti s dopady pokračující recese další občané s ukončeným pracovním poměrem a koncem roku pak i sezónní pracovníci.

Podíl jednotlivých druhů výdajů sociálních dávek v 1. pololetí 2009 byl následující:

Transfery územním rozpočtům na dávky

Transfery Ministerstva práce a sociálních věcí na **dávky**, poskytované ze státního rozpočtu obyvatelstvu prostřednictvím **územních rozpočtů**, mají v sociální oblasti také značný význam. Jedná se o **dávky pomoci v hmotné nouzi**²⁶ podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc), **dávky zdravotně postiženým**²⁷ podle vyhlášky MPSV č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon ČNR o působnosti orgánů ČR v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a **příspěvek na péči**²⁸ podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Tyto transfery jsou prováděny od roku 2007 a jejich rozpočet je stanoven zejména na základě zpřesnění právních nároků na tyto dávky, např. se zpřísnily podmínky pro osoby pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi, došlo k objektivizaci posuzování nároku u příspěvku na péči podle zákona o sociálních službách, způsobu jeho vyplácení a zavedení kontrolních mechanismů při jeho poskytování i při jeho použití příjemcem, atd. Pro rok 2009 je na uvedené dávky rozpočtováno celkem 22,9 mld. Kč, tj. proti schválenému rozpočtu 2008 o 5,2 % (o 1,3 mld. Kč) méně, resp. proti skutečnosti 2008 o 4,6 % (o 1,1 mld. Kč) méně. V průběhu 1. pololetí došlo podle usnesení vlády č. 363/2009 ke zvýšení rozpočtu o 168,6 mil. Kč, a to u příspěvku na péči.

Obcím bylo prostřednictvím krajů v 1. pololetí 2009 kapitolou Ministerstvo práce a sociálních věcí **poukázáno celkem 13,0 mld. Kč**, tj. 56,4 % rozpočtu po změnách; meziročně došlo ke snížení výdajů o 1,8 % (o 242,7 mil. Kč). Z toho na **dávky v hmotné nouzi a dávky zdravotně postiženým 3,6 mld. Kč**, tj. 49,2 % rozpočtu při meziročním poklesu o 4,6 % (o 175,0 mil. Kč), a na **příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách 9,4 mld. Kč**, tj. 59,7 % rozpočtu po změnách při meziročním poklesu o 0,7 % (o 67,7 mil. Kč). Skutečně bylo obcemi vyplaceno na dávky v hmotné nouzi 1,4 mld. Kč, na dávky zdravotně postiženým 1,8 mld. Kč a na příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách 9,1 mld. Kč (vždy bez dávek poskytnutých městem Brno za 2. čtvrtletí 2009, jejichž výše nebyla v době zpracování Zprávy na Ministerstvu financí k dispozici).

Aktivní politika zaměstnanosti

Schválený rozpočet neinvestičních a investičních výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti²⁹ 5,7 mld. Kč (vč. prostředků z rozpočtu EU) předpokládá pokles výdajů o 17,4 % (o 1,2 mld.

²⁶ Pomoc osobám s nedostatečnými příjmy, kdy osoba/společně posuzované osoby si ho nemohou zvýšit vlastním přičiněním (vlastní prací, uplatněním nároků a pohledávek, prodejem nebo jiným využitím majetku). O dávkách pomoci v hmotné nouzi rozhodují a vyplácejí je pověřené obecní úřady (na území vojenských újezdů újezdní úřady vojenských újezdů).

²⁷ Slouží k odstranění, zmírnění nebo překonání následků jejich postižení.

²⁸ Poskytuje se osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby za účelem zajištění potřebné pomoci.

²⁹ Výdaje na rekvalifikaci, veřejně prospěšné práce, účelná pracovní místa, zaměstnanost občanů se změněnou pracovní schopností a ostatní výdaje APZ (např. investiční pobídky, cílené regionální programy, společné programy EU a ČR).

Kč) proti schválenému rozpočtu roku 2008 a navýšení o 1,0 % (o 59,2 mil. Kč) proti skutečnosti 2008. V průběhu 1. pololetí 2009 byl rozpočet navýšen o 662,2 mil. Kč, když byly v kapitole Ministerstvo práce a sociálních věcí zapojeny prostředky OP Rozvoj lidských zdrojů a OP Lidské zdroje a zaměstnanost na projekty reagující na současnou situaci na trhu práce. Výdaje státu dosáhly téměř **2,2 mld. Kč**, tj. 33,9 % rozpočtu po změnách, a proti stejnému období roku 2008 byly nižší o 25,6 % (o 746,3 mil. Kč).

Na **vlastní nástroje aktivní politiky zaměstnanosti** úřady práce poskytly **1 051,3 mil. Kč**, tj. 31,7 % rozpočtu po změnách při meziročním růstu o 38,3 % (o 291,1 mil. Kč). Z toho výdaje na rekvalifikace činily 91,9 mil. Kč, výdaje na veřejně prospěšné práce 441,6 mil. Kč, na společensky účelná pracovní místa 353,1 mil. Kč a výdaje na podporu zaměstnanosti zdravotně postižených občanů 164,8 mil. Kč. Výdaje na **investiční pobídky** poskytované podle zákona č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách, kapitolou Ministerstvo práce a sociálních věcí mají formu rekvalifikací a školení zaměstnanců a podpory na zřizování nových pracovních míst. V 1. pololetí 2009 byly čerpány ve výši **594,6 mil. Kč**. Zbývající částka **518,9 mil. Kč** byla v rámci aktivní politiky zaměstnanosti čerpána např. na tvorbu nových pracovních míst (63,9 mil. Kč), na financování programů Evropského sociálního fondu (442,4 mil. Kč, z toho na cílené programy k řešení zaměstnanosti znevýhodněné cílové skupiny osob těžko umísťitelných na trhu práce téměř 6,0 mil. Kč), atd.

Ochrana zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatelů

Výdaje na ochranu zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatelů poskytované podle zákona č. 118/2000 Sb. vyplácené úřady práce na úhradu mezd zaměstnance, odvod daně z příjmů, odvod pojistného na sociální a zdravotní pojištění za zaměstnance a poštovné v případě, kdy se zaměstnavatel dostane do platební neschopnosti a je na něj podán návrh k vyhlášení konkursu. Schválený rozpočet na rok 2009 počítá s výdaji ve výši 220,0 mil. Kč, tj. o 10 % (o 20,0 mil. Kč) více proti schválenému rozpočtu roku 2008, proti skutečnosti 2008 o 46,3 % (o 69,7 mil. Kč) více. V 1. pololetí 2009 se v souvislosti s hospodářskou krizí tyto výdaje proti 1. pololetí 2008 více než ztrojnásobily a dosáhly **227,4 mil. Kč**, tj. 67,2 % rozpočtu po změnách.

Mandatorní sociální dotace zaměstnavatelům

Příspěvky zaměstnavatelům zaměstnávajícím více než 50 % občanů se zdravotním postižením na částečnou kompenzaci nákladů souvisejících s jejich zaměstnáváním, poskytované podle § 78 zákona č. 435/2004 Sb., jsou ve schváleném rozpočtu na rok 2009 zahrnuty ve výši 2 350,0 mil. Kč, tj. o 29,1 % (o 529,7 mil. Kč) více proti schválenému rozpočtu 2008 a o 2,9 % (o 66,3 mil. Kč) více proti skutečnosti 2008. Úřady práce vyplatily v 1. pololetí 2009 tyto příspěvky v částce **1 025,5 mil. Kč**, tj. 43,7 % rozpočtu při meziročním poklesu o 9,4 % (o 107,6 mil. Kč).

Příspěvky na sociální důsledky restrukturalizace (tj. příspěvky vyplácené zaměstnancům prostřednictvím zaměstnavatelů v souvislosti s restrukturalizací ocelářského a hnědouhelného průmyslu a dopravy) jsou ve státním rozpočtu roku 2009 zahrnuty v téměř stejné výši (celkem 1,8 mld. Kč) jako v rozpočtu roku 2008 a v 1. pololetí 2009 byly uvolněny v částce **905,3 mil. Kč**, tj. 50,4 % rozpočtu, při meziročním poklesu o 11,2 % (o 114,3 mil. Kč). Z celku **Ministerstvo průmyslu a obchodu** poskytlo **730,8 mil. Kč** (48,7 % rozpočtu) horníkům na obligatorní sociálně zdravotní dávky podle zákona č. 154/2002 Sb. a **Ministerstvo dopravy** uvolnilo finanční prostředky v rámci doprovodného sociálního programu ve výši **174,6 mil. Kč** (59,2 % rozpočtu) zaměstnancům a.s. České dráhy, kterým skončil pracovní poměr do 31.12.2008, podle nařízení vlády č. 322/2002 Sb. a zaměstnancům a.s. České dráhy, a.s., ČD Cargo a s.o. Správa železniční dopravní cesty, kterým skončil/skončí pracovní poměr do 31.12.2010 podle nařízení vlády č. 370/2007 Sb. (platí vždy po nabytí účinnosti uvedených nařízení vlády).

Náhrady mezd v době nemoci

1. ledna 2009, tj. dnem odložené účinnosti zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, přešla na zaměstnavatele povinnost zabezpečit své zaměstnance v období prvních 14 kalendářních dnů jejich dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény náhradou mzdy nebo platu, příp. náhradou odměny z dohody o pracovní činnosti, a to za podmínek a ve výši stanovených v § 192 až 194 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákonem stanovená výše náhrady mzdy:

- při dočasné pracovní neschopnosti za první 3 dny náhrada mzdy nepřísluší,
- při karanténě za první 3 pracovní dny přísluší náhrada mzdy ve výši 25 % průměrného redukovaného výdělku,
- od 4. pracovního dne náhrada mzdy přísluší vždy ve výši 60 % průměrného redukovaného výdělku³⁰.

Zaměstnavatel může náhradu mzdy zvýšit nebo poskytnout za první 3 pracovní dny, kdy ze zákona nenáleží, ale tyto nesmí přesáhnout průměrný výdělek zaměstnance.

Schválený rozpočet náhrad mezd v době nemoci zaměstnancům organizačních složek státu činil 127,3 mil. Kč, v průběhu 1. pololetí byl navýšen o 82,3 mil. Kč, **čerpano** k 30.6.2009 bylo **38,9 mil. Kč**, tj. 18,6 % rozpočtu po změnách.

Ostatní neinvestiční náhrady a transfery obyvatelstvu

³⁰ Průměrný výdělek se zjišťuje jako průměrný hrubý hodinový výdělek, dosažený zaměstnancem v rozhodném období, kterým je předchozí kalendářní čtvrtletí. Ten se pak pro účely náhrady mzdy dále upraví redukcí, a to pomocí hodinových redukčních hranic odvozených z denních redukčních hranic pro nemocenské (denní redukční hranice pro nemocenské se vynásobí koeficientem 0,175).

V souboru **ostatních náhrad placených obyvatelstvu**, které svým charakterem patří do sociálních peněžních transferů, neboť mají povahu zákonem daných náhrad, odškodnění a zvláštních sociálních dávek, byly sledovány **výdaje na jednorázová odškodnění**:

- **podle zákona č. 39/2000 Sb.**, o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům čs. zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, bylo v 1. pololetí 2009 kapitolou Ministerstvo práce a sociálních věcí vyplaceno jedné osobě **82 tis. Kč**;
- **podle zákona č. 261/2001 Sb.**, o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěným do vojenských pracovních táborů, bylo vyplaceno **1,0 mil. Kč** kapitolou Ministerstvo práce a sociálních věcí 34 odškodněným osobám;
- **podle zákona č. 357/2005 Sb.**, o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa a některých pozůstalých po nich, o zvláštním příspěvku k důchodu některým osobám, o jednorázové peněžní částce některým účastníkům národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a o změně některých zákonů, bylo vyplaceno celkem **370,7 mil. Kč** na 38 181 žádostí (z toho kapitolami Ministerstvo práce a sociálních věcí 357,7 mil. Kč, Ministerstvo obrany 9,0 mil. Kč, Ministerstvo vnitra 3,7 mil. Kč a Ministerstvo spravedlnosti 298 tis. Kč).

Dále probíhala výplata **příplatků k důchodu podle nařízení vlády č. 622/2004 Sb.**, o poskytování příplatku k důchodu ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem v oblasti sociální, ve znění pozdějších předpisů. Tyto příplatky nejsou jednorázové, ale jsou poukazovány dotčeným osobám pravidelně každý měsíc. V 1. pololetí 2009 bylo vyplaceno **92,2 mil. Kč** celkem 7 153 osobám, z toho 90,2 mil. Kč z kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí, 1,2 mil. Kč z kapitoly Ministerstvo obrany a 681 tis. Kč z kapitoly Ministerstvo vnitra.

Ostatní neinvestiční transfery obyvatelstvu dosáhly v 1. pololetí 2009 **15,0 mld. Kč**, tj. 70,7 % rozpočtu po změnách, při meziročním snížení o 5,2 % (o 833,8 mil. Kč). Jedná se zejména o příspěvky státu na podporu stavebního spoření (12,4 mld. Kč), kdy jsou téměř celé roční výdaje čerpány v 1. pololetí roku, a příspěvky na penzijní připojištění (2,6 mld. Kč), které jsou vypláceny čtvrtletně; oba tyto příspěvky jsou poskytovány prostřednictvím kapitoly Všeobecná pokladní správa a jsou komentovány samostatně.

Výdaje na platy a ostatní platby za provedenou práci rozpočtované v organizačních složkách státu (OSS) tvoří významnou součást veřejné spotřeby. Spolu se mzdovými náklady příspěvkových organizací jsou pro rok 2009 rozpočtovány v objemu 139,2 mld. Kč, z toho na organizační složky státu připadá 77,1 mld. Kč. V rozpočtované částce jsou zahrnuty výdaje na platy a ostatní platby za provedenou práci těch organizačních složek státu a státních příspěvkových organizací, ve kterých jsou výdělková úroveň a počty zaměstnanců regulovány vládou. Nejsou v ní tedy zahrnuty výdaje zdravotnických zařízení, jejichž financování je napojeno na síť zdravotních pojišťoven, ani výdaje organizací, které své zaměstnance odměňují podle platových předpisů platných pro zaměstnavatele v podnikatelské sféře.

V uvedených částkách proto nejsou zahrnuty ani prostředky na platy zaměstnanců vysokých, církevních a soukromých škol.

Ke konci června 2009 dosáhly výdaje na platy, ostatní platby za provedenou práci a související pojistné (OSS) **39,0 mld. Kč**, tj. 37,9 % upraveného rozpočtu, z toho na platy bylo vynaloženo **27,0 mld. Kč**, tj. 38,0 % rozpočtu. Proti stejnému období roku 2008 se zvýšily o 1,2 mld. Kč, tj. o 3,3 %, když státní rozpočet počítá s růstem těchto výdajů o 4,3 % (proti schválenému rozpočtu roku 2008), resp. o 5,5 % (proti skutečnosti roku 2008). Rozpočtovaný objem prostředků na platy a ostatní platby za provedenou práci pro rok 2009 vychází z parametrů schváleného střednědobého rozpočtového výhledu pro rok 2009 až 2010. Do rozpočtu se výrazně promítly mj. změny vyplývající z právních předpisů, realizované ve formě rozpočtových opatření v průběhu roku 2008 s dopady do roku 2009, resp. s charakterem trvalých vlivů, které přešly do základny pro stanovení platů a ostatních plateb za provedenou práci a resorty požadované převody v rámci ostatních běžných výdajů. Mimo podílu ze státního rozpočtu jsou do rozpočtu rovněž zahrnuty prostředky na odměňování pro projekty a programy včetně technické asistence spolufinancované ze zvýšených příjmů z rozpočtu Evropské unie a prostředky pro realizaci předsednictví České republiky v Radě Evropské unie (ve výhledu byly zahrnuty v rozpočtu kapitoly Všeobecná pokladní správa).

Povinné pojistné placené zaměstnavatelem tvoří pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na zdravotní pojištění. Objem pojistného ve sledovaném období přesáhl **9,7 mld. Kč** a meziročně se zvýšil o 54 mil. Kč, tj. o 0,6 %.

V meziročním zvýšení **ostatních plateb za provedenou práci** o 10,0 % proti stejnému období roku 2008 se výrazněji promítlo především zvýšení prostředků na úpravu příplatku vojákům z povolání za službu v zahraničí a výdaje související s předsednictvím v Radě Evropské unie.

Nižší plnění výdajů na platy, ostatní platby za provedenou práci a pojistné – na 37,9 % - je ovlivněno především posunem účtování (lednové platy jsou zaúčtovány až v únoru atd.).

Tabulka č. 20

v mil. Kč

VÝDAJE NA PLATY, OSTATNÍ PLATBY ZA PROVEDENOU PRÁCI A POJISTNÉ	Skutečnost leden-červen 2008	Rozpočet 2009		Skutečnost leden-červen 2009	% plnění	Index 2009/2008
		schválený	po změnách			
Výdaje na platy, ostatní platby za provedenou práci a pojistné celkem	37 754	102 727	102 918	38 987	37,9	103,3
v tom:						
- platy (vč. PSP 504, 505)	26 049	71 112	71 208	27 025	38,0	103,7
- ostatní platby za provedenou práci	2 038	5 952	6 023	2 241	37,2	110,0
- povinné pojistné placené zaměstnavatelem	9 667	25 663	25 687	9 721	37,8	100,6

Neinvestiční nákupy a související výdaje zahrnují výdaje organizačních složek státu na nákup materiálu, vody, paliv a energie, na nákup služeb a ostatní související výdaje. Podle platné rozpočtové skladby jsou zde zahrnuty také úroky a ostatní finanční výdaje, poskytnuté zálohy, jistiny, záruky, vládní úvěry, výdaje související s neinvestičními nákupy, příspěvky, náhrady a věcné dary. Neinvestiční nákupy a související výdaje jsou rozpočtovány jak jednotlivými ministerstvy a ústředními orgány a úřady státní správy, tak i celkem 333 podřízenými organizačními složkami státu.

Za prvních šest měsíců roku 2009 dosáhly neinvestiční nákupy a související výdaje 63,4 mld. Kč, tj. 49,7 % rozpočtu po změnách, při meziročním nárůstu o 9,8 mld. Kč, tj. o 18,3 %.

Čerpání jednotlivých podseskupení položek je zřejmé z následující tabulky:

Tabulka č. 21

v mil. Kč

NEINVESTIČNÍ NÁKUPY A SOUVISEJÍCÍ VÝDAJE	Skutečnost leden-červen 2008	Rozpočet 2009		Skutečnost leden-červen 2009	% plnění	Index 2009/2008
		schválený	po změnách			
Neinvestiční nákupy a související výdaje	53 570	130 444	127 634	63 373	49,7	118,3
v tom:						
- nákup materiálu	3 297	10 876	9 937	3 190	32,1	96,8
- úroky a ostatní finanční výdaje	19 836	48 264	48 343	29 671	61,4	149,6
- nákup vody, paliv a energie	3 016	6 027	5 704	2 934	51,4	97,3
- nákup služeb	14 343	38 438	37 413	15 345	41,0	107,0
- ostatní nákupy	3 359	10 775	11 221	3 897	34,7	116,0
z toho:						
- opravy a udržování	2 171	7 441	7 694	2 390	31,1	110,1
- cestovné (tuzemské i zahraniční)	678	1 704	1 818	823	45,3	121,4
- poskytnuté zálohy, jistiny, záruky						
a vládní úvěry	5 921	5 178	5 184	4 385	84,6	74,1
- výdaje související s neinvestičními nákupy	3 798	10 886	9 832	3 951	40,2	104,0

Výdaje na **nákup materiálu** vynaložené v 1. pololetí roku 2009 meziročně poklesly o 3,2 %, což je v souladu s nižším objemem těchto prostředků plánovaným pro letošní rok ve srovnání k rozpočtu roku 2008 (index 2009/2008 upraveného rozpočtu činí 91,4 %). Do této kategorie patří např. výdaje na léky a zdravotnický materiál, drobný hmotný dlouhodobý majetek (v ceně do 40 tis. Kč a dobou použitelnosti delší než 1 rok), prádlo, oděv a obuv (především u Ministerstev obrany a

vnitra), potraviny (Ministerstvo spravedlnosti), ochranné pomůcky, knihy a učební pomůcky, kancelářské potřeby, dezinfekční prostředky atd. Celkem bylo na nákup materiálu ke konci června 2009 vynaloženo 3,2 mld. Kč, tj. 32,1 % rozpočtované částky (v roce 2008 to bylo 3,3 mld. Kč a 30,3 % rozpočtu).

Výdaje na úroky a ostatní finanční výdaje dosáhly **29,7 mld. Kč** (61,4 % plnění rozpočtu a 49,6 % meziroční růst) a souvisí především s výdaji **na dluhovou službu**, které jsou realizované prostřednictvím kapitoly Státní dluh. Tyto výdaje jsou komentovány v části V. Správa o řízení státního dluhu.

Výdaje na **nákup vody, paliv a energie** organizačních složek státu dosáhly **2,9 mld. Kč**, což znamenalo 51,4 % rozpočtu a 2,7 % meziroční pokles. Největší položku tvořila elektrická energie (1,1 mld. Kč), pohonné hmoty a maziva (668 mil. Kč), plyn (538 mil. Kč), teplo (388 mil. Kč) a studená voda (232 mil. Kč).

Výdaje na **nákup služeb** byly realizovány ve výši **15,3 mld. Kč**, tj. 41,0 % rozpočtu po změnách a meziročně se zvýšily o 7,0 %. Z hlediska funkčního směřování nejvíce z nich bylo čerpáno v oddílech obrana (4,5 mld. Kč, nárůst o 0,5 %), státní moc, státní správa, územní samospráva a politické strany (2,5 mld. Kč, nárůst o 42,7 %), sociální služby a společné činnosti v sociálním zabezpečení a politice zaměstnanosti (1,5 mld. Kč, nárůst o 10,8 %), bezpečnost a veřejný pořádek (1,3 mld. Kč, nárůst o 10,9 %), civilní nouzové plánování (0,8 mld. Kč, nárůst o 12,3 %), zemědělství, lesní hospodářství a rybářství (0,8 mld. Kč, nárůst o 31,5 %), právní ochrana (0,6 mld. Kč, nárůst o 1,2 %), zdravotnictví (0,5 mld. Kč, nárůst o 31,4 %) apod. Podle druhového třídění šlo o služby telekomunikací a radiokomunikací, výdaje na nájemné, služby pošt a peněžních ústavů, školení atd.

Výdaje na „**ostatní nákupy**“ byly vynaloženy ve výši **3,9 mld. Kč** při plnění rozpočtu na 34,7 % a meziročním růstu o 16,0 %. Převážnou část těchto výdajů tvoří opravy a udržování (2,4 mld. Kč), tuzemské a zahraniční cestovné (0,8 mld. Kč), programové vybavení (0,2 mld. Kč) a na pohoštění (0,1 mld. Kč).

Výdaje na poskytnuté zálohy, jistiny, záruky a vládní úvěry dosáhly celkové výše **4,4 mld. Kč** a meziročně se snížily o 1,5 mld. Kč, tj. o 25,9 %. V 1. polovině roku 2009 byly vykázány především výdaje na „**ostatní poskytované zálohy a jistiny**“ – ve výši **2,4 mld. Kč**, když šlo téměř výhradně (v částce 2,3 mld. Kč) o zálohu České poště na výplatu důchodů na počátku července, jež byla později přeúčtována do položky „důchody“, a **výdaje na realizaci záruk** ve výši **1,7 mld. Kč**, představující splatné částky státem garantovaných úvěrů poskytnutých v minulosti státní organizaci České dráhy a na základě zákona č. 77/2002 Sb. převedených na Správu železniční dopravní cesty, s.o. Vnitřním organizačním jednotkám byly

poskytnuty jednotlivými ústředními orgány a úřady zálohy ve výši 227 mil. Kč a do pokladen organizací bylo z bankovních účtů vybráno hotově 109 mil. Kč.

Výdaje související s neinvestičními nákupy, příspěvky, náhrady a věcné dary dosáhly téměř **4,0 mld. Kč**, což představovalo 40,2 % rozpočtované výše a meziroční nárůst o 4,0 %. Do této oblasti výdajů patří nejrozličnější poskytnuté příspěvky a náhrady (z nich nejvíce připadlo na Ministerstvo obrany – 1,5 mld. Kč, Ministerstvo spravedlnosti 483 mil. Kč a Ministerstvo vnitra 201 mil. Kč), náhrady zvýšených nákladů spojených s výkonem funkce v zahraničí u pracovníků zastupitelských úřadů a stálých misí a jejich rodinných příslušníků podle nařízení vlády č. 62/1994 Sb. a také náhrady a příspěvky související s výkonem ústavní funkce a funkce soudce.

Čerpání **neinvestičních transferů podnikatelským subjektům** za 1. pololetí 2009 a jejich srovnání se stejným obdobím roku 2008 ukazuje následující tabulka:

Tabulka č. 22

NEINVESTIČNÍ TRANSFERY PODNIKATELSKÝM SUBJEKTŮM	Skutečnost leden-červen 2008	Rozpočet 2009		Skutečnost leden-červen 2009	%	Index 2009/2008
		schválený	po změnách			
Neinvestiční transfery podnikatelským subjektům celkem	13 860	30 853	30 648	13 800	45,0	99,6
z toho:						
- Ministerstvo průmyslu a obchodu	6 589	14 544	11 611	5 575	48,0	84,6
- Ministerstvo dopravy	2 409	4 892	4 875	2 250	46,2	93,4
- Ministerstvo práce a sociálních věcí	1 743	4 812	4 579	1 558	34,0	89,4
- Ministerstvo zemědělství	378	1 370	3 597	1 515	42,1	400,8
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	561		819	628	76,7	111,9
- Všeobecná pokladní správa	1 748	4 264	4 264	1 771	41,5	101,3

Schválený státní rozpočet na rok 2009 byl stanoven v objemu 30,9 mld. Kč, což představovalo proti skutečnosti předchozího roku nárůst o 4,7 mld. Kč, tj. o 18,2 %. V průběhu pololetí 2009 došlo k mírnému snížení rozpočtu o 205 mil. Kč na celkovou výši 30,6 mld. Kč.

Ke konci června 2009 dosáhly transfery podnikatelským subjektům **13,8 mld. Kč**, což je 45,0 % rozpočtu po změnách a meziroční pokles o 0,4 %. Nejvyšší meziroční růst vykázalo Ministerstvo zemědělství a naopak největší pokles Ministerstvo průmyslu a obchodu.

Nejvíce prostředků podnikatelským subjektům poskytlo **Ministerstvo průmyslu a obchodu**, a to **5,6 mld. Kč**, což představovalo 48,0 % upraveného rozpočtu a meziroční snížení o 1,0 mld. Kč, tj. o 15,4 % (snížení ovlivnila mimořádně vyšší základna v roce 2008, kdy byl na základě usnesení vlády č. 550/2006 a č. 32/2008 poskytnut transfer - „hmotná podpora“ - společnosti Hyundai ve výši 1,3 mld. Kč). Nejvíce transferů směřovalo na podporu

průmyslového výzkumu a vývoje - celkem 1,9 mld. Kč. Transfery na útlumové programy v uhelných, uranových a rudných dolech byly uvolněny v objemu 1,5 mld. Kč, z toho na technický útlum připadlo 0,8 mld. Kč a na mandatorní sociálně zdravotní výdaje 0,7 mld. Kč. Na operační program Podnikání a inovace bylo vyčerpáno přes 0,9 mld. Kč. Operační program Podnikání a inovace je základním programovým dokumentem resortu průmyslu a obchodu pro čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů EU v letech 2007-2013. Program je spolufinancován z Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF), poměr mezi zdroji ČR a ERDF činí 15:85. Ve prospěch Rámcového programu pro podporu technologických center a center strategických služeb, schváleného usnesením vlády č. 217/2007, bylo čerpáno 0,7 mld. Kč. Českomoravské záruční a rozvojové bance bylo poskytnuto 0,5 mld. Kč na posílení jejího Záručního fondu. Z ostatních neinvestičních transferů podnikatelským subjektům bylo nejvíce prostředků vynaloženo na Projekt InMP-Hospodářská komora (23 mil. Kč) a na ekologickou dotaci podle horního zákona (21 mil. Kč).

Ministerstvo dopravy poskytlo v průběhu 1. pololetí 2009 podnikatelským subjektům neinvestiční prostředky v celkové výši **2,3 mld. Kč**, což představovalo 46,2 % upraveného rozpočtu a meziroční snížení o 159 mil. Kč, tj. o 6,6 %. Prostředky byly transferovány především na následující tituly: úhrada ztráty ze závazku veřejné služby ve veřejné drážní osobní dopravě 1,8 mld. Kč (v této částce je obsažena též úhrada ztráty dopravce z poskytování žakovského jízdného, kterou Ministerstvo dopravy za první pololetí 2009 uvolnilo jedinému dopravci – Českým drahám, a. s., ve výši dopravcem vykázaným počtem přepravených žáků a studentů), příspěvky pro uvolněné zaměstnance bývalých Českých drah poskytované v rámci Doprovodného sociálního programu pro ČD 175 mil. Kč, příspěvek na dopravní cestu nehrazený ze Státního fondu dopravní infrastruktury 125 mil. Kč, výzkum a vývoj 65 mil. Kč, úhrada poplatků vybíraných za LPS poskytované ve vzdušném prostoru ČR 42 mil. Kč a úspory energie a využití alternativních paliv 12 mil. Kč.

Ministerstvo práce a sociálních věcí vynaložilo na neinvestiční transfery podnikatelským subjektům **1,6 mld. Kč** při plnění rozpočtu na 34,0 % a meziročním poklesu o 185 mil. Kč, tj. o 10,4 %. Transfery poskytované v této kapitole mají specifický charakter, neboť jsou převážně poskytovány na podporu zaměstnávání uchazečů o zaměstnání včetně zdravotně postižených občanů a snižování nezaměstnanosti v rámci výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti. Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (transfery, úhrada úroků z úvěrů, návratné finanční výpomoci) pozitivně ovlivňují rozvoj, případně zachování podnikatelských aktivit v daném území.

V kapitole **Všeobecná pokladní správa** byly čerpány prostředky ve výši **1,8 mld. Kč**, tj. 41,5 % rozpočtu. Z toho připadlo 1,5 mld. Kč na splátky jistin a úroků z realizace státních záruk za úvěry přijaté ČMZRB na financování infrastruktury (bez výdajů na zabezpečení funkce finančního manažera úvěrů přijatých ČR, které jsou evidované na RP 5163); prostředky byly určeny na krytí dluhové služby úvěrů poskytnutých od EIB především na financování dopravní infrastruktury, čištění odpadních vod a úprav vodních toků. V souladu s podmínkami státní podpory exportu stanovenými zákonem č. 58/1995 Sb. byly vyplaceny České exportní bance, a.s. transfery na podporu exportu ve výši 190 mil. Kč. Transfery na daňovou povinnost v rámci investičních pobídek byly poskytnuty ve výši 162 mil. Kč a na ztrátu společnosti MUFIS, a.s. v částce 11 mil. Kč. Transfery na úhradu daňové povinnosti byly poskytovány na základě příslušných usnesení vlády České republiky podnikatelským subjektům, kterým byly schváleny investiční pobídky a se kterými byla podepsána „Prohlášení o společném záměru“.

Ministerstvo zemědělství poskytlo ve sledovaném období podnikatelským subjektům transfery ve výši **1,5 mld. Kč**, což představuje 42,1 % rozpočtu a čtyřnásobný meziroční nárůst. Prostředky byly poskytnuty především na podporu podnikání a restrukturalizace v zemědělství a potravinářství (1,0 mld. Kč), na činnosti spojené s vodními díly v zemědělské krajině (rybníky, náhony apod., 274 mil. Kč), na udržování a zlepšování genetického potenciálu hospodářských zvířat, osiv a sadí (85 mil. Kč) a na zemědělský výzkum a vývoj (71 mil. Kč).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vynaložilo na neinvestiční transfery podnikatelským subjektům do konce pololetí letošního roku **628 mil. Kč**, tj. 76,7 % upraveného rozpočtu a o 67 mil. Kč, tj. o 11,9 % více než v předchozím roce. Převážná většina prostředků byla transferovaná podnikatelům - právnickým osobám v oblasti nespecifikovaného výzkumu a vývoje.

Ostatní ministerstva se na poskytnutých neinvestičních transferech podnikatelským subjektům podílela menšími částkami.

Neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím

Schválený státní rozpočet neinvestičních transferů neziskovým a podobným organizacím na rok 2009 (7,7 mld. Kč) počítá s jejich meziročním růstem o 27,0 % (o 1,6 mld. Kč) proti schválenému rozpočtu roku 2008, proti skutečnosti 2008 ale s poklesem o 23,6 % (o 2,4 mld. Kč). V průběhu 1. pololetí 2009 byl rozpočet navýšen u většiny dotčených kapitol celkem téměř o 2,4 mld. Kč, z toho nejvíce u kapitoly Ministerstvo práce a

sociálních věcí o 1,2 mld. Kč. Čerpáno bylo **5,2 mld. Kč**, tj. 51,5 % rozpočtu po změnách, při meziročním růstu o 1,1 % (o 55,7 mil. Kč).

Čerpání neinvestičních transferů neziskovým a podobným organizacím v 1. pololetí 2009 ve srovnání s rokem 2008 uvádí následující tabulka:

Tabulka č. 23

NEINVESTIČNÍ TRANSFERY NEZISKOVÝM A PODOBNÝM ORGANIZACÍM	Skutečnost leden-červen 2008	Státní rozpočet 2009		Skutečnost leden-červen 2009	% plnění	Index 2009/2008	Rozdíl 2009-2008
		schválený	po změnách				
	1	2	3	4	5=4:3	6=4:1	7=4-1
Neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím celkem	5 143	7 735	10 088	5 199	51,5	101,1	56
z toho:							
- obecně prospěšným organizacím	460	553	945	460	48,7	100,0	0
- občanským sdružením	2 364	3 302	4 180	2 264	54,2	95,8	-100
- církvím a náboženským společnostem	1 682	3 180	3 543	1 894	53,5	112,6	212
- politickým stranám a hnutím	244	642	642	244	38,0	100,0	0
- ostatní neinv. transfery neziskovým apod. org.	393	58	768	334	43,5	85,0	-59

Neinvestiční transfery obecně prospěšným organizacím dosáhly **459,8 mil. Kč**, tj. 48,7 % rozpočtovými opatřeními navýšeného rozpočtu o 396,6 mil. Kč. Čerpány byly ve stejné výši jako v 1. pololetí 2008 (pouze o 154 tis. Kč méně). Z celku poskytla 47,0 % kapitola Ministerstvo práce a sociálních věcí, kde bylo uvolněno 216,0 mil. Kč, z toho přes 109,0 mil. Kč na služby sociální péče, 49,1 mil. Kč na služby sociální prevence, 16,1 mil. Kč na aktivní politiku zaměstnanosti, 15,2 mil. Kč na sociální rehabilitace a ostatní sociální péči a pomoc, atd. Kapitola Ministerstvo pro místní rozvoj převedla celkem 71,5 mil. Kč, z toho 70,0 mil. Kč Horské službě. Kapitola Úřad vlády ČR poskytla celkem 20,2 mil. Kč, z toho 17,7 mil. Kč na protidrogovou politiku, Ministerstvo zahraničních věcí 36,5 mil. Kč, z toho na zahraniční rozvojovou pomoc 21,7 mil. Kč, na transformační spolupráci 12,8 mil. Kč, dále Ministerstvo kultury 45,0 mil. Kč, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy 28,6 mil. Kč, Ministerstvo životního prostředí 16,2 mil. Kč, atd.

Transfery občanským sdružením představovaly **2,3 mld. Kč**, tj. 54,2 % rozpočtu po změnách (o 9,9 procentního bodu více než v 1. pololetí 2008), meziročně se výdaje těmto organizacím snížily o 4,2 %, tj. o 99,9 mil. Kč. Z celku nejvíce přijala občanská sdružení od kapitoly Ministerstvo práce a sociálních věcí 741,4 mil., Kč, z toho na služby sociální péče připadlo 217,2 mil. Kč, služby sociální prevence 243,4 mil. Kč, výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti činily 77,1 mil. Kč, výdaje na společné programy EU a ČR 34,5 mil. Kč, atd. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy poskytlo 716,2 mil. Kč především na podporu sportovních a tělovýchovných aktivit dětí, mládeže a tělesně postižených, Úřad vlády ČR 106,8 mil. Kč, z toho na protidrogovou politiku 67,8 mil. Kč, na podporu veřejných aktivit

zdravotně postižených 20,0 mil. Kč, na prevenci sociálního vyloučení a komunitní práce 16,1 mil. Kč, atd., Ministerstvo zdravotnictví poskytlo téměř 60,5 mil. Kč na zdravotnické programy, Ministerstvo vnitra 43,2 mil. Kč, z toho 12,4 mil. Kč na výcvikovou a sportovní činnost příslušníků Policie ČR, 11,3 mil. Kč na úsek požární ochrany, 9,6 mil. Kč na dobrovolnickou službu, 5,6 mil. Kč na Evropský uprchlický fond, atd., Ministerstvo zahraničních věcí poskytlo občanským sdružením 46,6 mil. Kč, z toho např. na zahraniční rozvojovou pomoc 23,4 mil. Kč, na transformační spolupráci 11,9 mil. Kč, atd., Ministerstvo pro místní rozvoj 17,0 mil. Kč, z toho Klub českých turistů získal 4,2 mil. Kč, Sdružení nájemníků ČR 1,7 mil. Kč, Národní institut pro integraci osob s omezenou schopností pohybu 2,0 mil. Kč, atd., Ministerstvo zemědělství 25,5 mil. Kč na zemědělskou a potravinářskou činnost, (17,5 mil. Kč) lesní hospodářství a na programy pomoci zdravotně postiženým (po 4,0 mil. Kč). Také další kapitoly státního rozpočtu poskytly občanským sdružením finanční prostředky např. Ministerstvo kultury uvolnilo 79,1 mil. Kč Všeobecná pokladní správa 363,9 mil. Kč, Ministerstvo životního prostředí 34,9 mil. Kč, atd.

Neinvestiční transfery církvím a náboženským společnostem dosáhly ke konci 1. pololetí 2009 celkem **1,9 mld. Kč**, tj. 53,5 % rozpočtu po změnách, při meziročním růstu o 12,6 % (212,9 mil. Kč). Z celku Ministerstvo kultury uvolnilo 597,2 mil. Kč na výdaje na činnost registrovaných církví a náboženských společností, z toho na platy duchovních vč. pojistného 527,4 mil. Kč, na provozní náklady 35,3 mil. Kč, na program Podpora rozvoje a obnovy materiálně technické základny CNS 28,6 mil. Kč a zbývající částku na opravy církevního majetku. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vyplatilo 753,4 mil. Kč zejména církevním školám, předškolním a školským zařízením, když vzhledem ke změně financování z měsíčního na čtvrtletní obdržely dotčené instituce 71,6 % rozpočtu po změnách (v červnu obdržely zálohu na 3. čtvrtletí). Ministerstvo práce a sociálních věcí na dotace církvím a náboženským společnostem čerpalo 515,3 mil. Kč, z toho na služby sociální péče připadlo 341,1 mil. Kč, na služby sociální prevence 121,0 mil. Kč, na aktivní politiku zaměstnanosti 17,8 mil. Kč, na sociální poradenství 16,4 mil. Kč, na sociální rehabilitace a ostatní sociální péči 9,8 mil. Kč, atd. Další kapitoly, které v 1. pololetí uvolnily finanční prostředky církvím a náboženským společnostem, byly např. Úřad vlády ČR 10,6 mil. Kč, Ministerstvo zahraničních věcí 8,6 mil. Kč, Ministerstvo vnitra 5,9 mil. Kč, atd.

Příspěvek politickým stranám a hnutím je vyplácen prostřednictvím kapitoly Všeobecná pokladní správa podle zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických

stranách a politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů. V 1. pololetí 2009 byl čerpán v celkové částce **243,7 mil. Kč**, tj. 49,6 % rozpočtu a téměř ve stejné výši jako v 1. pololetí 2008 (pokles o 0,2 %, tj. o 425 tis. Kč); z celku na stálý příspěvek připadlo 25,0 mil. Kč, na příspěvek na mandát 90,0 mil. Kč poslancům, téměř 36,5 mil. Kč senátorům, 83,4 mil. Kč krajským zastupitelům a téměř 8,8 mil. Kč zastupitelům hl. m. Prahy. Dále byl poskytnut příspěvek na činnost politickému hnutí Nestraníci na dva mandáty v zastupitelstvu Pardubického kraje za 2. pololetí 2008 ve výši 125 tis. Kč.

Neinvestiční transfery společenstvím vlastníků jednotek byly za 1. pololetí 2009 vykázány v částce 3,0 mil. Kč v kapitole Ministerstvo pro místní rozvoj (28,6 % rozpočtu po změnách) na program Podpora oprav domovních olověných rozvodů.

Ostatní neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím byly vykázány v celkové částce **333,7 mil. Kč**, tj. 43,5 % rozpočtu po změnách; meziročně se tyto výdaje snížily o 15,0 % (o 59,7 mil. Kč). Z celku uvolnily kapitoly Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy 252,3 mil. Kč, Ministerstvo pro místní rozvoj 54 mil. Kč, Ministerstvo práce a sociálních věcí 35,0 mil. Kč na společné programy EU a ČR 31,6 mil. Kč na aktivní politiku nezaměstnanosti, Grantová agentura ČR 22,1 mil. Kč na výzkum a vývoj, Ministerstvo zahraničních věcí 11,1 mil. Kč, Ministerstvo kultury 6,3 mil. Kč, atd.

Refundace poloviny náhrady mzdy v souvislosti s nemocenským pojištěním

Polovina náhrady mzdy za dobu dočasné pracovní neschopnosti, kterou zaměstnavatel poskytl zaměstnanci podle § 192 až 194 zákoníku práce, je hrazena ze státního rozpočtu, resp. kapitoly Ministerstvo práce a sociálních věcí, zaměstnavateli podle § 9 odst. 2 a 3 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění zákona č. 189/2006 Sb., a je zúčtována mezi zaměstnavatelem a příslušnou okresní správou sociálního zabezpečení v rámci odvodu pojistného.

Ve schváleném rozpočtu tento výdaj zahrnut nebyl, finanční prostředky ve výši 1,5 mld. Kč byly převedeny snížením rozpočtovaných výdajů na dávky nemocenského pojištění. V 1. pololetí 2009 bylo **zaměstnavatelům refundováno 704,7 mil. Kč**, tj. 47,0 % rozpočtu po změnách.

Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům ústřední úrovně

Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům ústřední úrovně představují zejména transfery státním fondům a fondům sociálního a zdravotního pojištění.

Tabulka č. 24

NEINVESTIČNÍ TRANSFERY VEŘEJNÝM ROZPOČTŮM ÚTŘEDNÍ ÚROVNĚ	Skutečnost leden-červen 2008	Státní rozpočet 2009		Skutečnost leden-červen 2009	% plnění	Index 2009/2008	Rozdíl 2009-2008
		schválený	po změnách				
	1	2	3	4	5=4:3	6=4:1	7=4-1
Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům ústřední úrovně celkem	38 859	79 597	78 533	38 091	48,5	98,0	-768
z toho:							0
- státním fondům	15 160	32 047	30 963	13 781	44,5	90,9	-1 379
z toho: SZIF	10 122	28 310	27 039	11 830	43,8	116,9	1 708
SFDI	5 000	3 737	3 915	1 922	49,1	38,4	-3 078
- fondům sociálního a veřejného zdrav. pojištění	23 655	47 424	47 420	24 240	51,1	102,5	585
z toho kapitola VPS	23 655	47 404	47 404	24 233	51,1	102,4	578

Neinvestiční transfery státním fondům jsou v roce 2009 ve státním rozpočtu zahrnuty v částce 32,0 mld. Kč, z toho 28,3 mld. Kč pro Státní zemědělský intervenční fond a 3,7 mld. Kč pro Státní fond dopravní infrastruktury; proti schválenému rozpočtu 2008, kde byly zahrnuty neinvestiční prostředky pouze pro Státní zemědělský intervenční fond, jsou výdaje pro tento fond rozpočtovány o 23,5 % (o 8,7 mld. Kč) nižší; proti skutečnosti 2008 se neinvestiční transfery státním fondům celkem mají snížit o 7,4 % (o 2,6 mld. Kč). Čerpáno bylo celkem **13,8 mld. Kč**, tj. 44,5 % rozpočtu po změnách při meziročním poklesu o 9,1 % (téměř o 1,4 mld. Kč).

Ministerstvo zemědělství převedlo Státnímu zemědělskému intervenčnímu fondu (SZIF) 11,8 mld. Kč neinvestičních prostředků, tj. 43,8 % rozpočtu po změnách, při meziročním růstu o 16,9 % (o 1,7 mld. Kč), a to zejména na financování Společné zemědělské politiky³¹, dotace na činnost tohoto fondu činily 1,2 mld. Kč. Prostřednictvím kapitoly **Ministerstvo dopravy** byly poskytnuty neinvestiční prostředky **Státnímu fondu dopravní infrastruktury** ve výši **1,9 mld. Kč**, tj. 49,1 % rozpočtu po změnách; meziročně se převod tomuto fondu snížil o 63,6 % (o 3,1 mld. Kč). Z celku 1,6 mld. Kč připadlo na vyrovnání deficitu příjmů a výdajů rozpočtu v roce 2009, dále 206,7 mil. Kč představovaly prostředky v rámci OP Doprava a 115,1 mil. Kč úvěrové prostředky EIB. Kapitola **Ministerstvo životního prostředí** převedla **Státnímu fondu životního prostředí** celkem **29,9 mil. Kč**, z toho přes 27,4 mil. Kč na program 115 150 a 2,4 mil. Kč na program 215 216.

Transfery fondům sociálního a zdravotního pojištění představují především **platby státu na veřejné zdravotní pojištění za vybrané skupiny obyvatel** (nevýdělečně činné osoby uvedené v zákoně č. 48/1997 Sb. v platném znění). Státní rozpočet ve výši 47,4 mld. Kč předpokládá meziroční snížení výdajů o 0,7 % (325,0 mil. Kč) proti schválenému rozpočtu roku 2008, proti skutečnosti 2008 pak navýšení 0,3 % (o 150,9 mil. Kč). V roce 2009 zůstává platba státu za dotčenou osobu a měsíc 677,- Kč jako v roce 2008 v důsledku fixace všeobecného vyměřovacího základu v rámci zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů. Za leden až červen 2009 bylo na zvláštní účet všeobecného zdravotního pojištění za

³¹ Podrobné údaje o Společné zemědělské politice jsou uvedeny v části II./5. Zprávy.

státní pojištění **zapláceno 24,2 mld. Kč**, tj. 51,1 % rozpočtu při meziročním růstu o 2,4 % (o 577,6 mil. Kč). Platba se za jednotlivé měsíce sledovaného období postupně navyšovala v závislosti na růstu počtu dotčených pojištěnců (za období leden-červen 2009 se jejich počet zvýšil 158 668 osob, a to především z kategorie „uchazeč o zaměstnání v evidenci úřadu práce“). V průběhu 1. pololetí 2009, tak jako v předchozím roce, nebyla požadována realizace tzv. přesunutých plateb.

Dále jsou do této skupiny výdajů zahrnuty i prostředky poskytované z rozpočtu **Ministerstva obrany** Vojenské zdravotní pojišťovně. Fondům zprostředkování úhrady zdravotní péče a pro úhradu preventivní péče, zřízeným podle vyhlášky č. 41/2000 Sb., bylo v 1. pololetí 2009 uvolněno 7,5 mil. Kč, tj. 46,9 % rozpočtu po změnách; ve stejném období roku 2008 nebyly čerpány žádné prostředky.

Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně

Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně se na schváleném rozpočtu běžných výdajů roku 2009 podílejí 13,0 %, na rozpočtu po změnách běžných výdajů 12,4 %. Schválený rozpočet 134,5 mld. Kč předpokládá meziroční nárůst o 8,6 % (o 10,6 mld. Kč) proti schválenému rozpočtu 2008 a o 12,8 % (o 15,2 mld. Kč) proti skutečnosti 2008. V průběhu 1. pololetí 2009 byl rozpočet snížen o 6,4 mld. Kč; **uvolněno** bylo celkem **82,6 mld. Kč**, tj. 15,8 % všech běžných výdajů tohoto období. Čerpáno bylo na 64,5 % rozpočtu po změnách při meziročním růstu o 4,9 % (o 3,8 mld. Kč). Vyšší čerpání rozpočtu ovlivnily převody prostředků z kapitoly Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na přímé náklady škol zřizovaných obcemi a kraji v částce 56,7 mld. Kč, když byla v červnu vyplacena celá záloha na 3. čtvrtletí ve výši 18,6 mld. Kč.

Tabulka č. 25

mil. Kč							
NEINVESTIČNÍ TRANSFERY VEŘEJNÝM ROZPOČTŮM ÚZEMNÍ ÚROVNĚ	Skutečnost leden-červen 2008	Rozpočet 2009		Skutečnost leden-červen 2009	% plnění	Index 2009/2008	Rozdíl 2009- 2008
		schválený	po změnách				
	1	2	3	4	5=4:3	6=4:1	7=4-1
Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně celkem	78 794	134 486	128 091	82 627	64,5	104,9	3 833
z toho:							
Obce celkem	25 543	44 811	46 961	26 850	57,2	105,1	1 307
- neinvestiční transfery obcím	20 830	35 125	37 326	22 027	59,0	105,7	1 197
z toho transfery na dávky*)	13 246	22 888	23 057	13 003	56,4	98,2	-243
- neinvestiční transfery obcím v rámci souhrnného dotačního vztahu	4 713	9 686	9 635	4 823	50,1	102,3	110
Kraje celkem	52 642	82 408	80 396	55 364	68,9	105,2	2 722
- neinvestiční dotace krajům	51 903	81 229	79 217	54 775	69,1	105,5	2 872
- neinvestiční transfery krajům v rámci souhrnného dotačního vztahu	559	1 179	1 179	589	50,0	105,4	30

*) ve sloupcích skutečnost leden-červen 2008 a skutečnost leden-červen 2009 jsou uvedeny transfery kapitoly MPSV obcím na dávky pomoci v hmotné nouzi, na dávky zdravotně postiženým a příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách; obcemi bylo skutečně vyplaceno na tyto dávky celkem 12 508 mil. Kč v 1.pol.2008 a 12 350 tis. Kč v 1.pol.2009 (bez dávek poskytnutých městem Brno za 2. čtvrtletí 2009)

V přílohách č. 5 až 8 k zákonu o státním rozpočtu na rok 2009 bylo vyčleněno téměř 10,9 mld. Kč na transfery poskytované územním celkům **v rámci souhrnného dotačního vztahu**, tj. o 3,0 % (o 321,0 mil. Kč) více než ve schváleném rozpočtu roku 2008 a než činila skutečnost roku 2008. Rozpočet na rok 2009 byl rozpočtovým opatřením snižen o 50,8 mil. Kč v souvislosti s vydáním zákona č. 414/2008 Sb. (viz dále). **Poukázáno** bylo celkem přes **5,4 mld. Kč** (50,0 % rozpočtu po změnách) při meziročním růstu o 2,7 % (o 140,0 mil. Kč). Z celku **obcím** bylo uvolněno **4,5 mld. Kč**, tj. 50,0 % rozpočtu, na příspěvek na výkon státní správy a na příspěvek na školství, na dotace na vybraná zdravotnická zařízení a dotace na výkon zřizovatelských funkcí převedených z okresních úřadů. Hlavní město **Praha** získalo **332,9 mil. Kč** na příspěvek na školství a příspěvek na výkon státní správy, když bylo čerpáno 50,8 % rozpočtu po změnách. V souvislosti se změnou místa vyplácení dávek státní sociální podpory v Praze z úřadů městských částí na pobočky úřadů práce došlo k úpravě rozpočtu příspěvku na výkon státní správy v rámci finančních vztahů k rozpočtu hl. m. Prahy, resp. ke snížení rozpočtu o 50,8 mil. Kč ve prospěch kapitoly Ministerstvo práce a sociálních věcí s určením pro Úřad práce hl.m. Prahy. Výdaje obcím a hl.m. Praze celkem se meziročně zvýšily o 2,3 % (o 130 mil. Kč). **Kraje** obdržely příspěvek na výkon státní správy v částce **589,5 mil. Kč**; tj. 50,0 % rozpočtu a meziroční růstu o 5,4 % (o 30,0 mil. Kč). Finanční prostředky krajům, obcím a hl. m. Praze v rámci souhrnného dotačního vztahu byly uvolněny z kapitoly **Všeobecná pokladní správa**.

Neinvestiční dotace **mimo rámec souhrnného dotačního vztahu** (tzv. účelové) byly čerpány ve výši **76,8 mld. Kč**, tj. 65,9 % rozpočtu po změnách při meziročním růstu o 5,6 % (o 5,1 mld. Kč). Z celku **obce** obdržely **22,0 mld. Kč**, tj. 59,0 % rozpočtu po změnách, a **kraje** **54,8 mld. Kč** (69,1 % rozpočtu po změnách).

Kapitola **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy** poskytla veřejným rozpočtům územní úrovně celkem **60,6 mld. Kč** na přímé náklady na vzdělávání podle zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, v platném znění.

Prostředky ve výši téměř **14,0 mld. Kč** byly poukázány z kapitoly **Ministerstvo práce a sociálních věcí**. Z celku bylo obcím převedeno 13,5 mld. Kč, z toho na sociální dávky přes 13,0 mld. Kč (9,4 mld. Kč na příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách a 3,6 mld. Kč na dávky v hmotné nouzi a na dávky zdravotně postiženým), dále bylo uvolněno na aktivní politiku zaměstnanosti 330,2 mil. Kč, na příspěvek zřizovatelům zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc 70,0 mil. Kč, na služby sociální péče 37,0 mil. Kč, atd. Kraje získaly 492,8 mil. Kč, z toho na společné programy EU a ČR 467,8 mil. Kč, na příspěvek pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc 24,8 mil. Kč, atd.

Z kapitoly **Všeobecná pokladní správa** bylo uvolněno téměř **1,5 mld. Kč**, z toho obcím připadlo 1,4 mld. Kč. Z celku bylo poskytnuto 550,9 mil. Kč na dotace na činnosti vykonávané obcemi s rozšířenou působností v oblasti sociálně právní ochrany dětí, 301,5 mil. Kč připadly na navýšení a 212,2 mil. Kč na dofinancování příspěvku na výkon státní správy v oblasti sociálních služeb pro obce s rozšířenou působností a hl. m. Prahu, 55,7 mil. Kč představovaly výdaje stanovené zvláštními zákony nebo dalšími právními předpisy, 45 mil. Kč financování provozu ochranných systémů podzemních vod, 23,4 mil. Kč správní výdaje na systém dávek státní sociální podpory, 4,5 mil. Kč řešení aktuálních problémů územních celků, atd.

Ministerstvo pro místní rozvoj uvolnilo celkem **414,9 mil. Kč**, z celku obcím 404,5 mil. Kč na programy Podpora obnovy venkova (45,0 mil. Kč), Podpora regionálního rozvoje – živelné pohromy 35,0 mil. Kč, většina zbývajících prostředků bylo určena na společné programy EU a ČR; kraje získaly 10,4 mil. Kč na společné programy EU a ČR.

Ministerstvo vnitra uvolnilo obcím a krajům **125,4 mil. Kč**, z toho 96,2 mil. Kč na úsek požární ochrany (jednotky SDH), 21,7 mil. Kč na prevenci kriminality, 5,6 mil. Kč na zabezpečení integrace azylantů, uprchlická zařízení a 1,9 mil. Kč na Czech Point.

Ministerstvo kultury vyplatilo obcím a krajům celkem **104,6 mil. Kč** při nízkém plnění rozpočtu po změnách (26,6 %) díky nulovému čerpání na dotačních programech Program podpory pro památky UNESCO, Péče o vesnické památkové rezervace a 9% čerpání u programu Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností. Čerpání na tyto programy se předpokládá ve 2. polovině roku.

Ministerstvo zemědělství poskytlo lesnímu hospodářství dotace ve výši **82,9 mil. Kč**.

Ministerstvo životního prostředí poskytlo krajům a obcím celkem **45,4 mil. Kč**, a to na různé programy (115 120, 115 220, 115 240, 115 110, 115 210).

Kapitola **Úřad vlády** převedla obcím a krajům celkem **14,4 mil. Kč**, z toho na program Podpor terénní práce obcím 8,7 mil. Kč a krajům na podporu koordinátorů romských poradců 4,5 mil. Kč, atd.

V kapitole **Ministerstvo obrany** bylo použito **12,6 mil. Kč**, z toho 2,3 mil. Kč na provoz škol, 10,2 mil. Kč na péči o válečné hroby a 140 tis. Kč na péči o válečné veterány.

Regionální rady regionů soudržnosti získaly ze státního rozpočtu **401,4 mil. Kč** (57,2 % rozpočtu po změnách) a o 47,1 % (o 357,8 mil. Kč) méně než ve stejném období roku 2008. Z toho 401,1 mil. Kč poskytla kapitola Ministerstvo pro místní rozvoj.

Neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím

Neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím byly ve schváleném rozpočtu zahrnuty ve výši 53,8 mld. Kč s předpokladem meziročního růstu o 15,6 % (o 7,3 mld. Kč) proti rozpočtu roku 2008 a se stejnou úrovní čerpaných výdajů v roce 2008 (pouze mírné snížení o 0,1 %, tj. o 62,5 mil. Kč). Rozpočet byl v průběhu 1. pololetí 2009 zvýšen téměř o 1,5 mld. Kč; **čerpano** bylo **30,7 mld. Kč**, tj. 55,5 % rozpočtu po změnách při meziročním zvýšení o 2,8 % (o 830,4 mil. Kč).

Následující tabulka ukazuje změny státního rozpočtu transferů příspěvkovým a podobným organizacím na rok 2009 a jeho čerpání v 1. pololetí v souhrnu a podle vybraných rozpočtových kapitol.

Tabulka č. 26

mil. Kč

NEINVESTIČNÍ TRANSFERY PŘÍSPĚVKOVÝM A PODOBNÝM ORGANIZACÍM	Skutečnost	Rozpočet 2009		Skutečnost	% plnění	Index 2009/2008	rozdl
	leden-červen 2008	schválený	po změnách	leden-červen 2009			2009- 2008
	1	2	3	4			7=4-1
Neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím celkem	29 873	53 803	55 279	30 703	55,5	102,8	830
v tom:							
- příspěvky zřízeným příspěvkovým organizacím	6 844	21 744	16 115	7 462	46,3	109,0	618
- transfery vysokým školám	16 179	23 753	29 123	16 331	56,1	100,9	152
- transfery školským právnickým osobám zřízeným státem, kraji a obcemi	10	5	26	6	23,1	60,0	-4
- transfery veřejným výzkumným institucím	4 303	5 160	7 112	4 696	66,0	109,1	393
- transfery veřejným zdravotnickým zařízením zřízeným státem, kraji a obcemi	7	21	13	7	53,8	100,0	0
- příspěvky ostatním příspěvkovým organizacím	2 530	3 120	2 890	2 201	76,2	87,0	-329
z celku:							
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	16 819	33 734	32 927	17 688	53,7	105,2	869
Ministerstvo zdravotnictví	917	2 057	1 532	588	38,4	64,1	-329
Ministerstvo kultury	1 608	3 614	3 767	1 695	45,0	105,4	87
Ministerstvo životního prostředí	753	1 046	1 543	895	58,0	118,9	142
Ministerstvo zemědělství	862	671	1 117	802	71,8	93,0	-60
Ministerstvo obrany	930	1 819	1 937	1 052	54,3	113,1	122
Ministerstvo průmyslu a obchodu	452	694	876	429	49,0	94,9	-23
Ministerstvo vnitra	514	862	868	446	51,4	86,8	-68
Ministerstvo práce a sociálních věcí	2 493	3 268	2 884	2 159	74,9	86,6	-334
Ministerstvo pro místní rozvoj	264	582	700	287	41,0	108,7	23
Akademie věd	2 501	4 692	4 673	2 642	56,5	105,6	141
Grantová agentura ČR	1 404	0	1 626	1 626	100,0	115,8	222

Příspěvkovým organizacím zřízeným v rámci příslušných kapitol státního rozpočtu byly převedeny finanční prostředky v částce **7,5 mld. Kč**, tj. 46,3 % rozpočtu po změnách při meziročním růstu o 9,0 % (o 617,3 mil. Kč). Z toho největší objem poskytly kapitoly Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy 1,9 mld. Kč, když byly poskytnuty příspěvky nejen na červenec, ale i na srpen 2009, Ministerstvo kultury uvolnilo 1,7 mld. Kč na provoz divadel, muzeí, galerií, knihoven, atd., zřízeným organizacím Ministerstva obrany na úseku vojenského zdravotnictví, zdravotní rehabilitace, bytového a tepelného hospodářství a péče o nemovitý majetek a také přípravy ke státní reprezentaci bylo poskytnuto celkem přes 1,0 mld. Kč. Ministerstvo životního prostředí uvolnilo celkem 647,9 mil. Kč, z toho pro Český hydrometeorologický ústav 228,7 mil. Kč, Správu NP Šumava 126,5 mil. Kč, Správu KRNP 109,3 mil. Kč, Českou geologickou službu 107,4 mil. Kč, atd., Ministerstvo vnitra svým 5 příspěvkovým organizacím převedlo celkem 445,8 mil. Kč, z toho 360,1 mil. Kč Zařízení služeb pro MV na rekonstrukce objektů a služeb spojených s provozem a údržbou radiokomunikačního zařízení IZS PEGAS-MATRA, atd., Ministerstvo zahraničních věcí 133,7 mil. Kč uvolnilo pro PO Česká centra, Kancelář generálního sekretáře EXPO, Diplomatičeský servis a Zámek Štířín. Dále např. Ministerstvo zdravotnictví uvolnilo svým přímo řízeným příspěvkovým organizacím 586,9 mil. Kč, Ministerstvo průmyslu a obchodu 292,4 mil. Kč, Ministerstvo pro místní rozvoj 269,0 mil. Kč, Ministerstvo zemědělství 249,2 mil. Kč, atd.

Největší část 53,2 % z celkového objemu finančních prostředků poskytnutého příspěvkovým organizacím představovaly **neinvestiční transfery vysokým školám**, a

to **16,3 mld. Kč**. Čerpáno bylo 56,1 % rozpočtu po změnách, resp., schváleného rozpočtu navýšeného téměř o 5,4 mld. Kč; meziroční růst činil 0,9 %, tj. zvýšení o 152,2 mil. Kč. V rozhodující míře (90,8 %) se na nich podílela kapitola Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, která podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, uvolnila částku 14,8 mld. Kč. Dále na podporu výzkumu a vývoje na vysokých školách uvolnily kapitoly Grantová agentura ČR 955,5 mil. Kč, Akademie věd 214,5 mil. Kč, Ministerstvo zemědělství 124,6 mil. Kč, Ministerstvo průmyslu a obchodu 88,3 mil. Kč, , Ministerstvo dopravy 20,6 mil. Kč, Ministerstvo životního prostředí 43,8 mil. Kč, Ministerstvo pro místní rozvoj 16,3 mil. Kč, atd.

Školským právníkům osobám zřízeným státem, kraji a obcemi připadlo z celku 6,5 mil. Kč neinvestičních prostředků, tj. 25,0 % rozpočtu po změnách při meziročním poklesu o 31,8 % (o 3,0 mil. Kč). Uvedené prostředky byly poskytnuty kapitolou Ministerstvo práce a sociálních věcí na aktivní politiku zaměstnanosti.

Neinvestiční transfery **veřejným výzkumným institucím** dosáhly **4,7 mld. Kč**, tj. 66,0 % rozpočtu po změnách při meziročním růstu o 9,1 % (o 392,7 mil. Kč). Z toho výzkumné instituce v rámci Akademie věd ČR získaly 2,4 mld. Kč (tj. 51,4 % z celku), dále prostřednictvím Grantové agentury ČR na vědu a výzkum bylo rozděleno 627,1 mil. Kč, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy poskytlo těmto institucím 844,1 mil. Kč, Ministerstvo zemědělství 426,3 mil. Kč, Ministerstvo životního prostředí 200,6 mil. Kč, Ministerstvo práce a sociálních věcí 62,5 mil. Kč, Ministerstvo průmyslu a obchodu 35,5 mil. Kč, Ministerstvo dopravy 31,2 mil. Kč, atd.

Neinvestiční prostředky **veřejným zdravotnickým zařízením** zřízeným státem, kraji a obcemi bylo uvolněno celkem **7,1 mil. Kč**, tj. 55,5 % rozpočtu po změnách, při meziročním zvýšení o 0,4 %, tj. o 28 tis. Kč), a to kapitolou Ministerstvo práce a sociálních věcí na služby sociální péče (6,6 mil. Kč), sociální poradenství (147 tis. Kč) a aktivní politiku zaměstnanosti (230 tis. Kč).

Ostatním příspěvkovým organizacím bylo poskytnuto celkem **2,2 mld. Kč**, tj. 76,1 % rozpočtu po změnách při meziročním snížení o 13,0 % (o 328,7 mil. Kč). Z celku 95,5 % uvolnila kapitola Ministerstvo práce a sociálních věcí, a to 2,0 mld. Kč, když rozhodující část 1,9 mld. Kč byla využita na služby sociální péče, dále na aktivní politiku zaměstnanosti 43,1 mil. Kč, na sociální poradenství 48,1 mil. Kč, na

sociální prevenci 32,4 mil. Kč, atd. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy poskytlo celkem 82,8 mil. Kč, Grantová agentura ČR převedla na výzkum a vývoj celkem 43,2 mil. Kč, Ministerstvo průmyslu a obchodu 13,0 mil. Kč, atd.

Výdaje na podporu výzkumu a vývoje jsou ve schváleném rozpočtu na rok 2009 zahrnuty v celkovém objemu 24,8 mld. Kč, což oproti skutečnosti roku 2008 představuje nárůst o 4,3 mld. Kč, tj. o 21,1 % (bez výdajů krytých příjmy z Evropské unie).

Přehled o čerpání prostředků na podporu výzkumu a vývoje je patrný z následující tabulky:

Tabulka č. 27

v tis. Kč						
Ukazatel	Skutečnost 1.pol.2008	Rozpočet 2009		Skutečnost 1.pol.2009	Plnění v %	Index v %
		schválený	po změnách			
1	2	3	4	5	6=5:4	7=5:2
výdaje na výzkum a vývoj ze státního rozpočtu	16 398 941	24 830 804	24 670 300	16 728 238	67,8	102,01
v tom: institucionální výdaje	8 078 759	13 858 664	13 721 175	8 283 254	60,4	102,5
účelové výdaje	8 320 182	10 972 140	10 949 125	8 444 984	77,1	101,5
výdaje na výzkum a vývoj kryté příjmem z EU	0	7 562 603	7 562 603	100 012	1,3	
výdaje na výzkum a vývoj celkem	16 398 941	32 393 407	32 232 903	16 828 250	52,2	102,6

V 1. polovině roku 2009 bylo na výzkum a vývoj včetně programů spolufinancovaných z prostředků Evropské unie **vyčerpáno 16,8 mld. Kč**, což představovalo 52,2 % rozpočtu a meziroční růst o 2,6 %. Z celkové vynaložené částky tvořily účelové výdaje 8,4 mld. Kč a institucionální výdaje 8,3 mld. Kč.

Stejně jako v předchozích letech i v roce 2009 celkové výdaje na podpory výzkumu a vývoje zahrnují i kapitálové výdaje, neboť výdaje na podporu výzkumu a vývoje se obecně sledují jako celek, nerozděleny na běžné a kapitálové výdaje.

V letošním roce je v rozpočtu opět obsaženo předfinancování Operačních programů Evropské unie, a to v Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy (částkou 4,7 mld. Kč) a Ministerstvu průmyslu a obchodu (2,8 mld. Kč). Předfinancování projektů Finančního mechanismu Norsko pokračuje v kapitole Akademie věd ČR (5 mil. Kč). Minimální čerpání těchto prostředků ke konci června 2009 (100 mil. Kč) je pravděpodobně ovlivněno pozdějším schválením programů.

Vyšší čerpání výdajů na podpory výzkumu a vývoje celkem a z toho účelových výdajů je způsobeno vyplácením účelové podpory výzkumu a vývoje, která je uvolňována ze státního rozpočtu na základě smluv podle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje.

Čerpání institucionálních výdajů je ovlivněno zejména uvolněním podpory specifického výzkumu pro vysoké školy v kapitole Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Z celkových výdajů na podporu výzkumu a vývoje vynaložilo nejvíce prostředků Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (7,3 mld. Kč), Akademie věd ČR (3,5 mld. Kč), Ministerstvo průmyslu a obchodu (2,1 mld. Kč) a Grantová agentura ČR (1,7 mld. Kč).

Na podporu výzkumu a vývoje tak bylo v 1. pololetí 2009 vynaloženo **2,9 % celkových výdajů státního rozpočtu**, což je o 0,1 procentního bodu méně než ve srovnatelném období roku 2008.

Dále je hodnoceno čerpání některých neinvestičních výdajů zahrnutých v kapitole Všeobecná pokladní správa (VPS), které nejsou komentovány v jiných částech Zprávy.

Státní podpora stavebního spoření je poskytována podle zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů. Ve státním rozpočtu na rok 2009 je zahrnuta ve výši 14,6 mld. Kč, tj. o 2,7 % (o 400 mil. Kč) méně proti rozpočtu roku 2008 a o 2,7 % (o 380 mil. Kč) více proti skutečnosti 2008. V 1. pololetí 2009 poukázalo Ministerstvo financí stavebním spořitelním zálohy státní podpory stavebního spoření za rok 2008 (tzv. 2. kolo 2008 - zálohy za předchozí rok jsou uvolňovány převážně v průběhu 2. čtvrtletí běžného roku) ve výši **12 364 mil. Kč**, tj. 84,7 % rozpočtu. Meziroční pokles o 7,6 % (o 1 015 mil. Kč) souvisel zejména s poklesem celkového počtu smluv o stavebním spoření ve fázi spoření, a to zejména smluv uzavřených podle právní úpravy platné do 31.12.2003 s maximální státní podporou 4 500,- Kč. Celkový počet smluv ve fázi spoření činil k 31.12.2008 celkem 5 070 tis., tj. cca o 62 tis. smluv méně než bylo vykázáno k 31.12.2007; k 31.3.2009 bylo evidováno 4 968 tis. smluv. Cílová částka byla v roce 2008 navýšena u celkem 336 tis. smluv o 93,6 mld. Kč.

Státní příspěvek na penzijní připojištění vyplácí Ministerstvo financí penzijním fondům na základě jejich žádosti v souladu s § 30 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem, ve znění pozdějších předpisů, pro účastníky, kterým tento příspěvek náleží podle § 29 tohoto zákona. Státní rozpočet 6,4 mld. Kč počítal s růstem těchto výdajů o 25,5 % (o 1,3 mld. Kč) proti rozpočtu roku 2008, proti skutečnosti roku 2008 pak o 28,2 % (o 1,4 mld. Kč). V 1. pololetí 2009 bylo na státní příspěvek na penzijní připojištění uvolněno **2 621 mil. Kč**, tj. 41,0 % rozpočtu při meziročním růstu o 7,4 % (o 180,2 mil. Kč). Čerpaná částka odpovídala současnému vývoji penzijního připojištění, kdy se mírně snižuje dynamika

nárůstu nově uzavíraných smluv a nárůstu celkového objemu účastnických příspěvků proti předchozím letům. V průběhu 1. pololetí 2009 došlo k nárůstu počtu smluv, na které byl vyplacen státní příspěvek, o 39 678 na 4 225 213 smluv.

Výdaje spojené s financováním vládních a obdobných úvěrů poskytnutých do zahraničí byly v 1. pololetí 2009 realizovány ve výši 7,1 mil. Kč, tj. na 25,0 % rozpočtu. Týkaly se pouze správních poplatků za vedení účtů vládních pohledávek rozpočtovaných v objemu 28,6 mil. Kč a byly v souladu s uzavřenými smlouvami s ČNB a ČSOB. Výdaje na financování vybraných vývozních obchodních případů formou dlouhodobých vývozních úvěrů, rozpočtované v kapitole VPS ve výši 200 mil. Kč, nebyly prozatím čerpány.

Vlastní **realizace státních záruk** se v 1. pololetí 2009 týkala zejména státní organizace Správa železniční a dopravní cesty (SŽDC), v jejímž případě se jednalo téměř o všechny platby státem garantovaných úvěrů a realizace z prostředků ze státního rozpočtu, dosáhla úhrnné hodnoty **1,7 mld. Kč**, vč. 322,0 mil. Kč na úhradu splatných částí jistin a příslušenství z původně komerčních úvěrů, které na s.o. SŽDC přešly na základě zákona č. 77/2002 Sb. z původního dlužníka s.o. České dráhy a jsou ze zákona garantovány státem. V rámci nestandardních státních záruk bylo z titulu realizace záruky uhrazeno téměř **2,4 mil. Kč** ve prospěch ČNB na základě záloh vyplacených k pokrytí ztrát vzniklých v souvislosti se Smlouvou a slibem odškodnění strategického investora IPB. Kromě toho byly ze státního rozpočtu přímo uhrazeny **1,4 mld. Kč** jako závazky ze splatných částí jistin a příslušenství úvěrů poskytnutých EIB na infrastrukturální projekty, kde jako finanční manažer vystupuje ČMZRB, a to na základě zvláštního režimu jako jistá forma realizace státních záruk.

Tabulka č. 28

	rozpočet 2009	skutečnost leden-červen 2009			% plnění	nevyčerpáno
		jistina	úrok	celkem		
Správa železniční dopravní cesty s.o.	3 046	984	700	1 684	55,29	1 362
z toho: úhrady podle zákona č. 77/2002 Sb.	332	0	322	322	96,99	10
ČNB za IPB-ČSOB	2 000	2	0	2	0,10	1 998
Úvěry přijaté ČMZRB od EIB	2 853	889	517	1 406	49,28	1 447
C e l k e m	7 899	1 875	1 217	3 092	39,14	4 807

Na **půjčky a návratné finanční výpomoci** je pro rok 2009v kapitole VPS celkem vyčleněno 1,8 mld. Kč souvisejících s vypořádáním tzv. plynárenských VIA, které vychází z předpokládané výše údajně neuhraných daňových povinností českého subjektu, který na území Ruské federace realizoval výstavbu objektů plynárenského průmyslu vč. infrastruktury. Úhrada předmětných daňových povinností je vázána na vyčíslení celkových daňových nedoplatků ruskou stranou a vzájemné odsouhlasení mechanismu jejich zpětného vypořádání např. dodávkami zemního plynu; k tomuto dosud nedošlo, proto nebyl tento rozpočtový výdaj realizován.

Úhrada majetkové újmy peněžních ústavů, která jim vzniká v souvislosti s dříve poskytnutými sociálními úvěry za státem stanovené zvýhodněné úrokové sazby, je hrazena ze státního rozpočtu v souladu s § 45 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách. V 1.pololetí 2009 bylo k tomuto účelu uvolněno celkem **135,5 mil. Kč**, tj. 46,2 % rozpočtu, při meziročním poklesu o 27,9 % (o 52,5 mil. Kč). Z celku bylo uvolněno ČSOB přes 76,3 mil. Kč v souvislosti s úvěry na družstevní bytovou výstavbu a České spořitelně 57,9 mil. Kč v souvislosti s úvěry na individuální bytovou výstavbu a 1,2 mil. Kč v souvislosti s půjčkami mladým manželům. Výše úhrady majetkové újmy souvisela zejména s tím, že při přípravě státního rozpočtu na rok 2009 byla použita pohyblivá sazba PRIBOR 6M ve výši 2,38 %, ale při čerpání byl použit kvalifikovaný odhad průměru denních fixingů PRIBOR 6M za 1. pololetí 2009 ve výši 2,67 %.

Ve schváleném rozpočtu na rok 2009 byly v kapitole Všeobecná pokladní správa zahrnuty **výdaje na volby** ve výši 552,9 mil. Kč. V průběhu 1. pololetí 2008 byly celkem 3x vyhlášeny nové volby do dotčených zastupitelstev obcí a ve dnech 5. a 6. června se konaly volby do Evropského Parlamentu. Z kapitoly VPS bylo k dalšímu čerpání uvolněno celkem 470,1 mil. Kč, z toho pro Český statistický úřad 82,3 mil. Kč, pro Ministerstvo vnitra 100,8 mil. Kč. Kč a 287,0 mil. Kč pro územní samosprávné celky. Celkové skutečné výdaje na volby v 1. pololetí 2009 činily **389,9 mil. Kč**, z toho na nové volby do zastupitelstev obcí 23,3 mil. Kč (Český statistický úřad 3,3 mil. Kč, Ministerstvo vnitra 107 tis. Kč, VPS 20,0 mil. Kč – z toho 960 tis. obcím) a na volby do Evropského parlamentu bylo čerpáno 358,6 mil. Kč (Český statistický úřad 30,7 mil. Kč, Ministerstvo vnitra 41,9 mil. Kč, VPS pro obce 286,0 mil. Kč a Ministerstvo obrany 11 tis. Kč z prostředků vlastního rozpočtu po změnách).

Na **odvody a příspěvky do rozpočtu Evropské unie** je ve schváleném státním rozpočtu vyčleněno 35,2 mld. Kč, tj. o 16,6 % (o 5,0 mld. Kč) více než ve schváleném rozpočtu roku 2008, proti celoroční skutečnosti 2008 jsou rozpočtované výdaje na rok 2009 vyšší o 15,1 % (o 4,6 mld. Kč). K 30.6.2009 bylo **odvedeno 20,1 mld. Kč**, tj. 58,2 % rozpočtu po změnách při meziročním růstu o 27,3 % (více než o 4,3 mld. Kč). Z celku na **odvody vlastních zdrojů Evropských společenství do rozpočtu Evropské unie** bylo rozpočtováno 34,8 mld. Kč, rozpočet byl však během 1. pololetí snížen o 636,8 mil. Kč, odvedeny byly prostředky ve výši 19,7 mld. Kč (57,7 rozpočtu po změnách), které se meziročně zvýšily celkem o 27,5 % (téměř o 4,3 mld. Kč). Z toho odvod podle daně z přidané hodnoty, vč. korekcí Spojenému království atd., činil téměř 5,4 mld. Kč a odvod podle hrubého národního produktu 14,3 mld. Kč. Kromě toho byl na počátku roku 2009 uhrazen poslední **roční**

příspěvek do Výzkumného fondu pro uhlí a ocel v částce 377,8 mil. Kč. Podrobněji je uvedeno v části Zprávy týkající se finančních vztahů ČR a EU.

Ve schváleném rozpočtu na rok 2009 (v kapitole Státní dluh) jsou zahrnuty **výdaje související s projekty financovanými z úvěrů** přijatých na základě příslušných zákonů **od Evropské investiční banky**, a to ve výši **15,8 mld. Kč**. Prostředky z přijatých úvěrů spravují tito finanční manažéři:

- Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s. (ČMZRB) spravuje prostředky určené na výstavbu silničního okruhu Prahy (celkem 3,5 mld. Kč) a na rozvoj MTZ Masarykovy univerzity v Brně (téměř 427 mil. Kč),
- ČSOB, a.s. spravuje prostředky z přijatého úvěru určeného na výstavbu a obnovu infrastruktury vodovodů a kanalizací (700 mil. Kč),
- Ministerstvo financí – referát finančního manažera v odboru 19 spravuje prostředky z úvěru na financování protipovodňových opatření (1,0 mld. Kč),
- Státní fond dopravní infrastruktury (SFDI) spravuje prostředky z přijatého úvěru určeného na spolufinancování projektů v rámci Operačního programu Doprava (10,03 mld. Kč).

V průběhu 1. pololetí 2009 byla část těchto rozpočtovaných výdajů ve výši **4,7 mld. Kč** uvolněna kapitolou Státní dluh pro čerpání v kapitolách, které jednotlivé projekty realizují (Ministerstvo dopravy, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo zemědělství) a použita následovně:

- silniční okruh Prahy, část jihozápadní 321 mil. Kč
- spolufinancování OP Doprava 2 800 mil. Kč
- výstavba a obnova infrastruktury
vodovodů a kanalizací 893 mil. Kč
- rozvoj MTZ Masarykovy
univerzity v Brně 717 mil. Kč

Rozpočtem předpokládané celkové výdaje hrazené z úvěrů EIB tak byly v 1. pololetí 2009 ve skutečnosti čerpány na 29,9 %.

B. Kapitálové výdaje

Ve schváleném státním rozpočtu na rok 2009 jsou **kapitálové výdaje** obsaženy v celkovém objemu **114,1 mld. Kč**, což představuje 9,9 % celkových výdajů rozpočtu (v roce 2008 to bylo 11,6 %) a meziroční snížení proti schválenému rozpočtu roku 2008 o 11,9 %, resp. proti skutečnosti roku 2008 o 8,7 %. **Meziroční pokles** rozpočtovaných kapitálových výdajů je ovlivněn řadou různorodých vlivů. Jedná se o jinou strukturu výdajů na programy spolufinancované z rozpočtu Evropské unie a státního rozpočtu. Například v kapitole **Ministerstvo pro místní rozvoj** jsou pro rok 2009 rozpočtovány investiční transfery regionálním radám pouze ve výši 1,2 mld. Kč (z celkové částky transferů regionálním radám

8,5 mld. Kč), v roce 2008 byly tyto transfery ve výši 9,3 mld. Kč rozpočtovány jen v rámci investičních výdajů. Snížení je dále ovlivněno strukturou transferů poskytovaných Státnímu fondu dopravní infrastruktury z rozpočtu **Ministerstva dopravy**. Na rozdíl od roku 2008, kdy byly rozpočtovány pouze investiční transfery, v roce 2009 rozpočet počítá i s neinvestičními transfery v rozsahu 3,7 mld. Kč (např. na opravy dálnic, silnic a železnic).

Uvedené příklady dokládají, že dochází k přesnějšímu rozpočtování programů Evropské unie (rozčlenění na investiční a neinvestiční), neboť již byly schváleny projekty Evropské unie na programovací období 2007-2013. V roce 2008 docházelo k přesunu do neinvestičních výdajů formou rozpočtových opatření v průběhu roku v návaznosti na schvalování programů a projektů Evropské unie.

Rozpočtovanou výši kapitálových výdajů ovlivňuje dále rozsah programů spolufinancovaných z rozpočtu Evropské unie a stanovení priorit jednotlivých kapitol v rámci stanovených výdajů.

Kromě Ministerstva dopravy a Ministerstva pro místní rozvoj, u nichž došlo k nejvyššímu meziročnímu snížení kapitálových výdajů, byl menší pokles investičních výdajů zaznamenán u většiny ostatních kapitol státního rozpočtu, a to zejména u Ministerstva průmyslu a obchodu, u Ministerstva zdravotnictví a u Ministerstva obrany. Na druhé straně **k nárůstu rozpočtovaných kapitálových výdajů** došlo především u Ministerstva životního prostředí, u Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a u Ministerstva vnitra. Nově jsou od roku 2009 zařazeny **transfery na projekty financované z úvěrů** od mezinárodních finančních institucí, konkrétně od Evropské investiční banky, **v kapitole Státní dluh** - místo v kapitole Operace státních finančních aktiv, kde byly rozpočtovány do roku 2008.

Z druhového hlediska jsou kapitálové výdaje rozpočtovány nejvíce jako investiční transfery veřejným rozpočtům ústřední úrovně (Státnímu fondu dopravní infrastruktury – 33,6 mld. Kč), transfery příspěvkovým organizacím (19,1 mld. Kč), pořízení dlouhodobého hmotného majetku (17,1 mld. Kč), transfery územním rozpočtům (9,1 mld. Kč), podnikatelským subjektům (5,2 mld. Kč) apod.

Z celkové částky 114,1 mld. Kč rozpočtovaných kapitálových výdajů **nejvíce prostředků připadá na Ministerstvo dopravy** (38,0 mld. Kč, tj. 33 % všech kapitálových výdajů státního rozpočtu), na kapitolu Státní dluh (15,5 mld. Kč), na Ministerstvo životního prostředí (9,9 mld. Kč), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (9,8 mld. Kč), Ministerstvo obrany (8,1 mld. Kč), na kapitolu Všeobecná pokladní správa (5,1 mld. Kč), na Ministerstvo vnitra (5,0 mld. Kč), Ministerstvo pro místní rozvoj (4,1 mld. Kč), Ministerstvo zdravotnictví (2,8 mld. Kč), Ministerstvo práce a sociálních věcí (2,8 mld. Kč), na kapitolu Operace státních finančních aktiv (2,8 mld. Kč), Ministerstvo zemědělství (2,3 mld. Kč), Ministerstvo kultury (1,9 mld. Kč), Ministerstvo spravedlnosti (1,5 mld. Kč) apod.

Schválený rozpočet kapitálových výdajů byl v průběhu 1. pololetí 2009 rozpočtovými opatřeními zvýšen celkem o 19,7 mld. Kč na 133,8 mld. Kč. Nejvíce byl rozpočet kapitálových výdajů zvýšen u Ministerstva životního prostředí – o 9,1 mld. Kč, u Ministerstva dopravy – o 5,7 mld. Kč, u Ministerstva pro místní rozvoj – o 4,6 mld. Kč, u Ministerstva zemědělství – o 4,4 mld. Kč, u Ministerstva průmyslu a obchodu – o 3,0 mld. Kč a u Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy – o 1,2 mld. Kč. Kapitálové výdaje byly v průběhu pololetí navyšovány např. na základě splněných předpokladů daných § 24 odst. 4 rozpočtových pravidel, kdy výdaje byly zvyšovány při souvztažném zvýšení příjmů kapitol v návaznosti na zajištění financování

programů spolufinancovaných z rozpočtu Evropské unie v rámci Operačního programu Životní prostředí a programu Podpora ochrany životního prostředí a nakládání s odpady u kapitoly Ministerstvo životního prostředí. U Ministerstva dopravy byl rozpočet kapitálových výdajů navýšen převodem prostředků z kapitoly Státní dluh na krytí národního podílu u projektů schválených v rámci Operačního programu Doprava a na financování výstavby silničního okruhu kolem hl. m. Prahy, část Jihozápadní z úvěrových prostředků Evropské investiční banky (zákon č. 314/2004 Sb.). Navýšeny (o prostředky Evropské unie) byly výdaje kapitoly určené na programy Rekonstrukce a modernizace železniční infrastruktury, Výstavba dálnice D8 Praha-Ústí nad Labem-státní hranice ČR/SRN a Úspora energie a využití alternativních paliv v resortu dopravy. Obdobně byly převedeny prostředky též Ministerstvu zemědělství k navýšení programu Výstavba a obnova infrastruktury vodovodů a kanalizací vedeného v ISPROFIN a Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy na zvýšení rozpočtu programu Podpora rozvoje a obnovy Masarykovy univerzity v Brně. U Ministerstva zemědělství byly posíleny investiční prostředky také převodem z kapitoly Operace státních finančních aktiv na financování vodohospodářských akcí a na nová protipovodňová opatření. U kapitol Ministerstvo pro místní rozvoj a Ministerstvo průmyslu a obchodu byly kapitálové výdaje zvýšeny především přesuny prostředků v rámci celkových výdajů příslušné kapitoly, tj. na úkor běžných výdajů. U Ministerstva pro místní rozvoj (které je zprostředkovatelem finančních toků z rozpočtu Evropské unie) šlo především o přesun z neinvestičních do investičních transferů veřejným rozpočtům územní úrovně, přičemž převážná částka se týkala regionálních rad regionů soudržnosti v oblasti financování projektů technické pomoci a projektů žadatelů v rámci prioritních os regionálních operačních programů. U Ministerstva průmyslu šlo o přesuny ve prospěch investičních transferů podnikatelským subjektům na podporu podnikání a inovací a na výzkum a vývoj v oblasti průmyslu.

Největší snížení schváleného rozpočtu kapitálových výdajů - o 7,3 mld. Kč - bylo realizováno **u kapitoly Státní dluh** a souviselo především s již zmíněnými transfery prostředků jiným kapitolám s účelovým určením na projekty financované z úvěrů od zahraničních finančních institucí, a u kapitoly Operace státních finančních aktiv – ve výši necelé 1,0 mld. Kč, což se týkalo, jak bylo již také zmíněno, především transferů Ministerstvu zemědělství na programy protipovodňových opatření a odstraňování povodňových škod, na pozemkové úpravy, na podporu konkurenceschopnosti agrárně-průmyslového komplexu apod. U ostatních kapitol bylo snížení kapitálových výdajů realizováno v podstatně menším rozsahu. Vývoj a plnění kapitálových výdajů státního rozpočtu ukazuje následující přehled:

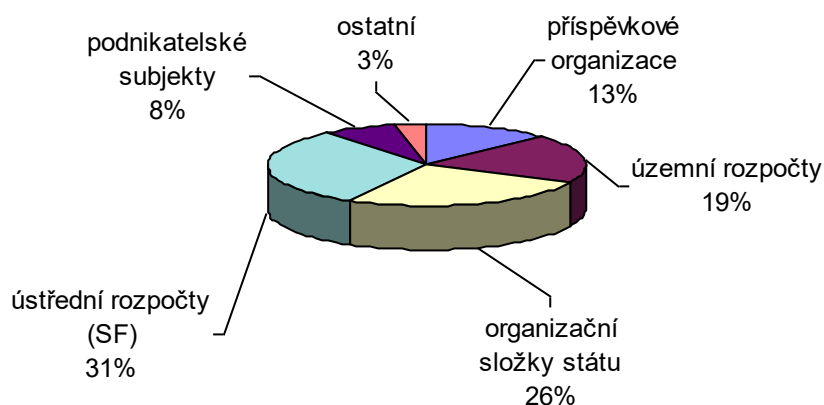
Tabulka č. 29

v mil. Kč

	Skutečnost leden-červen 2008	Rozpočet 2009		Skutečnost leden-červen 2009	%	Index 2009/2008
		schválený	po změnách			
Kapitálové výdaje celkem	53 505	114 092	133 756	51 149	38,2	95,6
v tom:						
Investiční nákupy a související výdaje	5 236	19 569	20 689	11 184	54,1	213,6
Nákup akcií a majetkových podílů		2 397	2 397	2 019	84,2	
Investiční transfery podnikatelským subjektům	15 128	5 243	9 167	3 924	42,8	25,9
Investiční transfery nezisk.a pod. organizacím	447	1 421	1 591	274	17,2	61,3
Investiční transfery veřejným rozpočtům ústřední úrovně	18 716	33 611	40 483	15 782	39,0	84,3
Investiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně	6 097	9 077	16 036	9 907	61,8	162,5
v tom: obcím	2 845	4 444	6 755	3 913	57,9	137,5
krajům	939	3 373	2 667	761	28,5	81,0
regionálním radám	2 313	1 260	6 614	5 233	79,1	226,2
Investiční transfery příspěvkovým organizacím	7 357	19 099	20 153	6 626	32,9	90,1
Investiční transfery obyvatelstvu			23	33	143,5	
Ostatní kapitálové výdaje	524	23 675	23 217	1 400	6,0	267,2

Skutečné čerpání kapitálových výdajů za 1. pololetí 2009 představovalo celkem **51,1 mld. Kč, tj. 38,2 % celoročního rozpočtu** upraveného o provedená rozpočtová opatření. Proti polovině rozpočtu tak byly výdaje nižší o 15,7 mld. Kč. Ve stejném období roku 2008 představovalo plnění 44,3 %, celoročně pak byl rozpočet splněn na 88,0 %. Nižší plnění rozpočtu v letošním pololetí souvisí se skutečností, že v předchozím roce 2008 bylo vyšší plnění výrazně ovlivněno mimořádným jednorázovým uvolněním částky 12,0 mld. Kč pro státní organizaci Správa železniční dopravní cesty provedeným na základě příslušných usnesení vlády a Rozpočtového výboru PČR. Úroveň čerpání kapitálových výdajů v průběhu i v závěru roku souvisí s možností využívat prostředky rezervních fondů k financování investičních výdajů v běžném roce, resp. s čerpáním nároků z nespotřebovaných výdajů (§ 47 zákona č. 218/2000 Sb.).

Struktura kapitálových výdajů

Pokud jde o hospodářsko-právní formu subjektů, jímž jsou rozpočtové prostředky poskytovány, **největší podíl na čerpání kapitálových výdajů připadlo na ústřední rozpočty** (jde vesměs o transfery Státnímu fondu dopravní infrastruktury). K zabezpečení jejich potřeb bylo ze státního rozpočtu vynaloženo **15,8 mld. Kč** (31 % podíl z celku). Organizační složky státu vyčerpaly 13,2 mld. Kč (26 %), územním rozpočtům bylo uvolněno 9,9 mld. Kč (19 %), příspěvkovým organizacím 6,6 mld. Kč (13 %), podnikatelským subjektům 3,9 mld. Kč (8 %) a na ostatní subjekty připadlo 1,7 mld. Kč (3 %).

V následujícím přehledu je uvedeno čerpání kapitálových výdajů podle jednotlivých kapitol státního rozpočtu:

Tabulka č. 30

	Skutečnost leden-červen 2008	Rozpočet 2009		Skutečnost leden-červen 2009	%	Index 2009/2008
		schválený	po změnách			
Kapitálové výdaje celkem	53 505	114 092	133 756	51 149	38,2	95,6
z toho:						
- Ministerstvo obrany	2 362	8 051	7 532	8 251	109,5	349,3
- Ministerstvo financí	263	1 396	2 174	675	31,0	256,7
- Ministerstvo práce a sociálních věcí	344	2 791	2 646	492	18,6	143,0
- Ministerstvo vnitra	489	5 016	4 984	357	7,2	73,0
- Ministerstvo životního prostředí	1 528	9 876	19 009	4 079	21,5	267,0
- Ministerstvo pro místní rozvoj	4 097	4 131	8 735	6 162	70,5	150,4
- Ministerstvo průmyslu a obchodu	1 219	335	3 349	1 874	56,0	153,7
- Ministerstvo dopravy	34 142	38 031	43 682	15 688	35,9	45,9
- Ministerstvo zemědělství	2 502	2 320	6 759	5 109	75,6	204,2
- Ministerstvo školství, mládeže a tělov.	3 326	9 822	11 015	3 464	31,4	104,1
- Ministerstvo kultury	247	1 949	1 804	178	9,9	72,1
- Ministerstvo zdravotnictví	162	2 789	2 767	729	26,3	450,0
- Ministerstvo spravedlnosti	1 172	1 473	1 498	604	40,3	51,5
- Akademie věd ČR	787	1 067	1 068	788	73,8	100,1
- Operace státních finančních aktiv	97	2 787	2 102	1 328	63,2	1369,1
- Všeobecná pokladní správa	107	5 066	4 817	996	20,7	930,8

Nejvíce prostředků ze všech kapitol státního rozpočtu - celkem **15,7 mld. Kč** (30,7 % všech kapitálových výdajů), což představovalo 35,9 % upraveného rozpočtu, bylo čerpáno u **Ministerstva dopravy**. Z toho prostředky ve výši 13,2 mld. Kč byly poskytnuty Státnímu fondu dopravní infrastruktury na vyrovnání deficitu příjmů a výdajů rozpočtu Fondu, na Operační program Doprava a jako úvěry od Evropské investiční banky; z toho 8,0 mld. Kč tvořily prostředky EU. Zřízeným příspěvkovým organizacím, konkrétně Ředitelství silnic a dálnic ČR, bylo poskytnuto 1,7 mld. Kč, z toho 1,3 mld. Kč ve prospěch výstavby silničního okruhu kolem hl. města Prahy,

část jihozápadní. Podnikatelským subjektům bylo transferováno 630 mil. Kč (z toho 568 mil. Kč tvořily prostředky Evropské unie), převážně na rekonstrukci a modernizaci železniční infrastruktury a na modernizaci tranzitního železničního koridoru.

Ministerstvo obrany vynaložilo na kapitálové výdaje **8,3 mld. Kč**, čím byl upravený rozpočet splněn již na 109,5 %. Prostředky byly vynakládány např. na přezbrojení Armády ČR obrněnými transportéry, na pořízení (pronájem) a zabezpečení provozu nadzvukových letadel, na pořízení a obnovu dopravních, speciálních a manipulačních prostředků logistiky, na výstavbu a rekonstrukce zařízení správních částí MO, na zabezpečení sil a prostředků Armády ČR v mezinárodních operacích, na zvyšování schopností vzdušných sil, na pořízení a modernizaci mobilní komunikační infrastruktury a další potřeby.

V kapitole **Ministerstvo pro místní rozvoj** byly čerpány prostředky v celkové výši téměř **6,2 mld. Kč**, tj. na 70,5 % upraveného rozpočtu a převážně prostřednictvím transferů regionálním radám, obcím a krajům směřovaly především na podpory v oblasti bydlení, komunálních služeb a územního rozvoje.

Ministerstvo zemědělství z celkové částky investičních výdajů v objemu **5,1 mld. Kč** (75,6 % rozpočtu) poskytlo především Státnímu zemědělskému intervenčnímu fondu, obcím a podnikatelským subjektům prostředky na udržování výrobního potenciálu zemědělství, zemědělský půdní fond a mimoprodukční funkce zemědělství (§ 1011 rozpočtové skladby), na odvádění a čištění odpadních vod a nakládání s kaly, na protierozní, protilavinovou a protipožární ochranu, na činnosti spojené se zásobováním pitnou vodou a další potřeby.

Ministerstvo životního prostředí vynaložilo na kapitálové výdaje **4,1 mld. Kč**, což představovalo plnění rozpočtu na 21,5 %. Šlo především o prostředky transferované obcím a podnikatelským subjektům na odvádění a čištění odpadních vod a nakládání s kaly a odpady, na podporu úspory energie a obnovitelných zdrojů, na ochranu ovzduší a klimatu a na ochranu přírody a krajiny.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy čerpalo kapitálové výdaje ve výši **3,5 mld. Kč**, tj. 31,4 % upraveného rozpočtu. Nejvíce prostředků bylo

transferováno vysokým školám na rozvoj a obnovu jejich materiálně technické základny (2,9 mld. Kč) a na výzkum a vývoj na vysokých školách (297 mil. Kč). Občanským sdružením byly poskytnuty prostředky na tělovýchovnou činnost a na využívání volného času dětí a mládeže. Investiční prostředky obdržely též výchovné ústavy, dětské domovy se školou a další instituce formou transferů zřízeným příspěvkovým organizacím.

Ministerstvo průmyslu a obchodu vynaložilo na kapitálové výdaje **1,9 mld. Kč**, tj. 56,0 % upraveného rozpočtu. Většina prostředků – 1,3 mld. Kč – byla transferována podnikatelským subjektům, z toho 1,1 mld. Kč na Operační program Podnikání a inovace. Prostředky byly čerpány především na podporu opatření ke zvýšení konkurenceschopnosti průmyslu ČR, na podporu podnikání a inovací, na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury, na podporu útlumu uhelného, rudného a uranového hornictví, na průmyslový výzkum a vývoj atd.

Kapitola **Operace státních finančních aktiv** čerpala investiční prostředky ve výši **1,3 mld. Kč**, což znamenalo 63,2 % rozpočtu, přičemž téměř celá tato částka byla vynaložena na úhradu páté (poslední) splátky za nákup akcií (resp. splátky kupní ceny za úplatný převod akcií ČEPS, a.s. od společnosti ČEZ, a.s. státem) podle usnesení vlády ze dne 28. července 2004 č. 748 k záměru nabytí 34 % podílu na základním kapitálu společnosti ČEPS, a.s., od společnosti ČEZ, a.s., státem.

Z ostatních kapitol státního rozpočtu nejvíce investičních prostředků čerpala Všeobecná pokladní správa (996 mil. Kč, tj. 20,7 % rozpočtu), Akademie věd (788 mil. Kč, tj. 73,8 % rozpočtu), Ministerstvo zdravotnictví (729 mil. Kč, 26,3 %), Ministerstvo financí (675 mil. Kč, 31,0 %), Ministerstvo spravedlnosti (604 mil. Kč, 40,3 %), Ministerstvo práce a sociálních věcí (492 mil. Kč, 18,6 % rozpočtu), Ministerstvo vnitra (357 mil. Kč, 7,2 %), atd.

Značná část kapitálových výdajů souvisí s **financováním programů** reprodukce a provozování majetku, na které je rozpočtem určeno celkem **62,9 mld. Kč** (včetně běžných výdajů souvisejících s programy). Proti schválenému rozpočtu na rok 2008 jsou o 3,9 mld. Kč, tj. o 5,8 % nižší. Do výdajů roku 2009 je zahrnuta i část transferů poskytnutých na financování programů z fondů EU v celkové výši 18,4 mld. Kč, proti roku 2008 o 6,9 mld. Kč (o 60,0 %) vyšší.

Z hlediska sektorů alokace jsou výdaje státního rozpočtu na programy směřovány především ve prospěch organizací vládního sektoru, tj. subjektů zřízených (založených) ústředním orgánem státní správy (38,6 mld. Kč, tj. 61,5 % všech výdajů na programy), v menším rozsahu pak veřejnému sektoru – obcím (7,9 mld. Kč), krajům (3,2 mld. Kč) a vysokým

školám (2,8 mld. Kč). Další prostředky jsou určeny neveřejnému sektoru – jiným než bankovním a finančním institucím (1,4 mld. Kč) a jiným rozpočtem předběžně nekonkretizovaným sektorům (8,7 mld. Kč).

Výdaje na programy vedené v ISPROFIN byly jednotlivými resorty zpracovány ve vazbě na výdaje stanovené usnesením vlády č. 736/2008 ke státnímu rozpočtu ČR na rok 2009 a střednědobému výhledu na léta 2010 a 2011. Věcné, časové a finanční parametry akcí (projektů) zabezpečujících cíle programů jsou Ministerstvem financí sledovány v Informačním systému programového financování (ISPROFIN).

V souvislosti s připravovanou transformací programového financování byla změněna struktura státního rozpočtu s tím, že akce v jednotlivých programech jsou rozděleny podle typu na výdaje vedené v EDS (evidenční dotační systém) a v SMVS (správa majetku ve vlastnictví státu) a zároveň jsou jednotlivé programy uváděny ve struktuře členění na krátkodobé akce, střednědobé a střednědobé dokončované akce a dlouhodobé a dlouhodobé dokončované akce. Jmenovitý seznam akcí je uváděn s finančními objemy ve všech letech jejich realizace, resp. v letech 2006-2013 podle údajů uvedených v ISPROFIN. Z celkových výdajů na programové financování ve výši 62,9 mld. Kč připadá na výdaje v EDS 23,9 mld. Kč a v SMVS 38,9 mld. Kč.

V roce 2009 lze očekávat změny přístupu resortů k reprodukci majetku ve vlastnictví státu, a to směrem k její neinvestiční části, tj. od pořizování nového majetku ke kvalitnější péči o jeho stav.

Z uvedené celkové rozpočtované částky 62,9 mld. Kč určené na financování programů připadá největší část na státní rozpočet, resp. rozpočet kapitol správců programů (44,4 mld. Kč, tj. 70,7 %), další část na zdroje z Fondu soudržnosti EU (10,1 mld. Kč, tj. 16,1 %), na zdroje ze strukturálních fondů EU (8,3 mld. Kč, tj. 13,1 %), zbytek připadá na zdroje z Finančního mechanismu EHP/Norsko (94 mil. Kč). Zatímco zdroje financování programů z rozpočtu kapitol-správců programů a ze strukturálních fondů EU se meziročně snížily, zdroje z Fondu soudržnosti EU a z FM EHP/Norsko se zvýšily.

Schválený rozpočet kapitálových výdajů systému ISPROFIN byl rozpočtovými opatřeními zvýšen o 12,0 mld. Kč, takže upravený rozpočet dosáhl 74,9 mld. Kč. **Ke konci června 2009 bylo vyčerpáno 29,3 mld. Kč** (včetně běžných výdajů souvisejících s kapitálovými výdaji), což představovalo plnění na 39,1 % upraveného rozpočtu. Koncem roku lze předpokládat, že (podobně jako v roce 2008) část rozpočtovaných prostředků zůstane z různých důvodů nevyčerpaných a resorty je vykážou jako nároky k čerpání v následujících letech.

Přehled o výdajích na financování programů reprodukce majetku podává následující tabulka:

Tabulka č. 31

v tis. Kč

Název kapitoly	Skutečnost 1.pol. 2008	Rozpočet 2009		Skutečnost 1.pol. 2009	Plnění v %	Index 2009/08 v %
		schválený	po změnách			
1	2	3	4	5	6=5:4	7=5:2
Kancelář prezidenta republiky	75 445	166 000	166 000	23 950	14,4	31,7
Poslanecká sněmovna Parlamentu	13 486	38 000	38 000	20 580	54,2	152,6
Senát Parlamentu	5 210	34 000	34 000	14 797	43,5	284,0
Úřad vlády České republiky	30 397	67 890	67 890	41 662	61,4	137,1
Bezpečnostní informační služba	41 871	120 700	113 800	25 289	22,2	60,4
Ministerstvo zahraničních věcí	396 609	498 434	451 099	154 998	34,4	39,1
Ministerstvo obrany	6 273 084	12 542 588	11 998 965	11 518 061	96,0	183,6
Národní bezpečnostní úřad	1 802	15 100	12 452	2 181	17,5	121,1
Kancelář Veřejného ochránce práv	4 256	16 040	16 040	8 790	54,8	206,6
Ministerstvo financí	723 463	3 726 838	3 616 305	1 213 228	33,5	167,7
Ministerstvo práce a sociálních věcí	636 802	2 747 975	2 695 922	537 203	19,9	84,4
Ministerstvo vnitra	1 658 652	5 916 057	5 552 818	382 596	6,9	23,1
Ministerstvo životního prostředí	1 632 470	10 156 688	19 422 503	4 266 413	22,0	261,3
Ministerstvo pro místní rozvoj	2 446 978	3 247 555	3 236 937	738 078	22,8	30,2
Ministerstvo průmyslu a obchodu	1 123 691	498 743	498 743	623 156	124,9	55,5
Ministerstvo dopravy	3 605 070	4 772 379	6 092 645	2 609 089	42,8	72,4
Český telekomunikační úřad	41 171	137 606	126 985	30 369	23,9	73,8
Ministerstvo zemědělství	1 686 132	2 235 792	4 281 246	2 703 238	63,1	160,3
Ministerstvo školství, mládeže a tělov.	965 926	3 996 117	5 067 423	2 258 905	44,6	233,9
Ministerstvo kultury	284 102	2 182 800	2 078 771	232 477	11,2	81,8
Ministerstvo zdravotnictví	153 473	2 827 050	2 747 494	673 748	24,5	439,0
Ministerstvo spravedlnosti	1 246 340	1 590 046	1 498 812	604 317	40,3	48,5
Úřad pro ochranu osobních údajů	6 573	8 500	8 500	532	6,3	8,1
Úřad průmyslového vlastnictví	10 307	38 231	38 231	11 749	30,7	114,0
Český statistický úřad	48 088	130 000	121 478	55 335	45,6	115,1
Český úřad zeměměřický a katastrální	192 161	662 676	633 366	223 248	35,2	116,2
Český báňský úřad	2 045	14 500	14 100	4 035	28,6	197,3
Energetický regulační úřad	4 035	19 372	19 372	5 929	30,6	146,9
Úřad pro ochranu hospodářské soutěže	59 915	23 000	23 000	4 103	17,8	6,8
Ústav pro studium totalitních režimů		9 950	8 955	788	8,8	
Ústavní soud	7 320	22 680	22 680	3 389	14,9	46,3
Rada pro rozhlasové a televizní vysílání	1 858	4 100	4 100	2 185	53,3	117,6
Správa státních hmotných rezerv	93 430	300 730	300 730	21 675	7,2	23,2
Státní úřad pro jadernou bezpečnost	20 918	97 560	93 541	23 747	25,4	113,5
Nejvyšší kontrolní úřad	22 295	62 150	62 150	15 600	25,1	70,0
Všeobecná pokladní správa	105 927	3 939 922	3 698 147	250 101	6,8	236,1
CELKEM	23 621 299	62 867 769	74 863 200	29 305 539	39,1	124,1

4. Čerpání vládní rozpočtové rezervy

Vládní rozpočtová rezerva k zajištění krytí nezbytných a nepředvídaných výdajů se vytváří podle § 27 zákona č. 218/2000 Sb., rozpočtová pravidla, ve výši nejméně 0,3 % výdajů státního rozpočtu na příslušný rozpočtový rok. Objem této rezervy na rok 2009 byl stanoven na 3 541,7 mil. Kč, v 1. pololetí bylo **uvolněno celkem 1 049,5 mil. Kč**, tj. 29,6 % rozpočtu. Čerpání vládní rozpočtové rezervy ukazuje následující tabulka.

Tabulka č. 32

v tis. Kč	
Výdaj	Čerpání
kap. Ministerstvo průmyslu a obchodu - prostředky pro Hospodářskou komoru ČR na zkvalitnění informační základny pro podnikatelské subjekty (program 222214)	49 000
kap. Všeobecná pokladní správa - mimořádná dotace na přípravu a uspořádání Mistrovství světa v klasickém lyžování v Liberci v roce 2009 (usn.vl.č. 1629/2008)	89 000
kap. Všeobecná pokladní správa - dotace MSDUOS na dětskou výběrovou rekreaci na rok 2009	14 500
kap. Ministerstvo kultury - prostředky na výkup části Lobkowiczské sbírky pro Národní galerii	14 300
kap. Bezpečnostní informační služba - prostředky na posílení motivačních složek platů	5 510
kap. Ministerstvo financí - vrátka pokuty ČSOB, a.s. na základě rozhodnutí soudu	1 500
kap. Ministerstvo vnitra - prostředky na zajištění bezpečnostní situace ČR v souvislosti s propouštěním zahraničních pracovníků (usn.vl.č. 171/2009)	60 716
kap. Ministerstvo kultury - prostředky na podporu kulturních aktivit národnostních menšin	14 000
kap. Ministerstvo kultury - prostředky na vypracování algoritmu k ocenění původního církevního majetku	2 380
kap. Všeobecná pokladní správa - dotace Společnosti F.Kafky o.s. na rok 2009	1 000
kap. Akademie věd - prostředky na realizaci projektů vědy a výzkumu	28 000
kap. Všeobecná pokladní správa - dotace na překlenutí tíživé sociální situace zaměstnanců skláren v roce 2009	30 000
kap. Úřad vlády - prostředky na mediální komunikaci vládních priorit v r. 2009	24 680
kap. Ministerstvo spravedlnosti - rozsudek Evrop.soudu ve věci Rashed proti ČR	54
kap. Všeobecná pokladní správa - úhrada úroku z přeplatku České rafinerské	2
kap. Úřad průmyslového vlastnictví - prostředky na úhradu věcných výdajů kapitoly v souvislosti se smlouvou o reklasifikaci patentové dokumentace Evropského patentového úřadu)	3 000
kap. Ministerstvo průmyslu a obchodu - garance a podpora úvěrů malých a středních podniků - ČMZRB, a.s. - 1. část (usn.vl.č. 364/2009)	500 000
kap. Ministerstvo kultury - dotace na Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary 2009	20 000
kap. Ministerstvo vnitra - Projekt "Dobrovolné návraty" - II. fáze (usn.vlády č. 588/2009)	25 361
kap. Ministerstvo práce a sociálních věcí - dopady novely insolvenčního zákona (usn. vl.č. 262/2009)	96 000
kap. Ministerstvo spravedlnosti - zvýšení výdajů kapitoly o skutečné příjmy za prodej bytů Vězeňské služby	48 000
kap. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže - výdaje na cestovné, na konzultační, poradenské a právní služby	3 510
kap. Ministerstvo kultury - prostředky na zajištění výkupu děl tzv. Freundovy sbírky pro Národní galerii v Praze	19 000
Celkem	1 049 513

5. Výdaje na zajištění příprav a výkonu předsednictví České republiky v Radě Evropské unie

Při přípravě státního rozpočtu na rok 2009 bylo z kapitoly Všeobecná pokladní správa (VPS) převedeno na základě vládního usnesení ze dne 27. června 2008 č. 740 celkem 1,0 mld. Kč pro potřeby CZ PRES do rozpočtů jednotlivých kapitol. Dále si kapitoly vyčlenily v rámci limitu výdajů kapitoly prostředky určené k financování příprav na CZ PRES v celkové výši 662,9 mil. Kč. Celkem tedy měly kapitoly

vyčleněny na specifickém ukazateli „Výdaje spojené s výkonem předsednictví ČR v Radě EU“ v roce 2009 částku 1 662,9 mil. Kč.

Během roku byly některým kapitolám uvolněny nároky z nespotřebovaných výdajů CZ PRES z roku 2008 v celkové výši 177,6 mil. Kč. V průběhu prvního pololetí dále docházelo u kapitol k pohybu prostředků na specifickém ukazateli „Výdaje spojené s výkonem předsednictví ČR v Radě EU“. **Kapitoly tedy disponovaly pro účely CZ PRES v době výkonu předsednictví prostředky v celkové výši 2 239,2 mil. Kč.**

Z těchto prostředků bylo v době výkonu CZ PRES **vyčerpáno celkem 1 752,0 mil. Kč**, tj. cca 78,2 % prostředků. V celkovém čerpání jsou zahrnuty rovněž výdaje související s akcemi pořádanými v rámci CZ PRES do 30.6.2009, které ale byly uhrazeny v červenci a srpnu, tj. např. úhrady faktur za pronájem a služby v souvislosti s akcí pořádanou do 30.6.2009.

Podle výkazu skutečných výdajů byly prostředky použity zejména na nákup služeb a investiční nákupy (cca 39 % celkových vyčerpaných prostředků) a na další výdaje spojené s organizací zasedání (cca 28 %, největší část tvoří výdaje na zajištění bezpečnosti) a na osobní výdaje (cca 19 %).

6. Výdaje státního rozpočtu na financování společných programů České republiky a Evropské unie a finančních mechanismů; odvody a příspěvky do rozpočtu Evropské unie, čistá pozice České republiky vůči Evropské unii

Výdaje na financování společných programů EU a ČR, včetně Společné zemědělské politiky (SZP), a finančních mechanismů EHP/Norsko a Programu švýcarsko-české spolupráce jsou v zákonu o státním rozpočtu na rok 2009 **plánovány** v celkové výši **109,8 mld. Kč**. Z toho 97,4 mld. Kč představují prostředky z rozpočtu EU/EHP³² a 12,4 mld. Kč prostředky národní. V průběhu 1. pololetí byl rozpočet navýšen celkem o 17,7 mld. Kč, z toho o 6,8 mld. Kč prostředků národních a 10,9 mld. Kč prostředků, které by měly být kryty příjmy z rozpočtu EU. Skutečně bylo k 30.6.2009 **čerpáno přes 41,5 mld. Kč**, tj. 32,6 % rozpočtu po změnách, z toho národní prostředky představovaly 9,2 mld. Kč a prostředky kryté příjmy z rozpočtu EU 32,3 mld. Kč; celkem bylo použito v souladu s rozpočtovými pravidly 2,2 mld. Kč mimorozpočtových zdrojů a 11,9 mld. Kč prostředků z nároků z nespotřebovaných výdajů k 1.1.2009. Zůstatek rezervních fondů organizačních složek státu k 30.6.2009 činil 32,9 mil. Kč, stav nároků z nespotřebovaných výdajů k 30.6.2009 činil 36,0 mld. Kč.

5.1. Výdaje na programy spolufinancované z prostředků Evropské unie (bez SZP)

Ve schváleném státním rozpočtu na rok 2009 jsou výdaje na financování společných programů České republiky a Evropské unie z české strany zahrnuty ve výši 7,0 mld. Kč, která má společně s dalšími prostředky místních rozpočtů a státních fondů umožnit příliv prostředků z rozpočtu EU v celkové výši 97,2 mld. Kč³³. V průběhu období leden-červen 2009 byl státní rozpočet zvýšen celkem více než o 16,5 mld. Kč, z toho o 5,6 mld. Kč pro českou stranu a o 10,9 mld. Kč prostředků s předpokladem krytí z příjmů z rozpočtu EU. **Čerpáno celkem bylo 28,3 mld. Kč**, tj. 28,5 % rozpočtu po změnách, z toho 4,5 mld. Kč představovaly národní prostředky a 23,7 mld. Kč prostředky kryté z rozpočtu EU. Celkem bylo použito 27,3 mil. Kč mimorozpočtových zdrojů a 4,1 mld. Kč prostředků z nároků z nespotřebovaných výdajů k 1.1.2009.

³² Rozpočtované příjmy z rozpočtu EU a finančních mechanismů na rok 2009 činí 96,5 mld. Kč – rozdíl spočívá v zavedení principu předfinancování přímých plateb u Společné zemědělské politiky.

³³ Jedná se o příjem prostředků strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, resp. z rozpočtu EU, pro všechny příjemce v ČR bez ohledu na jejich právní formu.

5.1.1. Programové období 2004-2006

*Financování programů a projektů strukturálních fondů a Fondu soudržnosti programového období 2004-2006 je rozpočtováno celkem ve výši téměř 3,0 mld. Kč, z toho na projekty Fondu soudržnosti zaměřené na dopravní infrastrukturu a životní prostředí připadá celkem 2,8 mld. Kč krytých příjmy z rozpočtu EU bez účasti národních prostředků (v průběhu 1. pololetí byl rozpočet těchto prostředků navýšen o 3,7 mld. Kč z rozpočtu EU a 1,1 mld. Kč národních prostředků, na celkem 6,6 mld. Kč); celkové navýšení rozpočtu v tomto období činilo 5,3 mld. Kč. **Čerpáno** bylo téměř **5,0 mld. Kč**, tj. 59,9 % rozpočtu po změnách, z toho 1,3 mld. Kč činily národní prostředky a více než 3,6 mld. Kč prostředky kryté příjmy z rozpočtu EU.*

*Na projekty Přejchodového nástroje (**Transition Facility**), určené na vytvoření megainformačního systému v rámci ČSÚ, na posílení akcí proti praní špinavých peněz a proti financování terorismu (MF) a na podporu aktivit Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského, je ve státním rozpočtu zahrnuto 4,5 mil. Kč národních prostředků (prostředky z rozpočtu EU jsou vedeny mimo). Skutečné čerpání za 1. pololetí dosáhlo 3,9 mil. Kč, tj. 82,4 % rozpočtovaných prostředků.*

*Kromě toho bylo v programovém období 2004-2006 v rámci **komunitárních programů** čerpáno **958 tis. Kč** mimorozpočtových prostředků.*

5.1.2. Programové období 2007-2013

*V programovém období 2007-2013 zůstávají strukturálními fondy Evropský fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond a čerpány jsou rovněž prostředky Fondu soudržnosti (souhrnně SF/CF). Na výdaje v rámci programů uvedených fondů v tomto období je ve schváleném státním rozpočtu na rok 2009 určeno celkem 79,6 mld. Kč, z toho 6,8 mld. Kč národních prostředků, které mají zajistit příjem 72,8 mld. Kč prostředků z rozpočtu EU. K 30. červnu 2009 byl rozpočet navýšen celkem o 11,1 mld. Kč (o 4,4 mld. Kč národní prostředků a téměř o 6,8 mld. Kč prostředků z rozpočtu EU). **Vynaloženo** bylo celkem **23,3 mld. Kč**, tj. 25,6 % rozpočtu po změnách, z toho 3,2 mld. Kč z české strany a 20,1 mld. Kč prostředků krytých příjmy z rozpočtu EU.*

Na tzv. **komunitární programy** je pro rok 2009 ve státním rozpočtu navrženo celkem 296,6 mil. Kč³⁴, z toho z rozpočtu české strany 102,4 mil. Kč a 194,2 mil. Kč z rozpočtu EU. Jedná se o prostředky vynakládané mj. na realizaci tzv. vnitřních politik financovaných z rozpočtu EU (např. oblasti: transevropské sítě, výzkum a vývoj, informační společnost, vzdělávání a kultura, svoboda, bezpečnost a spravedlnost, zdraví a ochrana spotřebitele, statistika a životní prostředí). K 30.6.2009 byl rozpočet navýšen o 2,7 mil. Kč; **čerpáno** bylo celkem téměř **56,4 mil. Kč** (18,8 % rozpočtu po změnách), z toho 30,1 mil. Kč představovaly národní zdroje a 26,4 mil. Kč zdroje kryté příjmy z rozpočtu EU.

Na **ostatní programy** bylo ve státním rozpočtu vyčleněno téměř 2,4 mil. Kč, a to v kapitole Ministerstvo vnitra s určením na projekt Evropská migrační síť, který má být financován z obecného rozpočtu EU v částce 1,9 mil. Kč, z české strany pak částkou 0,5 mil. Kč. K 30.6.2009 bylo na tento projekt čerpáno **476 mil. Kč** (95 mil. Kč národních prostředků a 381 mil. Kč ze zdrojů EU). Dále v kapitole Ministerstvo práce a sociálních věcí bylo vynaloženo **839 tis. Kč** na iniciativu EURES – evropský systém zaměstnanosti z rozpočtu po změnách ve výši 1,0 mil. Kč a Český statistický úřad čerpal **1,5 mil. Kč** v rámci nástroje Twinning-out z mimorozpočtových zdrojů, v obou případech se jednalo o prostředky kryté z rozpočtu EU.

5.2. Společná zemědělská politika

Výdaje na Společnou zemědělskou politiku jsou ve schváleném státním rozpočtu na rok 2009 stanoveny na programové období 2007-2013 v celkovém objemu 26,7 mld. Kč v kapitole **Ministerstvo zemědělství**. Z toho přímé platby, které budou ČR poskytnuty z rozpočtu EU a které budou ze státního rozpočtu vyplaceny na základě principu předfinancování, představují 13,6 mld. Kč, z toho téměř 12,7 mld. Kč činí platby na plochu (SAPS), zbývající část pak platby na cukr, na energetické plodiny a na rajčata. Národními prostředky v objemu 4,0 mld. Kč na dorovnání přímých plateb bude zajištěna úroveň přímých plateb ve výši cca 78,0 % z maximálně možné úrovně ve výši 90 % přímých plateb poskytnutých v zemích EU 15. Na podporu rozvoje venkova je rozpočtováno téměř 7,3 mld. Kč, z toho 6,0 mld. Kč výdajů krytých příjmy z rozpočtu EU a 1,3 mld. Kč národních prostředků. Provádění tržních opatření v rámci společné organizace trhu je převážně hrazeno z rozpočtu EU

³⁴ Většinou jsou konečnými příjemci subjekty mimo státní správu a prostředky komunitárních programů v těchto případech nemají v tomto případě vliv na státní rozpočet.

a ve státním rozpočtu je zahrnuto ve výši přes 1,7 mld. Kč; z národních zdrojů má být čerpáno 79,1 mil. Kč.

V rámci Společné zemědělské politiky bylo v 1. pololetí 2009 **čerpáno 13,2 mld. Kč**, tj. 47,1 % rozpočtu po změnách, z celku přes 8,5 mld. Kč představovaly finanční prostředky z rozpočtu EU (39,9 % rozpočtu) a téměř 4,7 mld. Kč národní prostředky (70,6 % rozpočtu po změnách). V tom z rezervního fondu kapitoly bylo k čerpání převedeno 2,2 mld. Kč krytých příjmy z rozpočtu EU na financování programu rozvoje venkova; čerpání nároků z nespotřebovaných výdajů k 1.1.2009 dosáhlo celkem 7,8 mld. Kč, z toho 3,7 mld. Kč prostředků z rozpočtu EU a 4,1 mld. Kč prostředků ČR.

Podrobné údaje o schváleném rozpočtu, jeho změnách a čerpání v rámci strukturálních fondů, Fondu soudržnosti, komunitárních programů, Transition Facility a ostatních programů a údaje o Společné zemědělské politice, vždy v rozdělení na výdaje kryté národními prostředky státního rozpočtu a výdaje kryté příjmy z rozpočtu EU jsou uvedeny v tabulce č.34a, stav rezervních fondů organizačních složek státu a stav nároků vždy k 30.6.2009 v tabulce č. 34b.

5.3. Finanční mechanismy Evropského hospodářského prostoru a Norska, Program švýcarsko-české spolupráce

Na základě memorand o porozumění podepsaných mezi Českou republikou, donorskými zeměmi Evropského hospodářského prostoru (EHP) a Norskem čerpá Česká republika v letech 2006-2011 prostředky na vybrané oblasti z finančních mechanismů EHP/Norsko, když pro rok 2009 státní rozpočet počítá s příjmem ve výši 214,6 mil. Kč (tj. příjmy konečných příjemců, jejichž projekty jsou předfinancovány a spolufinancovány přes státní rozpočet), dalších 49,9 mil. Kč je rozpočtováno pro českou stranu. Největší objem prostředků by měla získat kapitola Ministerstvo kultury na záchranu, obnovu a revitalizaci kulturních památek (celkem 108,8 mil. Kč), dále kapitola Ministerstvo financí (55,5 mil. Kč), která plní funkci Národního kontaktního místa, na zajištění technické asistence a na administrativní a zprostředkovatelskou podporu, atd.

Finanční příspěvek pro Českou republiku na projekty na snížení hospodářských a sociálních rozdílů v rámci rozšířené EU, které jsou financovány z Programu švýcarsko-české spolupráce, pro období 2007-2011 činí 109,8 mil. CHF (cca 1,7 mld. Kč), a to pro všechny druhy příjemců. Ke konci roku 2008 nebyly čerpány žádné

prostředky, v roce 2009 se očekává čerpání cca 4,0 mil. Kč na technickou asistenci zejména při hodnocení žádostí.

V rámci uvedených nástrojů pomoci bylo v 1. pololetí 2009 **čerpáno 78,8 mil. Kč**, tj. 29,8 % rozpočtu po změnách. Z celku 17,2 mil. Kč představovaly národní prostředky a 61,6 mil. Kč prostředky z finančních mechanismů. Z nároků z nespotřebovaných výdajů k 1.1.2009 bylo čerpáno celkem 32,7 mil. Kč, stav těchto nároků k 30.6.2009 činí 293,3 mil. Kč.

Údaje o rozpočtu, jeho změnách a čerpání, týkající se Finančního mechanismu EHP/Norsko a Programu švýcarsko-české spolupráce, podle jednotlivých kapitol je uvedeno v tabulce č. 35.

5.4. Odvody a příspěvky do rozpočtu EU

Ve státním rozpočtu na rok 2009 byla rozpočtována částka 35,200 mld. Kč na odvody a příspěvky do rozpočtu EU. Z toho 34,845 mld. Kč bylo určeno na financování vlastních zdrojů ES a 355 mil. Kč na financování příspěvku Výzkumnému fondu pro uhlí a ocel. Částka na úhradu vlastních zdrojů byla v průběhu 1. pololetí roku 2009 snížena rozpočtovými opatřeními o cca 636,8 mil. Kč. Na úhradu vlastních zdrojů tak podle upraveného rozpočtu zbývá částka ve výši cca 34,208 mld. Kč.

Úhrada odvodů vlastních zdrojů ES za 1. pololetí 2009

Za I. pololetí roku 2009 bylo na vlastních zdrojích ES odvedeno ze státního rozpočtu do rozpočtu EU **cca 19,739 mld. Kč**, tj. cca o 4,258 mld. Kč více než v roce 2008, kdy bylo v I. pololetí odvedeno cca 15,481 mld. Kč.

Vysoký nárůst odvodů vlastních zdrojů v 1. pololetí roku 2009 je ovlivněn zejména skutečností, že od 1. března 2009 vstoupilo v platnost nové rozhodnutí Rady č. 2007/436/ES, Euratom o systému vlastních zdrojů ES, které zavádí vedle korekce Velké Británii další zvýhodnění pro některé členské státy³⁵, která jsou financována všemi členskými státy. Navíc toto nové rozhodnutí vstoupilo v platnost v březnu 2009 s účinností od 1. ledna 2007, proto v odvodech za červen 2009 byly uhrazeny i nedoplatky vzniklé z důvodu zpětné účinnosti rozhodnutí za předchozí 2 roky ve výši cca 1,924 mld. Kč.

Podle posledního schváleného rozpočtu EU (AB 5/2009) by ČR měla v roce 2009 odvést ze státního rozpočtu do rozpočtu EU cca **35,817 mld. Kč**. Reálná potřeba vlastních zdrojů v letošním roce je však snížena o přeplatek z předchozího roku ve

³⁵ Jedná se o snížení plateb pro Nizozemsko, Švédsko, Rakousko a Německo

výši cca 1,956 mld. Kč, o který byla snížena únorová platba. Vzhledem k tomu, že v upraveném státním rozpočtu na rok 2009 je na odvody vlastních zdrojů rozpočtována částka ve výši 34,208 mld. Kč je tedy v současné době skutečná potřeba finančních prostředků cca **o 0,347 mld. Kč** nižší, než uvádí státní rozpočet. Přitom podle dalších připravovaných úprav rozpočtu EU (PDAB 6/2009 a 7/2009) by mělo dojít k dalšímu snížení úhrad vlastních zdrojů za ČR oproti AB 5/2009 o cca 1,1 mld. Kč³⁶, tzn. že rozpočtovaná částka bude **o cca 1,4 mld. Kč vyšší**, než reálná potřeba finančních prostředků. Je však třeba upozornit na skutečnost, že ani PDAB 7/2009 nebude rozpočet definitivní a výše odvodů vlastních zdrojů se bude měnit v návaznosti na další úpravy rozpočtu EU a skutečnou výši HND v roce 2008.

Pro úplnost uvádíme, že podíl z vybraných cel připadající ČR, který měl být odveden do státního rozpočtu za 1. pololetí roku 2009, představuje cca 732,2 mil. Kč. Odvedená částka za 1. pololetí 2009 však byla snížena o přeplatek předchozího roku ve výši 4,3 mil. Kč³⁷, takže skutečná výše cel odvedená do státního rozpočtu za 1. pololetí 2009 tvoří **727,9 mil. Kč**.

Úhrada podílu do Výzkumného fondu pro uhlí a ocel

V lednu 2009 byla rovněž uhrazena poslední roční splátka do Výzkumného fondu pro uhlí a ocel ve výši 377,8 mil. Kč. Rozdíl mezi skutečně uhrazenou a rozpočtovanou výší splátky (22,8 mil. Kč) vyplývá z rozdílu mezi nižším rozpočtováním a vyšším skutečným devizovým kursem Kč/EUR, za který byla platba realizována. O překročení rozpočtované částky byla snížena částka na odvody vlastních zdrojů ES.

5.5. Čistá pozice České republiky vůči rozpočtu EU

Čistá pozice za 1. pololetí 2009

Za 1. pololetí letošního roku získala ČR **51,3 mld. Kč** (tj. 1,89 mld. €) z rozpočtu EU a odvedla do něj **22,2 mld. Kč** (tj. 819 mil. €). Z toho vyplývá, že jsme získali **o 29,1 mld. Kč více** (tj. cca o 1,07 mld. €), než jsme odvedli.

³⁶ Toto snížení je dáno především přepočtem rozpočtu EU podle aktualizovaných údajů o HND za rok 2009, které byly odsouhlaseny na jednání ACOR dne 12. května 2009.

³⁷ Odvedená částka cel do státního rozpočtu v roce 2008 byla o 4,3 mil. Kč vyšší, než 25% vybraných nebo zaručených cel, které si ponechává ČR ke krytí nákladů na výběr

Za výrazně pozitivním saldem ČR vůči evropskému rozpočtu stály především příjmy ze strukturálních fondů a z Fondu soudržnosti, které včetně zálohových plateb na období 2007-2013 dosáhly v 1. pololetí 2009 výše 31,4 mld. Kč (1,16 mld. €). Zásadní význam pro kladnou bilanci vůči rozpočtu EU měly také příjmy ze Společné zemědělské politiky (SZP), kdy klíčovou část tvořily přímé platby za předcházející rok, které jsou vždy vypláceny v 1. čtvrtletí následujícího roku. ČR tak v rámci SZP obdržela za 1. pololetí 2009 celkem 19,3 mld. Kč (712 mil. €), přičemž přímé platby činily 11,4 mld. Kč (419 mil. €) a prostředky na rozvoj venkova dosáhly 6 mld. Kč (221 mil. €).

V saldu čisté pozice za 1. pololetí 2009 nejsou započítány údaje za čerpání komunitárních programů, které nejsou v tuto chvíli k dispozici a jsou uváděny vždy v celoroční pozici ČR vůči rozpočtu EU.

Oproti 1. pololetí 2008 se celková čistá pozice výrazněji nezměnila. Z hlediska jednotlivých položek došlo k nárůstu přímých plateb a k poklesu příjmů ze strukturálních fondů na období 2004-2006 a současně se mírně zvýšily odvody ČR do rozpočtu EU. Vyšší příliv přímých plateb je v souladu s postupným „doháněním“ úrovně těchto plateb v EU 15. Nižší čerpání u strukturálních fondů na období 2004-06 je dáno skutečností, že u většiny operačních programů bylo již dosaženo 95% limitu pro čerpání průběžných plateb. Závěrečné platby ve výši 5 % z celkové alokace na program vyplatí Evropská komise až při uzavření programu.

Do nárůstu plateb ČR do rozpočtu EU se promítlo přijetí nového rozhodnutí o systému vlastních zdrojů, které mj. zavádí hrubé snížení odvodů pro Nizozemí a Švédsko. Vzniklé saldo tak musí financovat ostatní členské státy, včetně ČR. Vzhledem k tomu, že nové rozhodnutí je zpětně účinné od 1. ledna 2007, projevy se v odvodech za 1. pololetí 2009 i nedoplatky vzniklé za předcházející dva roky.

Podrobný rozpis příjmů a plateb podle jednotlivých kategorií zachycuje následující tabulka:

Čistá pozice ČR vůči EU za 1. pololetí 2009	1. ledna - 30. června 2009	
	mil €	mil Kč
Příjmy z rozpočtu EU		
Strukturální akce	1 156,92	31 401,13
Strukturální fondy	730,20	19 819,17
alokace 2004-06	22,08	599,33
alokace 2007-2013	708,12	19 219,84
Fond soudržnosti (CF)	426,72	11 581,96
alokace 2004-06	73,96	2 007,33
alokace 2007-2013	352,76	9 574,64
Zemědělství	711,77	19 318,89
Tržní operace	71,87	1950,82
Přímé platby	418,65	11362,88
Rozvoj venkova	221,10	6001,19
Veterinární opatření	0,15	4,01
Rybářství		0,00
Vnitřní politiky	1,58	42,80
Budování institucí	1,58	42,80
Komunitární programy	0,00	0,00
Předvstupní nástroje	20,14	546,63
Phare	-0,20	-5,35
ISPA (čerpano jako CF)	20,34	551,99
Sapard	0,00	0,00
Celkové příjmy z rozpočtu EU	1 890,41	51 309,45
Platby do rozpočtu EU		
tradiční vlastní zdroje (cla+ dávky z cukru)	91,97	2 496,34
Zdroj z DPH	129,80	3 523,16
Zdroj z HND	527,60	14 320,18
Korekce VB	69,85	1 895,74
Celkové platby do rozpočtu EU	819,23	22 235,42
Čistá pozice vůči rozpočtu EU	1 071,18	29 074,04

Pozn. Pro přepočtení mezi EUR a CZK použit průměrný kurz za první pololetí r. 2009 27,142 (údaj ČNB)

Vývoj čisté pozice od roku 2004

Celkově od 1. května 2004 do 30. června 2009 odvedla Česká republika do rozpočtu EU **168,9 mld. Kč** (cca 6 mld. €) a získala **252,2 mld. Kč** (tj. cca 9,1 mld. €). Kladné saldo čisté pozice tak od vstupu do EU do poloviny roku 2009 dosáhlo celkově **83,3 mld. Kč** (cca 3,1 mld. €). Tabulka č. 36 nabízí pohled na příjmy a platby ČR ve vztahu k rozpočtu EU od roku 2004 do poloviny roku 2009.

Výdaje na financování společných programů EU a ČR ze státního rozpočtu v 1. pololetí 2009

Tabulka je součástí souboru II.6. – tabulky EU.xls

Společné programy EU a ČR - stavy rezervních fondů kapitol a nároků z nespotřebovaných výdajů k 30.6.2009

*Tabulka je součástí souboru **II.6. – tabulky EU.xls***

Výdaje na financování společných programů v rámci finančních mechanismů a prostředků ČR ze státního rozpočtu v 1. pololetí 2009

*Tabulka je součástí souboru **II.6. – tabulky EU.xls***

Vývoj čisté pozice ČR vůči rozpočtu EU od roku 2004 do 30.6. 2009

*Tabulka je součástí souboru **II.6. – tabulky EU.xls***

7. Pokladní plnění státního rozpočtu ČR za leden až srpen 2009

Podle údajů na účtech vedených v ČNB dosáhly ke konci srpna 2009 celkové příjmy státního rozpočtu **643,9 mld. Kč**, celkové výdaje **733,5 mld. Kč** a schodek hospodaření **89,6 mld. Kč** (v srpnu 2008 vykázán přebytek 5,3 mld. Kč).

Tabulka č. 37

							v mld. Kč	Příjmy y státní ho rozpočtu
Ukazatel	Skutečnost leden-srpen 2008	2009				% plnění v roce 2008	Index 2009/2008	
		Schválený rozpočet	Rozpočet po změnách*)	Skutečnost leden-srpen	% plnění			
	1	2	3	4	5=4:3	6	7=4:1	
PŘÍJMY CELKEM	691,40	1114,00	1128,51	643,91	57,1	66,4	93,1	
VÝDAJE CELKEM	686,08	1152,10	1166,83	733,49	62,9	61,7	106,9	
SALDO	5,32	-38,10	-38,32	-89,58	233,8	-7,5	-1684,3	

*) rozpočet upravený k 30.6.2009

Dosažené celkové příjmy ve výši 643,9 mld. Kč představovaly 57,1 % rozpočtu po změnách (v srpnu 2008 plněny na 66,4 %) a byly tak proti srpnu 2008 **nižší o 47,5 mld. Kč**, tj. o 6,9 %. Na meziročním poklesu se podílely především příjmy z daní a poplatků (pokles o 37,5 mld. Kč) a příjmy z pojistného na sociálním zabezpečení (pokles o 17,0 mld. Kč).

Příjmy z daní a poplatků dosáhly 304,9 mld. Kč, což představuje 51,2 % schváleného rozpočtu a **meziroční pokles o 37,5 mld. Kč**, tj. o 11,0 % (rozpočet počítá s růstem o 9,4 % proti skutečnosti roku 2008). Ve srovnání se stejným obdobím minulého roku je plnění rozpočtu o 10,9 procentního bodu horší.

Meziroční pokles byl ovlivněn nižším **inkasem všech „velkých“ daní** (především DPPO, DPFO, ale i DPH a SD).

Daň z příjmů právnických osob svým objemem 48,6 mld. Kč představovala 37,3 % rozpočtu (loni plnění na 63,3 %) a **meziročně tak klesla o 26,0 mld. Kč**, tj. o 34,9 %. Rozpočet této daně počítá s růstem o 2,5 % proti skutečnosti roku 2008. Výpadek inkasa DPPO ovlivnilo **zrušení povinnosti platit zálohy na daň z příjmů pro daňové subjekty zaměstnávající maximálně 5 zaměstnanců a kladně vyřízené žádosti daňových subjektů o stanovení záloh jinak než vyplývá z jejich poslední známé daňové povinnosti** s ohledem na očekávaný pokles daňové povinnosti následkem prohlubujícího se nepříznivého vývoje hospodaření.

Tabulka č. 38

Inkaso daní z příjmů fyzických osob dosáhlo 54,1 mld. Kč, tj. 50,5 % rozpočtu (loni plnění na 67,5 %) při

Příjmy státního rozpočtu	2008	2009				v mld. Kč	
	Skutečnost	Schválený	Rozpočet	Skutečnost	% plnění	% plnění SR	Index
	leden-srpen						
	1	2	3	4	5=4:3	6	7=4:1
Příjmy celkem	691,40	1114,00	1128,51	643,91	57,1	66,4	93,1
v tom:							
Daňové příjmy celkem	598,71	992,20	992,20	544,23	54,9	63,8	90,9
Daňové příjmy (bez pojistného SZ)	342,42	595,52	595,52	304,93	51,2	62,1	89,0
v tom:							
- DPH	115,13	194,10	194,10	113,97	58,7	60,0	99,0
- spotřební daně (vč. tzv. ekologických daní)	78,95	143,90	143,90	77,67	54,0	58,6	98,4
- daně z příjmů PO	74,63	130,30	130,30	48,60	37,3	63,3	65,1
- daně z příjmů FO	60,90	107,20	107,20	54,15	50,5	67,5	88,9
- vybíraná srážkou	4,70	6,80	6,80	4,61	67,9	120,6	98,1
- ze závislé činnosti	50,87	87,40	87,40	48,35	55,3	65,2	95,0
- z příznání	5,32	13,00	13,00	1,18	9,1	64,1	22,2
- správní poplatky vč. kolků	2,66	2,41	2,41	1,65	68,6	57,9	62,0
- majetkové daně	6,82	11,80	11,80	5,33	45,1	77,5	78,1
- clo	1,59	1,60	1,60	0,94	58,4	122,0	59,0
- poplatky za uložení odpadů (kapitola OSFA)	0,95	1,35	1,35	0,93	69,2	73,1	98,2
- ostatní daňové příjmy**)	0,79	2,86	2,86	1,69	59,2	158,4	213,7
Pojistné SZ	256,29	396,68	396,68	239,30	60,3	66,2	93,4
z toho: na důchody	211,06	352,61	352,61	212,71	60,3	65,7	100,8
Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery	92,69	121,80	136,31	99,68	73,1	90,7	107,5
v tom:							
- kapitoly	69,15	107,31	118,21	48,23	40,8	77,1	69,7
z toho: transfery přijaté od EU a Národního fondu	24,46	96,25	107,20	31,88	29,7	30,9	130,3
převody z fondů OSS	37,46	0,00	0,00	8,98	x	x	24,0
přijaté sankční platby ***)	-0,05	1,24	1,24	1,59	128,8	-3,5	-3174,7
soudní poplatky ***)	0,61	0,60	0,58	0,78	133,7	87,8	126,9
dobrovolné pojistné	0,53	0,82	0,82	0,36	43,6	54,7	68,0
- kapitola Operace SFA	1,59	3,50	3,50	4,38	125,3	60,9	276,1
- kapitola Státní dluh	4,84	6,68	6,68	4,76	71,3	331,2	98,4
- VPS	17,12	4,31	7,92	42,31	534,2	202,3	247,1
v tom:							
- příjmy z úroků a real.fín.majet.	0,07	0,07	0,07	0,03	53,7	104,0	51,6
- splátky půjček ze zahraničí	0,15	0,16	0,16	0,43	271,1	21,5	291,6
- ostatní příjmy VPS**)	16,90	4,09	7,70	41,84	543,7	219,4	247,5

*) rozpočet upravený k 30.6.2009

**) dopočet do celku

***) skutečnost roku 2008 byla součástí příjmů kapitoly VPS

závislé činnosti dosáhla 48,3 mld. Kč při plnění rozpočtu na **55,3 %** (loni to bylo na 65,2 %) a meziročním poklesu o 2,5 mld. Kč, tj. o 5,0 %. Rozpočet je nad úrovní skutečnosti roku 2008 o 11,3 %. U inkasa této daně se negativně projevuje ekonomická krize (propouštění či nižší než předpokládaný růst platů).

Daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti ve výši **1,2 mld. Kč** znamená plnění rozpočtu na 9,1 % (loni to bylo na 64,1 %) a meziroční pokles o 4,1 mld. Kč, tj. o 77,8 %. Rozpočet 2009 je nad úrovní skutečnosti roku 2008 o 41,4 %. Příčiny jsou stejné jako u daní z příjmů právnických osob.

Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů dosáhla 4,6 mld. Kč, což představuje 67,9 % rozpočtu (loni 120,6 %) a meziročně byla mírně pod úrovní minulého roku. Rozpočet 2009 počítá s poklesem o 6,0 % proti skutečnosti roku 2008.

Inkaso DPH představovalo 114,0 mld. Kč, tj. 58,7 % rozpočtu, což je o 1,3 procentního bodu nižší plnění než v srpnu minulého roku. **Meziroční pokles o 1,2 mld. Kč, tj. o 1,0 %**, je proti rozpočtované dynamice (růst o 9,2 % - měreno ke skutečnosti roku 2008) nižší o 10,2 procentního bodu. Zde se negativně projevuje především pokles spotřeby domácností.

Inkaso spotřebních daní (vč. tzv. ekologických daní) dosáhlo 77,7 mld. Kč, což představuje 54,0 % rozpočtu (loni to bylo 58,6 %) a meziroční pokles o 1,3 mld. Kč, tj. o 1,6 %. Rozpočet

%) při
meziročním
poklesu o
6,7
mld.
Kč,
tj. o 1
1,1 %.
Rozpočet
uvažuje
je
s růstem
o
12,9
%
proti
skutečnosti
roku
2008.
Daň z příjmů fyzických osob ze

počítá s růstem o 14,6 % proti skutečnosti roku 2008. Propad mimo jiné souvisí s vysokým inkasem v počátku roku 2008 (splatnost daně za listopad a prosinec 2007) ovlivněným předzásobením tabákovými výrobky (v souvislosti s jejich zdražením od 1.1.2008). V období od března 2009 (splatnost za leden 2009) do srpna 2009 (splatnost za červen 2009) bylo již inkaso meziročně vyšší o 5,2 mld. Kč. I zde se však projevuje ekonomická krize (např. snižující se autodoprava).

Celostátní inkaso všech daní dosáhlo k 31.8.2009 výše 415,5 mld. Kč, což představuje 50,9 % rozpočtu a meziroční pokles o 55,0 mld. Kč, tj. o 11,7 %. Ve stejném období minulého roku dosáhlo celostátní inkaso daní 470,5 mld. Kč, tj. 62,6 % schváleného rozpočtu, a meziročně vzrostlo o 24,2 mld. Kč, tj. o 5,4 % (celoročně bylo nižší než rozpočet o 6,2 mld. Kč).

Příjmy z pojistného na sociální zabezpečení dosáhly 239,3 Kč, což představuje 60,3 % rozpočtu (loni to bylo 66,2 %) a meziroční pokles o 17,0 mld. Kč, tj. o 6,6 %. Rozpočet počítá s růstem o 2,9 % proti skutečnosti roku 2008 (relativně nízký předpokládaný růst souvisí se snížením sazeb pojistného na nemocenské pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti v souhrnné výši o 2,5 procentního bodu). Z celkové částky připadlo na důchodové pojištění 212,7 mld. Kč, tj. 60,3 % rozpočtu, při meziročním růstu o 1,7 mld. Kč, tj. o 0,8 % (rozpočet počítá s růstem o 10,2 % proti skutečnosti roku 2008).

Ke konci srpna 2009 dosáhly **nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery celkem 99,7 mld. Kč, což je 73,1 % rozpočtu po změnách a o 7,0 mld. Kč, tj. o 7,5 % více než v srpnu loňského roku** (schválený rozpočet uvažuje s meziročním růstem o 24,1 % proti rozpočtu 2008; růst je způsoben zejména očekávanými příjmy z rozpočtu Evropské unie). Na meziroční růst mělo vliv únorové **usnesení vlády č. 122/2009**, kterým vláda schválila **převedení prostředků z rezervních fondů organizačních složek státu do příjmů kapitoly VPS**. Tyto prostředky jsou určeny na snížení schodku státního rozpočtu a jejich skutečný převod činil **31,7 mld. Kč**. Další 3,6 mld. Kč v rámci tohoto usnesení a usnesení vlády č. 1626/2008 a č. 457/2009 představovalo souvztažné zvýšení příjmů i výdajů bez vlivu na schodek. Další částku představují **převody z fondů OSS ve výši 9,0 mld. Kč** (loni to bylo o 28,5 mld. Kč více). Tato částka zahrnuje především **převody z rezervních fondů** a nečerpané mzdové prostředky za prosinec 2008. **Příjmy z rozpočtu EU** (transfery přijaté od EU a Národního fondu) činily **31,9 mld. Kč** (plnění na 29,7 %), což je o 7,4 mld. Kč více než v srpnu 2008. **Výnosy finančního investování na účtu Řízení likvidity státní pokladny dosáhly 4,8 mld. Kč** a byly tak plněny na 71,3 % (rozpočtovány v kapitole Státní dluh).

Výdaje státního rozpočtu

Celkové výdaje v objemu 733,5 mld. Kč čerpané ke konci srpna 2009 představují 62,9 % rozpočtu (v srpnu 2008 to bylo 61,7 %), což znamená **meziroční růst o 47,4 mld. Kč, tj. o 6,9 %**. Proti skutečnosti roku 2008 předpokládá letošní rozpočet po změnách nárůst o 7,6 %.

Tabulka č. 39

v mld. Kč

Výdaje státního rozpočtu	2008	2009				% plnění SR	Index
	Skutečnost	Schválený	Rozpočet	Skutečnost	% plnění	leden-srpen	skutečnost
	leden-srpen	rozpočet	po změnách*)	leden-srpen	5=4:3	2008	2009/2008
	1	2	3	4		6	7=4:1
Výdaje celkem	686,08	1152,10	1166,83	733,49	62,9	61,7	106,9
Běžné výdaje	618,96	1038,01	1033,07	659,78	63,9	62,5	106,6
v tom:							
- platby zaměstnanců a ost. platby za proved.práci (vč. povinného pojistného)	53,74	102,73	102,92	55,72	54,1	54,2	103,7
- neinv.trans.fondům soc.a zdrav.pojiš. (kap. VPS)	31,52	47,40	47,40	32,39	68,3	66,0	102,8
- neinv.trans.veř.rozpočt.územ.úrovně (bez kap. OSFA)	83,53	134,36	127,92	89,10	69,6	69,2	106,7
- neinv. transfery příspěvk. a podobným organ. **)	30,16	45,52	45,28	31,23	69,0	72,0	103,5
- neinvest. transfery státním fondům	15,48	32,05	30,96	13,94	45,0	36,5	90,0
- neinv. transf. občan. sdružením (bez kapitoly VPS)	2,56	2,96	3,71	2,21	59,6	47,9	86,4
- sociální dávky	263,88	422,01	426,26	283,30	66,5	67,0	107,4
z toho:							
důchody	204,18	336,57	336,51	223,03	66,3	66,9	109,2
prostředky na podpory v nezaměstnanosti	4,68	5,00	10,97	10,06	91,6	66,8	214,9
ostatní soc.dávky	26,56	36,03	34,51	22,73	65,9	74,4	85,6
státní soc.podpora	28,47	44,40	44,27	27,48	62,1	62,4	96,5
- aktivní pol. zaměstnanosti	4,10	5,73	6,40	2,94	45,9	44,5	71,7
- prostředky na insolventnost	0,09	0,22	0,34	0,40	119,7	46,7	432,9
- stavební spoření	13,38	14,60	14,60	12,36	84,7	89,2	92,4
- státní příspěvek na důchodové připojištění	3,70	6,40	6,40	3,95	61,8	72,6	106,8
- odvody vlastních zdrojů ES do rozpočtu EU	17,97	34,85	34,21	23,41	68,4	60,2	130,3
- kapitola Státní dluh	22,89	48,61	48,44	32,57	67,2	50,4	142,3
- kapitola Operace SFA	0,06	0,74	0,62	0,05	8,2	3,8	81,2
- ostatní běžné výdaje ***)	75,90	139,84	137,61	76,21	55,4	56,8	100,4
Kapitálové výdaje	67,12	114,09	133,76	73,70	55,1	55,5	109,8
SALDO SR CELKEM	5,32	-38,10	-38,32	-89,58	233,8	-7,5	-1684,3

*) rozpočet upravený k 30.6.2009

**) rozpočet i skutečnost bez transferů veřejným výzkumným institucím a příspěvků ostatním příspěvkovým organizacím

***) dopočet do celku

B

ěžné
výda
je
státn
ího
rozp
očtu
byly
ke
konc
i
srpn
a
čerp
ány
ve
výši

659,8 mld. Kč, tj. na 63,9 % rozpočtu (loni to bylo na 62,5 %). Proti loňskému roku **vzrostly o 40,8 mld. Kč, tj. o 6,6 %** (rozpočet po změnách počítá s nárůstem o 5,5 % proti skutečnosti roku 2008).

Největší objem prostředků v rámci běžných výdajů je každoročně **vynakládán na sociální dávky**. Ve schváleném rozpočtu jsou zapracovány ve výši 422,0 mld. Kč, což představuje 36,6 % všech rozpočtovaných výdajů a o 5,3 % více než skutečnost dosažená v roce 2008 (z toho meziroční rozpočtovaný růst důchodů činí 7,7 %). Rozpočet po změnách byl navýšen na 426,3 mld. Kč. **K 31.8.2009 bylo na sociálních dávkách vyčerpáno 283,3 mld. Kč, tj. 66,5 % rozpočtu po změnách** (loni to bylo 67,0 %), při meziročním růstu **o 19,4 mld. Kč, tj. o 7,4 %**. Z toho na **důchody** připadlo **223,0 mld. Kč, tj. 66,3 % rozpočtu** (loni to bylo 66,9 %), při meziročním růstu **o 18,9 mld. Kč, tj. o 9,2 %**. **Prostředky na podpory v nezaměstnanosti** dosáhly **10,1 mld. Kč** a jsou tak o 5,4 mld. Kč vyšší než v srpnu 2008. Naopak **ostatní sociální dávky (22,7 mld. Kč)** a **státní sociální podpora (27,5 mld. Kč)** byly meziročně čerpány o 4,8 mld. Kč méně.

Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně dosáhly **89,1 mld. Kč**, což představuje 69,6 % rozpočtu, a proti srpnu 2008 byly **vyšší o 5,6 mld. Kč, tj. o 6,7 %**. Čerpání rozpočtu ovlivnily převody prostředků **na přímé náklady škol zřizovaných obcemi a kraji** ve výši **56,7 mld. Kč** (v červnu zaplacená záloha na 3. čtvrtletí ve výši 18,6 mld. Kč),

což je o 0,3 mld. Kč méně než v roce 2008. **Dalších 17,0 mld. Kč** (loni 0,2 mld. Kč méně) představují **transfery obcím na příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách, na dávky pomoci v hmotné nouzi a na dávky zdravotně postiženým.**

Neinvestiční transfery fondům sociálního a zdravotního pojištění vykázaly čerpání ve výši **32,4 mld. Kč**, tj. **68,3 % rozpočtu**, při meziročním růstu o 0,9 mld. Kč.

Výdaje kapitoly **Státní dluh** (především úroky) byly ke konci srpna 2009 hrazeny ve výši **32,6 mld. Kč**, tj. **67,2 % rozpočtu**, a jsou nad úrovní srpna 2008 o **9,7 mld. Kč**.

Na odvody vlastních zdrojů ES do rozpočtu EU bylo poukázáno **23,4 mld. Kč**, což představuje 68,4 % rozpočtované výše a meziročně vyšší čerpání o 5,4 mld. Kč.

Kapitálové výdaje byly čerpány ve výši **73,7 mld. Kč**, což představuje **55,1 % rozpočtu** (v roce 2008 to bylo 55,5 %), a meziročně byly vyšší o 6,6 mld. Kč, tj. o 9,8 %.

Saldo státního rozpočtu

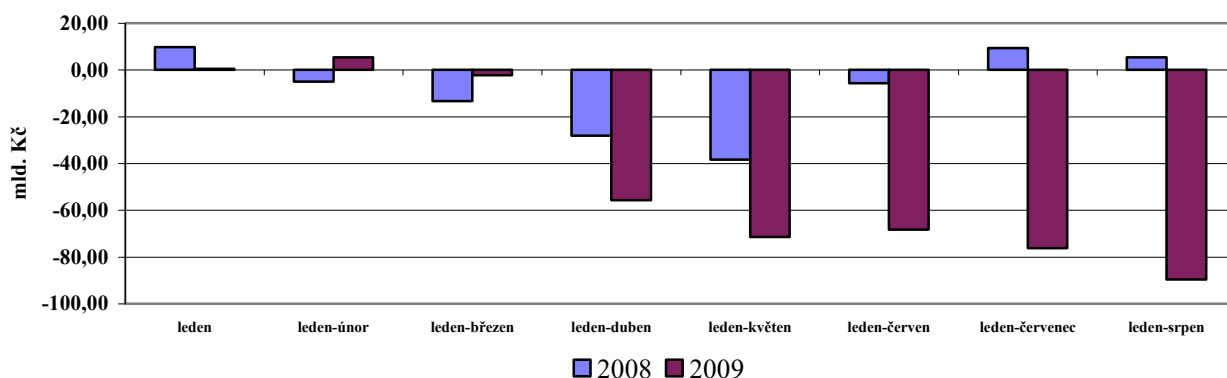
Schodek státního rozpočtu ke konci srpna 2009 dosáhl **89,6 mld. Kč** a je to proti stejnému období roku 2008 **výsledek horší o 94,9 mld. Kč**. Proti schodku danému rozpočtem po změnách je současný stav horší o 51,3 mld. Kč. **Vykázaný schodek je nejhorším výsledkem hospodaření státního rozpočtu za leden až srpen od roku 1993.**

Hospodaření rozpočtu v **samotném srpnu** skončilo schodkem 13,4 mld. Kč (v srpnu 2008 to byl schodek 4,0 mld. Kč), když příjmy činily 57,1 mld. Kč (v srpnu 2008 to bylo 63,6 mld. Kč) a výdaje byly čerpány ve výši 70,5 mld. Kč (v srpnu 2008 to bylo 67,6 mld. Kč).

Tabulka č. 40

	v mil. Kč									
leden-srpen	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Saldo SR	-12 367	-25 565	-32 956	-71 885	-50 687	10 008	-6 440	22 226	5 318	-89 578

Vývoj salda státního rozpočtu za leden až srpen v letech 2008 a 2009

8. Výhled plnění státního rozpočtu do konce 2009

Zákonem č. 475/2008 Sb. byl schválen státní rozpočet na rok 2009. Schválený deficit státního rozpočtu činí 38,1 mld. Kč. Na základě dostupných informací a nové makroekonomické predikce by deficit mohl dosáhnout výše 162,2 mld. Kč, tj. prohloubení o 124,1 mld. Kč.

Tabulka č. 41

Státní rozpočet na rok 2009 - očekávaná skutečnost

(stav ke dni 24. července 2009)

ukazatel v mld. Kč	schválený státní rozpočet 2009 zákon č. 475/2008 Sb.	očekávaná skutečnost státního rozpočtu 2009	rozdíl
příjmy			
daňové příjmy (vč. poplatků za znečišťování)	595,5	490,3	-105,2
příjmy z pojistného na sociální zabezpečení	396,7	346,1	-50,6
nedaňové příjmy, kapitálové příjmy, přijaté dotace	121,8	153,5	31,7
<i>z toho: zapojení RF dle usnesení vlády č. 122/2009 (na snížení deficitu)</i>	<i>0,0</i>	<i>31,7</i>	<i>31,7</i>
příjmy státního rozpočtu celkem	1 114,0	989,9	-124,1
výdaje státního rozpočtu celkem	1 152,1	1 152,1	0,0
schodek státního rozpočtu celkem	-38,1	-162,2	-124,1

Vysvětlivky:

Příjmy: (+) zvýšení (-) snížení

Výdaje: (+) zvýšení, (-) snížení

Celkové příjmy státního rozpočtu by měly být nenaplněny o 124,1 mld. Kč, zejména z důvodu neplnění rozpočtovaných daňových příjmů a příjmů z pojistného na sociální zabezpečení. Na základě usnesení vlády č. 122/2009 vláda rozhodla o převedení finančních prostředků z rezervních fondů organizačních složek státu ve výši 31,7 mld. Kč do příjmů státního rozpočtu ČR na rok 2009, kapitoly Všeobecná pokladní správa, na snížení schodku státního rozpočtu. V roce 2009 se předpokládá, že výdaje budou naplněny v rozpočtované výši 1 152,1 mld. Kč. S ohledem na očekávanou výši deficitu státního rozpočtu zůstává otevřenou otázkou, jakým způsobem budou zabezpečeny vyšší výdaje kapitoly Státní dluh (cca o 6,0 mld. Kč). Vzhledem k tomu, že se nepředpokládají razantní úspory ve výdajích kapitol vč. VPS, jediným řešením je změna zákona o státním rozpočtu na rok 2009.

III. Hospodaření územních rozpočtů za 1. pololetí 2009

Hospodaření územních rozpočtů, tj. rozpočtů krajů, obcí, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti, probíhalo v odlišných ekonomických podmínkách nežli předpokládal státní rozpočet na rok 2009. Pokles výkonnosti ekonomiky a tím i daňových příjmů státního rozpočtu se promítl ve snížení inkasa daňových příjmů rozpočtů obcí a krajů. Na rozdíl od předchozích let, kdy rozpočty územně samosprávných celků mohly počítat s každoročním poměrně dynamickým nárůstem sdílených daňových příjmů, dochází k propadu těchto příjmů nejen ve srovnání s předpoklady rozpočtu, ale i ve srovnání s pololetím minulého roku. To pro obce a kraje znamená výraznou změnu v podmínkách hospodaření, neboť daňové příjmy představují významný zdroj financování jejich činnosti.

V hospodaření územních rozpočtů v tomto roce se částečně promítají i některé změny v oblasti daňové legislativy. Jde jak o změny přijaté v souvislosti s opatřeními vlády ke zmírnění dopadů poklesu výkonnosti ekonomiky, tak změny v oblasti daně z nemovitostí a daně z přidané hodnoty, které byly přijaty v předchozích dvou letech.

Z hlediska opatření ke zmírnění negativních dopadů krize přijatých vládou v rámci tzv. Národního protikrizového plánu se rozpočtů územních samosprávných celků dotýká především rozhodnutí o odpuštění záloh na daň z příjmů fyzických osob z podnikání a záloh podnikatelům zaměstnávajícím maximálně pět osob, které se prostřednictvím sdílených daní projeví zejména u obcí, u kterých dochází k alokaci 30 % daně z příjmu fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti podle místa bydliště plátce.

V roce 2009 se v rozpočtech obcí poprvé projeví v plném rozsahu dopad novely zákona o dani z nemovitostí, která mimo jiné umožnila obcím stanovit obecně závaznou vyhláškou pro všechny nemovitosti na území celé obce jeden místní koeficient modifikující výslednou daň (ve výši 2, 3, 4 nebo 5). Tímto koeficientem se vynásobí daňová povinnost poplatníka za jednotlivé druhy pozemků, staveb, samostatných nebytových prostorů a za byty, popřípadě jejich soubory, s výjimkou některých zemědělských pozemků. Obce tak získaly možnost významněji ovlivňovat výši tohoto výlučného daňového příjmu obcí. Podle předběžných šetření ve zdaňovacím období 2009 tuto možnost využilo zhruba 6 % obcí.

Od 1. ledna 2009 nabyla účinnost novela zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, kterou se mimo jiné mění také podmínky, za nichž se obce stávají plátcí daně z přidané hodnoty. Pro obce se mění především způsob stanovení obratu pro účely registrace k DPH a pojetí osoby identifikované k dani. Dopady novely z hlediska počtu obcí, které se nově staly plátcí daně z přidané hodnoty, a zejména výše odvodů daně, nelze prozatím za období 1. pololetí souhrnně kvantifikovat.

Pokud jde o strukturu transferů poskytovaných územně samosprávným celkům ze státního rozpočtu, nedošlo oproti předcházejícímu roku k významnějším změnám. V rámci transferů poskytovaných územním samosprávným celkům z kapitoly Všeobecná pokladní správa, zůstávají pro rok 2009 zachovány finanční vztahy státního rozpočtu k rozpočtům krajů, k rozpočtům obcí a k rozpočtu hl. m. Prahy (příloha č. 5, 6 a 7 k zákonu o státním rozpočtu na rok 2009), přičemž objem dotací a příspěvků v nich obsažených byl pro rok 2009 valorizován o 3%. Mimo tyto (tzv. souhrnné) finanční vztahy zůstává v kapitole VPS zachována i struktura transferů poskytovaných v rámci tzv. dalších prostředků pro ÚSC. Ve srovnání s předchozím rokem byly v rozpočtu na rok 2009 posíleny prostředky na výkon přenesené působnosti zajišťované obcemi o 250 mil. Kč k řešení asymetrie v míře krytí výdajů na výkon státní správy.

Nejdůležitějšími kapitolami státního rozpočtu, z nichž je financována činnost územních samosprávných celků, zůstávají kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva práce a sociálních věcí.

Územní rozpočty byly pro rok 2009 koncipovány jako rozpočty přebytkové a to v souhrnu o 8,4 mld. Kč. Přebytek byl predikován u obcí (+ 6,7 mld. Kč) a u krajů (+ 1,9 mld. Kč), a to s ohledem na předpokládaný příznivý růst vlastních příjmů obcí a krajů. Naproti tomu v případě rozpočtů dobrovolných svazků obcí byl predikován mírný deficit (- 0,2 mld. Kč), rozpočtové hospodaření regionálních rad regionů soudržnosti bylo koncipováno jako vyrovnané. Tyto údaje se odvíjely od předpokládaného růstu HDP ve výši 4,8 %.

Od prvních měsíců letošního roku se vývoj hospodaření územních rozpočtů výrazně odlišuje od předpokladů rozpočtu. Do hospodaření obcí a krajů se promítá nepříznivý vývoj ekonomiky a z toho plynoucí nepříznivý vývoj inkasa daňových příjmů. Aktuální daňová

predikce (odpovídající očekávanému meziročnímu poklesu HDP o 4,3 %) počítá s celoročním propadem inkasa daňových příjmů obcí a krajů. Lze proto očekávat, že územní rozpočty jako celek uzavřou v tomto roce své hospodaření schodkem, na kterém se budou podílet především obce a kraje. V hospodaření dobrovolných svazků obcí se změna salda oproti schválenému státnímu rozpočtu nepředpokládá, hospodaření regionálních rad regionů soudržnosti by mělo být vyrovnané.

Negativní vývoj daňových příjmů bude mít vliv i na výši a strukturu realizovaných výdajů obcí a krajů ve druhém pololetí roku. Lze však předpokládat, že snaha krajů a obcí o dosažení maximálních úspor na výdajové straně rozpočtu částečně zmírní dopady nepříznivého inkasa daňových příjmů na saldo hospodaření územních rozpočtů. Rovněž lze očekávat, že k dorovnání propadu daňových příjmů zapojí kraje a obce finanční prostředky uspořené v minulých letech, těmito opatřeními by se mohl predikovaný schodek částečně zmírnit.

* * *

V souvislosti s následujícím textem popisujícím výsledky hospodaření územních rozpočtů je **nezbytné upozornit, že souhrnné údaje nezahrnují výsledky hospodaření města Brna za 2. čtvrtletí 2009**, neboť Ministerstvo financí je v době zpracování Zprávy nemělo k dispozici. V důsledku problémů při zavádění agendového informačního systému na Magistrátu města Brna dodalo město pro souhrnné zpracování výsledků údaje pouze za 1. čtvrtletí a současně požádalo ředitele KÚ Jihomoravského kraje o prodloužení termínu k odevzdání výkazu za 2. čtvrtletí do 31. srpna 2009. Vzhledem k tomu, že se jedná o velké magistrátní město (v roce 2008 hospodařilo s příjmy 13,3 mld. Kč a výdaji 12,7 mld. Kč), je vliv na souhrnné výsledky poměrně významný. Na základě výsledků v jednotlivých čtvrtletích loňského roku odhaduje Ministerstvo financí, že na straně příjmů i výdajů se jedná o „výpadek“ zhruba 3,0 mld. Kč.

Hodnocení plnění příjmů a výdajů krajů, obcí, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti za 1. pololetí 2009 je provedeno samostatně k rozpočtu po změnách (dále jen k rozpočtu).

1. Celkové výsledky hospodaření krajů, obcí, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti

Kraje, obce, dobrovolné svazky obcí (dále jen DSO) a regionální rady regionů soudržnosti (dále jen regionální rady) přijaly v průběhu 1. pololetí do svých rozpočtů **příjmy** v celkové výši **210,4 mld. Kč**, což představuje plnění předpokladů rozpočtu 49,3 %. Ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku se příjmy zvýšily o 2,8 mld. Kč a jednalo se tak o nejnižší nárůst příjmů mezi srovnatelným obdobím v uplynulých letech (např. mezi pololetím roku 2008 a 2007 vzrostly příjmy územních rozpočtů o 25,0 mld. Kč).

Příjmy obcí a DSO tvořily 60,4 % celkových příjmů územních rozpočtů, což znamená snížení tohoto podílu oproti pololetí minulého roku o 2,1 procentního bodu. Ve vývoji příjmů obcí se projevila těsnější závislost jejich rozpočtů na vývoji sdílených daňových příjmů.

Tabulka č. 1

Bilance příjmů a výdajů územních rozpočtů k 30.6.2009 (po konsolidaci) ^{*/}

(v mil. Kč)

	územní rozpočty celkem				stupně územních rozpočtů skutečnost k 30.6.2009		
	skutečnost k 30.6.2008	rozpočet 2009 po změnách	skutečnost k 30.6.2009	% plnění rozpočtu	obce a DSO	kraje	RRRS
<i>Příjmy celkem</i>	207 592,0	426 684,5	210 416,2	49,3	127 103,9	83 415,5	5 772,3
z toho:							
Daňové příjmy	98 472,9	223 800,0	92 815,3	41,5	70 541,4	22 273,9	.
Nedaňové příjmy	13 570,3	28 750,0	14 166,5	49,3	13 048,0	1 569,3	22,6
Kapitálové příjmy	7 092,1	14 000,0	6 202,2	44,3	5 930,8	271,3	0,1
Přijaté transfery	88 482,5	160 134,5	97 314,0	60,8	37 588,4	59 301,2	5 749,6
Výdaje celkem	169 466,4	418 254,6	181 766,9	43,5	116 588,9	67 112,8	4 000,8
z toho:							
Běžné výdaje	141 497,4	310 088,1	148 317,5	47,8	89 401,4	60 789,1	307,1
Kapitálové výdaje	27 969,0	108 166,5	33 449,4	30,9	27 187,5	6 323,7	3 693,7
<i>Saldo příjmů a výdajů</i>	38 125,6	8 429,9	28 649,3	.	10 515,5	16 302,7	1 771,5

Poznámka:

Z důvodu konsolidace, jejímž smyslem je očistit údaje o rozpočtu nebo skutečnosti peněžních operací o interní přesuny peněžních prostředků uvnitř jednotky nebo mezi jednotkami na úrovni sumářů, za které se operace sledují, je součet na úrovni republiky odlišný od součtu jednotlivých úrovní, tj. obcí a DSO, krajů a regionálních rad.

Příjmové, výdajové a finanční operace, které jsou předmětem konsolidace spolu s uvedením úrovně, na které se konsolidace provádí, stanovuje vyhláška č. 22/2007 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva financí č. 16/2001 Sb., o způsobu, termínech a rozsahu údajů předkládaných pro hodnocení plnění státního rozpočtu, rozpočtů státních fondů a rozpočtů územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů.

Zdrojem financování činnosti krajů byly především transfery ze státního rozpočtu, ze státních fondů a z rozpočtů regionálních rad, které v souhrnu tvořily 70,5 % celkových příjmů krajů, daňové příjmy se na celkových příjmech krajů podílely ve výši 26,7 %. Naproti tomu u obcí a DSO představují daňové příjmy nejvýznamnější zdroj jejich financování. Ve sledovaném období tvořily daňové příjmy 55,5 % celkových příjmů obcí a DSO, transfery ze státního rozpočtu, ze státních fondů, od krajů a regionálních rad se na jejich celkových příjmech podílely 25,3 %. Rozhodujícím zdrojem příjmů regionálních rad byly transfery přijaté ze státního rozpočtu, které tvořily 97,6 % jejich celkových příjmů.

Opatření přijatá státem v oblasti státního rozpočtu v souvislosti s řešením nepříznivého ekonomického vývoje nijak nezasáhla do dotačních vztahů vůči územním samosprávným celkům. Při meziročním propadu daňových příjmů se tak ve srovnání s pololetím minulého roku zvýšily podíly přijatých transferů na celkových příjmech územních rozpočtů (ze 42,6 % v pololetí 2008 na současných 46,2 %).

Celkové **výdaje** územních rozpočtů činily **181,8 mld. Kč**, což znamená plnění předpokladů rozpočtu ve výši 43,5 % a meziroční nárůst výdajů o 12,3 mld. Kč. Výdaje obcí a DSO se na celkových výdajích územních rozpočtů podílely 64,1 %.

Hospodaření územních rozpočtů skončilo v 1. pololetí stejně jako v předchozích letech **přebytkem**. Jeho celková výše činila **28,6 mld. Kč**, přičemž kladného salda bylo dosaženo na všech úrovních územních rozpočtů: v rozpočtech krajů 16,3 mld. Kč, v rozpočtech obcí a DSO 10,5 mld. Kč a v rozpočtech regionálních rad 1,8 mld. Kč.

Stav finančních prostředků na bankovních účtech územních rozpočtů dosáhl ke konci sledovaného období 110,5 mld. Kč. Ve srovnání s pololetím minulého roku se jedná o zvýšení o 2,3 mld. Kč, tento přírůstek je však výrazně nižší oproti předchozím obdobím.

**Stav finančních prostředků na bankovních účtech krajů, obcí a DSO a regionálních rad
k 30.6.**

(v mld. Kč)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
kraje	2,1	5,4	6,1	5,3	10,1	13,0	29,3	31,5
obce a DSO	33,2	41,3	46,8	48,4	60,4	65,3	76,2	76,7
regionální rady*/	0,8	2,7	2,3
celkem	35,3	46,7	52,9	53,7	70,6	79,1	108,2	110,5

*/ regionální rady zahájily svou činnost 1.7. 2006

2. Příjmy a výdaje krajů

Celkové příjmy krajů dosáhly ve sledovaném období **83,4 mld. Kč**, což znamená plnění předpokladů rozpočtu 58,4 % a meziroční zvýšení příjmů o 4,7 mld. Kč.

Vlastní příjmy krajů, tj. daňové příjmy, nedaňové příjmy a kapitálové příjmy, činily v souhrnu 24,1 mld. Kč. Ve srovnání s pololetím předchozího roku se jejich objem snížil o 1,2 mld. Kč, což se promítlo i ve snížení podílu vlastních příjmů na celkových příjmech krajů o 3,2 procentního bodu. Transfery zaúčtované do rozpočtů krajů činily 59,3 mld. Kč, jejich podíl na financování činnosti krajů se tak zvýšil ze 67,9 % dosažených v pololetí minulého roku na současných 71,1 %.

Tabulka č. 3

Příjmy krajů v 1. pololetí 2009

(v mil. Kč)

	skutečnost k 30.6.2008	rozpočet 2009		skutečnost k 30.6.2009	% plnění rozpočtu	Index 2009/ 2008
		schválený	po změnách			
1	2	3	4	5	6	7
I. Daňové příjmy	23 164,3	53 900,0	53 900,0	22 273,9	41,3	96,2
z toho:						
daně z příjmů fyzických osob	5 896,9	13 200,0	13 200,0	5 479,2	41,5	92,9
daně z příjmů právnických osob	6 759,5	16 600,0	16 600,0	6 423,3	38,7	95,0
daň z přidané hodnoty	10 494,7	24 100,0	24 100,0	10 357,1	43,0	98,7
II. Nedaňové příjmy (po konsolidaci)	1 795,8	3 900,0	3 900,0	1 569,3	40,2	87,4
	347,7	900,0	900,0	271,3	30,1	78,0
III. Kapitálové příjmy						
Vlastní příjmy (po konsolidaci)	25 307,8	58 700,0	58 700,0	24 114,5	41,1	95,3
IV. Přijaté transfery (po konsolidaci)	53 418,3	86 636,0	84 235,0	59 301,2	70,4	111,0
Příjmy celkem (po konsolidaci)	78 722,8	145 336,0	142 935,0	83 415,5	58,4	106,0

Daňové příjmy krajů činily 22,3 mld. Kč a dosáhly tak 41,3 % úrovně předpokládané rozpočtem. Ve srovnání s pololetím předchozího roku byly nižší o 0,9 mld. Kč. K poklesu

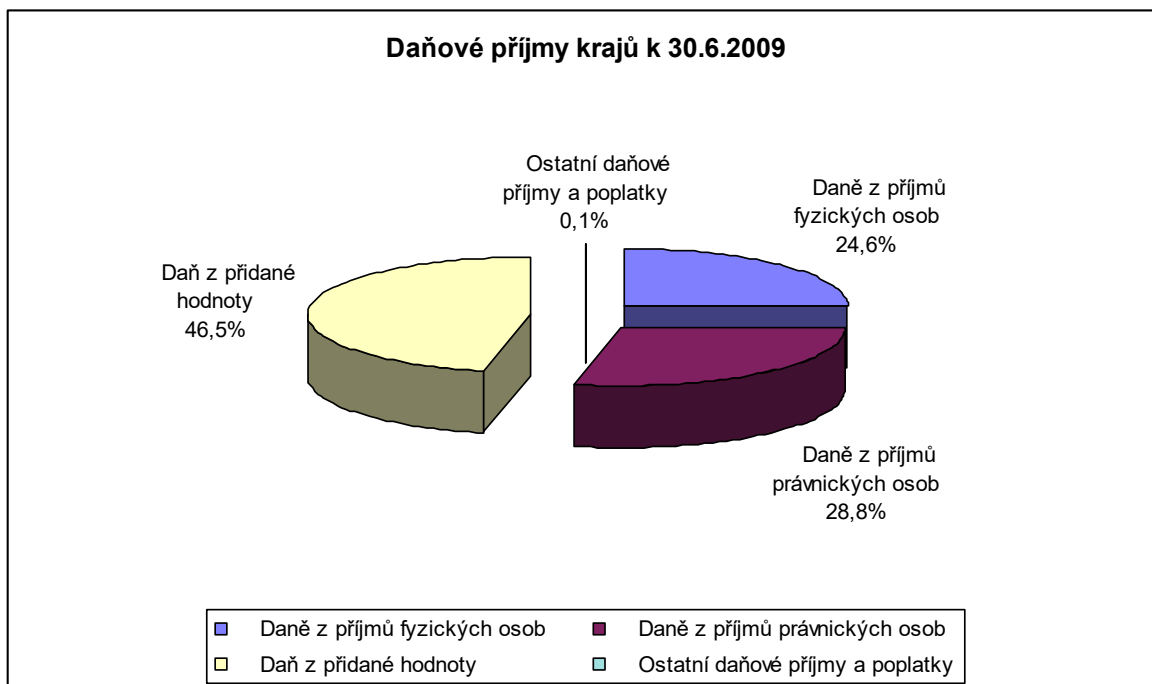
došlo u všech daní, které v souladu se zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní tvoří sdílené daňové příjmy rozpočtů krajů.

Výnos daně z příjmů fyzických osob činil 5,5 mld. Kč, což představuje 41,5 % úrovně předpokládané rozpočtem. Oproti pololetí předchozího roku jde o pokles o 0,4 mld. Kč. V rámci této daně byl největší pokles zaznamenán u daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti, jejíž inkaso dosáhlo 0,5 mld. Kč, to je zhruba o jednu třetinu méně nežli v pololetí předchozího roku. Výnos objemově nejvýznamnější součásti daně z příjmů fyzických osob, tj. daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků činil 4,6 mld. Kč a byl nižší proti pololetí předchozího roku o 0,2 mld. Kč. Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů ve výši 0,4 mld. Kč zůstala zhruba na úrovni pololetí minulého roku.

Daň z příjmů právnických osob dosáhla 6,4 mld. Kč (plnění rozpočtu 38,7 %). Ve srovnání s pololetím loňského roku byl příjem z této daně nižší o 0,4 mld. Kč.

Výnos daně z přidané hodnoty, která tvoří nejvýznamnější součást daňových příjmů krajů, dosáhl 10,4 mld. Kč a proti pololetí minulého roku byl nižší o 0,1 mld. Kč. Plnění předpokladů rozpočtu činilo 43,0 %.

Graf č. 1

Nedaňové příjmy dosáhly v souhrnu 1,6 mld. Kč (40,2 % úrovně přepokládané rozpočtem) a oproti srovnatelnému období minulého roku byly nižší o 0,2 mld. Kč. Nárůst příjmů byl zaznamenán pouze u položky odvody příspěvkových organizací, které se meziročně zvýšily téměř o jednu třetinu a dosáhly 0,4 mld. Kč. Příjmy v ostatních položkách nedaňových příjmů, tj. příjmy z vlastní činnosti, příjmy z pronájmu majetku, příjmy z úroků a příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy, se snížily. Největší pokles byl zaznamenán u příjmů z úroků.

Kapitálové příjmy krajů byly ve srovnání s pololetím předchozího roku zhruba o jednu pětinu nižší. Dosáhly 0,3 mld. Kč, což představuje 30,1 % úrovně předpokládané rozpočtem. Příjmy z prodeje dlouhodobého majetku, které tvoří nejvýznamnější část kapitálových příjmů, se oproti pololetí předchozího roku snížily o polovinu.

Transfery představovaly jediný zdroj příjmů krajů, který v průběhu 1. pololetí zaznamenal nárůst oproti pololetí předchozího roku. Kraje přijaly do svých rozpočtů transfery v celkové výši 59,3 mld. Kč, což znamená zvýšení o 5,9 mld. Kč a plnění předpokladů rozpočtu ve výši 70,4 % Kč. Transfery určené krajům tvoří dotace obsažené ve finančním vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů zahrnuté v kapitole Všeobecná pokladní správa, ostatní dotace z kapitoly Všeobecná pokladní správa, transfery z ostatních

kapitol státního rozpočtu a ze státních fondů a rovněž i transfery z rozpočtů regionálních rad. Dle rozpočtové skladby se do přijatých transferů řadí také převody z vlastních fondů.

Finanční vztahy státního rozpočtu k rozpočtům krajů (příloha č. 5 k zákonu č. 475/2008 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2009) zahrnují obdobně jako v předchozím roce pouze příspěvek na výkon státní správy v přenesené působnosti vyplývající z I. a II. fáze reformy územní veřejné správy a prostředky v souvislosti s implementací soustavy Natura 2000. Příspěvek byl pro rok 2009 stanoven v celkové ve výši 1,2 mld. Kč, ve srovnání s rokem 2008 byla jeho výše valorizována o 3 % a zároveň byl v souvislosti se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách navýšen o 30,0 mil. Kč na zajištění inspekce kvality sociálních služeb a transferů státních dotací poskytovatelům sociálních služeb. V průběhu 1. pololetí přijaly kraje ze státního rozpočtu z kapitoly Všeobecná pokladní správa v rámci finančního vztahu 0,6 mld. Kč .

Ostatní dotace pro kraje z kapitoly Všeobecná pokladní správa jsou v rozpočtu stanoveny v celkové výši 1,9 mld. Kč. Na výdaje vedené v programech ISPROFIN je pro kraje rozpočtováno 1,6 mld. Kč (v této částce jsou zahrnuty prostředky, které byly do konce roku 2008 financované z programů reprodukce majetku kapitoly Všeobecná pokladní správa - jedná se o prostředky určené zejména na majetkové vypořádání pozemků pod silnicemi II. a III. tříd dle usnesení vlády č. 1059/2005). Zbývající objem dotací je zahrnut v ukazateli „Další prostředky pro územní samosprávné celky“. Jde o tituly, které nelze v etapě přípravy návrhu rozpočtu rozpočtovat u konkrétních příjemců, např. prostředky na výdaje stanovené zvláštními zákony nebo dalšími právními předpisy (např. na protiradonová opatření atd.).

Kromě transferů z kapitoly Všeobecná pokladní správa byly do rozpočtů krajů převedeny v průběhu pololetí finanční prostředky z rozpočtů ostatních kapitol státního rozpočtu v celkové výši 55,5 mld. Kč, což představuje nárůst o 3,2 mld. Kč oproti pololetí předchozího roku, a dále prostředky z rozpočtů státních fondů ve výši 0,6 mld. Kč. Mimo prostředků převedených z fondů Evropské unie, které jsou od roku 2006 zahrnuty do rozpočtů příslušných kapitol státního rozpočtu, se na značném zvýšení podílejí transfery uvolněné z kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí v souvislosti s realizací zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a transfery směřující do oblasti přímých nákladů na vzdělávání poskytnuté z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

**Přehled o transferech a půjčkách přijatých krajskými úřady
ze státního rozpočtu a ze státních fondů v 1. pololetí 2009**

(v mil. Kč)

	Celkem	z toho		
		Neinvestiční	Investiční	Půjčky
Úřad vlády ČR	12,0	12,0		
Ministerstvo zahraničních věcí	0,6	0,6		
Ministerstvo obrany	2,4	2,4		
Ministerstvo práce a sociálních věcí	1 220,1	1 175,5	44,6	
Ministerstvo vnitra	104,2	104,2		
Ministerstvo životního prostředí	2,2	1,7	0,5	
Ministerstvo pro místní rozvoj	2,8	2,8		
Ministerstvo zemědělství	35,5	35,5		
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	54 069,2	54 069,2		
Ministerstvo kultury	35,2	35,1	0,1	
Ministerstvo zdravotnictví	1,8	0,3	1,5	
Státní úřad pro jadernou bezpečnost	0,2	0,2		
Národní fond	69,7	24,2	45,5	
Operace státních finančních aktiv	8,0		8,0	
VPS - transfery v rámci souhrn. dotač. vztahu	569,2	569,2		
VPS - ostatní transfery	109,9	109,9		
Státní fond životního prostředí	0,7	0,3	0,4	
Státní fond dopravní infrastruktury	562,6	10,1	530,6	21,9
C e l k e m	56 806,3	56 153,2	631,2	21,9

Kraje přijaly z rozpočtu **Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy** transfery ve výši 54,1 mld. Kč (v pololetí předchozího roku 51,1 mld. Kč). Rozhodující část transferů tvořily neinvestiční výdaje určené především na přímé náklady škol (platy, výdaje na učební pomůcky a školní potřeby, výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků, apod.). Další prostředky byly použity v rámci programů zaměřených na rozvoj a zkvalitnění vzdělávání, na protidrogovou politiku, prevenci kriminality apod.

Z kapitoly **Ministerstva práce a sociálních věcí** byly krajům uvolněny účelové prostředky ve výši 1,2 mld. Kč. Byly určeny zejména na neinvestiční nedávkové transfery poskytované podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, na transfery na státní příspěvek zřizovatelům zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a na aktivní politiku zaměstnanosti. Další neinvestiční prostředky byly použity v rámci operačního programu

Lidské zdroje a zaměstnanost, který je zaměřen na snížení nezaměstnanosti a zlepšení struktury pracovních míst.

Navíc Ministerstvo práce a sociálních věcí uvolnilo příspěvkovým organizacím zřízeným krajem přímo (bez prostřednictví rozpočtu kraje), v rámci dotačního titulu „neinvestiční nedávkové transfery“ podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, finanční prostředky v celkovém objemu 1,4 mld. Kč.

Kraje dále obdržely finanční prostředky z kapitoly **Ministerstva vnitra** ve výši 0,1 mld. Kč na podporu požární ochrany podle zákona 133/1985 Sb., o požární ochraně.

Na financování dopravní infrastruktury poskytl krajům **Státní fond dopravní infrastruktury** prostředky v celkovém objemu 0,6 mld. Kč, jednalo se především o investiční prostředky, které směřovaly na výstavbu a obnovu silniční sítě.

Významným zdrojem financování potřeb krajů se v 1. pololetí staly i **transfery z rozpočtů regionálních rad**, dosáhly výše 2,1 mld. Kč (téměř výhradně se jednalo o transfery investiční). Z vlastních fondů převedly kraje do svých rozpočtů 0,5 mld. Kč.

Celkové výdaje krajů v průběhu pololetí činily **67,1 mld. Kč**, což představuje plnění předpokladů rozpočtu 47,6 %. Proti pololetí předchozího roku se výdaje krajů zvýšily o 5,4 mld. Kč.

Tabulka č. 5

Výdaje krajů k 30. červnu v letech 2007 - 2009

	2007	2008	2009	(v mil. Kč)	
				index	
				<u>2008</u> 2007	<u>2009</u> 2008
I. Běžné výdaje	54 332,2	56 578,9	60 789,1	104,1	107,4
z toho					
<i>Platy a ostatní platby za provedenou práci</i>	824,2	905,7	973,0	109,9	107,4
Nákup materiálu	114,9	110,1	119,1	95,8	108,2
Nákup vody, paliv, energ., služeb a ost. nákupy	961,4	1 634,5	1 800,5	170,0	110,2
Výdaje na dopravní obslužnost	4 177,5	4 469,8	4 578,3	107,0	102,4
Neinvestiční transfery podnikatel. subjektům	1 597,5	1 727,2	1 808,9	108,1	104,7
Neinvestiční transfery nezisk. a podob. org.	21 298,5	21 885,7	23 687,0	102,8	108,2

Neinvestiční transfery příspěv. a podob. org.	23 237,1	23 732,3	25 397,4	102,1	107,0
Neinvestiční transfery obyvatelstvu	62,0	36,5	244,7	58,9	670,4
II. Kapitálové výdaje	4 498,9	5 148,0	6 323,7	114,4	122,8
z toho:					
Investiční nákupy a související výdaje	2 149,7	2 447,8	3 850,6	113,9	157,3
Investiční transfery podnikatel. subjektům	355,9	436,9	183,3	81,0	42,0
Investiční transfery nezisk. a podobným org.	59,8	122,0	54,0	204,0	44,3
Investiční transfery příspěvk. organizacím	1 154,4	1 009,9	1 339,4	87,5	132,6
Výdaje celkem	58 831,1	61 726,9	67 112,8	104,9	108,7

Běžné výdaje, které představují rozhodující část výdajů krajů, činily 60,8 mld. Kč a proti pololetí 2008 se zvýšily o 4,2 mld. Kč. Objemově nejvýznamnějšími položkami jsou neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím, které ve sledovaném období dosáhly 25,4 mld. Kč (jedná se zejména o transfery pro školské právnické osoby zřizované kraji, pro veřejná zdravotnická zařízení a zařízení sociální péče, veřejné výzkumné instituce a další příspěvkové organizace, jejichž zřizovatelem jsou kraje) a dále neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím, které činily 23,7 mld. Kč. Nárůst výdajů v obou položkách se pohyboval v intervalu 1,7 – 1,8 mld. Kč.

Výrazné zvýšení, více než šestinásobné, zaznamenaly výdaje ve skupině neinvestiční transfery obyvatelstvu, které dosáhly výše 0,2 mld. Kč. K nárůstu došlo v této skupině na položce „dary obyvatelstvu“. Růst těchto výdajů vykazala převážná většina krajů, lze proto předpokládat, že souvisí se způsobem zaúčtování úhrady regulačních poplatků ve zdravotnictví.

Výdaje krajů na dopravní obslužnost dosáhly 4,6 mld. Kč a ve srovnání s pololetím minulého roku vzrostly o 0,1 mld. Kč. Mírný nárůst zaznamenaly rovněž výdaje na platy a ostatní platby za provedenou práci, které činily 1,0 mld. Kč. Výdaje na nákup vody, paliv, energie, služeb a ostatní nákupy činily 1,8 mld. Kč a byly tak oproti pololetí předchozího roku vyšší o 0,2 mld. Kč.

Kapitálové výdaje krajů vzrostly ve srovnání s pololetím předchozího roku o více než jednu pětinu. Dosáhly 6,3 mld. Kč, což představuje zvýšení o 1,2 mld. Kč. Růst výdajů byl koncentrován do položek Investiční nákupy a související výdaje (zvýšení o 1,4 mld. Kč) a investiční transfery příspěvkovým organizacím (zvýšení o 0,3 mld. Kč). V ostatních skupinách, tj. nákup akcií a majetkových podílů, investiční transfery podnikatelským

subjektům a investiční transfery neziskovým a podobným organizacím se investiční výdaje naopak snížily o více než o polovinu.

3. Příjmy a výdaje obcí a DSO

Celkové příjmy obcí a DSO (dále jen příjmy obcí) dosáhly ve sledovaném období **127,1 mld. Kč** a byly tak o 2,7 mld. Kč nižší nežli v pololetí minulého roku; plnění rozpočtu činilo 44,6 %.

Na meziročním poklesu příjmů se podílel především propad příjmů ze sdílených daní, které představují nejdůležitější zdroj financování aktivit obcí. Podíl daňových příjmů na celkových příjmech obcí činil 55,5 %, zatímco v předchozím srovnatelném období to bylo 58,0 %. Pokles zaznamenaly rovněž kapitálové příjmy obcí, které se na celkových příjmech podílely 4,7 % (v předchozím pololetí 5,2 %). V rámci vlastních příjmů zaznamenaly nárůst pouze nedaňové příjmy, jejichž podíl na celkových příjmech dosáhl 10,3 %. V souhrnu se vlastní příjmy obcí podílely na jejich celkových příjmech ve výši 70,4% (v pololetí minulého roku to bylo 72,8 %). Ve financování obcí tak posílila váha přijatých transferů.

Daňové příjmy obcí dosáhly 70,5 mld. Kč, což představuje 41,5 % úrovně předpokládané rozpočtem, ve srovnání s pololetím minulého roku se objem daňových příjmů snížil o 4,8 mld. Kč.

Největší pokles zaznamenal výnos daně z příjmů fyzických osob, který činil 14,9 mld. Kč, tj. o 2,7 mld. Kč méně nežli v pololetí minulého roku. Plnění předpokladů rozpočtu dosáhlo pouze 35,0 %.

Tabulka č. 6

Příjmy obcí a DSO v 1. pololetí 2009

(v mil. Kč)

Ukazatel	skutečnost k 30.6.2008	rozpočet 2009		skutečnost k 30.6.2009	% plnění rozpočtu	Index 2009/ 2008
		schválený	po změnách			

	2	3	4	5	6	7
I. Daně z příjmů	75 308,6	169 900,0	169 900,0	70 541,4	41,5	93,7
z toho:						
Daně z příjmů fyzických osob	17 580,0	42 500,0	42 500,0	14 894,4	35,0	84,7
Daně z příjmů právnických osob	21 037,7	46 400,0	46 400,0	20 006,9	43,1	95,1
Daň z přidané hodnoty	25 844,3	60 400,0	60 400,0	24 797,0	41,1	95,9
Daně a poplatky z vybr. činností a	8 130,5	14 200,0	14 200,0	7 494,8	52,8	92,2
Daň z nemovitosti	2 713,6	6 400,0	6 400,0	3 345,7	52,3	123,3
II. Nedaňové příjmy (po konsolidaci)	12 353,6	25 700,0	25 700,0	13 048,0	50,8	105,6
III. Kapitálové příjmy	6 744,4	13 100,0	13 100,0	5 930,8	45,3	87,9
Vlastní příjmy (po konsolidaci)	94 406,6	208 700,0	208 700,0	89 520,2	42,9	94,8
IV. Přijaté transfery (po konsolidaci)	35 365,8	67 542,7	76 534,0	37 588,4	49,1	106,3
Příjmy celkem (po konsolidaci)	129 752,0	276 242,7	285 234,0	127 103,9	44,6	98,0

V rámci daní z příjmů fyzických osob došlo k největšímu propadu u daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti, která dosáhla 2,2 mld. Kč, což představuje 57,6 % úrovně předchozího roku (plnění rozpočtu 20,2 %). Vedle vlivu poklesu výkonnosti ekonomiky lze předpokládat i působení opatření přijatého v rámci Národního protikrizového plánu, které umožňuje fyzickým osobám s příjmy z podnikání a podnikatelům zaměstnávajícím maximálně pět osob prominout povinnost platit zálohy na daň z příjmu. Tento krok, který má napomoci udržet zaměstnanost hlavně v menších firmách, se na druhé straně dotýká právě výše příjmů obecních rozpočtů. Zálohy na daň z příjmu tvoří důležitou položku v rozpočtech obcí, se kterou však nyní obce nemohou v původně předpokládaném rozsahu počítat. Obce o daňové inkaso nepřijdou, podnikatelé budou muset svou daňovou povinnost uhradit v příštím roce, pro letošní rok se však může pokles těchto příjmů negativně projevit v hospodaření některých obcí.

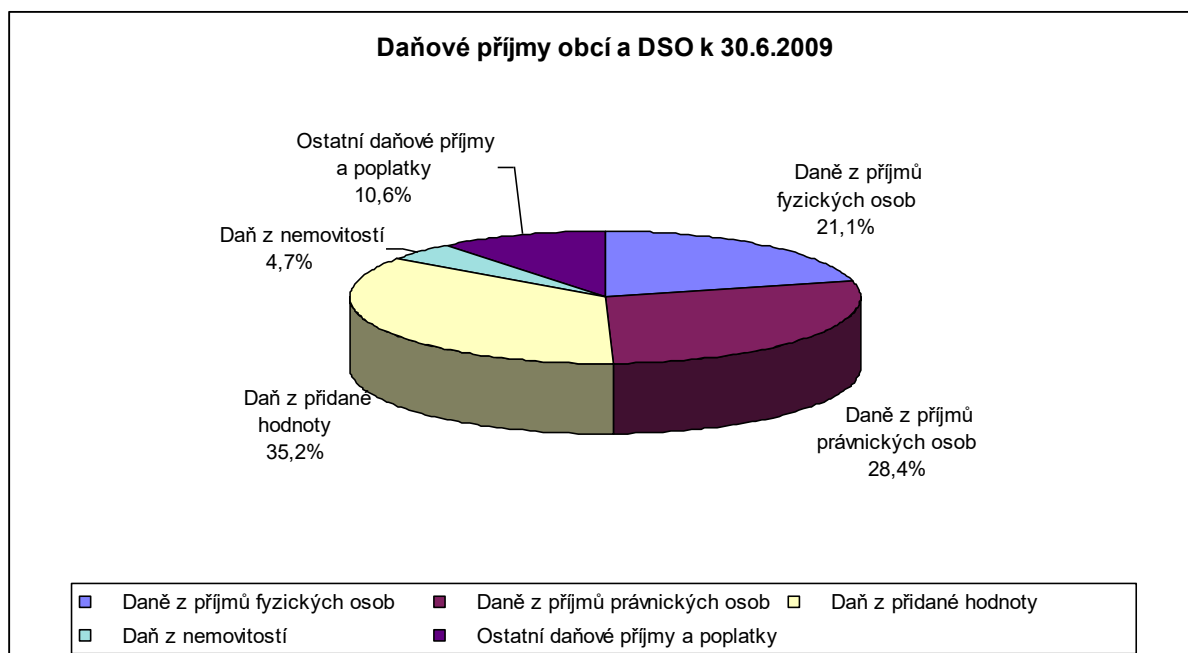
Výnos daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků dosáhl 11,8 mld. Kč a byl tak o 1,0 mld. Kč nižší oproti pololetí předchozího roku, plnění rozpočtu činilo 39,6 %.

Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů, která zahrnuje daně z úroků, dividend a jiných kapitálových výnosů a daně z příjmů vybírané srážkou podle zvláštní sazby, byla zaúčtována ve výši 1,0 mld. Kč a ve srovnání s předchozím pololetím se mírně snížila.

Daň z příjmů právnických osob dosáhla 20,0 mld. Kč, což znamená meziroční pokles o 1,0 mld. Kč, z toho daň z příjmů právnických osob činila 14,8 mld. Kč (zahrnuje daň ze zisku a kapitálových výnosů) a daň z příjmů právnických osob za obce, kdy poplatníkem je obec 5,2 mld. Kč (jedná se o podnikatelské aktivity obcí, kdy obce jsou plátcí daně, daň neodvádějí, pouze ji promítají ve svém účetnictví). U každé z těchto daní došlo oproti pololetí předchozího roku ke snížení v rozsahu zhruba 0,5 mld. Kč.

Výnos daně z přidané hodnoty, která tvoří objemově nejvýznamnější daňový příjem obcí, dosáhl 24,8 mld. Kč. Proti pololetí minulého roku se výnos daně snížil o 1,0 mld. Kč (plnění rozpočtu 41,1 %).

Graf. č. 2

Daně a poplatky z vybraných činností a služeb dosáhly v souhrnu 7,5 mld. Kč a ve srovnání s pololetím předchozího roku byly nižší o 0,6 mld. Kč. V rámci této skupiny představují největší objem poplatky a odvody v oblasti životního prostředí (zahrnují například poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových, poplatky za znečišťování ovzduší, poplatky za uložení odpadů, odvody za odnětí zemědělského půdního fondu, poplatky za odnětí pozemků plnění funkce lesa, poplatky za likvidaci komunálního odpadu, registrační a evidenční poplatky za obaly, ostatní poplatky a odvody v oblasti životního

prostředí). Ve sledovaném období jejich výše dosáhla 3,8 mld. Kč, a zůstala tak na úrovni předchozího roku.

Do skupiny patří dále místní poplatky z vybraných činností a služeb. Jedná se o poplatky za účelem zdanění, často i regulace, určitých aktivit, či vyjadřující místní specifikum (například poplatky za provozovaný výherní hrací přístroj, poplatky za užívání veřejného prostranství, poplatky ze psů, poplatky za lázeňský a rekreační pobyt, poplatky za ubytovací kapacity, poplatky ze vstupného). Obce zaúčtovaly poplatky v celkové výši 1,3 mld. Kč, což znamená mírné snížení oproti pololetí minulého roku.

Objem ostatních odvodů z vybraných činností a služeb dosáhl 0,9 mld. Kč a zůstal tak na úrovni pololetí předchozího roku. Rozhodující část těchto příjmů představuje odvod části výtěžku z provozování loterií a jiných podobných her na veřejně prospěšné účely.

Součástí skupiny daní a poplatků z vybraných činností a služeb jsou rovněž správní poplatky, tj. poplatky stanovené zákonem o správních poplatcích za správní úkony, jehož výsledkem jsou vydaná povolení a rozhodnutí. Příjem obcí z těchto poplatků se ve srovnání s pololetím předchozího roku snížil zhruba o jednu čtvrtinu a dosáhl 1,5 mld. Kč.

V rámci třídy daňových příjmů byl zaznamenán meziroční nárůst příjmů pouze u jedné daně, a to daně z nemovitostí, která představuje výlučný daňový příjem obcí. Výnos daně dosáhl 3,3 mld. Kč, což znamená meziroční přírůstek o 0,6 mld. Kč (mezi pololetími roku 2008 a 2007 činil přírůstek 0,1 mld. Kč). Lze proto předpokládat, že se v inkasu daně projevil dopad novely zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, přijaté v roce 2007, která umožnila obcím mj. stanovit místní koeficient podle § 12 zákona o dani z nemovitostí a zároveň stanovila jako nejnižší hodnotu koeficientu výši 1,0.

Nedaňové příjmy obcí dosáhly 13,0 mld. Kč, což znamená meziroční zvýšení o 0,7 mld. Kč (plnění rozpočtu 50,8 %).

Nejvýznamnější složku nedaňových příjmů představují příjmy z pronájmu majetku, jedná se především o příjmy z nájemného samostatných pozemků, z nájemného budov a jejich částí a z pronájmu movitých věcí (stroje, zařízení, dopravní prostředky). Jejich celková výše dosáhla 4,7 mld. Kč, což proti srovnatelnému pololetí znamená mírný nárůst o 0,1 mld. Kč.

Příjmy z vlastní činnosti obcí činily 2,9 mld. Kč (proti pololetí minulého roku o 0,1 mld. Kč méně). Jedná se o skupinu příjmů z poskytování služeb, případně výrobků; u obcí jsou to např. příjmy za umístování dětí v předškolních a školních zařízeních (jesle, školky, družiny, kluby), příjmy za odvoz komunálních odpadů zpoplatňovaných na základě smluvního vztahu s majiteli nemovitostí, příjmy za poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, příjmy z prodeje zboží již zakoupeného za účelem prodeje.

Příjmy z úroků zaúčtovaly obce ve výši 0,8 mld. Kč, proti pololetí minulého roku tak byly o 0,2 mld. Kč nižší.

Příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy činily 1,6 mld. Kč. Do této skupiny spadají veškeré příjmy z prodeje majetku pořízeného z neinvestičních prostředků (např. materiálu, zásob, drobného dlouhodobé majetku), dále přijaté neinvestiční dary, přijaté pojistné náhrady, přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady). Oproti srovnatelnému období se objem těchto příjmů zvýšil o 0,1 mld. Kč. Odvody příspěvkových organizací zůstaly na úrovni předchozího pololetí, tj 0,4 mld. Kč.

Vlastní příjmy obcí dosáhly celkové výše 89,5 mld. Kč, což znamená 42,9 % úrovně předpokládané rozpočtem. Proti pololetí předchozího roku byly vlastní příjmy o 4,9 mld. Kč nižší a poprvé od roku 2002, byl zaznamenán meziroční pokles vlastních příjmů obcí (přírůstky vlastních příjmů mezi pololetími se pohybovaly mezi 2,7 – 6,7 mld. Kč).

Další součástí příjmů obcí jsou **transfery**, které obce přijímají ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z rozpočtů krajů a z rozpočtů regionálních rad, dále se dle rozpočtové skladby mezi přijaté transfery řadí i převody z vlastních fondů obcí. V hodnoceném období zaúčtovaly obce do svých rozpočtů transfery ve výši 37,6 mld. Kč, což představuje proti pololetí předchozího roku zvýšení o 2,2 mld. Kč a plnění předpokladů rozpočtu 49,1 %.

Rozhodující část tvořily transfery ze státního rozpočtu a z rozpočtů státních fondů, které činily 30,7 mld. Kč, z rozpočtů krajů obce získaly 0,7 mld. Kč a z rozpočtů regionálních rad rovněž 0,7 mld. Kč. Zbývajících 5,4 mld. Kč převedly obce do rozpočtů z vlastních účelových fondů. Objem převodů z vlastních fondů obcí byl jen o 0,2 mld. Kč vyšší nežli

v pololetí minulého roku, lze však předpokládat, že ve druhém pololetí bude zapojení prostředků z vlastních fondů obcí vyšší.

Transfery ze státního rozpočtu zahrnují dotace poskytované z kapitoly Všeobecná pokladní správa v rámci finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích a finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtu hlavního města Prahy (přílohy č. 6 a 7 zákona o státním rozpočtu), tzv. ostatní dotace v kapitole Všeobecná pokladní správa a dotace z ostatních kapitol státního rozpočtu.

Celkový objem finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích a k rozpočtu hl. m. Prahy poskytnutých z kapitoly Všeobecná pokladní správa byl pro rok 2009 stanoven ve výši 9,7 mld. Kč (z toho obcím bylo určeno 9,0 mld. Kč a hl. m. Praze 0,7 mld. Kč). Obsahem finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích zůstávají: příspěvek na školství, dotace na vybraná zdravotnická zařízení, příspěvek na výkon státní správy a dotace na výkon zřizovatelských funkcí převedených z okresních úřadů obcím. K dílčí změně došlo v průběhu pololetí pouze v rámci finančního vztahu k rozpočtu hl. m. Prahy, a to v důsledku přechodu výkonu státní sociální podpory v hl. m. Praze na Úřad práce hl. m. Prahy (zákon č. 414/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, a zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí). Finanční zdroje na výkon státní správy, které byly v zákoně o státním rozpočtu na rok 2009 rozpočtovány v kapitole Všeobecná pokladní správa státního rozpočtu a souvisely s výkonem státní sociální podpory zabezpečovaným hl. m. Prahou, byly počátkem roku 2009 převedeny do kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí a zároveň byl adekvátně snížen příspěvek na výkon státní správy zahrnutý v rámci souhrnného dotačního vztahu hl. m. Prahy (o 50,8 mil. Kč).

Obce a hl. město Praha přijaly v prvním pololetí v rámci finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích a k rozpočtu hl. m. Prahy v měsíčních splátkách celkem 4,8 mld. Kč, tj. 49,6 % ročního rozpočtu.

V rámci ostatních dotací z kapitoly Všeobecná pokladní správa přijaly obce a hl. m. Praha celkem 1,5 mld. Kč (neinvestiční dotace činily 1,3 mld. Kč a investiční 0,2 mld. Kč). Jednalo se především o prostředky poskytnuté na výkon agendy sociálně právní ochrany dětí

(0,5 mld. Kč), účelové dotace spojené s přípravou a konáním voleb do Evropského parlamentu (0,3 mld. Kč), dofinancování příspěvku na výkon státní správy (0,3 mld. Kč) a navýšení příspěvku na výkon státní správy v oblasti sociálních služeb (0,2 mld. Kč).

Rozhodující část transferů, které vstupují do rozpočtů obcí, představují transfery poskytované přímo z rozpočtu jednotlivých kapitol státního rozpočtu. V průběhu 1. pololetí přijaly obce a DSO z rozpočtů ústředních orgánů státní správy finanční prostředky v celkové výši 22,9 mld. Kč, což představuje nárůst o 0,6 mld. Kč oproti srovnatelnému období předchozího roku. Na tomto zvýšení se podílí především neinvestiční transfery směřující do oblasti přímých nákladů na vzdělávání (pro hl.m. Prahu).

Z rozpočtu **Ministerstva práce a sociálních věcí** přijaly obce transfery v celkové výši 13,5 mld. Kč, což představuje oproti pololetí předchozího roku mírný pokles o 0,2 mld. Kč. Největší část z celkového objemu představují transfery na příspěvek na péči podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a transfery na dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky zdravotně postiženým občanům apod. Další prostředky byly obcím uvolněny na aktivní politiku zaměstnanosti a financování projektů z operačních programů zaměřených na zlepšení struktury pracovních míst, snížení nezaměstnanosti apod.

Ministerstvo práce a sociálních věcí uvolnilo navíc příspěvkovým organizacím zřízeným obcemi přímo (bez prostřednictví rozpočtu obce) prostředky ve výši 0,6 mld. Kč, a to v rámci dotačního titulu neinvestiční nedávkové transfery podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Tabulka č. 7

**Přehled o transferech a půjčkách přijatých obcemi a DSO
ze státního rozpočtu a ze státních fondů v 1. pololetí 2009**

(v mil. Kč)

	Celkem	z toho:		
		Neinvestiční	Investiční	Půjčky
Poslanecká sněmovna Parlamentu	0,3	0,3		
Úřad vlády České republiky	0,3	0,3		

Ministerstvo zahraničních věcí	0,6	0,6		
Ministerstvo práce a sociálních věcí	13 481,0	13 380,0	101,0	
Ministerstvo vnitra	24,9	19,9	5,0	
Ministerstvo životního prostředí	1 346,9	45,7	1 301,2	
Ministerstvo pro místní rozvoj	896,3	312,1	584,2	
Grantová agentura	0,3	0,3		
Ministerstvo průmyslu a obchodu	0,2	0,2		
Ministerstvo dopravy	82,0	1,6	80,4	
Ministerstvo zemědělství	535,1	47,2	487,9	
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	6 504,4	6 504,4		
Ministerstvo kultury	61,9	60,7	1,2	
Ministerstvo zdravotnictví	2,0		2,0	
Národní fond	44,5	11,9	32,6	
Operace státních finančních aktiv	43,9	11,4	32,5	
VPS - transfery v rámci souhrn. dotač.vztahu	4 777,4	4 777,4		
VPS - ostatní transfery	1 485,2	1 321,2	164,0	
Státní zemědělský intervenční fond	850,3	167,8	682,5	
Státní fond životního prostředí	242,3	6,6	201,5	34,2
Státní fond dopravní infrastruktury	303,6	29,7	273,9	
Státní fond rozvoje bydlení	88,2	11,4	73,5	3,3
Státní fond pro podporu a rozvoj čes. kinem.	0,5		0,5	
C e l k e m	30 772,1	26 710,7	4 023,9	37,5

Z kapitoly **Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy** získaly obce transfery ve výši 6,5 mld. Kč, tj. o 0,3 mld. Kč více oproti srovnatelnému období roku 2008. Převážná část těchto účelových prostředků zahrnuje přímé náklady na vzdělávání (pro hl.m. Prahu), dotace na soukromé školy, další prostředky směřovaly na zvýšení nenárokových složek platů pedagogických pracovníků regionálního školství a posílení úrovně odměňování nepedagogických pracovníků. Obdobně jako v minulém roce byla podpořena protidrogová politika, prevence kriminality, projekty zaměřené na rozvoj a zkvalitnění vzdělávání apod.

Finanční prostředky ve výši 1,3 mld. Kč obdržely obce z kapitoly **Ministerstva životního prostředí**. Převážnou část tvořily investiční transfery realizované v rámci vodohospodářských projektů, určené na výstavbu a technickou obnovu kanalizací, čističek odpadních vod, revitalizaci vodních nádrží a rovněž obnovu ekologické stability krajiny. Další prostředky byly použity na podporu zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží, snižování rizika povodní, zlepšování kvality ovzduší apod.

Z kapitoly **Ministerstva pro místní rozvoj** přijaly obce účelové prostředky ve výši 0,9 mld. Kč, tj. o 0,2 mld. Kč méně oproti pololetí 2008. Transfery byly uvolněny na podporu regionálního rozvoje, na obnovu majetku postiženého živelní pohromou, na obnovu místních komunikací apod. V rámci Integrovaného operačního programu směřovaly prostředky na pořízení jednotných územně analytických podkladů a územních plánů, které slouží

ke zjišťování a vyhodnocování stavu a vývoje území. Značná část prostředků byla rovněž uvolněna pro hl. m. Prahu prostřednictvím operačních programů Praha Adaptabilita (projekty v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji apod.) a Praha Konkurenceschopnost (podpora projektů v oblasti veřejné dopravy, informačních a komunikačních technologií, zlepšování životního prostředí apod.).

Objem transferů z kapitoly **Ministerstva zemědělství** činil 0,5 mld. Kč a odpovídal přibližně úrovni srovnatelného období předchozího roku. Převážná část prostředků směřovala do oblasti investic na výstavbu a technickou obnovu vodovodů a úpraven vod, čistíren a kanalizací.

Zdroj příjmů pro obce představují rovněž transfery a půjčky ze státních fondů. Ze **Státního zemědělského intervenčního fondu** získaly obce v 1. pololetí transfery ve výši 0,9 mld. Kč. V rámci společných programů EU a ČR směřovaly prostředky především do obnovy a rozvoje vesnic, do občanského vybavení a služeb v obcích např. v oblasti školství, zdravotnictví, základní obchodní infrastruktury a sportovních aktivit. Dále byly v rámci ochrany rozvoje kulturního dědictví venkova podpořeny stavební obnovy památkových budov apod. V oblasti lesnictví byly realizovány akce týkající se lesnické infrastruktury a nákupu lesnické techniky.

Ze **Státního fondu životního prostředí** získaly obce finanční prostředky ve výši 0,2 mld. Kč. Největší část prostředků směřovala obdobně jako v předcházejících letech k ochraně vod a ovzduší, především se jednalo o realizaci opatření k ochraně zdrojů pitné vody, rozšíření obecních čistíren odpadních vod, rozšíření kanalizačních systémů, výstavbu veřejných částí přípojek apod. Rovněž byla podpořena opatření k ochraně přírody ve volné krajině a chráněných územích.

Účelové prostředky ve výši 0,3 mld. Kč získaly obce ze **Státního fondu dopravní infrastruktury** na výstavbu a obnovu silniční sítě statutárních měst, další prostředky byly určeny na financování dopravní infrastruktury v příslušných oblastech.

Celkové výdaje obcí v 1. pololetí dosáhly **116,6 mld. Kč**, což představuje 41,8 % úrovně předpokládané ročním rozpočtem a meziroční zvýšení o 5,4 mld. Kč.

Tabulka č. 8

Výdaje obcí a DSO k 30. červnu v letech 2007 - 2009

	2007	2008	2009	(v mil. Kč)	
				index	
				<u>2008</u> <u>2007</u>	<u>2009</u> <u>2008</u>
I. Běžné výdaje	83 390,7	87 144,3	89 401,4	104,5	102,6
z toho					
Platy a ostatní platby za provedenou práci	9 833,5	10 278,1	10 675,9	104,5	103,9
Nákup materiálu	1 743,3	1 749,7	1 830,6	100,4	104,6
Nákup vody, paliv, energ., služeb a ost. nákupy	19 510,9	20 476,4	21 910,7	104,9	107,0
Výdaje na dopravní obslužnost	923,4	992,2	1 011,5	107,5	101,9
Neinvestiční transfery podnikatel. subjektům	7 755,7	7 575,0	7 892,7	97,7	104,2
Neinvestiční transfery nezisk. a podob. org.	4 487,9	4 767,3	5 288,7	106,2	110,9
Neinvestiční transfery příspěv. a podob. org.	14 631,1	14 959,8	15 381,9	102,2	102,8
Neinvestiční transfery obyvatelstvu	10 942,9	12 737,9	12 620,1	116,4	99,1
z toho: sociální dávky	10 733,5	12 507,6	12 350,1	116,5	98,7
II. Kapitálové výdaje	25 526,2	24 034,4	27 187,5	94,2	113,1
z toho:					
Investiční nákupy a související výdaje	19 331,4	18 984,6	22 822,9	98,2	120,2
Nákup akcií a majetkových podílů	434,4	400,5	269,6	92,2	67,3
Investiční transfery podnikatel. subjektům	4 050,7	3 187,4	2 739,4	78,7	85,9
Investiční transfery nezisk. a podobným org.	108,0	130,9	124,9	121,2	95,4
Investiční transfery příspěvk. organizacím	827,3	679,8	499,8	82,2	73,5
Výdaje celkem	108 916,9	111 178,7	116 588,9	102,1	104,9

Běžné výdaje činily 89,4 mld. Kč, což znamená 45,9 % úrovně předpokládané rozpočtem. Ve srovnání s pololetím předchozího roku se běžné výdaje zvýšily o 2,3 mld. Kč. Vývoj naznačuje určité zpomalení tempa nárůstu běžných výdajů, neboť v uplynulých třech letech dosahoval nárůst běžných výdajů mezi pololetími 3,7 – 5,9 mld. Kč.

Největší položku běžných výdajů tvoří náklady na nákup vody, paliv, energie, služeb a ostatní nákupy. V hodnoceném období dosáhly 21,9 mld. Kč, což znamená nárůst mezi srovnatelnými pololetími o 1,4 mld. Kč. Výdaje na neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím činily 15,4 mld. Kč a proti pololetí předchozího roku se zvýšily o 0,4 mld. Kč. Naproti tomu objem neinvestičních transferů obyvatelstvu, který dosáhl 12,6 mld. Kč, se mírně snížil (o 0,1 mld. Kč). Na platy a ostatní platby za provedenou práci včetně povinného pojištění placeného zaměstnavatelem obce vynaložily 14,1 mld. Kč (tj. o 0,4 mld. Kč více oproti pololetí minulého roku). Značné objemy prostředků směřovaly

rovněž na neinvestiční transfery podnikatelským subjektům (7,9 mld. Kč) a neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím (5,3 mld. Kč).

Kapitálové výdaje obcí činily 27,2 mld. Kč. Na rozdíl od předchozích třech let, kdy mezi pololetími docházelo k jejich poklesu, zaznamenaly poměrně dynamický nárůst. Zvýšily se o 3,2 mld. Kč, což představuje 13,2 %.

K nárůstu kapitálových výdajů však došlo pouze na položce investiční nákupy a související výdaje, které činily 22,8 mld. Kč, což je o 3,8 mld. Kč více oproti pololetí minulého roku. Vývoj této položky naznačuje, že obce začaly realizovat dosud odkládané investiční projekty spolufinancované z evropských fondů.

V ostatních položkách, kterými jsou nákup akcií a majetkových podílů, investiční transfery podnikatelským subjektům, investiční transfery neziskovým a podobným organizacím a investiční transfery příspěvkovým organizacím, se výdaje obcí snížily.

4. Příjmy a výdaje regionálních rad regionů soudržnosti

Rozpočty regionálních rad regionů soudržnosti jsou součástí veřejných rozpočtů od poloviny roku 2006, kdy byly regionální rady ustaveny jako řídicí orgány regionálních operačních programů, jejichž prostřednictvím jsou čerpány finanční prostředky na projekty spolufinancované ze strukturálních fondů Evropské unie.

Rozpočet na rok 2009 předpokládá příjmy regionálních rad ve výši 7,5 mld. Kč a výdaje ve shodném objemu, tzn. vyrovnané rozpočtové hospodaření. Rozhodující část příjmů regionálních rad představují transfery ze státního rozpočtu, stanovené ve výši 7,3 mld. Kč. Uvedený objem zahrnuje jak prostředky fondů EU, tak vlastní zdroje státního rozpočtu. Další část příjmů regionálních rad tvoří transfery od krajů na financování provozních výdajů, které jsou předpokládány ve výši 0,2 mld. Kč.

Skutečná výše příjmů a výdajů regionálních rad závisí na rozsahu projektů, které jsou prostřednictvím regionálních operačních programů v příslušném roce financovány ve vztahu ke krajům, obcím i k dalším subjektům. Z výsledků čerpání příjmů a výdajů za 1. pololetí

vyplývá, že v tomto roce se již plně rozběhla realizace schválených projektů jednotlivých regionálních operačních programů a s tím spojené poskytování dotací.

Tabulka č. 9

Příjmy a výdaje regionálních rad regionů soudržnosti

Ukazatel	skutečnost k 30.6.2008	rozpočet 2009		skutečnost k 30.6.2009	%
		schválený	po změnách		
Nedaňové příjmy	24,2			22,6	
z toho: příjmy z daní	23,9			21,4	
Výnosy z kapitálových příjmů	.			0,1	
Přijaté transfery (po konsolidaci)	2 858,4	8 726,7	7 515,5	5 749,6	76,5
z toho:					
- ze státního rozpočtu	2 797,2	8 526,7	7 315,5	5 634,2	
- z rozpočtu krajů	61,2	200,0	200,0	115,4	
Příjmy celkem (po konsolidaci)	2 882,5	8 726,7	7 515,5	5 772,3	76,8
Běžné výdaje (po konsolidaci)	234,1	7 466,8	901,5	307,1	34,1
Kapitálové výdaje (po konsolidaci)	43,5	1 259,9	6 614,0	3 693,7	55,8
Výdaje celkem (po konsolidaci)	277,6	8 726,7	7 515,5	4 000,8	53,2
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci)	2 604,9	0,0	0,0	1 771,5	.

Regionální rady přijaly do svých rozpočtů celkem 5,8 mld. Kč. Z toho 5,7 mld. Kč tvořily dotace ze státního rozpočtu, z kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj, které je zprostředkovatelem finančních toků z rozpočtu EU. Z rozpočtů krajů získaly regionální rady 0,1 mld. Kč

Výdaje regionálních rad činily 4,0 mld. Kč, oproti pololetí minulého roku byly vyšší o 3,7 mld. Kč. Nárůst byl koncentrován do oblasti kapitálových výdajů, které dosáhly celkové výše 3,7 mld. Kč; největší objem prostředků směřoval do veřejných rozpočtů územní úrovně (2,8 mld. Kč) a dále pak podnikatelským subjektům (0,6 mld. Kč). Běžné výdaje činily 0,3 mld. Kč a ve srovnání s pololetím předchozího roku se zvýšily pouze o 0,1 mld. Kč. Hospodaření regionálních rad tak v 1. pololetí skončilo přebytkem ve výši 1,8 mld. Kč.

Hlavní město Praha, které vykonává činnost řídicího orgánu operačních programů pro region soudržnosti Praha spolufinancovaných z prostředků EU přijalo ze státního rozpočtu (z kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj) na realizaci OP Adaptabilita a OP Konkurenceschopnost celkem 0,8 mld. Kč a zhruba ve stejném rozsahu poskytlo prostředky na financování jednotlivých projektů.

5. Zadluženost

Ke konci 1. pololetí 2009 vykázaly **obce** (vč. jimi zřizovaných příspěvkových organizací) celkový dluh ve výši **76,7 mld. Kč**, což znamená snížení ve srovnání s koncem minulého roku o 3,4 mld. Kč (tj. pokles o 4,2 %).

V celkovém objemu zadluženosti obcí mají nadále nejvyšší váhu bankovní úvěry, jejichž podíl ke konci pololetí vzrostl a činil téměř 63,9 % celkové zadluženosti. Emitované komunální dluhopisy se na celkové zadluženosti podílely zhruba 24,3 % a zbývající část tvořily přijaté návratné finanční výpomoci a půjčky ze státního rozpočtu, státních fondů (Státní fond bydlení, Státní fond životního prostředí) a ostatní dlouhodobé závazky.

Tabulka č. 10

Souhrnné údaje o zadluženosti obcí ČR od roku 2001

(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	k 30.6.2009
Úvěry	22,6	27,3	35,2	38,5	43,7	47,1	46,7	47,4	49,0
Komunální dluhopisy	13,3	15,9	21,7	23,9	23,5	22,9	22,6	22,7	18,6
Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy	12,4	12,6	13,5	12,4	11,8	10,9	9,9	10,0	9,1
Celkem	48,3	55,8	70,4	74,8	79,0	80,9	79,2	80,1	76,7

V průběhu 1. pololetí přijaly obce úvěry a půjčky ve výši 5,6 mld. Kč a uhradily splátky jistin ve výši 4,9 mld. Kč, tzn. převažovalo čerpání úvěrů a půjček nad jejich splácením. Růst zadluženosti byl zaznamenán pouze na položce „úvěry“, které obce čerpají zejména od peněžních ústavů a využívají je především na rozvoj místní infrastruktury, občanské vybavenosti, na akce související s ochranou životního prostředí, a v tomto roce také k částečnému vyrovnání propadu daňových příjmů. Zbývající dvě položky zaznamenaly pokles, a to zejména položka komunální dluhopisy, kde bylo snížení způsobeno splátkou jistiny II. emise dluhopisů hl. m. Prahy v celkovém objemu 200 mil. €.

Na celkové zadluženosti obcí se stále výrazně podílí zadluženost čtyř největších měst (hlavní město Praha a města Brno, Ostrava a Plzeň), jejichž dluh tvoří zhruba 54 % celkové zadluženosti obcí. Celková výše dluhu vykázaná těmito městy činila ke konci 1. pololetí 41,5 mld. Kč.

Tabulka č. 11

Souhrnné údaje o zadluženosti hl. m. Prahy, Brna, Ostravy a Plzně od roku 2001

(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	k 30.6. 2009
Úvěry	8,3	10,8	16,8	18,7	21,7	21,4	20,8	20,5	20,4
Komunální dluhopisy	13,3	15,9	21,7	23,9	23,5	22,9	22,6	22,7	18,6
Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy	2,6	2,9	3,9	3,3	3,2	3,1	2,9	2,6	2,5
Celkem	24,2	29,6	42,4	45,9	48,4	47,4	46,3	45,8	41,5

Podíl zadluženosti čtyř největších měst na celkové zadluženosti obcí se ve srovnání s koncem roku 2008 snížil o 3,1 p.b. a pokračuje tak v klesajícím trendu předchozích let.

Tabulka č. 12

Vývoj podílu zadluženosti hl. m. Prahy, Brna, Ostravy a Plzně na celkové zadluženosti obcí od roku 2001

(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	k 30.6. 2009
Celková zadluženost obcí	48,3	55,8	70,4	74,8	79,0	80,9	79,2	80,1	76,7
Zadluženost obcí bez 4 největších měst	24,1	26,2	28,0	28,9	30,6	33,5	32,9	34,3	35,2
Zadluženost 4 největších měst	24,2	29,6	42,4	45,9	48,4	47,4	46,3	45,8	41,5
% podíl 4 největších měst na celkovém zadlužení obcí	50,1	53,0	60,2	61,4	61,3	58,6	58,5	57,2	54,1

Dobrovolné svazky obcí vykazaly ke konci pololetí zadluženost ve výši **2,3 mld. Kč**, ve srovnání s koncem roku 2008 se dluh snížil o 0,2 mld. Kč. Dluh je tvořen především úvěry, které činí 2,0 mld. Kč, zbývající část představují přijaté návratné finanční výpomoci.

Dobrovolné svazky obcí využívají získané prostředky především na rozvoj a obnovu místní infrastruktury a na akce související s ochranou životního prostředí.

Kraje (vč. jimi zřízených příspěvkových organizací) vykázaly ke konci 1. pololetí zadluženost ve výši **16,3 mld. Kč**, z toho úvěry činily 13,7 mld. Kč a přijaté návratné finanční výpomoci 2,6 mld. Kč (kraje neemitovaly žádné komunální dluhopisy). Ve srovnání s koncem předchozího roku se zadluženost krajů zvýšila o 11,6 % (tj. o 1,7 mld. Kč). Některé kraje pokračují v čerpání úvěrů poskytnutých Evropskou investiční bankou, které jsou využívány zejména na akce spojené s investicemi do regionální infrastruktury. Čerpání úvěrů bývá rozloženo do několika tranší se splatností v rozmezí 10 až 25 let.

Tabulka č. 13

**Souhrnné údaje o zadluženosti krajů a jimi zřízených příspěvkových organizací
od roku 2001**

(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	k 30.6.2009
Zadluženost celkem	0,0	0,0	1,3	1,5	2,9	7,7	10,4	14,6	16,3

Regionální rady regionů soudržnosti v průběhu 1. pololetí snížily svou zadluženost ze 7,0 mil. Kč, vykázanou ke konci minulého roku, na 1,0 mil. Kč. Celá tato částka představuje přijatou návratnou finanční výpomoc mezi rozpočty. Regionální rady regionů soudržnosti i nadále hospodaří bez přijatých úvěrů.

Územní rozpočty k 30.6.2009 vykázaly v souhrnu zadluženost ve výši **95,3 mld. Kč**, což je téměř o 2 % méně než ke konci předchozího roku.

IV. Vývoj státních finančních aktiv a pasiv

Vývoj státních finančních aktiv a pasiv za 1. pololetí 2009 charakterizují následující údaje :

v mld. Kč

	S t a v k		Změna za
	1.1.2009	30.6.2009	1. pololetí 2009 (+,-)
1. Prostředky státu na depozitních bankovních účtech SFA	41,1	216,2	+175,1
2. Pohledávky státu vůči zahraničí vč.pohledávek z deblokací	23,6	22,4	-1,2
3. Pohledávky státu vůči tuzemsku ve správě MF	23,3	25,0	+1,7
4. Majetkové účasti státu vůči zahraničí a tuzemsku ve správě MF	104,7	75,6	-29,1
z toho : převedené z České konsolidační agentury	5,7	5,7	-
převedené z České inkasní, s.r.o.	2,3	0,0	-2,3
5. Cenné papíry a ostatní finanční aktiva	76,4	199,5	+123,1
6. Státní půjčka MMF splacená a spravovaná ČNB	0,1	0,1	-
Státní finanční aktiva celkem	269,2	538,8	+269,6
1. Závazky z emise státních dluhopisů	952,2	1085,4	+133,2
v tom: v držbě u domácích bank	385,5	449,9	+64,4
v držbě u ostatních tuzemských subjektů	336,3	374,0	+37,7
v držbě u zahraničních subjektů	230,4	261,5	+31,1
2. Přímé a nepřímé závazky státu vůči zahraničí	47,6	51,8	+4,2
v tom: přímé vládní závazky vůči zahraničí	46,8	51,2	+4,4
směnky emitované k úhradě účastí státu u mezinárodních bank	0,8	0,6	-0,2
3. Závazky z nesplaceného upsaného kapitálu	55,4	51,4	-4,0
Státní finanční pasiva celkem	1055,2	1188,6	+133,4
Saldo státních finančních aktiv a pasiv	-786,0	-649,8	+136,2
v tom: pozice vůči bankovní soustavě	-287,4	-55,8	+231,6
pozice vůči ostatním subjektům v tuzemsku	-278,3	-313,2	-34,9
pozice vůči zahraničí	-220,3	-280,8	-60,5

Snížení celkového záporného salda státních finančních aktiv a pasiv o více než 136 mld. Kč je odrazem výrazného poklesu ve vztahu k tuzemským bankovním subjektům, kterého bylo dosaženo především na straně aktiv zvýšením držby cenných papírů, a to investováním dočasně volných prostředků souhrnného účtu státní pokladny do krátkodobých cenných papírů (pokladniční poukázky ČNB). Tento vliv byl částečně kompenzován růstem zadluženosti vůči tuzemským nebankovním subjektům a především vůči zahraničí. Z hlediska posuzování celkové finanční pozice státu je však nutno vzít v úvahu, že zmíněný nárůst držby krátkodobých cenných papírů ČNB současně znamenal záporný stav účtu Řízení likvidity státní pokladny (který není součástí státních finančních aktiv) v řádu 163 mld. Kč.

Celkové snížení záporného salda státních finančních aktiv a pasiv vůči tuzemské bankovní soustavě vykazované v rozsahu 231,6 mld. Kč se při současném nárůstu držby státních dluhopisů bankovními subjekty o 64,4 mld. Kč týkalo ve zvýšené míře i operací na souhrnném účtu státní pokladny. Při pololetním schodku státního rozpočtu na úrovni 68 mld. Kč, byly již v 1.pololetí 2009 prováděny předstihové emise státních dluhopisů k zajištění zdrojů dluhopisového krytí očekávaného výsledného schodku státního rozpočtu za rok 2009. Výnosy z těchto emisí státních dluhopisů byly umisťovány na umořovací účet SFA, jehož zůstatek tak za 1. pololetí vzrostl o 175,4 mld. Kč a dosáhl hodnoty 203,7 mld. Kč. Volné peněžní zdroje nad úroveň krytí rozpočtového schodku mohly být proto krátkodobě finančně investovány do pokladničních poukázek ČNB, což se projevilo nárůstem těchto aktiv státu o 149 mld. Kč. Do konce roku 2009 se ovšem (obdobně jako tomu bylo v roce 2008) uvedená

rozsáhlá finanční aktiva státu ve formě depozit SFA na umořovacím účtu a držených poukázek ČNB výrazně sníží.

Příčinou nárůstu záporného salda státních finančních aktiv a pasiv ve vztahu k tuzemským nebankovním subjektům o 34,9 mld. Kč bylo především zvýšení držby státních dluhopisů těmito subjekty o 37,7 mld. Kč, což se týkalo hlavně pojišťovacích společností a penzijních fondů, částečně pak i dalších finančních institucí. Tento vliv byl na straně státních finančních aktiv částečně kompenzován nárůstem pohledávek státu vůči tuzemsku, na němž se podílely hlavně pohledávky z realizovaných státních záruk.

Zvýšení záporného salda státních finančních aktiv a pasiv vůči zahraničí v rozsahu 60,5 mld. Kč bylo na straně pasiv rozhodující měrou ovlivněno nárůstem držby státních dluhopisů u zahraničních subjektů o 31,1 mld. Kč. K dalšímu prohloubení přispělo rovněž pokračující zvyšování přímých vládních závazků vůči zahraničí, t.j. závazků státu z úvěrů přijatých od Evropské investiční banky na infrastrukturální programy o 4,4 mld. Kč. Vlivem, korigujícím na straně pasiv uvedený nárůst záporného salda úhrnem o 4,3 mld Kč, byl pokles závazků z titulu nesplaceného upsaného kapitálu u společnosti ČEPS, a.s. (uhrazena poslední splátka 1,3 mld. Kč) a u mezinárodních finančních institucí, kde byl vyjádřením dopadů kursových změn. Ve státních finančních aktivech se zhoršení pozice vůči zahraničí týkalo především majetkových účastí u mezinárodních bank a finančních institucí o 26,8 mld. Kč. Převažujícím vlivem (24,6 mld. Kč) přitom bylo vyjmutí členského podílu ČR v Mezinárodním měnovém fondu ke 30.6.2009 vzhledem k tomu, že tentýž podíl je již zahrnut v bilanci České národní banky a jeho další uvádění v rámci státních finančních aktiv by tak představovalo neodůvodněnou duplicitu. Další pokles byl v menší míře realizován rovněž u pohledávek z vládních úvěrů včetně pohledávek převzatých, a to o celkem 1,3 mld. Kč.

Operace s peněžními prostředky státu v tuzemsku

Příjmové a výdajové operace státního rozpočtu kryté prostředky depozitních bankovních účtů SFA včetně prostředků z přímých dlouhodobých úvěrů přijatých ze zahraničí se týkají rozpočtové kapitoly OSFA, transferů z této kapitoly do jiných rozpočtových kapitol a některých dalších příjmových a výdajových operací probíhajících zejména na umořovacím účtu SFA.

Za 1. pololetí roku 2009 ve srovnání se skutečností stejného období předchozího roku charakterizují tyto rozpočtové i mimorozpočtové operace údaje uvedené v následující tabulce:

v mil.Kč

	Skutečnost za 1.pololetí 2008	Skutečnost za 1.pololetí 2009	Index 2009/2008
A. Příjmy z operací na účtech SFA celkem	10 162,7	19 377,2	190,7
v tom: příjmové operace kapitoly OSFA	2 035,1	3 879,6	190,6
ostatní příjmové operace SFA	8 127,6	15 497,6	190,7
B. Výdaje z operací na účtech SFA celkem	13 905,9	17 960,2	129,2
v tom: výdajové operace kapitoly OSFA	128,2	1 364,3	1 064,2
transfery z OSFA do jiných rozpočtových kapitol	5 627,1	1 024,7	18,2
ostatní výdajové operace SFA	8 150,6	15 571,2	191,0
Saldo příjmů a výdajů z operací SFA celkem (- schodkové)	-3 743,2	1 417,0	x
z toho: za kapitolu OSFA vč. transferů	-3 720,2	1 490,6	x
Financování salda příjmů a výdajů operací SFA	3 743,2	-1 417,0	x
v tom: z prostředků depozitních účtů SFA z minulých let	-687,0	-6 222,3	905,7
z přímých dlouhodobých úvěrů ze zahraničí	4 407,2	4 731,7	107,4
z emisí státních dluhopisů	23,0	73,6	320,0

U operací za kapitolu OSFA vč. transferů bylo proti skutečnosti za 1. pololetí 2008 dosaženo přebytkového salda, a to v rozsahu přesahujícím 1 490 mil. Kč, což bylo odrazem výrazně vyšších příjmů při současném poklesu výdajů transferovaných do jiných rozpočtových kapitol.

Příjmy kapitoly OSFA ve výši cca 3 880 mil. Kč představovaly plnění na 80 % ročního rozpočtu, k čemuž přispěly zejména objemově významné příjmy z finančního investování na jaderném a důchodovém účtu (celkem 547 mil. Kč), příjmy z dividend (1 155 mil. Kč) a odvody od původců radioaktivních odpadů (706 mil. Kč). Transfery z výnosů privatizovaného majetku v úhrnné výši 1 404 mil. Kč zdrojově pokrývaly část úhrady za poslední splátku na nákup akcií ČEPS, a.s. (764 mil. Kč) a transfery do kapitoly MZe na programy protipovodňových opatření (640 mil. Kč).

Celkové přímé výdaje rozpočtové kapitoly OSFA v 1.pololetí 2009 dosáhly 1 364 mil. Kč, což tvoří plných 79,4 % rozpočtované hodnoty. Podstatnou část těchto výdajů přitom tvořila úhrada poslední splátky za odkup akcií společnosti ČEPS, a.s. ve výši 1 270 mil. Kč, která byla v souladu se splátkovým kalendářem realizována již v prvním pololetí 2009. Menší částky (v úhrnné výši téměř 52 mil. Kč) byly uvolněny na realizaci reformy veřejné správy, řešení mimořádných situací a posílení územně samosprávných celků. Standardní položkou byly výdaje na financování činnosti SÚRAO (Správa úložišť radioaktivního odpadu) v rozsahu 39 mil. Kč. Na restituční úhrady zemědělského majetku byla poskytnuta záloha ve výši 3 mil. Kč.

Transfery z kapitoly OSFA do jiných rozpočtových kapitol se na celkových výdajích podílely částkou 1 025 mil. Kč, což proti schválenému rozpočtu představuje plnění na 56,7 %. Největší podíl připadl na transfery do kapitoly MZe z titulu financování nových protipovodňových opatření a odstraňování povodňových škod (860,5 mil. Kč). Dalšími

transfery účelových prostředků SFA bylo v kapitole MZe zajištěno rovněž krytí výdajů v rámci programů ve veřejném zájmu (75 mil. Kč) a programu na podporu konkurenceschopnosti agropotravinářského komplexu (75 mil. Kč). Zbývající, objemově méně významné transfery byly realizovány do kapitol MK a VPS na řešení problémů územně samosprávných celků.

Výrazné přebytkové saldo příjmů a přímých výdajů kapitoly OSFA ve výši 2,5 mld. Kč, které fakticky znamenalo nárůst prostředků na depozitních účtech SFA z minulých let se promítlo ve financování celkového salda operací SFA. Financování transferovaných výdajů je oproti pololetí roku 2008 podstatně nižší, a to z důvodu převedení výdajů na infrastrukturální projekty z úvěrů od EIB od roku 2009 do kapitoly Státní dluh.

Pokud jde o ostatní příjmové a výdajové operace na depozitních účtech SFA, došlo u příjmových operací k inkasu nerozpočtovaných úrokových premií z emisí SDD, které byly na umořovacím účtu realizovány v částce 253,4 mil. Kč, což je hodnota výrazně větší než v 1. pololetí 2008. Část ostatních výdajových operací realizovaných na umořovacím účtu ve výši 15 497,6 mil. Kč, která byla plně pokryta z rozpočtové kapitoly Státní dluh, se týká především swapových operací, výplaty kuponů a úhrad splátek diskontovaných úroků SPP a SDD.

Přehled o **financujících operacích**, které byly za 1. pololetí 2009 realizovány na korunových depozitních účtech SFA, zejména na účtu umořovacím, podává v porovnání se skutečností za stejné období roku 2008 následující tabulka:

v mil.Kč		
Financující operace na depozitních účtech SFA	Skutečnost za 1. pololetí 2008	Skutečnost za 1.pololetí 2009
1. Saldo revolvingových a jiných emisí SPP na umořovacím účtu	-49 293,0	1 088,0
2. Saldo repo operací se zástavou SDD	-5 800,3	0,0
3. Výnosy z tuzemských emisí střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů	71 370,5	144 900,5
4. Výnosy ze zahraničních emisí dlouhodobých státních dluhopisů	49 316,3	33 781,9
5. Splátky jistiny střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů	-34 946,4	-50 441,7
6. Převod výnosů z emisí státních dluhopisů na financující účet státní pokladny	10 900,0	46 500,0
7. Výnosy z čerpání přímých dlouhodobých úvěrů ze zahraničí	4 407,2	4 731,7
8. Splátky jistiny dlouhodobých úvěrů ze zahraničí	-4 236,3	-318,2
9. Změna stavu krátkodobých prostředků na depozitních účtech SFA	-29 641,9	-175 093,6
10. Saldo operací finančního investování (- převaha nákupu cenných papírů)	-7 948,1	-1 323,6
Celkové saldo financujících operací na depozitních účtech SFA	4 128,0	3 825,0

Výše uvedené údaje potvrzují převažující podíl výnosů z emisí státních dluhopisů na umořovacím účtu k zajištění předstihového krytí očekávané vysoké schodkovosti státního rozpočtu ve druhé polovině roku 2009. To je zřejmé zejména z vazby mezi výnosy z emisí

střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů a změnou stavu krátkodobých depozit SFA. Současně v důsledku realizace záměru zvyšujícího se užití výnosů z emisí SDD ke splátkám dluhu z emisí SPP dosahuje saldo čerpání a splátek SPP objemově významně nižší hodnoty na úrovni 1 mld. Kč. Výnosy z přímých dlouhodobých úvěrů ze zahraničí, t.j. konkrétně z úvěrových tranší čerpaných od EIB (4 731,7 mil. Kč), pokryly v 1. pololetí 2009 v plné výši příslušné infrastrukturalní rozpočtové výdaje, transferované z OSFA celkovém rozsahu 4 689,9 mil. Kč.

Jak již bylo uvedeno výše, volné krátkodobé peněžní prostředky nad úroveň krytí rozpočtového schodku umožnily v rámci řízení likvidity souhrnného účtu státní pokladny provádět rozsáhlé finanční investování na účtu Řízení likvidity státní pokladny operacemi nákupu a zpětného prodeje pokladničních poukázek ČNB. Za 1. pololetí 2009 dosáhl výnos z tohoto krátkodobého finančního investování částky 903,9 mil.Kč.

Na jaderném účtu SFA byly v 1. pololetí 2009 proinvestovány prostředky v úhrnném objemu 7 715,1 mil. Kč, a to 3 754,4 mil. Kč do REPO operací s poukázkami ČNB v nominální hodnotě 3 756,9 mil. Kč, dále 2 530,6 mil. Kč do nákupu státních pokladničních poukázek (SPP) v nominální hodnotě 2 569,6 mil. Kč a 1 430,1 mil. Kč též do státních dlouhodobých a střednědobých dluhopisů (SDD) v nominální hodnotě 1 500 mil. Kč. Hrubý výnos pro jaderný účet z tohoto finančního investování, dosažený v uvedeném období bez narostlého úroku, činil téměř 82,4 mil.Kč. V dubnu byla na jaderný účet připsána rovněž výplata ročních kuponů z veškerých držených SDD, která činila 305,5 mil. Kč.

V souladu s novelou zákona č.218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech byl ve státních finančních aktivech zřízen účet Rezervy pro důchodovou reformu (důchodový účet), na kterém jsou soustřeďovány zejména rozdíly z příjmů a výdajů připadajících na důchodové pojištění. V 1.pololetí 2009 byly na tomto účtu proinvestovány prostředky v objemu 131 623 mil. Kč, a to 129 393,4 mil. Kč do REPO operací s poukázkami ČNB v nominální hodnotě 129 533,1 mil. Kč a dále 2 229,6 mil. Kč do nákupu státních pokladničních poukázek (SPP) v nominální hodnotě 2 238,8 mil. Kč. Pro důchodový účet bylo z tohoto finančního investování dosaženo hrubého výnosu cca 159,3 mil. Kč.

Státní zahraniční pohledávky

Stav zahraničních pohledávek se snížil o 1,2 mld. Kč, přičemž se stoprocentně jednalo o snížení vůči zahraničním dlužníkům. Pokles stavu byl z větší části (0,8 mld. Kč) způsoben vyúčtováními debetními kursovými rozdíly ze změn kursů cizích měn (hlavně USD) vůči

české koruně. Co se týče struktury jednotlivých bloků státních zahraničních pohledávek, nedošlo zde k žádné výrazné změně.

v mil. Kč

	Státní zahraniční pohledávky celkem	v tom :					
		vládní pohledávky	podíl v %	převzaté zahraniční pohledávky	podíl v %	pohledávky za deblokátory	podíl v %
S t a v							
- k 1. 1.2009	22 365,2	14 933,5	66,8	7 060,6	31,6	371,1	1,7
- k 30.6.2009	21 252,2	14 236,1	67,0	6 600,8	31,1	415,3	2,0
Změna stavu za 1.pololetí (+,-)	-1 113,0	-697,4		-459,8		44,2	
z toho : vyúčtované debetní kursové rozdíly	-791,6	-484,3		-285,3		-22,0	

Po eliminování zmíněného vlivu debetních kursových rozdílů se u jednotlivých bloků zahraničních pohledávek jednalo o následující operace.

U vládních pohledávek vůči zahraničí se úhrady realizované do státního rozpočtu v úhrnném objemu 242 mil. Kč týkaly splátek jistiny a úroků z Alžírsku (174,2 mil. Kč), inkasa z deblokace vůči Barmě (64 mil. Kč při disáží 30,1 mil. Kč) a splátky z Iráku (3,8 mil. Kč). Ve výši 79,7 mil. Kč se jednalo o navýšení z titulu vyúčtování připsaných úroků. Za účelem následné dealokace v rámci tzv. odúčtování splátek, byly z vládních do převzatých převedeny pohledávky vůči Alžírsku ve výši 20,7 mil. Kč.

U zahraničních pohledávek převzatých od ČSOB se splátky ve prospěch příjmů státního rozpočtu, inkasované ve výši 5,6 mil. Kč, týkaly příjmů z deblokace pohledávky vůči Alžírsku při disáží 4,6 mil. Kč. Navýšení pohledávky se v objemu 22,7 mil. Kč týkalo vyúčtovaných úroků. V rozsahu 207,7 mil. Kč byl realizován převod pohledávky vůči Indii na deblokátora (společnost FID Group).

U pohledávek za deblokátory došlo i přes inkaso splátek v rozsahu 94,4 mil. Kč od společnosti FID Group a navazujícímu odpisu ve výši smluvně dohodnutého disážia (47,1 mil. Kč) k celkovému navýšení pohledávek o 44,2 mil. Kč. Zmíněný nárůst je důsledkem výše uvedeného převodu pohledávky za Indii.

V rámci státních finančních aktiv je do oblasti zahraničních pohledávek zahrnována i pohledávka státu za iránskou státní společností APPI z titulu realizované státní záruky, jejíž hodnota se pohybuje na úrovni 1,2 mld. Kč.

Změny v majetkových účastech státu u mezinárodních a tuzemských společností

Stav majetkových účastí u mezinárodních bank v souladu s metodikou účetnictví zaváděnou ve všech kapitolách Ministerstva financí vyjadřuje od počátku roku 2008 hodnotu celkového upsaného kapitálu. Ve sledovaném období došlo k poklesu stavu vykazovaného k 1.1.2009 ve výši 87,8 mld. Kč. na 61 mld. Kč k datu 30.6.2009. Celkové snížení o 26,8 mld. Kč představovalo již zmiňované vyjmutí členského podílu v MMF (24,6 mld. Kč), zbývající část tvoří hodnota vyúčtovaných debetních kursových rozdílů.

U závazků z titulu nesplaceného upsaného kapitálu se jednalo o snížení ve výši 4,1 mld. Kč, přičemž v objemu 2,1 mld. Kč šlo o vliv debetních kursových rozdílů. V objemu 0,7 mld. Kč se pak jednalo o snížení závazku z titulu úhrady majetkového podílu u Evropské investiční banky (dne 24.3.2009 byla provedena osmá splátka podílu na upsaném kapitálu a na rezervách – obě tyto splátky představovaly částku 27 749 846,85 EUR a byly provedeny v rámci výdajů kapitoly VPS). Snížení závazků o téměř 1,3 mld. Kč pak představuje úhrada poslední splátky za akcie společnosti ČEPS, a.s., která proběhla v souladu se splátkovým kalendářem v závěru června 2009.

Ze státních finančních aktiv byla vyjmuta majetková účast státu u akciových společností Technoexport a Strojimport, přesahující 2,3 mld. Kč v souvislosti s přijetím rozhodnutí o jejich privatizaci.

Příjmy z dividend (které jsou součástí příjmů kapitoly OSFA) inkasované od společnosti ČEPS, a.s. ve výši téměř 506,2 mil. Kč, byly použity na nákup akcií této společnosti od ČEZ, a.s.

Státní půjčky, návratné finanční výpomoci a jiné tuzemské pohledávky státu

Stav pohledávek státu z poskytnutých státních půjček a návratných finančních výpomocí vedených ve státních finančních aktivech zůstal v 1. pololetí 2009 prakticky nezměněn na úrovni cca 14,2 mld. Kč. Tyto pohledávky se týkají státních půjček a návratných finančních výpomocí poskytnutých z rozpočtových kapitol VPS a OSFA (t.j. krytých z prostředků státních finančních aktiv).

Nově nebyly v 1. pololetí 2009 poskytnuty z rozpočtových kapitol VPS a OSFA žádné návratné finanční výpomoci.

Po zahrnutí dalších pohledávek z návratných finančních výpomocí poskytnutých z ostatních kapitol státního rozpočtu a evidovaných mimo bilanci státních finančních aktiv a pasiv bylo splácení návratných finančních výpomocí jednotlivými dlužníky realizováno na příjmové účty kapitoly VPS v rozsahu 30,8 mil. Kč a týkalo se půjček poskytnutých na podporu ekologických opatření (výstavba vodovodů, kanalizací a ČOV).

V rámci podrozvahové evidence státních finančních aktiv jsou vedeny též pohledávky státu za organizacemi, kterým byly v roce 1991 ze státních prostředků poskytnuty zálohy na budoucí odkoupení splatných pohledávek za odběrateli v Iráku v souvislosti s uvalením hospodářského embarga na Irák a Kuvajt. Na základě rekondiliace pohledávek za iráckými odběrateli a dohody o náhradním plnění získaly poškozené organizace cenné papíry splatné v letech 2020 až 2036. Úhrnná hodnota pohledávky státu z tohoto titulu představuje hodnotu 1 417,7 mil. Kč.

Stav a vývoj státních záruk

Během prvního pololetí roku 2009 došlo k mírnému poklesu vykazovaného stavu potenciálních závazků státu z poskytnutých záruk (včetně závazků vyplývajících ze zákona č.77/2002 Sb. týkajícího se transformace s.o. České dráhy), a to z celkové hodnoty 203 mld. Kč na hodnotu 200 mld. Kč.

+ zvýšení stavu - snížení stavu	Státní záruky celkem	v tom :		
		standardní záruky	nestandardní záruky	záruky ze zákona č.77/2002 Sb.
Stav k 1.1.2009	203,0	39,0	157,0	7,0
Poskytnutí nových státních záruk	-	-	-	-
Čerpání nových tranší úvěrů	-	-	-	-
Vyúčtování úroků a poplatků	+1,2	+0,9	-	+0,3
Splátky úvěrů dlužníky	-0,1	-0,1	-	-
Realizace státních záruk	-1,7	-1,4	-	-0,3
Úhrada ze státního rozpočtu	-1,4	-1,4	-	-
Jiná změna stavu státních záruk	-	-	-	-
Kursově rozdíly	-1,0	-1,0	-	-
Stav k 30.6.2009	200,0	36,0	157,0	7,0

Úhrn tzv. standardních státních záruk, tj. celkový rozsah potenciálních závazků státu z poskytnutých bankovních úvěrů krytých standardními státními zárukami ČR, se za první pololetí roku 2009 snížil ze 39 mld. Kč na 36 mld. Kč, tedy o 3 mld. Kč. Příčinou poklesu byly vedle promítnutých kursových rozdílů výhradně uskutečněné splátky úvěrů, včetně splácení v rámci realizace státních záruk, a to při nulovém čerpání nových úvěrů, resp. dalších tranší garantovaných úvěrů.

V roce 2009 dále pokračoval vliv zákonného omezení nově poskytovaných státních záruk, nebyla proto poskytnuta žádná nová státní záruka. Vyúčtování splatných úroků a poplatků bylo provedeno v úhrnné výši 0,9 mld. Kč.

Na změně stavu úvěrů krytých standardními státními zárukami se výrazně projevilo vyúčtování kreditních kursových rozdílů v rozsahu cca 1 mld. Kč, které bylo odrazem především posilujícího směnného kurzu české koruny vůči EUR, v nichž je vedena významná část garantovaných úvěrů, poskytnutých zahraničními bankami.

Celkový rozsah splátek státem zaručených úvěrů z vlastních zdrojů dlužníků představoval za 1. pololetí 2009 částku 259,9 mil. Kč. Splatné části jistiny a úroků uhradila společnost Mufis, a.s. ve výši 37,3 mil. Kč (projekt rozvoje obcí ČR). Splatné úroky v úhrnné výši 67,2 mil. Kč ze zaručovaných úvěrů na nové vozy od společnosti EUROFIMA a splatnou část jistiny a úroků ve výši 155,4 mil. Kč z úvěru na pendolina uhradila akciová společnost České dráhy.

Část splátek jistiny a úroků z úvěrů, za něž stát převzal záruku, byla v 1. pololetí 2009 provedena přímo ze státního rozpočtu, aniž by se fakticky jednalo o realizaci státních záruk, neboť příslušní dlužníci nebyli z tohoto titulu zavázáni státu. Tyto úhrady v celkové výši téměř 1 406 mil. Kč se týkaly jmenovitě splácení jistin a příslušenství úvěrů poskytnutých na rozvojové projekty v minulých letech Evropskou investiční bankou, kde jako finanční manažer a současně jako formální dlužník vystupuje ČMZRB. Ze státního rozpočtu tak byly uhrazeny splátky úvěrů na výstavbu dálnic (639,3 mil. Kč), zlepšení stavu mezinárodních silnic (110,7 mil. Kč), program E- roads II (143,1 mil. Kč), opravy silnic (154,7 mil. Kč), odstranění povodňových škod (318,8 mil. Kč) a podporu vodohospodářských investic (39,2 mil. Kč).

Vlastní realizace státních záruk se uskutečnila v celkové výši 1 683,5 mil. Kč, přičemž převážný podíl představovaly splatné částky státem garantovaných úvěrů poskytnutých v minulosti s.o. České dráhy a na základě zákona č.77/2002 Sb. převedených na Správu železniční dopravní cesty, s.o. Jednalo se fakticky o rozpočtové zajištění splátek všech účelových položek úvěrů, poskytnutých na výstavbu I. a II. železničního tranzitního koridoru. Vedle výše uvedených úvěrů byly formou realizace státní záruky uhrazeny v částce 322 mil. Kč rovněž závazky SŽDC, za něž stát převzal ručení podle zákona č.77/2002 Sb.

U nestandardních státních záruk došlo za 1. pololetí 2009 pouze k mírnému poklesu stavu o 2,4 mil. Kč. Tuto poměrně nevýraznou změnu stavu představuje refundace vyplacené zálohy odškodnění ČSOB, a.s. ze státního rozpočtu, která vedla ke snížení dosavadního závazku z titulu nestandardní státní záruky vydané roce 2000 ve prospěch České národní banky k pokrytí ztrát vzniklých v souvislosti se Smlouvou a slibem odškodnění strategického investora Investiční a poštovní banky.

v mil. Kč

+ zvýšení stavu pohledávek - snížení stavu pohledávek	Stav pohledávek k 1.1.2009	Změny za 1.pol. 2009		Stav pohledávek k 30.6.2009
		realizace záruk	jiné změny	
Správa železniční dopravní cesty, s.o.	6 185,4	1 361,5		7 546,9
Chepos Engineering, s.r.o.	824,9		-43,8	781,1
Alumina Plant Project of Iran	1 235,1		-65,6	1 169,5
VLT, a.s. (Zetor Brno,s.p.)	1 575,8			1 575,8
Mitas, a.s., Praha	180,7			180,7
Pohledávky z realizovaných standardních záruk	10 001,9	1 361,5	-109,4	11 254,0
Správa železniční dopravní cesty, s.o. (ze zákona 77/2002 Sb.)	453,4	322,0		775,4
Pohledávky z realizovaných záruk celkem	10 455,3	1 683,5	-109,4	12 029,4

Stav pohledávek státu z realizovaných státních záruk vykázal v 1. pololetí 2009 nárůst ze 10,5 mld. Kč na 12 mld. Kč, a to zejména vlivem realizace splátek státem zaručovaných úvěrů z prostředků státního rozpočtu. Vývoj stavu pohledávek státu z realizovaných státních záruk byl částečně ovlivněn také kursovými dopady v případě pohledávek za společnostmi Chepos Engineering, s.r.o. a za iránskou státní firmou APPI, které jsou od roku 2002 vedeny v USD. Vzhledem k posílení kursu české koruny vůči USD se kursové rozdíly projevíly snížením stavu pohledávek státu z tohoto titulu o cca 109 mil. Kč.

V. Zpráva o řízení státního dluhu v 1. pololetí roku 2009

1.1 VÝVOJ STÁTNÍHO DLUHU V 1. POLOLETÍ 2009

V 1. pololetí roku 2009 pokračoval dlouhodobý trend zvyšování státního dluhu. Státní dluh (dále často pouze „dluh“) se v 1. pololetí roku 2009 zvýšil z 999,8 mld. Kč na začátku roku na 1 137,3 mld. Kč na konci pololetí. Přírůstek dluhu za 1. pololetí roku 2009 tak činil 137,5 mld. Kč. Ve srovnání s počátkem roku 2009 se dluh zvýšil o 13,7%. Přírůstek dluhu byl dán jednak skutečností, že schodek státního rozpočtu ke konci 1. pololetí 2009 činil 68,3 mld. Kč, jednak potřebou vytváření rezervy z výnosů emisí státních dluhopisů³⁸.

Tržní hodnota státního dluhu se v 1. pololetí 2009 zvýšila z 1 000,3 mld. Kč na počátku roku 2009 na 1 139,0 mld. Kč na konci pololetí, tedy o 13,9%.

Při zvýšení celkového státního dluhu z 999,8 mld. Kč na 1 137,3 mld. Kč se vnitřní státní dluh zvýšil o 95,5 mld. Kč a vnější státní dluh se zvýšil o 41,9 mld. Kč.

Podíl objemu státních dluhopisů na státním dluhu se v průběhu 1. pololetí roku 2009 mírně zvýšil z 95,2% na počátku roku na 95,4% na konci pololetí.

Přehled o vývoji státního dluhu v 1. pololetí roku 2009 podává následující tabulka:

v mil. Kč

	Stav 1. 1. 2009	Půjčky (a)	Splátky (b)	Kurzov é rozdíly (c)	Změna (a-b+c)	Stav 30. 6. 2009
STÁTNÍ DLUH CELKEM	999 808	257 600	117 882	-2 265	137 454	1 137 262
Vnitřní dluh	814 300	212 862	117 316		95 547	909 847
Státní pokladniční poukázky	78 749	67 832	66 744		1 088	79 837
Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy	735 551	144 900	50 442		94 459	830 010
Krátkodobé půjčky	0	130	130		0	0
Vnější dluh	185 508	44 738	566	-2 265	41 907	227 415
Zahraniční emise dluhopisů	137 870	40 006		-2 250	37 756	175 627
Půjčky od EIB	46 812	4 732	318		4 414	51 226
Směnky	825	0	248	-15	-263	562

Půjčky v 1. pololetí roku 2009 spočívaly převážně v emisích státních dluhopisů. Výnosy jak emisí SPP, tak emisí střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů sloužily ke splátkám jistin dlouhodobého státního dluhu a k pokrytí schodků státního rozpočtu.

³⁸ Zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech, §35, odst. 3.

1.2 STAV STÁTNÍHO DLUHU

1.2.1. Měnová skladba

V 1. pololetí roku 2009 nadále zůstává dominantní měnou v měnové skladbě státního dluhu česká koruna, jejíž podíl však poklesl z úrovně 86,18% na počátku roku na hodnotu 84,53% na konci pololetí. Významný podíl v měnové skladbě daný emitovanými eurobondy si udržuje euro, jehož podíl vzrostl z 13,15% na 14,94% v důsledku nové emise eurobondů. Podíl jenových bondů ve výši 30 mld. JPY se nepatrně snížil z 0,64% na začátku roku na hodnotu 0,50% na konci 1. pololetí 2009. Téměř nezměněného a zanedbatelného podílu v měnové skladbě dosahuje americký dolar, ve kterém jsou denominovány bezúročné směnky vydané MF a deponované v ČNB pro zahraniční finanční instituce.

	1. 1. 2009	v mld. Kč	%	30. 6. 2009	v mld. Kč	%
CELKEM		999,808	100,00		1 137,262	100,00
Kč	861 647 603 645,39	861,648	86,18	961 367 081 722,54	961,367	84,54
EUR	4 500 000 000,00	131,466	13,15	6 000 000 000,00	169,895	14,94
JPY	30 000 000 000,00	6,404	0,64	30 000 000 000,00	5,732	0,50
USD	14 997 340,80	0,290	0,03	14 631 552,00	0,268	0,02

1.2.2. Skladba podle splatnosti

V průběhu 1. pololetí roku 2009 pokračoval trend poklesu podílu krátkodobého dluhu (reziduální splatnost do 1 roku), kdy došlo k jeho snížení o necelých 4,5 procentních bodů z hodnoty převyšující 17,8% na 13,4%, a to především v důsledku snižujícího se podílu státních pokladničních poukázek na celkovém dluhu.

O zhruba půl procentního bodu vzrostl podíl dluhu kategorie 1 až 3 roky, o necelý procentní bod také vzrostl procentní podíl dluhu s reziduální splatností od 5 do 7 let a oproti tomu poklesl podíl o necelý procentní bod u kategorie mezi 7 a 10 lety. Výraznější nárůst necelé 4 procentní body (p.b.) pak nastal u kategorie s reziduální splatností mezi 3 a 5 lety. Tyto pohyby souvisí zejména s přesuny doby splatnosti emisí SDD mezi jednotlivými kategoriemi reziduální splatnosti.

Nepatrný nárůst o desetinu procentního bodu nastal u kategorie „ostatní“, a to zejména v důsledku pokračujícího vydávání dlouhodobých instrumentů na finančních trzích.

Rezi duální splatnost	Stav v mil. Kč k 1.1.2009	%	Stav v mil. Kč k 30.6.2009	%
do 1 roku	178 406	17,8	151 983	13,4
nad 1 rok a do 3 let	160 128	16,0	188 606	16,6
nad 3 roky a do 5 let	123 042	12,3	183 041	16,1
nad 5 let a do 7 let	114 343	11,5	139 479	12,3
nad 7 let a do 10 let	229 152	22,9	251 261	22,1
ostatní	194 737	19,5	222 892	19,6
Celkem	999 808	100,0	1 137 262	100,0

1.2.3. Skladba podle držitele³⁹

Následující tabulka uvádí rozložení státního dluhu podle typu věřitele, kteří jsou klasifikováni podle systému národních účtů.

Typ držitele	Stav v mil. Kč k 1.1.2009	%	Stav v mil. Kč k 30.6.2009	%
Nefinanční podniky	11 576	1,16	16 736	1,47
Finanční instituce a korporace ⁴⁰	422 479	42,26	485 861	42,72
Pojišťovny	255 036	25,51	283 766	24,95
Vládní sektor	21 731	2,17	24 666	2,17
Neziskové instituce sloužící domácnostem	688	0,07	1 081	0,10
Domácnosti	10 227	1,02	11 837	1,04
Zahraniční subjekty	278 071	27,81	313 314	27,55
Celkem	999 808	100,00	1 137 261	100,00

V průběhu 1. pololetí roku 2009 nedošlo k žádným významným změnám podílu držby státního dluhu jednotlivými skupinami držitelů. Mírně se zvýšil podíl v rukou finančních institucí o necelých 0,5 p.b. a nefinančních podniků o zhruba 0,3 p.b., nepatrně pak podíl neziskových institucí a domácností. Oproti tomu se mírně snížil podíl v rukou pojišťoven (0,6 p.b.) a též sektoru zahraničních subjektů (0,3 p.b.).

1.3 PŮJČKY

Státní půjčky v 1. pololetí roku 2009 činily **257 600 mil. Kč**. Z toho 67 832 mil. Kč bylo půjčeno prodejem státních pokladničních poukázek, 144 900 mil. Kč bylo půjčeno prodejem střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů na domácím trhu, 130 mil. Kč bylo půjčeno pomocí

³⁹ Přehled dluhu podle držitelů je vytvářen z hlediska právního pohledu na držbu dluhových instrumentů

⁴⁰ Kromě pojišťovacích společností a penzijních fondů, které jsou zahrnuty v sektoru Pojišťovny.

krátkodobých půjček na domácím trhu, 40 006 mil. Kč bylo získáno prostřednictvím 4. emise eurobondů a 4 732 mil. Kč bylo půjčeno od Evropské investiční banky.

1.3.1. Státní pokladniční poukázky

Bylo realizováno 14 emisí krátkodobých státních dluhopisů, a sice státních pokladničních poukázek (SPP). Splatnosti emisí SPP byly standardní: 13, 26, 39 a 52 týdnů. Oproti roku 2008 byly více preferovány poukázky s delší původní dobou do splatnosti.

Celkové půjčky prostřednictvím prodejů SPP činily 67 832 mil. Kč. Veškerý objem půjček byl uskutečněn na primárním trhu, přičemž prostředky takto získané směřovaly na umorovací účet. **Celkový objem splátek**, které byly obdobně realizovány pomocí převodů z umorovacího účtu, činil **66 744 mil. Kč.**⁴¹ **Celkový objem SPP v oběhu** se tak proti počátku roku 2009 **zvýšil ze 78 749 mil. Kč na 79 837 mil. Kč, tedy o 1 088 mil. Kč.**

Přehled všech emisí SPP v 1. pololetí roku 2009 je uveden v tabulce 4.

1.3.2. Krátkodobé půjčky

Celkový objem krátkodobých půjček, které byly realizovány výhradně pro účely řízení likvidity, dosahoval výše 130 mil. Kč. Tyto půjčky měly výhradně podobu depozitních půjček. Splátky těchto krátkodobých půjček činily rovněž 130 mil. Kč.

Pro zajišťování rozpočtové likvidity byly prováděny krátkodobé operace, konkrétně repo operace, kde jako zástava sloužily poukázky ČNB, a depozitní operace. V souvislosti s fungováním Souhrnného účtu státní pokladny mělo MF v průběhu roku k dispozici finanční prostředky na účtech v ČNB (zejména netermínované vklady státních finančních aktiv, nerozdělené prostředky na účtech finančních úřadů a státních fondů) k financování deficitu státního rozpočtu. Volné zdroje v rámci přebytku Souhrnného účtu státní pokladny byly investovány na peněžním trhu.

1.3.3. Emise střednědobých a dlouhodobých dluhopisů na domácím primárním trhu

V 1. pololetí roku 2009 pokračovalo MF ve vydávání střednědobých a dlouhodobých dluhopisů na domácím primárním trhu podle emisního plánu v souladu s emisní politikou nastoupenou od začátku roku 2000. Dne 23. 3. 2009 proběhlo vydání 1. tranše 56. emise 10letých dluhopisů v objemu 14 113 mil. Kč. Dne 25. 5. 2009 se uskutečnilo vydání 1. tranše 58. emise 15letých dluhopisů v objemu 6 009 mil. Kč. Dále se uskutečnilo jedno znovuotevření 50. emise 5letých státních dluhopisů v objemu 6 288 mil. Kč,

⁴¹ Jedná se o půjčky a splátky SPP v nominální hodnotě. V hotovostním vyjádření činily emise SPP 66 681 mil. Kč a splátky těchto emisí pak 65 545 mil. Kč.

jedno znovuotevření 52. emise 15letých státních dluhopisů v objemu 12 256 mil. Kč, jedno znovuotevření 54. emise 3letých státních dluhopisů v objemu 14 398 mil. Kč, dvě znovuotevření 56. emise 10letých státních dluhopisů v celkovém objemu 15 967 mil. Kč a jedno znovuotevření 58. emise 15letých státních dluhopisů v objemu 6 002 mil. Kč. Celkově tak emise fixně úročených domácích střednědobých a dlouhodobých dluhopisů na primárním trhu dosáhly v roce 2008 výše 75 033 mil. Kč.

Dne 20. 4. 2009 proběhlo vydání 1. tranše 57. emise 3letých variabilně úročených dluhopisů v objemu 8 527 mil. Kč. Dále se uskutečnila tři znovuotevření 55. emise 8letých variabilně úročených státních dluhopisů v celkovém objemu 19 768 mil. Kč. Též proběhla dvě znovuotevření 57. emise 3letých variabilně úročených státních dluhopisů v celkovém objemu 12 765 mil. Kč. Celkový objem variabilně úročených domácích střednědobých a dlouhodobých dluhopisů na primárním trhu dosáhl v roce 2009 výše 41 060 mil. Kč, celkový objem všech domácích emisí SDD pak 116 093 mil. Kč.

V oběhu byly ke konci 1. pololetí 2009 emise s dobami splatnosti 3, 5, 7, 8, 10, 15, 30 a 50 let. Všechny tranše byly prodány v amerických výnosových aukcích:

Číslo emise a tranše	Datum tranše (emise)	Datum splatnosti	Nominální objem tranše	Částka získaná primární aukcí	Kupón ⁴²	Výnos do splatnosti
			(mil. Kč)	(mil. Kč)	(%)	(% pa)
55, 4. tranše	19.1.2009	27.10.2016	6 773,61	6 458,83	4,28	4,22
55, 5. tranše	23.2.2009	27.10.2016	4 630,00	4 252,86	4,28	3,83
55, 6. tranše	9.3.2009	27.10.2016	8 364,06	7 569,52	4,28	4,11
56, 1. tranše	23.3.2009	11.4.2019	14 113,40	13 455,19	5,00	5,62
54, 6. tranše	30.3.2009	11.4.2011	14 398,50	14 509,56	4,10	3,70
52, 7. tranše	6.4.2009	12.9.2022	12 255,91	10 678,02	4,70	6,13
57, 1. tranše	20.4.2009	11.4.2012	8 526,74	8 547,45	3,69	3,61
56, 2. tranše	27.4.2009	11.4.2019	7 775,57	7 494,07	5,00	5,48
50, 10. tranše	11.5.2009	18.10.2012	6 287,96	6 169,28	3,55	4,15
57, 2. tranše	18.5.2009	11.4.2012	6 761,99	6 807,00	3,69	3,23
58, 1. tranše	25.5.2009	25.5.2024	6 009,01	5 951,44	5,70	5,80
56, 3. tranše	8.6.2009	11.4.2019	8 191,62	7 733,22	5,00	5,76
57, 3. tranše	22.6.2009	11.4.2012	6 003,02	6 079,63	3,69	2,91
58, 2. tranše	29.6.2009	25.5.2024	6 001,52	5 763,08	5,70	6,11

Ze 14 aukcí domácích střednědobých a dlouhodobých dluhopisů, které se uskutečnily v průběhu 1. pololetí roku 2009, byla ve 4 případech výsledkem premie, zatímco ve zbývajících 10 případech diskont. Suma diskontů střednědobých a dlouhodobých dluhopisů na primárním trhu v 1. pololetí roku 2009 činila -4 877 mil. Kč. Nejvyšší diskont (-1 578 mil. Kč) byl zaznamenán u dubnové aukci 7. tranše 52. emise. Situace, kdy nemohl být prodán

⁴² Ročně vyplácený kupón s výjimkou 55. a 57. emise vyplácené půlročně s půlroční refixací. Uváděna je kuponová sazba platná v době emise

celý plánovaný objem příslušné tranše v důsledku skutečnosti, že poptávaný objem dluhopisů ze strany investorů byl nižší než nabízený, nastala u 4. tranše a 5. tranše 55. emise. K situaci, že prodaný objem dluhopisů byl nižší než nabízený, došlo v případě 4. a 5. tranše 55. emise a dále u 1. a 2. tranše 58. emise a 3. tranše 57. emise, ve všech ostatních případech byl prodán vyšší objem dluhopisů než byl nabízen v aukci.

Prémie emisí kapitálových dluhopisů

Prémie emisí střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů dosáhly v 1. pololetí 2009 výše 253 mil. Kč, což je podstatný nárůst proti 1. pololetí roku 2008, kdy činily pouhé 3 mil. Kč. Prémie ve výši 111 mil. Kč bylo dosaženo v případě březnové aukce 6. tranše 54. emise 3letých dluhopisů s kupónovou sazbou 4,10%, u dubnové aukce 1. tranše tříleté 57. emise s variabilním kupónem prémie činila 21 mil. Kč, u květnové 2. tranše 57. emise 45 mil Kč a u červnové 3. tranše 57. emise 77 mil. Kč.

Prémie emisí státních dluhopisů v 1. pololetí roku 2009 byly součástí příjmů kapitoly Státní dluh.

1.3.4. Obchody se státními střednědobými a dlouhodobými dluhopisy na sekundárním trhu

V průběhu 1. pololetí roku 2009 byly uskutečněny na sekundárním trhu obchody se státními střednědobými a dlouhodobými cennými papíry, kdy se jednalo o prodeje SDD z portfolia MF a zpětné odkupy SDD do portfolia MF (tzv.buybacky) uskutečněné zejména za účelem snižování refinančního rizika.

V průběhu 1. pololetí 2009 MF uskutečnilo celkem 20 zpětných odkupů v celkovém objemu 12 568 mil. Kč, a to v následující struktuře:

- 17 zpětných odkupů 42. emise 5letých státních dluhopisů z roku 2004 v celkovém objemu 10 568 mil. Kč
- 2 zpětné odkupy 44. emise 10letých státních dluhopisů z roku 2005 v objemu 1 000 mil. Kč
- 1 zpětný odkup 46. emise 15letých státních dluhopisů z roku 2005 v objemu 1 000 mil. Kč

Současně bylo provedeno celkem 76 prodejů SDD z portfolia v celkovém objemu 28 808 mil. Kč a v následující struktuře:

- 2 prodeje 44. emise 10letých státních dluhopisů z roku 2005 v celkovém objemu 350 mil. Kč
- 17 prodejů 50. emise 5letých státních dluhopisů z roku 2007 v celkovém objemu 5 800 mil. Kč
- 7 prodejů 52. emise 15letých státních dluhopisů z roku 2007 v celkovém objemu 2 100 mil. Kč
- 23 prodejů 54. emise 3letých státních dluhopisů z roku 2008 v celkovém objemu 12 668 mil. Kč
- 14 prodejů 55. emise 8letých variabilně úročených státních dluhopisů z roku 2008 v celkovém objemu 2 430 mil. Kč
- 13 prodejů 56. emise 10letých státních dluhopisů z roku 2009 v celkovém objemu 5 460 mil. Kč.

Celková suma diskontů z obchodů na sekundárním trhu činila 828 mil. Kč, premií pak 406 mil. Kč.

Celkový objem domácích střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů v oběhu se v důsledku emisí na primárním trhu a obchodů na trhu sekundárním zvýšil z 735 551 mil. Kč na počátku roku 2009 o 94 459 mil. Kč na 830 010 mil. Kč na konci 1. pololetí roku 2009. Ke zvýšení tohoto objemu přispěly emise SDD na primárním trhu ve výši 116 093 mil. Kč a prodeje z portfolia MF na sekundárním trhu ve výši 28 808 mil. Kč, ke snížení pak splátky emisí SDD realizované v den jejich splatnosti ve výši 37 874 mil. Kč a zpětné odkupy SDD na sekundárním trhu ve výši 12 568 mil. Kč.

1.3.5. Emise střednědobých a dlouhodobých dluhopisů na zahraničních trzích

Dne 5. května 2009 vydala Česká republika 4. emisi eurobondů v objemu 1,5 mld. EUR s kupónovou sazbou 4,50% a s dobou splatnosti 5 let. Čistý výnos emise činil 1 478,075 mil. EUR a v den emise byl z větší části zajištěn swapovými operacemi. Korunová hodnota emitovaných prostředků v den emise činila 40,0 mld. Kč.

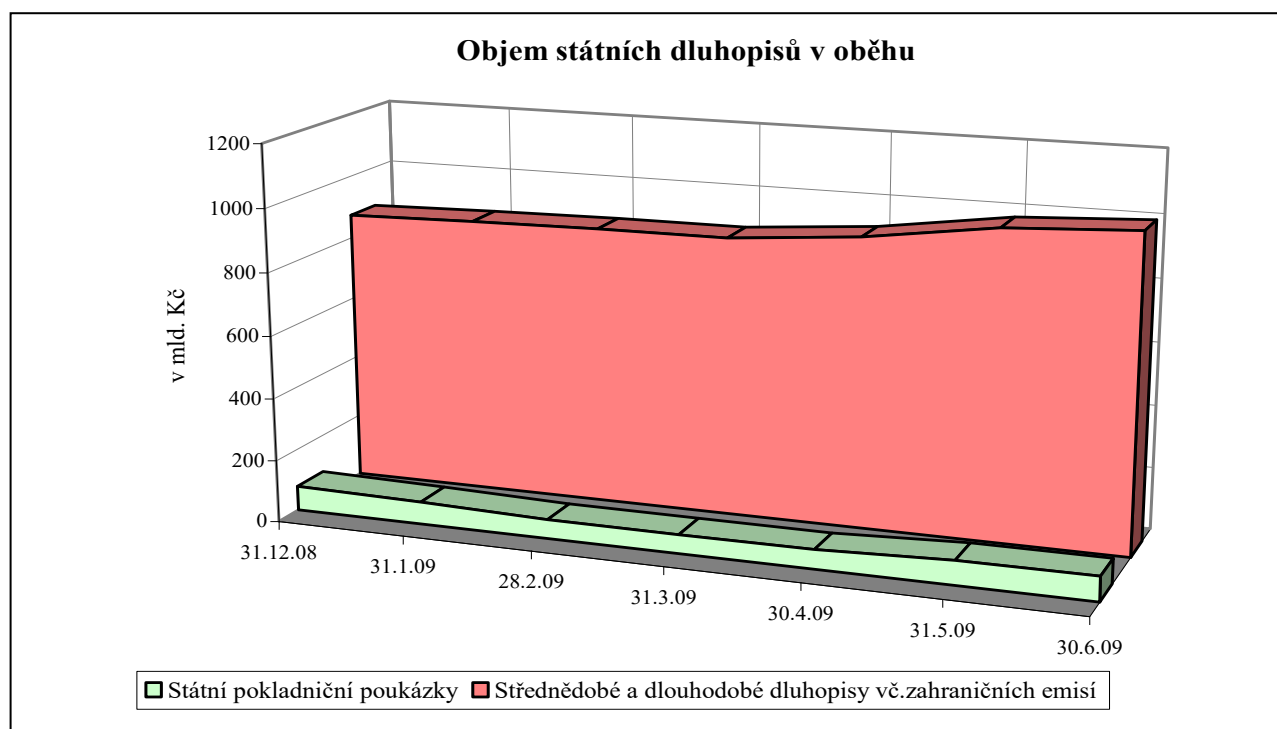
Část prostředků ze 4. emise eurobondů ve výši 200 mil. euro je vyhrazena pro poskytnutí půjčky Lotyšské republice. Tyto prostředky byly dočasně uloženy ve formě depo a repo operací. Formou depo operace byly rovněž uloženy prostředky pro výplatu 1.kuponu 4.emise eurobondů ve výši 34 mil. euro.

Ke konci 1. pololetí 2009 byly v oběhu státní dlouhodobé dluhopisy emitované na zahraničních trzích v celkovém objemu 175 627 mil. Kč, zatímco na počátku roku 2009 tento

objem činil 137 870 mil. Kč. K růstu korunové hodnoty těchto dluhopisů přispěl výnos 3. emise eurobondů ČR ve výši 40 006 mil. Kč, proti tomuto růstu naopak působilo zhodnocování české koruny, jehož dopad činil celkem 2 250 mil. Kč.

1.3.6. Státní dluhopisy celkem

Objem státních dluhopisů v oběhu stoupl během 1. pololetí roku 2009 o 133 303 mil. Kč (v nominálním vyjádření) z 952 171 mil. Kč na 1 085 474 mil. Kč. Znamená to, že **objem státních dluhopisů v oběhu vzrostl v 1. pololetí roku 2009 na 114,0 % jejich stavu na začátku roku.**

Podíl SPP na celkovém státním dluhu se snížil z 7,9% na počátku roku 2009 na 7,0% na konci pololetí, zatímco podíl střednědobých a dlouhodobých dluhopisů (včetně zahraničních emisí) se zvýšil z 87,4% k 1. 1. 2009 na 88,4% k 30. 6. 2009. Tento vývoj struktury státních dluhopisů znázorňuje předchozí graf.

1.3.7. Půjčky od Evropské investiční banky

Kromě půjček emisemi státních dluhopisů se v průběhu 1. pololetí roku 2009 čerpaly půjčky od Evropské investiční banky (EIB) v celkové výši 4 732 mil. Kč:

9. ledna 2009 desátá tranše půjčky pro Masarykovu univerzitu ve výši 265 mil. Kč a 16. března 2009 jedenáctá tranše půjčky pro Masarykovu univerzitu ve výši 453 mil. Kč. 7. dubna 2009 sedmá tranše tranše rámcového úvěru vodního hospodářství ve výši 893 mil. Kč a 15. června 2009 pak šestá tranše půjčky na výstavbu jihozápadní části A Pražského okruhu ve výši 321 mil. Kč a šestá a sedmá tranše půjčky v rámci projektu Spolufinancování Operačního programu doprava – A v celkové výši 2 800 mil. Kč.

V průběhu 1. pololetí 2009 se uskutečnily též splátky půjček od Evropské investiční banky v celkovém objemu 318 mil. Kč:

16. března 2009 se uskutečnily dílčí splátky půjčky na výstavbu dálnic B ve výši 176 mil. Kč, dílčí splátky půjčky na prevenci povodní ve výši 60 mil. Kč a dílčí splátky půjčky pro Masarykovu univerzitu ve výši 56 mil. Kč. 15. 6. 2009 pak splátka půjčky na výstavbu Pražského okruhu část A ve výši 26 mil. Kč.

Celkem se objem půjček od EIB v průběhu 1. pololetí roku 2009 zvýšil z 46 812 mil. Kč na 51 226 mil. Kč.

1.4. VÝVOJ ÚROKOVÝCH SAZEB

Období 1. poloviny roku 2009 se vyznačovalo poměrně kolísavým trendem. Vývoj výnosů nových emisí státních dluhopisů v daném roce přitom zásadním způsobem ovlivňuje i úrokové náklady na emise státních dluhopisů v tomto roce. Na pokles úrokových sazeb částečně působilo snížení základních měnověpolitických nástrojů ČNB o 50 bazických bodů k 6.2.2009 a o 25 bazických bodů k 11.5.2009, oproti tomu zejména u dlouhodobých státních dluhopisů působí nepříznivě vysoké rizikové přírážky z důvodu přetrvávající finanční krize.

Výnosy SPP v 1. pololetí 2009 měly kolísavý trend. Výnosy 3měsíčních emisí SPP vzrostly z 1,79% p.a. na konci ledna na 1,95% p.a. v polovině února, přičemž začátkem dubna opět poklesly na 1,87% p.a. Výnosy 6měsíční emise SPP byl počátkem února na úrovni 1,85% p.a. Mírný pokles výnosů se projevil u 9měsíčních emisí SPP, a to z 2,20% p.a. v polovině března a na konci května na 1,98% p.a. v polovině června. Úrokové sazby u 52týdenních emisí SPP nejprve vzrostly z úrovně 2,26% p.a. v polovině ledna 2009 na hodnotu 2,50% p.a. počátkem března. Poté však v dalších aukcích výnosy těchto emisí klesaly, a to až na úroveň 1,98% p.a. koncem června.

Velikost a vývoj výnosů do splatnosti střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů závisel v průběhu 1. pololetí roku 2009 na délce splatnosti jednotlivých emisí, podobně jako tomu bylo v 1. čtvrtletí tohoto roku.

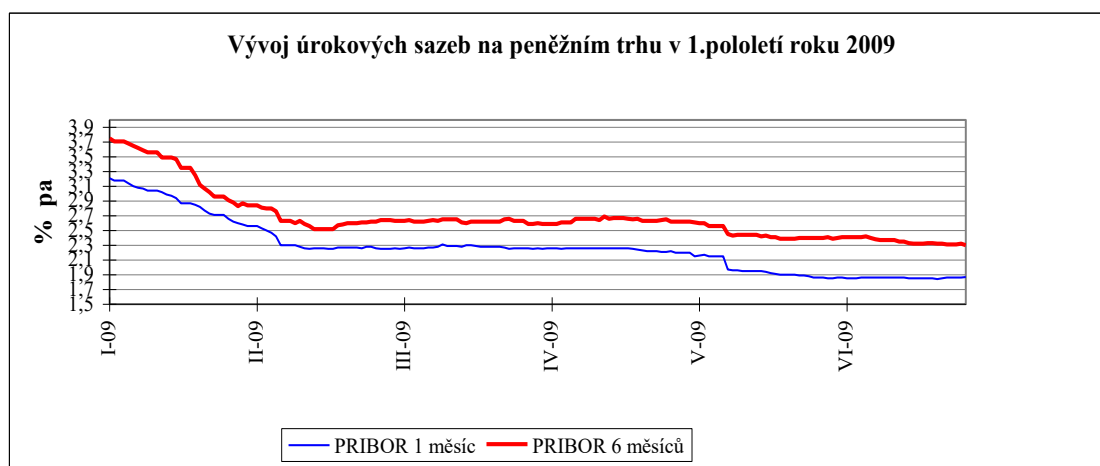
Výnos u tří tranší 8leté 55. emise variabilně úročených SDD nejprve činil v polovině ledna 4,22% p.a., v průběhu 1. čtvrtletí pak nejprve poklesl na hodnotu 3,83% p.a. na konci února. Následně pak vzrostl na 4,11% p.a. na počátku března. Oproti lednu tak výnos této tranše poklesl o 11 bazických bodů.

Výnos tranší u další variabilně úročené 57. emise SDD činil v polovině dubna 3,61% p.a., v polovině května 3,23% p.a. a ve třetí dekádě června pak 2,91% p.a, celkem tak poklesl o 70 bazických bodů.

U 6. tranše 5leté 54. emise činil výnos na konci března 2009 3,70% p.a.

Výnos 1. tranše 10leté 56. emise SDD činil na konci března 5,62% p.a., koncem dubna činil 5,48% p.a. a počátkem června stoupl na 5,76% p.a. Celkově tak v červnu došlo k růstu průměrného výnosu do splatnosti o 14 bazických bodů oproti březnu.

Výnos 7. tranše 15leté 52. emise SDD činil počátkem dubna 6,13% p.a. Výnos 1. tranše nové 15leté 58. emise na konci května činil 5,80% p.a, 2. tranše této emise na samém konci června zaznamenala nárůst výnosu na 6,11% p.a. Celkově tak v červnu nastal pokles o 2 bazické body oproti dubnu.

1.5. SPLÁTKY JISTINY

Celkový hrubý úmor (splátky jistiny) státního dluhu v 1. pololetí roku 2009 činil **117 642 mil. Kč**, přičemž úmor vnitřního dluhu činil 117 316 mil. Kč. Převážnou část hrubého úmoru činily splátky emisí SPP v celkové výši 66 744 mil. Kč.

Úmor střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů činil 50 442 mil. Kč, přičemž z této částky 37 679 mil. Kč představovaly splátky dluhopisů realizované v den jejich splatnosti a 12 568 mil. Kč zpětné odkupy dluhopisů před datem splatnosti.

V rámci úmoru střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů byla dne 22. března 2009 uhrazena částkou 37 874 mil. Kč při své splatnosti zbylá jistina 42. emise 5letých státních dluhopisů z roku 2004.

Úmor krátkodobých půjček (depozitních operací) činil 130 mil. Kč.

Úmor zahraničního dluhu činil 327 mil. Kč a byl tvořen především splátkami půjček od Evropské investiční banky v celkové výši 318 mil. Kč. Splátky půjček od Evropské investiční banky byly financovány z výnosů emisí státních dluhopisů.

Zbylou část úmoru zahraničního dluhu představovaly dílčí splátky směnek pro úhradu účasti u EBRD ve výši 9 mil.Kč, které byly financovány ze státního rozpočtu, a to z kapitoly Státní dluh.

Částka **117 642** mil. Kč na hrubý úmor byla financována ze čtyř zdrojů:

- i) 117 503 mil. Kč z výnosů emisí státních dluhopisů;
- ii) 130 mil. Kč v rámci přebytku souhrnného účtu státní pokladny;
- iii) 9 mil. Kč ze státního rozpočtu (kapitola Státní dluh)

Celkový čistý úmor činil 50 898 mil. Kč⁴³.

2.1 PŘÍJMY KAPITOLY STÁTNÍ DLUH

Přehled rozpočtových příjmů kapitoly Státní dluh v 1. pololetí 2009 podává následující tabulka.

v mil. Kč

Ukazatel	Skutečnost 1. pololetí 2008	Rozpočet 2009		Skutečnost 1. pololetí 2009	%	Index 2009/2008 (%)
		Schválený	vč. všech změn			
1	2	3	4	5	5 : 4	5 : 2
Příjmy kapitoly celkem	3 370	6 676	6 676	3 830	57,4	113,7
1. Úrokové příjmy celkem	3 338	6 666	6 666	3 718	55,8	111,4
vnitřního dluhu	3 030	5 916	5 916	3 143	53,1	103,7
<i>Z toho:</i>						
středně- a dlouhodobé dluhopisy	1 632	2 916	2 916	2 235	76,7	137,0
krátkodobé půjčky	1 398	3 000	3 000	907	30,2	64,9
vnějšího dluhu	308	750	750	575	76,5	186,6
<i>Z toho:</i>						
zahraniční emise dluhopisů	308	750	750	574	76,5	186,1

⁴³ Tento celkový čistý úmor nezahrnuje splátky jistiny státních pokladničních poukázek, jejichž emise jsou stále obnovovány.

krátkodobé půjčky	-	-	-	2	-	-
2. Realizovaný kurzový zisk	32	10	10	113	1 125,3	357,2

Tyto výsledky kapitoly znamenají, že v porovnání s 1. pololetím 2008 se v 1. pololetí 2009 celkové příjmy kapitoly zvýšily o 13,7%, přičemž úrokové příjmy se zvýšily o 11,4%. Příjmy kapitoly za 1. pololetí 2009 se zvýšily meziročně ve srovnání s 1. pololetím 2008 o 460 mil. Kč. Příjmy kapitoly jsou ve srovnání se schváleným rozpočtem, který je shodný s rozpočtem po změnách, o 7,4 procentních bodů nad alikvotou pro 1. pololetí 2009.

Celkové příjmy kapitoly v 1. pololetí 2009 dosáhly výše **3 830 mil. Kč**, což představuje 57,4% příjmů rozpočtovaných pro rok 2009. Příjmy kapitoly Státní dluh byly v 1. pololetí 2009 tvořeny **úrokovými příjmy a příjmy z realizovaných kurzových zisků**.

Úrokové příjmy kapitoly Státní dluh ve výši 3 718 mil. Kč byly tvořeny z větší části příjmy vnitřního dluhu, které dosáhly 3 143 mil. Kč. Z této částky představují příjmy ze střednědobých a dlouhodobých dluhopisů celkem 2 235 mil. Kč, kdy 1 576 mil. Kč činily alikvotní úrokové výnosy spojené s emisemi SDD na primárním trhu a prodeji těchto instrumentů na trhu sekundárním, 659 mil. Kč prémie spojené s transakcemi s SDD na primárním a sekundárním trhu a nepatrnou hodnotu též příjmy spojené s vrátkami propadlých kupónů SDD vyplácených v minulých letech. Příjmy ze střednědobých a dlouhodobých dluhopisů vzrostly oproti 1. pololetí 2008 o 37,0% především v důsledku zvýšené emisní činnosti v 1. pololetí 2009 vzhledem ke stejnému období minulého roku.

Příjmy z krátkodobých poskytnutých půjček ve výši 907 mil. Kč jsou tvořeny zejména příjmy z aktivních operací řízení likvidity na účtu řízení likvidity státní pokladny (repo operacemi se zástavou poukázek ČNB a SPP a depozitními operacemi) ve výši 903 mil. Kč. Příjmy z cizoměnových aktivních depozit pak činí 4 mil. Kč. Příjmy z krátkodobých poskytnutých půjček poklesly ve srovnání s 1. pololetím roku 2008 o 35,1%, což bylo způsobeno menším objemem investovaných prostředků a nižšími úrokovými sazbami.

Úrokové příjmy vnějšího dluhu dosáhly v 1. pololetí 2009 velikosti 575 mil. Kč, přičemž byly dány téměř zcela výhradně příjmy ze swapových operací. Ve srovnání s 1. pololetím 2009 došlo k růstu příjmů z těchto operací o 86,1%, což bylo dáno novými příjmy ze swapů spojených s 3. emisí eurobondů.

Příjmy z realizovaných kurzových zisků činily v 1. pololetí 2009 celkem 113 mil. Kč a byly dány zejména příjmy spojenými s emisemi eurobondů ve výši 111 mil. Kč a dále příjmem vztaženým ke směnce k úhradě účasti u EBRD ve výši 2 mil. Kč.

Z hlediska druhového členění rozpočtové skladby byly v 1. pololetí 2009 veškeré příjmy kapitoly Státní dluh součástí podseskupení položek 214 – Příjmy z úroků a realizace

finančního majetku, tj. seskupení položek 21 – Příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků organizací s přímým vztahem a třídy 2 – Nedaňové příjmy.

2.2 VÝDAJE KAPITOLY STÁTNÍ DLUH

Přehled rozpočtových výdajů kapitoly Státní dluh v 1. pololetí 2009 podává následující tabulka.

v mil. Kč

Ukazatel	Skutečnost 1. pololetí 2008	Rozpočet 2009		Skutečnost 1. pololetí 2009	%	Index 2009/2008 (%)
		Schválený	vč. všech změn			
1	2	3	4	5	5 : 4	5 : 2
Výdaje kapitoly celkem	19 885	64 070	56 573	29 610	52,3	148,9
1. Úrokové výdaje celkem	19 780	47 937	47 937	29 402	61,3	148,6
na vnitřní dluh	16 059	37 274	37 274	22 370	60,0	139,3
<i>Z toho:</i>						
na státní pokladniční poukázky	907	2 262	2 262	1 154	51,0	127,1
na středně- a dlouhodobé dluhopisy	15 147	35 013	35 013	21 217	60,6	140,1
na krátkodobé půjčky	4	-	-	0	-	0,1
na vnější dluh	3 721	10 662	10 662	7 032	65,9	189,0
<i>Z toho:</i>						
na zahraniční emise dluhopisů	2 977	8 173	8 173	6 186	75,7	207,8
na půjčky od EIB	744	2 489	2 489	846	34,0	113,7
2. Poplatky	94	300	293	199	68,0	212,1
3. Úmor státního dluhu	12	10	10	9	85,5	74,0
4. Transfery na projekty⁴⁴	-	15 823	8 333	-	-	-

Celkové výdaje kapitoly v 1. pololetí 2009 dosáhly výše **29 610 mil. Kč**, což představuje 52,3% výdajů rozpočtovaných pro rok 2009. **Úrokové výdaje** činily 29 402 mil. Kč, **poplatky** 199 mil. Kč a **úmor státního dluhu** pak 9 mil. Kč.

Tyto výsledky kapitoly znamenají, že v porovnání s 1. pololetím 2008 se v 1. pololetí 2009 celkové výdaje kapitoly zvýšily o 48,9%, resp. úrokové výdaje se zvýšily o 48,6%, zatímco státní dluh vzrostl o 21,8% (v porovnání konec 2Q2009 / konec 2Q2008).

V úrokových výdajích stále dominují úrokové výdaje na vnitřní dluh (22 370 mil. Kč), avšak v porovnání s 1. pololetím 2008 se podíl úrokových výdajů na vnitřní dluh na celkových úrokových výdajích snížil o 5,1 procentních bodů z 81,2% na 76,1%.

Úrokové výdaje na vnitřní (domácí) dluh jsou složeny především z úrokových výdajů na státní pokladniční poukázky a z úrokových výdajů na střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy. Úrokové výdaje na státní pokladniční poukázky dosáhly v 1. pololetí 2009 výše 1 154 mil. Kč oproti 907 mil. Kč ve stejném období roku 2008, což představuje přírůstek 27,1%.

Úrokové výdaje na střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy dosáhly v 1. pololetí 2009 výše 21 217 mil. Kč oproti 15 147 mil. Kč ve stejném období roku 2008, vzrostly tedy

⁴⁴ Transfery na projekty financované z úvěrů od zahraničních finančních institucí

o 40,1%. Většinu z těchto výdajů tvořily výdaje na vyplacené kupóny SDD, a to 15 128 mil. Kč. Úrokové výdaje na SDD byly dále zvyšovány výdaji na diskonty SDD ve výši 5 705 mil. Kč, přičemž z této částky činily diskonty z emisí na primárním trhu 4 877 mil. Kč a z obchodů na trhu sekundárním pak 828 mil. Kč. Výdaje ve výši 384 mil. Kč byly tvořeny vyplacenými alikvotními úrokovými výnosy ze zpětných odkupů na sekundárním trhu.

Součástí úrokových výdajů na vnitřní dluh jsou i výdaje na krátkodobé půjčky, které však dosahují zanedbatelné hodnoty 3 tis. Kč.

Úrokové výdaje na vnější (zahraniční) dluh ve výši 7 032 mil. Kč oproti 3 721 mil. Kč v 1. pololetí 2008 byly dány zejména úroky zahraničních emisí státních dluhopisů České republiky, které v 1. pololetí 2009 činily 6 186 mil. Kč oproti 2 977 mil. Kč v 1. pololetí 2008 (přírůstek o 107,8%). Tyto úrokové výdaje byly určeny především výdaji na swapové operace, jenž byly realizovány pro zajištění těchto zahraničních emisí dluhopisů proti devizovému a úrokovému riziku. Výdaje na tyto zajišťovací operace činily v 1. pololetí 2009 celkem 2 966 mil. Kč. Úrokové výdaje na zahraniční emise dluhopisů byly ovlivněny rovněž přímými výdaji na kupóny 2. a 3. emise eurobondů ve výši 2 781 mil. Kč. Úrokové výdaje na zahraniční emise dluhopisů byly ovlivněny rovněž diskontem 4. emise eurobondů ve výši 439 mil. Kč. Vysoký nárůst úrokových nákladů na zahraniční emise dluhopisů byl dán zejména významným nárůstem těchto dluhopisů v oběhu a dále zvýšením úrokových sazeb spojených s těmito instrumenty.

Druhou složkou úrokových výdajů na vnější dluh byly výdaje z titulu půjček od Evropské investiční banky (EIB) ve výši 846 mil. Kč, které se v porovnání s 1. pololetím 2008 zvýšily o 13,7% zejména v důsledku růstu objemu těchto půjček.

Skutečnost vyšších výdajů na SPP v 1. pololetí roku 2009 oproti stejnému období roku minulého byla způsobena výrazně vyšším objemem emitovaných poukázek oproti stejnému období minulého roku a též delší původní dobou splatnosti SPP. Tyto skutečnosti převážily i efekt nižších výnosů těchto instrumentů v letošním roce, kdy například výnos 3měsíční emise SPP v 1. pololetí 2009 nedosahoval ani hodnoty 2 % p. a., zatímco v 1. pololetí 2008 dosahoval zhruba 3,75% p. a.

Úrokové sazby na kapitálovém trhu u dlouhodobých státních dluhopisů byly v 1. pololetí roku 2009 víceméně konstantní, avšak oproti stejnému období minulého roku dosahovaly podstatně vyšších hodnot v důsledku vyšších rizikových přírážek, a to téměř o 1 p.b. Naopak u 3letých emisí státních střednědobých dluhopisů se projevil pokles výnosů do splatnosti. V důsledku celkového růstu úrokových sazeb na kapitálovém trhu v porovnání s obdobím, kdy byla stanovována kuponová sazba vydávaných emisí, dosáhly diskonty, s nimiž byla prodána většina tranší střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů na domácím trhu, celkové výše 5 705 mil. Kč. Tyto výdaje jsou významně vyšší než v 1. pololetí roku 2008, kdy diskonty dosáhly 2 069 mil. Kč. Tyto vysoké diskonty byly hlavní příčinou

relativně vysokého růstu úrokových nákladů na státní střednědobé a dlouhodobé dluhopisy v 1. pololetí 2009 oproti stejnému období minulého roku.

V 1. pololetí 2009 činily poplatky spojené s obsluhou státního dluhu 199 mil. Kč, což je 68,0% rozpočtu po změnách. Ve srovnání s 1. pololetím 2009 se úhrady z titulu poplatků zvýšily o 112,1%. Tento vysoký objem výdajů na poplatky vzhledem k 1. pololetí 2008 byl způsoben zejména relativně vysokými výdaji na poplatky spojenými s 4. emisí eurobondů.

V průběhu 1. pololetí 2009 došlo též ke splátkám směnek pro úhradu účasti u Evropské banky pro obnovu a rozvoj (EBRD) a vypořádání kursového rozdílu se státním rozpočtem ve výši 9 mil. Kč, což představuje 85,5% rozpočtované částky ukazatele Úmor státního dluhu a o 26,0% nižší výdaj než ve stejném období minulého roku.

Z hlediska druhového členění rozpočtové skladby byly v 1. pololetí roku 2009 veškeré realizované výdaje kapitoly Státní dluh ve výši 29 610 mil. Kč součástí třídy 5 – Běžné výdaje. Úrokové výdaje a poplatky spojené s obsluhou státního dluhu ve výši 29 601 mil. Kč byly součástí podseskupení položek 514 – Úroky a ostatní finanční výdaje, tj. seskupení položek 51 – Neinvestiční nákupy a související výdaje, zatímco výdaje na úmor státního dluhu ve výši 9 mil. Kč náležely do podseskupení položek 551 – Neinvestiční transfery mezinárodním organizacím a nadnárodním orgánům, potažmo seskupení položek 55 – Neinvestiční transfery do zahraničí.

V roce 2009 byl ve výdajích kapitoly Státní dluh poprvé rozpočtován ukazatel „Transfery na projekty financované z úvěrů od zahraničních finančních institucí“ (dále také „transfery“). V rámci tohoto ukazatele jsou rozpočtovány prostředky získané z úvěrů od Evropské investiční banky, které jsou v průběhu roku převáděny prostřednictvím rozpočtových opatření do jiných rozpočtových kapitol. Jinak řečeno, skutečné výdaje v rámci tohoto ukazatele kapitoly Státní dluh budou nulové.

V průběhu 1. pololetí 2009 bylo formou rozpočtových opatření převedeno z „transferů“ celkem 7 490 mil. Kč. Rozpočet tohoto ukazatele se tak snížil z 15 823 mil. Kč na 8 333 mil. Kč.

2.3 ÚPRAVY ROZPOČTU KAPITOLY STÁTNÍ DLUH V 1. POLOLETÍ 2009

Ve schváleném rozpočtu kapitoly Státní dluh za rok 2009 byly následující závazné ukazatele:

Příjmy celkem

	6 675 770
tis. Kč	
nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace celkem	6 675 770
tis. Kč	
Výdaje celkem	64 069
538 tis. Kč	
úroky státního dluhu	47 936
505 tis. Kč	
poplatky spojené s obsluhou státního dluhu	300 000 tis. Kč
úmor státního dluhu	
9 999 tis. Kč	
transfery na projekty financované z úvěrů od zahr. fin. inst.	15 823 034 tis. Kč
Financování:	
Zvýšení stavu státních dluhopisů	23 600 605 tis. Kč
Zvýšení stavu přijatých dlouhodobých úvěrů	15 823 034 tis. Kč
Změna stavu na účtech státních finančních aktiv	-1 323 639 tis. Kč

Přehled změn rozpočtu kapitoly 396 - Státní dluh - provedená rozpočtová opatření (ROP)
v 1. pololetí roku 2009

I. Rozpočtové opatření zvyšující závazný ukazatel financování „Změna stavu na účtech státních finančních aktiv“ v souvztáznosti s rozpočtovými opatřeními v kapitole OSFA zvyšujícími celkové výdaje a příslušný specifický ukazatel této kapitoly:

1. Datum rozpočtového opatření: 10. března 2009 (ROP č. 8 v kapitole Státní dluh)

Zvýšení závazného ukazatele financování o 220 500 tis. Kč v souvztáznosti s ROP v kapitole OSFA č. 1 přesouvajícím prostředky do kapitoly Ministerstvo zemědělství a zvyšujícím specifický ukazatel OSFA „Transfery na odstranění povodňových škod vzniklých v roce 2006 a na nová protipovodňová opatření“.

V důsledku výše uvedeného rozpočtového opatření tak došlo ke zvýšení závazného ukazatele financování „Změna stavu na účtech státních finančních aktiv“ o 220 500 tis. Kč.

II. Rozpočtová opatření ve výdajích kapitoly Státní dluh:⁴⁵

⁴⁵ Bez vnitřních rozpočtových opatření

1. Datum rozpočtového opatření: 19. ledna 2009 (ROP č. 1 v kapitole Státní dluh)

Snížení specifického dílčího ukazatele „Transfery na projekty financované z úvěrů od zahraničních finančních institucí“ o 264 550 tis. Kč a v důsledku toho snížení souhrnného ukazatele „Výdaje celkem“ rovněž o 264 550 tis. Kč ve prospěch kapitoly Ministerstvo školství na rozvoj materiálně technické základny Masarykovy univerzity v Brně.

2. Datum rozpočtového opatření: 27. ledna 2009 (ROP č. 3 v kapitole Státní dluh)

Snížení specifického dílčího ukazatele „Transfery na projekty financované z úvěrů od zahraničních finančních institucí“ o 1 720 000 tis. Kč a v důsledku toho snížení souhrnného ukazatele „Výdaje celkem“ rovněž o 1 720 000 tis. Kč ve prospěch kapitoly Ministerstvo dopravy na financování národních podílů u projektů spolufinancovaných z Operačního programu Doprava.

3. Datum rozpočtového opatření: 6. února 2009 (ROP č. 4 v kapitole Státní dluh)

Snížení specifického dílčího ukazatele „Transfery na projekty financované z úvěrů od zahraničních finančních institucí“ o 758 229 tis. Kč a v důsledku toho snížení souhrnného ukazatele „Výdaje celkem“ rovněž o 758 229 tis. Kč ve prospěch kapitoly Ministerstvo dopravy na financování výstavby silničního okruhu kolem Prahy, části jihozápadní.

4. Datum rozpočtového opatření: 3. března 2009 (ROP č. 5 v kapitole Státní dluh)

Snížení specifického dílčího ukazatele „Transfery na projekty financované z úvěrů od zahraničních finančních institucí“ o 280 000 tis. Kč a v důsledku toho snížení souhrnného ukazatele „Výdaje celkem“ rovněž o 280 000 tis. Kč ve prospěch kapitoly Ministerstvo zemědělství na financování protipovodňových opatření.

5. Datum rozpočtového opatření: 10. března 2009 (ROP č. 7 v kapitole Státní dluh)

Snížení specifického dílčího ukazatele „Transfery na projekty financované z úvěrů od zahraničních finančních institucí“ o 452 656 tis. Kč a v důsledku toho snížení souhrnného ukazatele „Výdaje celkem“ rovněž o 452 656 tis. Kč ve prospěch kapitoly Ministerstvo školství na rozvoj materiálně technické základny Masarykovy univerzity v Brně.

6. Datum rozpočtového opatření: 17. dubna 2009 (ROP č. 10 v kapitole Státní dluh)

Snížení specifického dílčího ukazatele „Transfery na projekty financované z úvěrů od zahraničních finančních institucí“ o 893 365 tis. Kč a v důsledku toho snížení souhrnného ukazatele „Výdaje celkem“ rovněž o 893 365 tis. Kč ve prospěch kapitoly Ministerstvo zemědělství na financování investičních potřeb souvisejících s prováděním programu Výstavba a obnova infrastruktury vodovodů a kanalizací.

7. Datum rozpočtového opatření: 30. dubna 2009 (ROP č. 11 v kapitole Státní dluh)

Snížení specifického dílčího ukazatele „Poplatky spojené s obsluhou státního dluhu“ o 6 620 tis. Kč a v důsledku toho snížení souhrnného ukazatele „Výdaje celkem“ rovněž o 6 620 tis. Kč ve prospěch kapitoly Ministerstvo financí na zabezpečení 1. fáze projektu prodeje státních dluhopisů obyvatelstvu.

8. Datum rozpočtového opatření: 10. června 2009 (ROP č. 13 v kapitole Státní dluh)

Snížení specifického dílčího ukazatele „Transfery na projekty financované z úvěrů od zahraničních finančních institucí“ o 2 800 000 tis. Kč a v důsledku toho snížení souhrnného ukazatele „Výdaje celkem“ rovněž o 2 800 000 tis. Kč ve prospěch kapitoly Ministerstvo dopravy na financování národních podílů u projektů spolufinancovaných z Operačního programu Doprava.

9. Datum rozpočtového opatření: 10. června 2009 (ROP č. 14 v kapitole Státní dluh)

Snížení specifického dílčího ukazatele „Transfery na projekty financované z úvěrů od zahraničních finančních institucí“ o 321 132 tis. Kč a v důsledku toho snížení souhrnného ukazatele „Výdaje celkem“ rovněž o 321 132 tis. Kč ve prospěch kapitoly Ministerstvo dopravy na financování výstavby silničního okruhu kolem Prahy, části jihozápadní.

Celkové finanční prostředky převedené rozpočtovými opatřeními z výdajů kapitoly Státní dluh ve prospěch jiných kapitol činily 7 496 552 tis. Kč, z toho převody ve výši 7 489 932 mil. Kč byly realizovány snížením specifického výdajového ukazatele „Transfery na projekty financované z úvěrů od zahraničních finančních institucí“ a převod ve výši 6 620 tis. Kč byl realizován snížením specifického výdajového ukazatele „Poplatky spojené s obsluhou státního dluhu“.

Po provedení výše uvedených změn byly závazné ukazatele kapitoly následující:

Příjmy celkem

6 675 770 tis. Kč

nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace celkem	6 675 770	
tis. Kč		
Výdaje celkem	56	572
986 tis. Kč		
úroky státního dluhu	47	936
505 tis. Kč		
poplatky spojené s obsluhou státního dluhu	293	380
tis. Kč		

úmor státního dluhu

9 999 tis. Kč

transfery na projekty financované z úvěrů od zahr. fin. inst. 8 333 102 tis. Kč

Financování:

Zvýšení stavu státních dluhopisů 23 600 605 tis. Kč

Zvýšení stavu přijatých dlouhodobých úvěrů 15 823 034 tis. Kč

Změna stavu na účtech státních finančních aktiv -1 103 139 tis. Kč

Skutečnost dosažená v rámci ukazatele „Financování – zvýšení stavu státních dluhopisů“ v kapitole Státní dluh činila 7 178 011 tis. Kč, což znamená 30,4% rozpočtovaného objemu. Skutečnost dosažená v rámci ukazatele „Financování – zvýšení stavu přijatých dlouhodobých úvěrů“ v kapitole Státní dluh činila 4 731 703 tis. Kč, což znamená 29,9% rozpočtovaného objemu. Skutečnost dosažená v rámci ukazatele „Financování – změna stavu na účtech státních finančních aktiv“ v kapitole Státní dluh činila - 1 490 595 tis. Kč, což znamená 135,1% rozpočtu po změnách.

2.4 OČEKÁVANÉ PLNĚNÍ PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ KAPITOLY STÁTNÍ DLUH

Příjmy kapitoly SD:

Rozpočet po změnách k 30. 6. 2009: 6 675 770 tis. Kč

Očekávaná skutečnost 2009: 6 675 770 tis. Kč, z toho položky:

2141 – Příjmy z úroků: 6 475 770 tis. Kč

2143 – Realizované kurzové zisky: 200 000 tis. Kč

Výdaje kapitoly SD:

Rozpočet po změnách k 30. 6. 2009: 56 572 986 tis. Kč, z toho:

5141 – Úroky vlastní: 47 936 505 tis. Kč

5144 – Poplatky dluhové služby: 293 380 tis. Kč

5511 – Neinvestiční transfery mezinárodním organizacím (úmor státního dluhu): 9 999 tis. Kč

Transfery na projekty financované z úvěrů od zahraničních finančních institucí: 8 333 102 tis. Kč

Očekávaná skutečnost 2009: 58 313 732 tis. Kč, z toho položky:

5141 – Úroky vlastní: 56 909 799 tis. Kč

5142 – Realizované kurzové ztráty: 1 000 000 tis. Kč

5144 – Poplatky dluhové služby: 393 380 tis. Kč

5511 – Neinvestiční transfery mezinárodním organizacím (úmor státního dluhu): 10 553 tis. Kč

Transfery na projekty financované z úvěrů od zahraničních finančních institucí: 0 tis. Kč

Očekávaná skutečnost příjmů za rok 2009 odpovídá rozpočtu, došlo pouze ke změně struktury rozpočtovaných příjmů, a to snížení úrokových příjmů zejména v důsledku snížení příjmů z krátkodobých poskytnutých půjček v důsledku menšího objemu investovaných prostředků a nižších úrokových sazeb na straně jedné a růstu příjmů z realizovaných kurzových zisků v důsledku metodických měn spojených s vypořádáním přecenění cizoměnových operací se státním rozpočtem.

Očekávaná skutečnost výdajů kapitoly Státní dluh se oproti schválenému rozpočtu kapitoly Státní dluh podstatně liší. Bez zahrnutí ukazatele „Transfery na projekty financované z úvěrů od zahraničních finančních institucí“ se zvláštním režimem, kdy se standardně předpokládá úplný přesun rozpočtované částky ve výši 15 823 034 tis. Kč prostřednictvím rozpočtových opatření do ostatních kapitol, tj. nulová realizace rozpočtu, je očekávaná skutečnost výdajů kapitoly Státní dluh o celkem 10 073 848 tis. Kč vyšší než rozpočet po změnách k 30. 6. 2009.

Rozpočet po změnách k 30. 6. 2009 specifického výdajového ukazatele „Úroky státního dluhu“ činil 47 936 505 tis. Kč, zatímco očekávaná skutečnost roku 2009 dosahovala 57 909 799 tis. Kč, tj. byla o 9 973 294 tis. Kč vyšší, a to z důvodu vyššího očekávaného než schváleného schodku státního rozpočtu v důsledku hospodářské krize a s ní spojených nižších rozpočtových příjmů a vyšších sociálních výdajů, dále z důvodu vyšších úrokových sazeb z dlouhodobých dluhových instrumentů a též skutečnosti, že již v momentu schválení státního rozpočtu kapitoly Státní dluh byl tento velmi napjatý. Kromě toho je třeba též zohlednit růst úrokových nákladů v důsledku emisí SDD na obnovu po povodních a výstavbu dálnice D47 a také dostatečnou rezervu na diskonty emisí SDD, které jsou velmi obtížně predikovatelné. Zvýšení z titulu výše uvedených faktorů činí 8 973 294 tis. Kč a očekávaná skutečnost v rámci položky 5141 – Úroky vlastní tak činí 56 909 799 tis. Kč. Zbývá částka rozdílu očekávané skutečnosti oproti rozpočtu po změnách v rámci specifického ukazatele „Úroky státního dluhu“ ve výši 1 000 000 tis. Kč představuje očekávanou skutečnost položky 5142 – Realizované kurzové ztráty, kterou bylo nutno zohlednit v důsledku metodických změn při dotváření účetních pravidel a která představuje očekávané výdaje spojené s realizovanými kurzovými ztrátami z operací vztahujících se k emisím eurobondů a příslušným zajišťovacím transakcím.

Rozpočet po změnách k 30. 6. 2009 specifického výdajového ukazatele „Poplatky spojené s obsluhou státního dluhu“ činil 293 380 tis. Kč, zatímco očekávaná skutečnost roku 2009 dosahovala 393 380 tis. Kč, tj. byla o 100 000 tis. Kč vyšší z důvodu vyšších výdajů na zabezpečení činností spojených s prodejem dluhopisů obyvatelstvu, a to úhrad administrátorovi.

Rozpočet po změnách k 30. 6. 2009 specifického výdajového ukazatele „Úmor státního dluhu“ činil 9 999 tis. Kč, zatímco očekávaná skutečnost roku 2009 dosahovala 10 553 tis. Kč, tj. byla o 554 tis. Kč vyšší, a to z důvodu nutnosti zahrnutí efektu přecenění směnek pro úhradu účasti u EBRD a slabšího kurzu české koruny oproti americkému dolaru a přes snížení očekávání splátek směnek pro úhradu účasti u IBRD.

3. DLUHOVÁ STRATEGIE A ŘÍZENÍ RIZIK

Klíčovým řídicím dokumentem pro naplňování dluhové strategie a pro realizaci politiky řízení rizik byl také v roce 2009 dokument *Strategie financování a řízení státního dluhu pro rok 2009*, schválený ministrem financí pod č.j.: 20/95845/2008-201 a zveřejněný a prezentovaný domácím a zahraničním primárním dealerům dne 1. prosince 2008 na pravidelném výročním setkání, které pořádá Odbor řízení státního dluhu a státních finančních aktiv.

V oblasti řízení refinančního rizika se podařilo zejména udržet podíl krátkodobého státního dluhu, tj. splatného do 1 roku, pod dlouhodobě cílovanou vyhlášenou limitní hodnotou 20%, která byla poprvé historicky prolomena v prvním čtvrtletí 2006. Ke konci prvního pololetí 2009 dosáhl tento parametr hodnoty 13,4%, tj. zaznamenal meziroční pokles o 0,4 procentního bodu. Ministerstvu financí se tak podařilo udržet rizikovou strukturu státního dluhu v podobě obvyklé ve vyspělých zemí eurozóny ještě v době před samotným plánovaným přijetím eura za domácí měnu. V rámci stabilizace refinančního rizika byl také splněn vyhlášený cíl pro průměrnou splatnost státního dluhu, který byl vyhlášen pro rok 2009 jako **pásmo 5,5 až 7,0 let**, přičemž dosažená hodnota činila 6,6 let.

Odboru řízení státního dluhu a státních finančních aktiv nadále úspěšně používá bankovní integrovaný informační systém WallStreet Systems (Trema) Suite, který je hlavním prostředkem řízení operačního rizika dluhových operací a řízení portfolií státu na finančním trhu. Stejný systém používá například také Evropská investiční banka, Evropská centrální banka, řada ministerstev financí a národních dluhových úřadů a centrálních bank.

Propojení tohoto systému s obchodními terminály Reuters a s národním vypořádacím centrem cenných papírů Univyc umožňuje také aktivního působení Ministerstva financí na sekundárním trhu střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů v podobě přímých sekundárních prodejů z vlastního portfolia, zpětných odkupů a repo obchodů s těmito dluhopisy.

Vyhodnocení struktury dluhového portfolia ve vztahu k vyhlášeným strategickým cílům a plnění ročního programu financování shrnuje následující přehled.

Program financování a strategické cíle v roce 2009

UKAZATEL	Vyhlášený cíl pro rok 2009	Stav k 30. 6. 2009
Zahraniční emisní činnost	Max. 50% hrubé výpůjční potřeby 0,0 až 74,2 mld. Kč	53,2% 39,5 mld. Kč
Hrubá emise SDD	40,0 až 125,0 mld. Kč	144,9 mld. Kč
Čistá emise peněžních instrumentů	0,0 až 5,0 mld. Kč	1,1 mld. Kč
Půjčky od EIB	15,8 mld. Kč	4,7 mld. Kč
Krátkodobý státní dluh	20% a méně	13,4%
Průměrná doba do splatnosti	5,5 až 7,0 let	6,6 let
Úroková re-fixace do 1 roku	30 až 40%	26,8

Poznámky: SDD – domácí korunové středně a dlouhodobé státní dluhopisy; Hrubá emise zahrnuje sekundární prodeje SDD.
Zdroj: MF ČR.

V oblasti zahraničního financování byla dne 29. dubna vydána čtvrtá veřejná syndikovaná zahraniční emise ve výši 1,5 mld. EUR, tj. cca 39,5 mld. Kč, což je přibližně polovina původně vyhlášené maximální zahraniční emisní činnosti vyhlášené v rámci finančního programu pro rok 2009. Dále došlo ve druhém čtvrtletí k čerpání čtyřech tranší půjček od Evropské investiční banky v celkové výši 4,0 mld. Kč. Celkem je načerpáno za první pololetí 4,7 mld. Kč, tj. cca 29,7% tohoto typu financování schváleného zákonem o státním rozpočtu na rok 2009.

Vzhledem ke světové finanční krizi a tím i vyšší výpůjční potřebě vlády byly překročeny vyhlášené cíle finančního programu. Ministerstvo financí bude při plnění dalšího financování pružně reagovat na aktuální výpůjční potřeby vlády a situaci na trhu.

V oblasti domácí emisní činnosti došlo ve druhém čtvrtletí k hrubé emisi středně- a dlouhodobých dluhopisů v nominální hodnotě 78,9 mld. Kč, z toho 11,1 mld. Kč bylo prodáno na sekundárním trhu prostřednictvím obchodních systémů Odboru řízení státního dluhu. Celkem za 1. pololetí činila hrubá emise 144,9 mld. Kč, z toho bylo 28,8 mld. Kč prodáno na sekundárním trhu. Tímto došlo k využití 115,9% původně schváleného ročního maximálního limitu pro domácí emisní činnost. V průběhu druhého čtvrtletí došlo ke zpětným odkupům ve výši 2,0 mld. Kč, celkem za první pololetí činí úhrn zpětných odkupů 12,6 mld. Kč. Čistá emise státních dluhopisů za první pololetí činila 94,5 mld. Kč.

Operace na sekundárním trhu státních dluhopisů

V první polovině roku 2007 zavedlo Ministerstvo financí prostřednictvím Odboru řízení státního dluhu nový obchodní systém Reuters Dealing 3000, standardizovaný na domácím a mezinárodním finančním trhu, a jeho integraci se systémem WallStreet Systems (Trema) Suite pro potřeby obchodování na sekundárním trhu střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů a ve druhé polovině roku 2007 na něj i aktivně vstoupilo. Tím se kvalitativně změnila pozice

Ministerstva financí na poli domácího kapitálového trhu, na který nyní může kdykoliv pružně vstupovat podle potřeby a aktivně působit v pozici plnohodnotného a autonomního tržního subjektu. Doposud bylo financování vládní výpůjční potřeby odkázáno pouze na primární aukce, které jsou plánované na čtvrtletí dopředu a cena finančních prostředků získaných z primárních aukcí je závislá zejména na momentální situaci na trhu v den aukce, která nemusí být z rozpočtového hlediska vlivem řady domácích a zahraničních faktorů vždy příznivá.

Sekundární prodeje, zpětné odkupy a repo operace se střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy na sekundárním trhu jsou prováděny výhradně se členy skupiny primárních dealerů v souladu se *Zásadami spolupráce a hodnocení aktivity primárních dealerů českých státních dluhopisů* ze dne 15.12.2006 (č.j.: 20/109574/2006-201), které byly zveřejněny ve Finančním zpravodaji č. 11-12. Ke konci 1. pololetí 2009 bylo v této skupině 12 finančních institucí. Cílem těchto operací je zejména:

- zvýšení likvidity na domácím trhu korunových státních dluhopisů,
- větší pružnost v řízení státního dluhu, zejména aktivní doladování splatnostního profilu při řízení refinančního rizika,
- větší pružnost řízení likvidity státní pokladny a snížení likviditního rizika (např. při nedostatku státních pokladničních poukázek nebo poukázek ČNB na trhu pro účely kolaterálu repo operací),
- úspora úrokových nákladů ve srovnání s prodeji pouze přes primární aukce prostřednictvím časování prodejů a nákupů za příznivé situace na kapitálovém trhu.

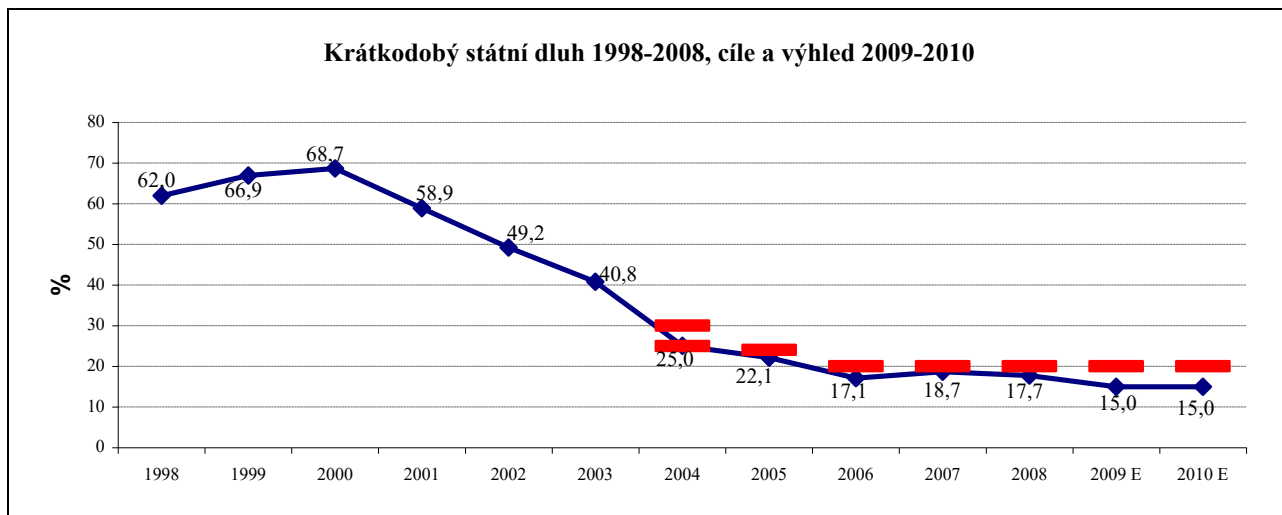
Zpětnými odkupy dluhopisů do vlastního portfolia se během 1. pololetí roku 2009 podle aktuální situace na trhu a výhodnosti nákupu průběžně odkoupily dluhopisy v nominální hodnotě 12,6 mld. Kč, a to zejména dluhopisy se zbytkovou dobou do splatnosti do 1 roku.

Sekundární prodeje byly prováděny ze zásoby státních dluhopisů ve vlastním portfoliu, která je systematicky vytvářena při téměř každé primární aukci. K 30.6.2009 drželo Ministerstvo financí ve svém podrozvahovém portfoliu státní dluhopisy určené k sekundárním prodejům v nominální hodnotě 58,0 mld. Kč. Celkově v 1. pololetí roku 2009 došlo k sekundárním prodejům v nominální hodnotě 28,8 mld. Kč.

Refinanční riziko

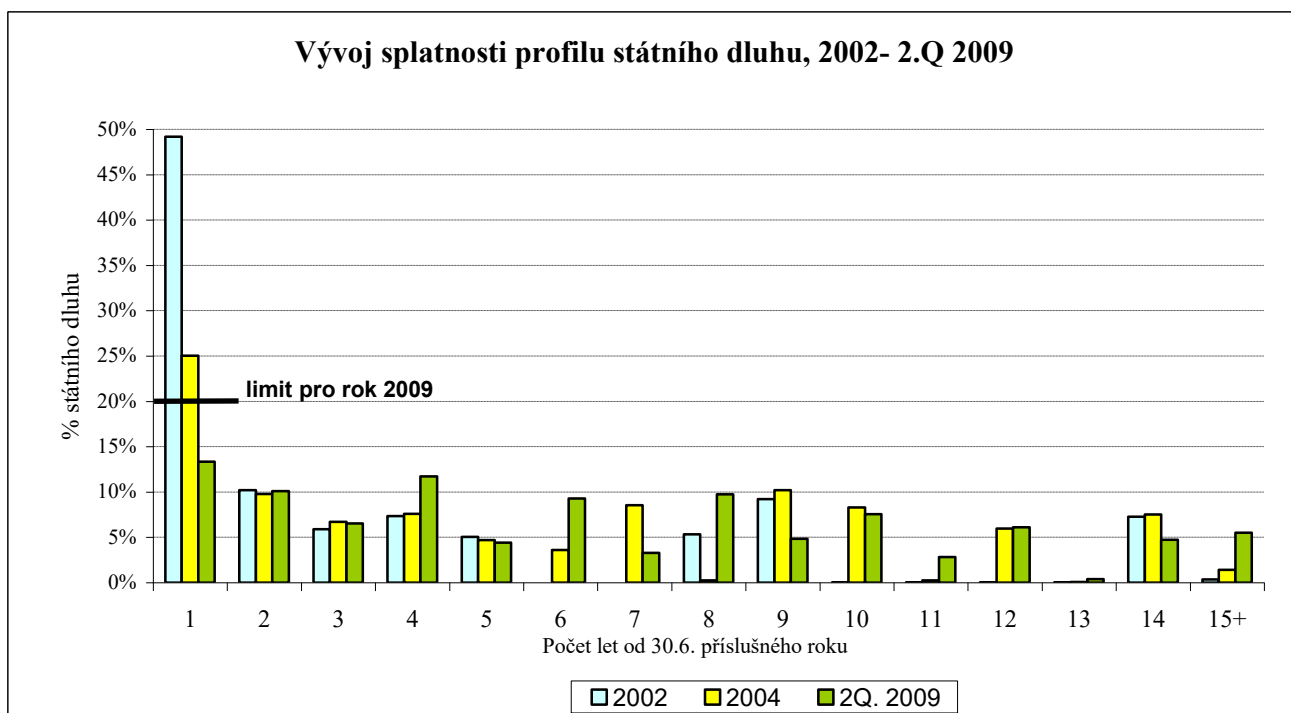
Refinanční riziko bylo i v roce 2009 hlavním rizikem, jehož stabilizace utvářela centrální bod pro řízení emisní činnosti a operace na sekundárním trhu. Od roku 2000 je toto riziko systematicky snižováno přepínáním ze státních pokladničních poukázek do středně- a dlouhodobých státních dluhopisů a eurobondů při financování dlouhodobého státního dluhu. Ministerstvo financí prolomilo hranici 20 %, obvyklou ve vyspělých zemích eurozóny, v prvním čtvrtletí roku 2006. Od prvního čtvrtletí roku 2006 nebyla hranice 20 % překročena v žádném následujícím čtvrtletí.

Limitní hranice 20% se tak definitivně stala počínaje rokem 2007 fundamentálním limitem emisní činnosti Ministerstva financí a řízení finančních rizik českého dluhového portfolia, přičemž ke konci prvního pololetí roku 2009 bylo dosaženo hodnoty 13,4 %.

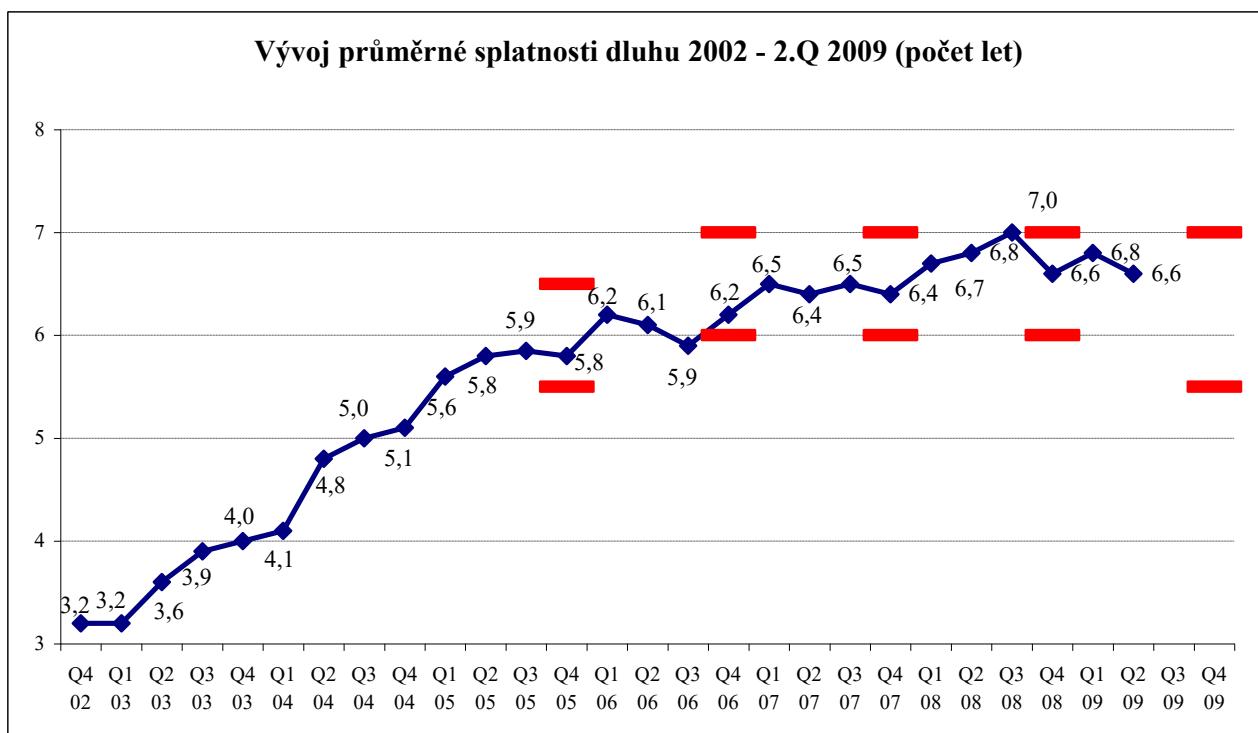

Projekce struktury dluhového portfolia ke konci roku 2009 ukazuje, že udržení limitu ukazatele krátkodobého státního dluhu splatného do 1 roku bude vyžadovat podíl SPP stejně jako v roce 2008 pod hranicí 10% dluhového portfolia. Financování státního dluhu bude v roce 2009 významně ovlivněno globální krizí na finančních trzích. Tím je výrazně omezena předvídatelnost poptávky po konkrétních dluhových nástrojích, což přináší omezení z hlediska konkretizace finančního programu ve srovnání s předchozími lety. Ukazatel krátkodobého státního dluhu splatného do 1 roku může proto překročit v roce 2009 svou limitní hranici 20%.

Dalším klíčovým sledovaným ukazatelem refinančního rizika je stabilizace profilu splácení státního dluhu. Prokazatelný pokrok v této stabilizaci oproti roku 2002 dokumentuje následující graf.

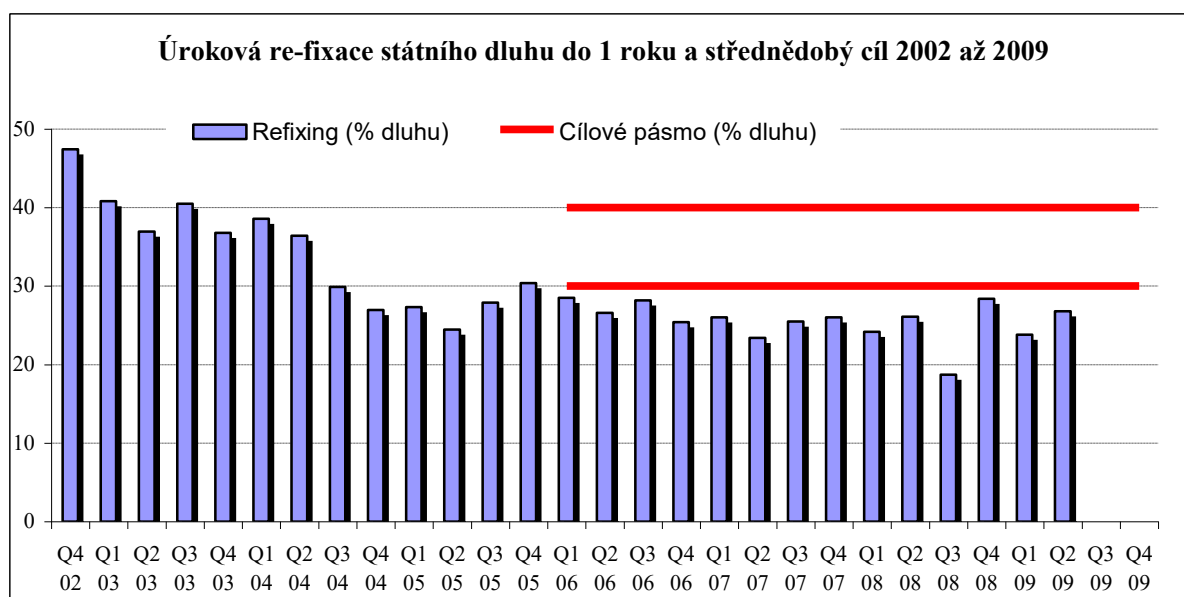

Ministerstvo financí vyhlásilo pro rok 2005 jako novinku také strategický benchmark pro průměrnou dobu do splatnosti státního dluhu. Tento ukazatel je vedle podílu krátkodobého státního dluhu dalším ukazatelem míry refinančního rizika řízení státního dluhu. Čím je jeho hodnota vyšší, tím nižšímu riziku je vystavena centrální vláda z hlediska schopnosti refinancovat v daném okamžiku své splatné závazky na finančním trhu nebo u mezinárodních institucí. Jak plyne z grafu, tento cíl se dařilo v letech 2005 až první pololetí 2009 plnit. Ke konci prvnímu pololetí 2009 činila průměrná doba do splatnosti státního dluhu 6,6 roku. Pro konec roku 2009 mění Ministerstvo cílové pásmo pro průměrnou splatnost státního dluhu na 5,5 až 7,0 let. Rozšíření pásma posunutím dolní hranice dolů o 0,5 roku souvisí se zvýšenou nejistotou na finančních trzích a omezenou predikovatelností poptávky po jednotlivých splatnostech státních dluhopisů. Dosažení tohoto cíle určuje časovou a objemovou strukturu emisí státních dluhopisů na domácím a zahraničním trhu a nastavení splátkových kalendářů čerpaných půjček od EIB.

Úrokové riziko

Struktura státního dluhu z hlediska úročení dluhových instrumentů se z hlediska expozice změny úrokových sazeb do 1 roku stabilizovala od třetího čtvrtletí 2004 pod hranicí 30%, přičemž ke konci roku 2004 činila tato hodnota 27%. Během roku 2005 došlo k plánovanému nárůstu této expozice na úroveň 30,4%. Na základě kvantitativních analýz a simulací ve střednědobém výhledu Ministerstvo financí také vyhlásilo cíl pro expozici dluhového portfolia změny úrokových sazeb do 1 roku včetně derivátových operací, která se měla v průměru během roku 2006, 2007 a 2008 pohybovat v pásmu 30% až 40%. Vzhledem k tomu, že makro-finanční modelové simulace i nadále indikují ve střednědobém horizontu pozitivní trade-off ve vztahu nákladů versus rizika, ministerstvo ponechává také pro rok 2009 v platnosti cíl pro expozici dluhového portfolia změně úrokových sazeb do 1 roku, včetně derivátových operací, v podobě pásma 30 až 40% celkového státního dluhu. Hranice tohoto pásma odpovídají cca 8 až 10% HDP.

Zdroj MF ČR.

Na konci 1. pololetí roku 2009 dosáhl tento ukazatel hodnoty 26,8 % a opět se přiblížil své spodní hranici. Důvodem tohoto růstu byla emise státního dluhopisu s variabilním kupónem.

Státní dluh z hlediska úročení v letech 2003 až 2009 (stav na konci období, %)

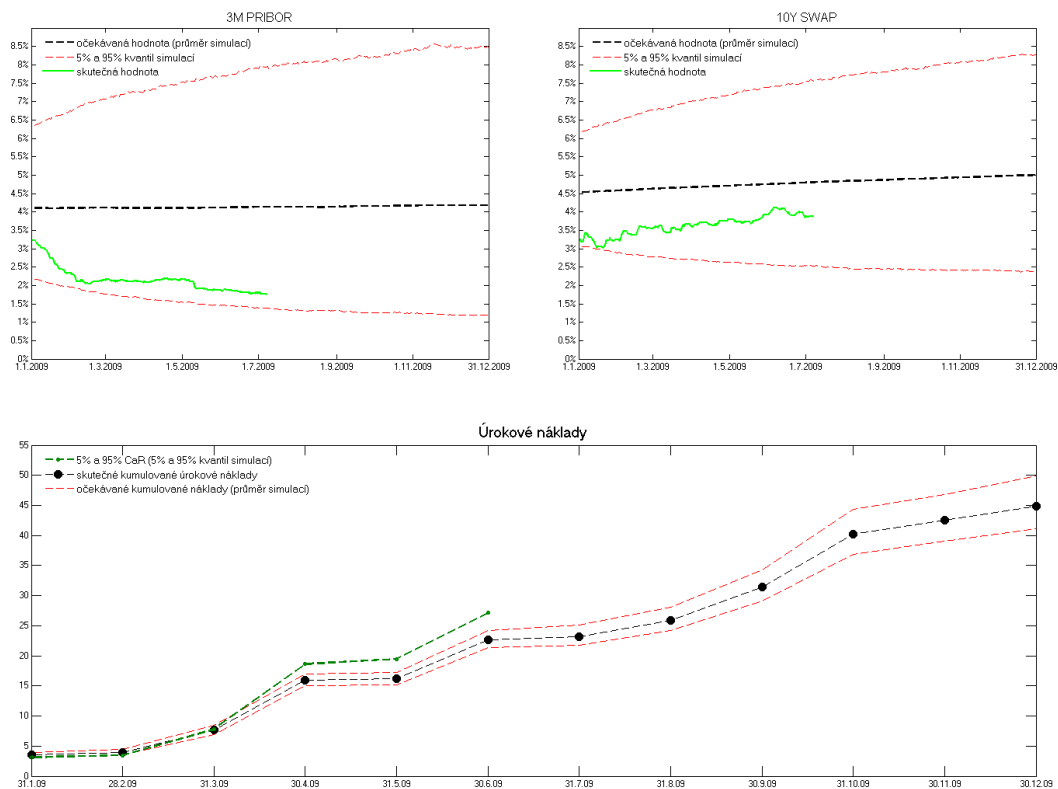
	2004	2005	2006	2007	2008	2Q. 2009
Bezúročný dluh	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Fixně úročený dlouhodobý dluh	75,2	81,9	84,1	86,6	84,7	82,4
z toho: splatný do 1 roku	8,4	5,4	9,0	9,7	9,0	5,4
Státní pokladniční poukázky a krátkodobé půjčky	21,2	13,6	11,5	9,2	7,9	7,0
Variabilně úročený dlouhodobý dluh	3,5	4,3	4,3	4,1	7,3	10,5
Dluh s úrokovou refixací do 1 roku	28,5	30,8	25,6	26,2	28,5	26,8
Po zahrnutí efektu portfolio swapů	30,4	25,4	26,0	28,4	26,0	27,2

Cost-at-Risk státního dluhu

Model CaR (Cost-at-Risk) úrokových nákladů a jeho nejdůležitější výstup v podobě očekávaných úrokových nákladů a úrokových nákladů v riziku (95% CaR) byl v českých podmínkách poprvé představen Odborem řízení státního dluhu ve Strategii financování a řízení státního dluhu pro rok 2006. Jedná se o klíčový ukazatel řízení úrokového rizika státního rozpočtu ve střednědobém horizontu. Porovnání skutečného vývoje realizovaných úrokových nákladů státního dluhu se simulovanými hodnotami očekávaných nákladů (průměrem simulací) a úrokových nákladů v riziku CaR (95% kvantil simulací) od ledna do prosince roku 2009 stejně jako skutečný vývoj výnosové

křivky společně s očekávanou hodnotou (průměr simulací) a 95% intervalem spolehlivosti (2,5% a 97,5% kvantil simulací) pro PRIBOR 3 měsíce a 10letý státní dluhopis zachycují následující grafy.

Skutečné versus očekávané kumulované úrokové náklady státního dluhu 2009 a skutečný versus simulovaný vývoj úrokových sazeb v roce 2009

Zdroj: Bloomberg L.P., vlastní výpočty.

Srovnání skutečně realizovaných úrokových nákladů státního dluhu se simulovanými hodnotami očekávaných nákladů (průměrem simulací) a úrokových nákladů v riziku CaR (95% kvantil simulací) za první pololetí roku 2009 ve srovnání se stejným obdobím roku 2008 zachycuje tabulka. 95% kvantil byl překročen z důvodu vyšší než plánované emisní činnosti.

Odchylka očekávaných nákladů od skutečnosti v prvním pololetí 2008 a 2009

	2008	2009
Skutečné úrokové náklady (mld. Kč)	18,2	27,2
Očekávané (simulované) náklady (mld. Kč)	18,9	22,7
Cost-at-Risk 95% (mld. Kč)	23,2	24,3
Odchylka očekávání od skutečnosti (%)	-3,7	-16,5

4. ŘÍZENÍ LIKVIDITY STÁTNÍ POKLADNY

V rámci řízení likvidity Souhrnného účtu státní pokladny byly v 1. pololetí roku 2009 provedeny krátkodobé investice s použitím zástavy poukázek ČNB v hodnotě 1 614 335 mil. Kč, splátky přitom dosáhly do konce 1. pololetí 1 473 735 mil. Kč⁴⁶. Celkový výnos těchto investic činil 861,69 mil. Kč. K 30. 6. 2009 byly na majetkovém účtu MF evidovány poukázky ČNB v nominální hodnotě 143 730 mil. Kč.

Současně byly do konce 1. pololetí 2009 provedeny krátkodobé investice s použitím zástavy SPP v objemu 37 990 mil. Kč a splátky přitom dosáhly objemu 30 690 mil. Kč. Celkový výnos těchto investic činil 17,83 mil. Kč. K 30. 6. 2009 byly na majetkových účtech MF evidovány poukázky SPP v nominální hodnotě 57 415 mil. Kč., z čehož poukázky SPP v nominální hodnotě 7 415 mil. Kč představovaly hodnotu zástavy aktivních operací a poukázky SPP v nominální hodnotě 50 000 mil. Kč byly emitovány do vlastního portfolia.

V rámci řízení likvidity Souhrnného účtu státní pokladny byly v 1. pololetí 2009 realizovány krátkodobé investice ve formě depozitních operací v objemu 367 361 mil. Kč, splátky těchto investic pak dosáhly objemu 395 182 mil. Kč. Z důvodu krátkodobého nedostatku prostředků při řízení likvidity byly rovněž přijaty krátkodobé depozitní půjčky ve výši 130 mil. Kč, splátky těchto půjček činily rovněž 130 mil. Kč. Celkový čistý výnos depozitních operací (po zahrnutí půjček) činil 24,37 mil. Kč.

Následující tabulka porovnává výnosy a náklady v mil. Kč dosažené při řízení likvidity v 1. pololetí roku 2009 se stejným obdobím předchozího roku:

mil. Kč

Řízení likvidity	1. pololetí 2008	1. pololetí 2009	2009/2008 (%)
Výnosy z operací s P ČNB	1 315 00	861 69	65 53
Úrokové výnosy/náklady na SPP	13 83	17 83	
Výnosy z depozitních operací	26 67	24 37	
Celkem	1 355 50	903 89	66 68

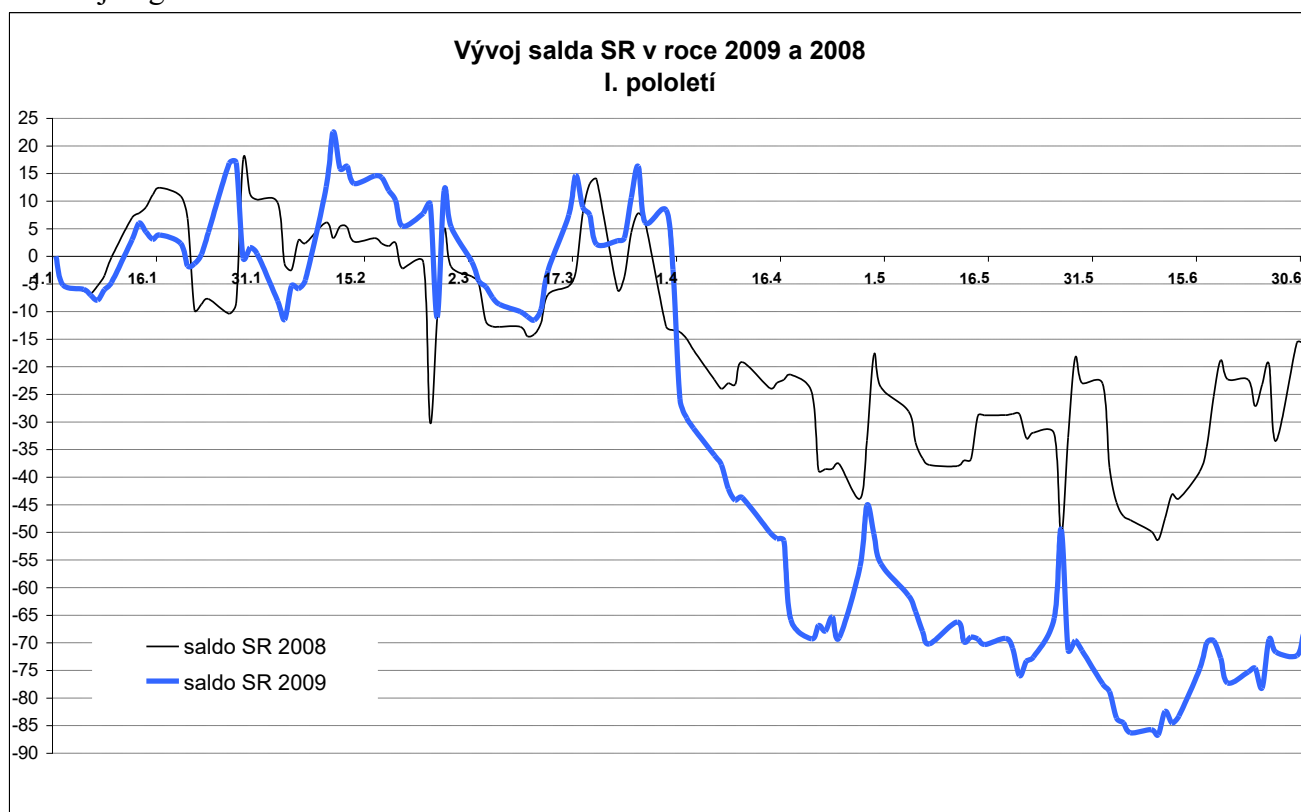
Z tabulky je zřejmé, že zatímco za 1. pololetí roku 2009 úspory převýšily náklady celkem o 903,89 mil. Kč, ve stejném období roku 2008 úspory převýšily náklady o 1 355,50 mil. Kč. Operacemi s přebytkem finančních zdrojů státní pokladny bylo dosaženo v 1. pololetí letošního roku o 451,61 mil. Kč nižšího výnosu než v 1. pololetí minulého roku.

⁴⁶ U všech instrumentů se jedná o hotovostní hodnotu bez úroků.

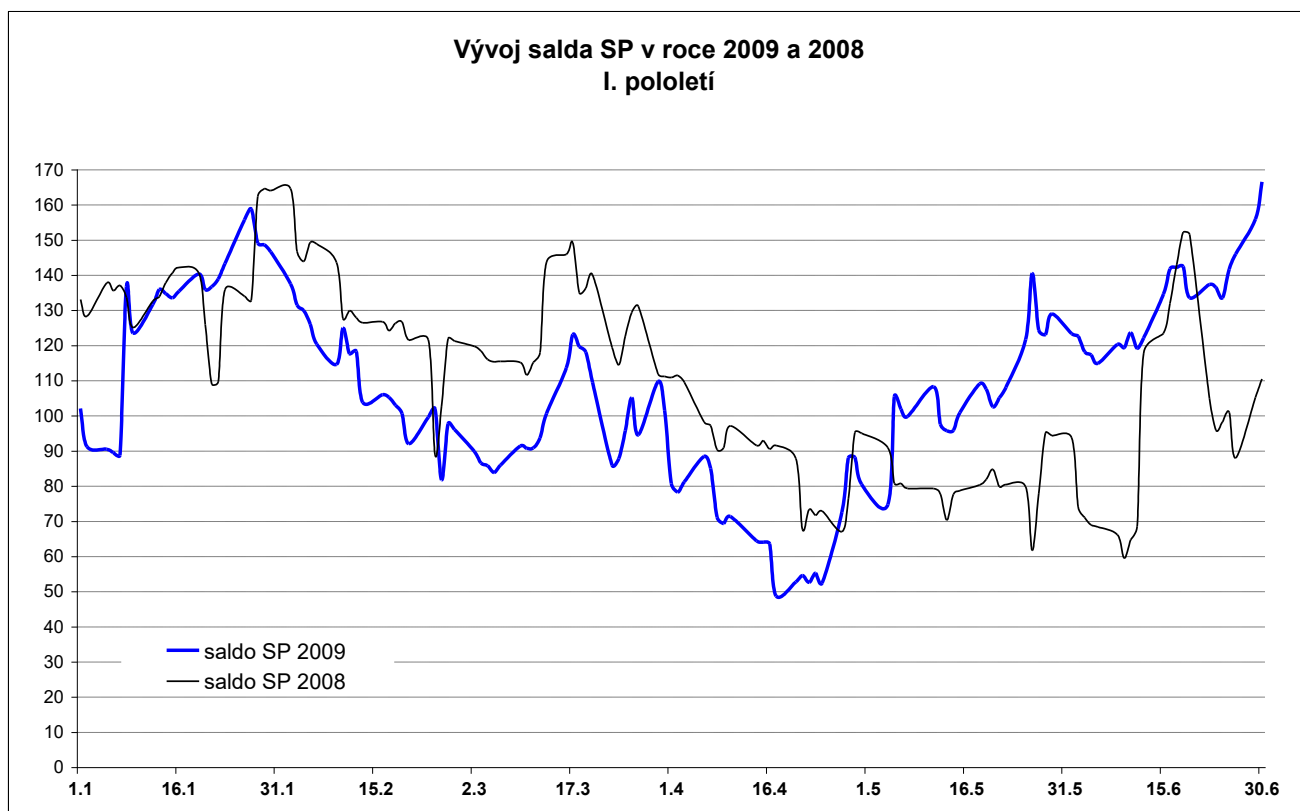
Podstatně nižší výnos z investování finančních prostředků souhrnného účtu státní pokladny v 1. pololetí roku 2009 ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku byl způsoben především nižšími úrokovými sazbami a menším objemem finančních zdrojů Státní pokladny, a to denně v průměru o 2,03 mld. Kč.

Průměrný denní zůstatek na Souhrnném účtu řízení likvidity státní pokladny v 1. pololetí letošního roku činil 6,81 mil. Kč, ve stejném období předchozího roku byl 10,04 mil. Kč.

Vývoj salda státního rozpočtu za 1. pololetí roku 2009 a 2008 v mld. Kč znázorňuje následující graf:

Vývoj salda státní pokladny za 1. pololetí roku 2009 a 2008 v mld. Kč znázorňuje následující graf:

Ostatní operace řízení likvidity

V průběhu 1. pololetí 2009 byly splatné investované prostředky získané z 3. emise eurobondů na euroúčet dluhové služby ve výši 14 315 tis. eur, výnos z této investice představoval 133 tis. eur; do příjmů státního rozpočtu bylo převedeno 3 508 tis. Kč.

V průběhu 1. pololetí se též uskutečnily aktivní repo a depo operace spojené se 4. emisí eurobondů v celkovém objemu 334 270 tis. eur, splátky těchto aktivních operací pak činily 100 000 tis. eur, výnos z těchto operací činil 60 tis. eur, do příjmů státního rozpočtu bylo převedeno 1 610 tis. Kč.

Vývoj státního dluhu České republiky v 1.pololetí roku 2009

mld. Kč

N á z e v	S t a v k 1. 1. 2009	půjčky (a)	splátky (b)	kurzové rozdíly (c)	celková změna (a - b + c)	S t a v k 30.6. 2009
STÁTNÍ DLUH CELKEM	999,808	257,600	117,882	-2,265	137,454	1 137,262
Vnitřní dluh	814,300	212,862	117,316	0,000	95,547	909,847
Státní pokladniční poukázky	78,749	67,832	66,744		1,088	79,837
33. emise dlouhodobých dluhopisů (2000)	21,000				0,000	21,000
34. emise dlouhodobých dluhopisů (2001)	35,000				0,000	35,000
36. emise dlouhodobých dluhopisů (2001)	50,272				0,000	50,272
40. emise dlouhodobých dluhopisů (2003)	64,964				0,000	64,964
41. emise dlouhodobých dluhopisů (2003)	47,035				0,000	47,035
42. emise střednědobých dluhopisů (2004)	48,442		48,442		-48,442	0,000
44. emise dlouhodobých dluhopisů (2005)	62,339	0,350	1,000		-0,650	61,689
45. emise střednědobých dluhopisů (2005)	56,976				0,000	56,976
46. emise dlouhodobých dluhopisů (2005)	68,048		1,000		-1,000	67,048
48. emise střednědobých dluhopisů (2006)	49,571				0,000	49,571
49. emise dlouhodobých dluhopisů (2006)	20,075				0,000	20,075
50. emise střednědobých dluhopisů (2007)	53,898	12,088			12,088	65,986
51. emise dlouhodobých dluhopisů (2007)	58,004				0,000	58,004
52. emise dlouhodobých dluhopisů (2007)	37,526	14,356			14,356	51,882
53. emise dlouhodobých dluhopisů (2007)	4,760				0,000	4,760
54. emise střednědobých dluhopisů (2008)	24,732	27,066			27,066	51,799
55. emise dlouhodobých dluhopisů (2008)	27,909	22,198			22,198	50,107
56. emise dlouhodobých dluhopisů (2009)	0,000	35,541			35,541	35,541
57. emise střednědobých dluhopisů (2009)	0,000	21,292			21,292	21,292
58. emise dlouhodobých dluhopisů (2009)	0,000	12,011			12,011	12,011
Dluhopis ČKA (2003)	5,000				0,000	5,000
Závazky z depozitních operací - ÚŘLSP ⁴⁷	0,000	0,130	0,130		0,000	0,000
Vnější dluh	185,508	44,738	0,566	-2,265	41,907	227,415
1. emise eurobondů (2004)	48,824				0,000	48,824
2. emise eurobondů (2005)	30,025			-0,013	-0,013	30,012
3. emise eurobondů (2008)	52,617			-1,081	-1,081	51,536
4. emise Eurobondů (2009)	0,000	40,006		-0,483	39,523	39,523
1. emise jenových bondů (2006)	6,404			-0,673	-0,673	5,732
Půjčky od EIB	46,812	4,732	0,318		4,414	51,226
Směnky pro úhradu účasti u EBRD	0,007		0,007	0,000	-0,007	0,000
Směnky pro úhradu účasti u IBRD	0,535		0,241		-0,241	0,294
Směnky vydané MF a deponované v ČNB pro zahr.f.instituce	0,283			-0,015	-0,015	0,268

⁴⁷ PČNB – poukázky ČNB, ÚŘLSP – Účet řízení likvidity státní pokladny

Příjmy státního dluhu České republiky v 1.pololetí roku 2009

tis. Kč

N á z e v	Úrok	Realizovaný kurzový zisk	Celkové příjmy
C E L K E M	3 717 952,846	112 533,500	3 830 486,345
Vnitřní státní dluh	3 142 832,328		3 142 832,328
13. emise střednědobých dluhopisů (1997)	43,800		43,800
42. emise střednědobých dluhopisů (2004)	1 056,757		1 056,757
44. emise střednědobých dluhopisů (2005)	25 644,167		25 644,167
46. emise střednědobých dluhopisů (2005)	165 000,000		165 000,000
50. emise střednědobých dluhopisů (2007)	222 856,760		222 856,760
52. emise střednědobých dluhopisů (2007)	383 879,764		383 879,764
54. emise střednědobých dluhopisů (2008)	778 135,951		778 135,951
55. emise dlouhodobých dluhopisů (2008)	276 078,022		276 078,022
56. emise dlouhodobých dluhopisů (2009)	149 933,456		149 933,456
57. emise dlouhodobých dluhopisů (2009)	200 495,008		200 495,008
58. emise dlouhodobých dluhopisů (2009)	32 308,183		32 308,183
Příjem z cizoměnové depozitní operace	3 508,571		3 508,571
Repo obchody - zástava PČNB - ÚŘLSP	861 686,088		861 686,088
Repo obchody - zástava SPP - ÚŘLSP	17 831,028		17 831,028
Depozitní operace - ÚŘLSP	24 374,773		24 374,773
Vnější státní dluh	575 120,517	112 533,500	687 654,017
1. emise eurobondů (2004)	312 139,278		312 139,278
3. emise eurobondů (2008)	261 370,832	37 350,000	298 720,832
4. emise eurobondů (2009)		73 600,000	73 600,000
Směnky pro úhradu účasti u IBRD a EBRD		1 583,500	1 583,500
Příjem z cizoměnové repo operace	1 610,407		1 610,407

Tabulka 3

Výdaje na státní dluh České republiky v 1.pololetí roku 2009

v tis. Kč

N á z e v	Úmor	Úrok	Poplatky dluhové služby	Celkové výdaje
C E L K E M	50 898 419,252	29 402 017,464	199 493,081	80 499 929,797
Vnitřní státní dluh	50 571 710,000	22 370 416,973	85 688,050	73 027 815,023
Státní pokladniční poukázky		1 153 744,820		1 153 744,820
33. emise dlouhodobých dluhopisů (2000)		1 344 000,000	168,048	1 344 168,048
34. emise dlouhodobých dluhopisů (2001)		2 432 500,000	189,021	2 432 689,021
36. emise dlouhodobých dluhopisů (2001)			163,695	163,695
40. emise dlouhodobých dluhopisů (2003)		2 403 656,530	178,004	2 403 834,534
41. emise dlouhodobých dluhopisů (2003)			175,907	175,907
42. emise střednědobých dluhopisů (2004)	48 441 710,000	1 787 794,513	217,741	50 229 722,254
44. emise dlouhodobých dluhopisů (2005)	1 000 000,000	2 382 739,778	193,998	3 382 933,776
45. emise střednědobých dluhopisů (2005)			179,149	179,149
46. emise dlouhodobých dluhopisů (2005)	1 000 000,000	29 375,000	189,445	1 029 564,445
47. emise střednědobých dluhopisů (2005)			22,620	22,620
48. emise střednědobých dluhopisů (2006)			188,408	188,408
49. emise dlouhodobých dluhopisů (2006)			193,029	193,029
50. emise střednědobých dluhopisů (2007)		227 729,224	1 877,567	229 606,791
51. emise dlouhodobých dluhopisů (2007)		2 320 155,200	201,833	2 320 357,033
52. emise dlouhodobých dluhopisů (2007)		1 841 318,682	10 779,193	1 852 097,875
53. emise dlouhodobých dluhopisů (2007)			184,932	184,932
54. emise střednědobých dluhopisů (2008)		1 775 300,000	4 070,185	1 779 370,185
55. emise dlouhodobých dluhopisů (2008)		2 718 755,128	14 089,204	2 732 844,332
56. emise dlouhodobých dluhopisů (2009)		1 657 335,194	22 405,486	1 679 740,680
57. emise střednědobých dluhopisů (2009)			4 546,342	4 546,342
58. emise dlouhodobých dluhopisů (2009)		296 009,474	5 990,923	302 000,397
Dluhopis ČKA (2003)			97,355	97,355
Závazky z depozitních operací - ÚŘLSP	130 000,000	3,431		130 003,431
Cizoměnové aktivní operace			0,500	0,500
Ostatní			19 385,465	19 385,465
Vnější státní dluh	326 709,252	7 031 600,490	113 805,031	7 472 114,774
1. emise eurobondů (2004)		1 920 130,406		1 920 130,406
2. emise eurobondů (2005)		887 962,717		887 962,717
3. emise eurobondů (2008)		2 753 420,756		2 753 420,756
4. emise eurobondů (2009)		439 380,450	113 535,000	552 915,450
1. emise jenových bondů (2006)		185 164,687		185 164,687
Cizoměnové aktivní operace			270,031	270,031
Půjčky od EIB	318 156,379	845 541,474		1 163 697,853
Směnky pro úhradu účasti u IBRD a EBRD	8 552,874			8 552,874

Přehled emisí SPP v 1.pololetí roku 2009

Číslo emise	Datum emise	Datum splatnosti	Objem v mil. Kč	prodáno	do portfolia MF	Životnost ve dnech	Výnos v % pa
556	16.01.09	15.01.10	5 212	5 212		364	2,26
557	30.01.09	30.04.09	4 493	4 493		90	1,79
558	06.02.09	07.08.09	4 964	4 964		182	1,85
559	20.02.09	22.05.09	3 520	3 520		91	1,95
560	06.03.09	05.03.10	5 859	5 859		364	2,50
561	13.03.09	11.12.09	3 845	3 845		273	2,20
562	03.04.09	03.07.09	4 622	4 622		91	1,87
563	10.04.09	09.04.10	4 919	4 919		364	2,37
564	15.05.09	14.05.10	36 112	6 112	30 000	364	2,35
565	22.05.09	19.02.10	6 768	6 768		273	2,20
566	29.05.09	28.05.10	6 736	6 736		364	2,19
567	12.06.09	11.06.10	5 226	5 226		364	2,15
568	19.06.09	19.03.10	2 501	2 501		273	1,98
569	26.06.09	25.06.10	3 055	3 055		364	1,98

Příloha ke Zprávě

Přehled vývoje nedoplatků daňových příjmů veřejných rozpočtů

Přehled vývoje nedoplatků daňových příjmů veřejných rozpočtů

Daňové nedoplatky představují rozdíl mezi daní, která měla být zaplacená, a skutečně zaplacenou částkou. Daní, která měla být zaplacená, může být nejen daň poplatníkem nebo plátcem přiznaná, ale i daň doměřená správcem daně a příslušenství daně (penále, pokuty, úrok, náklady řízení atd.).

Vzhledem k rozpočtovému určení daní a vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004, se přehled o vývoji daňových nedoplatků týká jak daňových příjmů státního rozpočtu, tak i daňových příjmů územních samosprávných celků, státních fondů a také i Evropské unie.

Daňovými nedoplatky jsou v souladu s platnou rozpočtovou skladbou jak **nedoplatky jednotlivých druhů nepřímých a přímých daní** (DPH, spotřební daně, daň z příjmů právnických osob, daň z příjmů fyzických osob, majetkové daně), tak i **nedoplatky na clu a na pojistném** na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

Daňové nedoplatky jsou spravovány třemi subjekty – územními finančními orgány, Českou správou sociálního zabezpečení (ČSSZ) a celními orgány.

Nedoplatky daňových příjmů veřejných rozpočtů, spravované územními finančními orgány, ČSSZ a celními orgány, dosáhly ke konci června 2009 celkové výše 172,0 mld. Kč. Proti stejnému období minulého roku vzrostly o 1,1 mld. Kč (o 0,6 %); proti stavu ke konci roku 2008 vzrostly o 7,1 mld. Kč (o 4,3 %).

Největší objem nedoplatků za 1. pololetí 2009 ve výši **103,4 mld. Kč**, tj. 60,1 %, evidovaly **územní finanční orgány**. Ty spravují nedoplatky všech daňových příjmů, vyjma cla a částí nedoplatků daně z přidané hodnoty a spotřebních daní, které spravují celní orgány, a vyjma nedoplatků pojistného, spravovaných ČSSZ.

Druhý největší objem daňových nedoplatků za období 1. pololetí 2009 ve výši **59,9 mld. Kč**, tj. 34,8 %, eviduje **Česká správa sociálního zabezpečení**. Ta spravuje nedoplatky pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti včetně příslušenství (dále jen pojistné na sociální zabezpečení).

*Třetím subjektem, spravujícím daňové nedoplatky, jsou **celní orgány**. Jimi sledované nedoplatky cla a části nedoplatků daně z přidané hodnoty a spotřebních daní dosáhly **8,7 mld. Kč**, což z celkového objemu všech daňových nedoplatků znamená 5,1 %.*

Následující tabulka zobrazuje stav a vývoj nedoplatků daňových příjmů od konce roku 2007:

	v mld. Kč				P
	Rok 2007	I.-II. Q. 2008	Rok 2008	I.-II. Q. 2009	
Celkové nedoplatky	167,1	170,9	164,9	172,0	odro bněji jsou nedo platk y v půs obno sti územ ních finan čních orgá nů,
z toho:					
DPH	45,8	46,2	47,4	49,0	
SD	8,2	7,5	7,7	7,5	
DPPO	18,7	22,5	17,7	20,3	
DPFO	19,5	21,2	19,4	19,7	
daň z převodu nemovitostí	4,0	3,9	3,8	3,6	
ost. příjmy, odvody a poplatky	6,7	6,4	7,3	6,2	
clo	0,5	0,5	0,5	0,5	
pojistné na soc. zabezpečení	57,5	56,8	55,8	59,9	
v tom:					
nedoplatky nových daní	163,5	167,9	162,2	169,7	
nedoplatky starých daní	3,6	3,1	2,7	2,4	
v tom:					
nedoplatky evid. ÚFO	101,1	106,1	100,5	103,4	
nedoplatky evid. ČSSZ	57,5	56,8	55,8	59,9	
nedoplatky evid. celními orgány	8,6	8,1	8,6	8,7	

České správy sociálního zabezpečení a celních orgánů komentovány v dalších částech této přílohy.

Nedoplatky nové daňové soustavy dosáhly 169,7 mld. Kč (meziroční růst o 1,8 mld. Kč, tj. o 1,1 %) a nedoplatky staré daňové soustavy 2,4 mld. Kč (meziroční pokles o 0,7 mld. Kč, tj. o 23,2 %). V rámci nedoplatků nové daňové soustavy připadlo, kromě již uvedených **nedoplatků pojistného na sociální zabezpečení ve výši 59,9 mld. Kč, na nedoplatky daně z přidané hodnoty 49,0 mld. Kč, nedoplatky daně z příjmů právnických osob 20,3 mld. Kč, nedoplatky daní z příjmů fyzických osob 19,7 mld. Kč, spotřebních daní 7,5 mld. Kč a daně z převodu nemovitostí 3,6 mld. Kč.**

Největší podíl na celkových nedoplatcích měly **nedoplatky pojistného na sociální zabezpečení**, na které připadá 34,8 % všech nedoplatků. Druhou největší skupinu tvořily nedoplatky daně z přidané hodnoty s podílem 28,5 %. Nedoplatky daní z příjmů právnických osob se ke konci června 2009 na celku podílely 11,8 %, nedoplatky daní z příjmů fyzických osob 11,4 % a spotřebních daní 4,4 %.

Proti stejnému období minulého roku došlo ke zvýšení podílu nedoplatků především z pojistného na sociální zabezpečení (o 1,6 procentního bodu) a u daně z přidané hodnoty (o 1,4 procentního bodu). Naopak snížení podílu na celkových nedoplatcích vykázaly například

nedoplatky u daní z příjmů právnických osob (o 1,4 procentního bodu a u daní z příjmů fyzických osob (o 1,0 procentního bodu).

Nedoplatky daně z přidané hodnoty proti stejnému období loňského roku vzrostly o 6,0 % a proti stavu na konci roku 2008 o 3,5 %. **Nedoplatky spotřebních daní** v porovnání se stejným obdobím loňského roku poklesly o 0,1 %, proti konci minulého roku pak o 2,6 %. **Nedoplatky daně z příjmů právnických osob** klesly v porovnání se stejným obdobím minulého roku o 10,1 %, ve srovnání s koncem roku 2008 vzrostly o 14,6 %. **Nedoplatky daní z příjmů fyzických osob** ve srovnání s 1. pololetím uplynulého roku klesly o 7,1 %, v porovnání s koncem minulého roku vzrostly o 1,4 %. **Nedoplatky pojistného na sociální zabezpečení** proti stejnému období loňského roku vzrostly o 5,5 % a proti stavu ke konci roku 2008 o 7,4 %.

Pro hodnocení vývoje nedoplatek jsou důležité i ukazatele podílu nedoplatek jednotlivých daní na kumulativním inkasu daňových příjmů. **Podíl nedoplatek všech daňových příjmů na kumulativním inkasu daní** (vyčíslený v tabulce č. 3) **dosáhl 1,46 %**. Proti stejnému období loňského roku, kdy dosáhl 1,60 %, tak poklesl o 0,14 procentního bodu. K meziročnímu poklesu podílu přitom došlo u všech daní kromě daně silniční, dědické a cla, kde došlo k nepatrnému nárůstu.

Výrazněji tento podíl meziročně klesl u daně z příjmů fyzických osob z příznání, a to na 5,36 %, tj. o 0,75 procentního bodu. U daně z převodu nemovitostí uvedený podíl oproti stejnému období minulého roku poklesl na 3,64 %, tj. o 0,62 procentního bodu. Podíl nedoplatek na daních z příjmů právnických osob na jejich kumulativním inkasu se proti stavu v pololetí roku 2008 snížil o 0,33 procentního bodu na 1,38 %.

Souhrnný vývoj nedoplatek daňových příjmů je znázorněn v následujících třech tabulkách:

Tabulka č. 1

**Přehled vývoje všech nedoplatků daňových příjmů veřejných rozpočtů
staré i nové daňové soustavy**

v mil. Kč

Daň	Rok 2006	I.-II. Q 2007	Rok 2007	I.-II. Q 2008	Rok 2008	I. Q 2009	I.-II. Q 2009
NOVÁ DAŇOVÁ SOUSTAVA							
Daň z přidané hodnoty celkem	45 295	45 312	45 831	46 242	47 366	48 440	49 027
<i>Daň z přidané hodnoty finanční úřady</i>	<i>43 338</i>	<i>43 443</i>	<i>44 056</i>	<i>44 504</i>	<i>45 631</i>	<i>46 648</i>	<i>47 241</i>
<i>Daň z přidané hodnoty celní úřady</i>	<i>1 957</i>	<i>1 869</i>	<i>1 775</i>	<i>1 738</i>	<i>1 734</i>	<i>1 792</i>	<i>1 786</i>
Daně spotřební celkem (vč. tzv. ekologických daní)	8 020	7 581	8 154	7 523	7 717	7 654	7 515
<i>Daně spotřební finanční úřady</i>	<i>3 460</i>	<i>2 815</i>	<i>2 568</i>	<i>2 323</i>	<i>2 067</i>	<i>2 031</i>	<i>1 859</i>
<i>Daně spotřební celní úřady</i>	<i>4 561</i>	<i>4 766</i>	<i>5 585</i>	<i>5 200</i>	<i>5 651</i>	<i>5 624</i>	<i>5 656</i>
Daň z příjmů právnických osob	17 843	19 118	18 742	22 527	17 672	17 473	20 256
Daň z příjmů vybíraná srážkou - § 36	401	391	318	355	306	355	323
Daň silniční	1 098	1 200	1 106	1 242	1 129	1 443	1 352
Daň dědická	10	9	9	9	11	13	10
Daň darovací	228	230	240	214	181	177	173
Daň z převodu nemovitostí	4 455	4 088	3 991	3 871	3 846	3 754	3 641
Daň z příjmů fyz. osob z příznání	14 644	15 381	14 886	16 517	15 085	15 057	15 132
Daň z příjmů fyz. osob ze záv. čin.	5 310	5 261	4 571	4 679	4 338	4 546	4 560
Daň z nemovitostí	1 103	1 123	1 015	1 045	938	860	1 013
Ost. příjmy, odvody a popl.	10 166	6 797	6 692	6 400	7 343	5 537	6 219
Clo	538	514	491	460	516	527	524
Pojistné na sociální zabezpečení (jen ČSSZ)	59 721	58 702	57 488	56 784	55 797	63 159	59 925
STARÁ DAŇOVÁ SOUSTAVA							
<i>Daň z příjmů obyvatelstva</i>	<i>361</i>	<i>258</i>	<i>215</i>	<i>163</i>	<i>43</i>	<i>42</i>	<i>40</i>
<i>Ostatní zrušené daně</i>	<i>3 671</i>	<i>3 345</i>	<i>3 391</i>	<i>2 910</i>	<i>2 636</i>	<i>2 396</i>	<i>2 321</i>
NEDOPLATKY NOVÉ DAŇOVÉ SOUSTAVY CELKEM	168 832	165 706	163 535	167 867	162 246	168 995	169 669
NEDOPLATKY STARÉ DAŇOVÉ SOUSTAVY CELKEM	4 032	3 603	3 606	3 073	2 679	2 438	2 361
NEDOPLATKY NOVÉ A STARÉ DAŇOVÉ SOUSTAVY CELKEM	172 863	169 308	167 141	170 940	164 925	171 433	172 030
Z celku:							
Celkové daň.příjmy bez pojistného na soc. zabezp.	113 142	110 606	109 653	114 156	109 128	108 274	112 105
Pojistné na sociální zabezpečení (jen ČSSZ)	59 721	58 702	57 488	56 784	55 797	63 159	59 925

Tabulka č. 2

**Přehled vývoje kumulativního inkasa daňových příjmů,
u kterých se evidují nedoplatky, od počátku nové daňové soustavy**

v mil. Kč

Daň	Rok 2006	I.-II. Q 2007	Rok 2007	I.-II. Q 2008	Rok 2008	I. Q 2009	I.-II. Q 2009
NOVÁ DAŇOVÁ SOUSTAVA							
Daň z přidané hodnoty celkem	1 961 670	2 075 696	2 198 055	2 317 674	2 453 245	2 507 567	2 571 113
Daň z přidané hodnoty finanční úřady	23 241	137 052	259 085	378 595	514 024	568 310	631 814
Daň z přidané hodnoty celní úřady	1 938 429	1 938 644	1 938 970	1 939 079	1 939 220	1 939 257	1 939 298
Daně spotřební celkem (vč. tzv. ekologických daní)	1 042 907	1 102 323	1 181 854	1 243 224	1 314 861	1 341 979	1 373 409
Daně spotřební finanční úřady	394 687	394 690	394 696	394 702	394 704	394 705	394 729
Daně spotřební celní úřady	648 220	707 633	787 159	848 522	920 157	947 274	978 680
Daň z příjmů právnických osob	1 070 166	1 142 174	1 225 839	1 316 474	1 399 430	1 429 799	1 469 306
Daň z příjmů vybíraná srážkou - § 36	235 597	241 277	251 297	258 901	270 596	273 745	277 956
Daň silniční	68 680	71 272	74 595	77 362	80 596	81 257	82 515
Daň dědická	1 413	1 468	1 522	1 587	1 637	1 657	1 681
Daň darovací	6 449	6 838	7 142	7 363	7 487	7 534	7 574
Daň z převodu nemovitostí	76 141	80 585	85 916	90 778	95 866	97 978	99 898
Daň z příjmů fyz. osob z příznání	245 748	252 533	262 750	270 537	280 499	286 193	282 232
Daň z příjmů fyz. osob ze záv. čin.	1 009 145	1 067 047	1 135 534	1 190 265	1 250 714	1 279 014	1 302 122
Daň z nemovitostí	60 581	63 642	65 704	68 872	70 900	71 077	74 789
Ost. příjmy, odvody a popl.	53 584	55 226	57 834	59 803	62 114	62 964	63 975
Clo (údaj je informativní)	172 831	176 769	180 207	184 613	188 137	190 432	191 760
Pojistné na sociální zabezpečení (jen ČSSZ)	3 017 984	3 190 068	3 375 194	3 561 752	3 750 562	3 838 693	3 925 647

Tabulka č. 3

Přehled vývoje podílu nedoplatků na kumulativním inkasu daňových příjmů

v %

	Rok 2006	I. Q 2007	Rok 2007	I.-II. Q 2008	Rok 2008	I. Q 2009	I.-II. Q 2009
KUMUL. INKASO NOVÉ DAŇOVÉ SOUSTAVY CELKEM	9 052 915	9 556 939	10 133 483	10 578 223	11 256 854	11 489 949	11 708 198
KUMUL. INKASO STARÉ DAŇOVÉ SOUSTAVY CELKEM	33 265	33 272	33 289	33 296	33 299	33 301	33 316
KUMULATIVNÍ INKASO NOVÉ A STARÉ DAŇOVÉ SOUSTAVY CELKEM	9 086 180	9 590 210	10 166 772	10 722 519	11 290 153	11 523 250	11 741 514
Daň z přidané hodnoty celkem	1 961 670	2 075 696	2 198 055	2 317 674	2 453 245	2 507 567	2 571 113
Daň z přidané hodnoty finanční úřady	23 241	137 052	259 085	378 595	514 024	568 310	631 814
Daň z přidané hodnoty celní úřady	1 938 429	1 938 644	1 938 970	1 939 079	1 939 220	1 939 257	1 939 298
Daně spotřební celkem (vč. tzv. ekologických daní)	1 042 907	1 102 323	1 181 854	1 243 224	1 314 861	1 341 979	1 373 409
Daně spotřební finanční úřady	394 687	394 690	394 696	394 702	394 704	394 705	394 729
Daně spotřební celní úřady	648 220	707 633	787 159	848 522	920 157	947 274	978 680
Daň z příjmů právnických osob	1 070 166	1 142 174	1 225 839	1 316 474	1 399 430	1 429 799	1 469 306
Daň z příjmů vybíraná srážkou - § 36	235 597	241 277	251 297	258 901	270 596	273 745	277 956
Daň silniční	68 680	71 272	74 595	77 362	80 596	81 257	82 515
Daň dědická	1 413	1 468	1 522	1 587	1 637	1 657	1 681
Daň darovací	6 449	6 838	7 142	7 363	7 487	7 534	7 574
Daň z převodu nemovitostí	76 141	80 585	85 916	90 778	95 866	97 978	99 898
Daň z příjmů fyz. osob z příznání	245 748	252 533	262 750	270 537	280 499	286 193	282 232
Daň z příjmů fyz. osob ze záv. čin.	1 009 145	1 067 047	1 135 534	1 190 265	1 250 714	1 279 014	1 302 122
Daň z nemovitostí	60 581	63 642	65 704	68 872	70 900	71 077	74 789
Ost. příjmy, odvody a popl.	53 584	55 226	57 834	59 803	62 114	62 964	63 975
Clo (údaj je informativní)	172 831	176 769	180 207	184 613	188 137	190 432	191 760
Pojistné na sociální zabezpečení (jen ČSSZ)	3 017 984	3 190 068	3 375 194	3 561 752	3 750 562	3 838 693	3 925 647
Z celku:							
Celkové daň. příjmy bez pojistného	9 052 915	9 556 939	10 133 483	10 578 223	11 256 854	11 489 949	11 708 198
Pojistné na sociální zabezpečení (jen ČSSZ)	33 265	33 272	33 289	33 296	33 299	33 301	33 316
NEDOPLATKY NOVÉ DAŇOVÉ SOUSTAVY CELKEM	1,86	1,73	1,61	1,57	1,44	1,47	1,44
NEDOPLATKY STARÉ DAŇOVÉ SOUSTAVY CELKEM	12,12	10,83	10,83	9,23	8,05	7,32	7,09
NEDOPLATKY NOVÉ A STARÉ DAŇOVÉ SOUSTAVY CELKEM	1,90	1,77	1,64	1,60	1,46	1,49	1,46
Z celku:							
Celkové daňové příjmy bez pojistného na soc. zabezp.	1,86	1,73	1,61	1,60	1,45	1,41	1,43
Pojistné na sociální zabezpečení (jen ČSSZ)	1,98	1,84	1,70	1,59	1,49	1,65	1,53

Nedoplatky daňových příjmů, evidované územními finančními orgány

Celkový stav nedoplatků, evidovaných územními finančními orgány, dosáhl k 30.6.2009 výše 103,4 mld. Kč. Z toho podle druhu daňového příjmu činily nedoplatky:

Nedoplatky evid. ÚFO:

Meziroční změna:

DPH:	47,2 mld. Kč	+2,7 mld. Kč	
DPPO:			20,3 mld. Kč
			-2,3 mld.
Kč			
DPFO:			19,7 mld. Kč
			-1,5 mld.
Kč			
SPD:	1,9 mld. Kč	-0,5 mld. Kč	
OSTATNÍ:			14,4 mld. Kč
			-1,1 mld.
Kč			
	- daně staré daň. soustavy	2,4 mld. Kč	-0,7 mld. Kč
			- ostatní
příjm., odv. a popl.	5,5 mld. Kč		-0,2 mld. Kč
	- daň z převodu nemovit.	3,6 mld. Kč	-0,2 mld. Kč
CELKEM:			103,4 mld.
Kč			-2,6 mld.
Kč			

Přehled nedoplatků podle jednotlivých finančních ředitelství je následující:

Finanční ředitelství	Nedoplatky k 30.6.2009 v mld. Kč	Podíl na celkové výši nedoplatků v %	Meziroční změna	
			v mld. Kč	podílu v p.b.
hl. m. PRAHA	32,66	31,57	-0,83	0,00
PRAHA	9,70	9,38	-0,74	-0,46
ČESKÉ BUDĚJOVICE	2,69	2,60	-0,22	-0,14
PLZEŇ	6,59	6,37	0,07	0,22
ÚSTÍ NAD LABEM	15,62	15,11	-0,70	-0,28
HRADEC KRÁLOVÉ	5,18	5,01	-0,76	-0,59
BRNO	22,55	⁹ 21,80	1,18	1,65
OSTRAVA	8,44	8,16	-0,63	-0,39
CELKEM	103,43	100,00	-2,63	0,00

V
výrazně
jší
snížen
í již

evidovaných nedoplatků je možné dosáhnout především **zvýšeným odpisováním daňových nedoplatků** pro nedobytnost dle § 66 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. K výraznějšímu odpisování dochází počínaje rokem 1997. Přehled o stavu odepsaných nedoplatků, evidovaných územními finančními orgány, podává následující tabulka:

v mld. Kč

	Rok 2007	I.-II. Q 2008	Rok 2008	I.-II. Q 2009
Odepsané nedoplatky ÚFO celkem	102,6	108,5	118,9	124,2
z toho:				
DPH	38,7	41,0	45,7	48,1
SD	8,8	9,0	9,2	9,3
DPPO	23,7	26,2	31,4	32,7
DPFO	10,5	11,1	12,5	13,1
v tom:				
celkem nové daně	89,2	95,2	107,3	112,4
celkem staré daně	13,5	13,3	11,5	11,9
Podíl kumulovaných odepsaných nedoplatků na celkovém součtu kumulovaných evidovaných a odepsaných nedoplatků	50,4%	50,6%	54,2%	54,6%

finančními orgány, se za 11 let (od pololetí r. 1997 do konce června 2009) zvýšil o 121,9 mld. Kč. **Z celkové odepsané částky 124,2 mld. Kč** tvořily odpisy nedoplatků nové daňové soustavy 90,4 %, odpisy nedoplatků staré daňové soustavy 9,6 %.

Pokud porovnáme **kumulativní odpisy nedoplatků s celkovým kumulativním objemem jak evidovaných, tak i odepsaných nedoplatků**, tak ke konci června 2009 představovaly všechny **odepsané nedoplatky 54,6 % takto vyčíslených nedoplatků**. Podíl odepsaných nedoplatků nové daňové soustavy na kumulativním objemu evidovaných i odepsaných nedoplatků nové daňové soustavy činil 52,6 %. Podíl odepsaných nedoplatků staré daňové soustavy na kumulativním objemu evidovaných i odepsaných nedoplatků staré daňové soustavy činil 83,4 %.

Pokud jde o **účinnost práce** územních finančních orgánů, v prvním pololetí 2009 činily doměrky daní z kontrol 2,4 mld. Kč (ve stejném období minulého roku také 2,4 mld. Kč). Na příslušenství daně (pokuty, penále, exekuční náklady, úroky z prodlení atd.) bylo za první pololetí roku 2009 předepsáno 6,2 mld. Kč (v prvním pololetí předchozího roku 5,8 mld. Kč).

Z celkové částky kumulovaných daňových nedoplatků (103,4 mld. Kč) evidovaly územní finanční orgány k 30.6.2009 celkem **68,2 mld. Kč daňových nedoplatků ve vymáhání**, tj. 66 %. Ve srovnání se stavem k 30.6.2008 se jejich objem zvýšil o **0,5 mld. Kč**, resp. vzrostl o **2,2** procentního bodu. V období od 1.1.2009 do 30.6.2009 pak bylo **vymoženo přes 2,8 mld. Kč**, tj. 4,1 % z celkového objemu daňových nedoplatků evidovaných ve

vymáhání k 30.6.2009. Uvedené údaje ukazují, že vývoj ve vymáhání daňových nedoplatků je srovnatelný s výsledky, které byly v této oblasti dosaženy územními finančními orgány i v předchozích letech.

Rozhodující objem vymáhaných daňových nedoplatků je vykazován na daních nové daňové soustavy platné od 1.1.1993, kde bylo k 30.6.2009 evidováno **ve vymáhání 66,9 mld. Kč** daňových nedoplatků, tj. téměř **98 %** z celkového objemu daňových nedoplatků ve vymáhání za sledované období. Za 1. pololetí 2009 pak bylo **vymoženo 2,8 mil. Kč**. Největší objem u této skupiny daňových nedoplatků je vykazován na **daní z přidané hodnoty**. K 30.6.2009 byly u této daně vymáhány daňové nedoplatky ve výši **33,2 mld. Kč**, tj. **48,7 %** z celkové sumy vymáhaných daňových nedoplatků. Za 1. pololetí 2009 bylo vymoženo **1,7 mld. Kč**, tj. **60,7 %** z celkového objemu vymožených daňových nedoplatků za sledované období. Vyšší objem daňových nedoplatků ve vymáhání byl k 30.6.2009 evidován i na **daních z příjmů**. Objem vymáhaných daňových nedoplatků na těchto daních činil v souhrnu **25 mld. Kč**, tj. **36,7 %** z celkové sumy daňových nedoplatků ve vymáhání, a za 1. pololetí 2009 bylo vymoženo **0,8 mld. Kč**, tj. **28,6 %** z celkového objemu vymožených daňových nedoplatků za sledované období. Relativně nižší objem vymáhaných daňových nedoplatků byl k 30.6.2009 evidován **u majetkových daní**. K 30.6.2009 jich bylo vymáháno **3,1 mld. Kč**, tj. **4,6 %** z celkové sumy vymáhaných daňových nedoplatků, a za 1. pololetí 2009 bylo vymoženo **0,2 mld. Kč**, tj. **7,1 %** z celkové sumy vymožených nedoplatků za sledované období.

Objem vymáhaných i vymožených daňových nedoplatků evidovaných na daních **staré daňové soustavy** platné do 31.12.1992 se každoročně snižuje. K 30.6.2009 bylo na těchto daních evidováno ve vymáhání **1,2 mld. Kč**, tj. **1,8 %** z celkového objemu vymáhaných daňových nedoplatků (ve srovnání se stejným obdobím minulého roku jejich objem poklesl o **0,4 mld. Kč**, resp. o **0,6** procentního bodu). V průběhu 1. pololetí 2009 jich bylo vymoženo pouze **1,4 mil. Kč**. Tento vývoj kopíruje dlouhodobý trend postupného poklesu objemu daňových nedoplatků evidovaných na daních staré daňové soustavy a potvrzuje, že daňové nedoplatky u této skupiny jsou již v podstatě nevymahatelné.

Z hlediska členění na **daně a příslušenství daní** převažuje objem nedoplatků vymáhaných na daních. Z celkového objemu daňových nedoplatků ve vymáhání jich bylo k 30.6.2009 evidováno **na daních 46,5 mld. Kč**, tj. **68,2 %**, a **na příslušenství daní 21,6 mld. Kč**, tj. **31,7 %**.

K vymáhání daňových nedoplatků jsou finančními úřady využívány všechny zákonné prostředky. Z hlediska způsobů vymáhání je **rozhodující objem daňových nedoplatků vymáhán přímo finančními úřady v exekučních řízeních** podle § 73 zákona o správě daní. K 30.6.2009 šlo v souhrnu o částku **14,3 mld. Kč**, tj. **21 %** z celkového objemu daňových nedoplatků ve vymáhání. Z toho daňovou exekucí příkázáním pohledávky bylo vymáháno **7,1 mld. Kč**, srážkou ze mzdy či jiné odměny, z důchodu atd. **4,8 mld. Kč**, prodejem movitých věcí **1,3 mld. Kč** a prodejem nemovitostí **1,2 mld. Kč**. V období od 1.1.2009 do 30.6.2009 bylo daňovými exekucemi vymoženo celkem **1,1**

mld. Kč, což je o **0,2 mld. Kč** méně než ve stejném období minulého roku. Z toho nejvíce bylo vymoženo exekucemi na příkazání pohledávky (**0,9 mld. Kč**). Navíc téměř **1,5 mld. Kč** daňových nedoplatků předaných k vymáhání bylo za sledované období vybráno finančními úřady ještě před zahájením a provedením daňových exekucí.

Z celkového objemu daňových nedoplatků evidovaných ve vymáhání jich bylo k 30.6.2009 přihlášeno **do insolvenčních, resp. konkursních řízení 15,2 mld. Kč**, tj. **22,3 %**. V průběhu 1. pololetí 2009 jich bylo do těchto řízení přihlášeno **1,2 mld. Kč** a uspokojeno **184 mil. Kč**, což je **15,6 %** (nejlepší výsledek za uplynulá období). Efektivita těchto řízení je přesto dlouhodobě nízká, a to jak z hlediska vynaložených nákladů a kapacit finančních úřadů, tak i míry uspokojení daňových pohledávek.

Na výsledky činnosti finančních úřadů v oblasti vymáhání daňových nedoplatků se vedle insolvenčních řízení projevují negativně poměrně **zdlouhavá soudní řízení o výkonu rozhodnutí**, včetně jejich nízké výtěžnosti. Za 1. pololetí 2009 předaly finanční úřady soudům k vymáhání návrhy na výkon rozhodnutí ve výši **78,6 mil. Kč** a z této částky bylo vymoženo **7,1 mil. Kč**, tj. **9 %**.

Podle § 73 odst. 3 zákona o správě daní a poplatků mohou finanční úřady **požádat o výkon exekuce také soudní exekutory**. V 1. pololetí 2009 jim byly k výkonu exekuce předány daňové nedoplatky ve výši pouhých **11,7 mil. Kč** a z této částky bylo vymoženo přes **7,2 mil. Kč**, tj. **61,5 %**. Finanční úřady opakovaně upozorňují na problémy při poskytování součinnosti soudním exekutorům podle zákona o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Vedle stále se zvyšujícího rozsahu žádostí soudních exekutorů na sdělení řady údajů, v mnoha případech se opakujících, jejichž vyřizování odvádí správce daně od výkonu správy daní, se i nadále vyskytují problémy spojené s nepřiměřeností jimi vedených exekucí.

V 1. pololetí 2009, obdobně jako v minulém roce, byla **efektivita vymáhání** daňových pohledávek ze strany územních finančních orgánů **negativně ovlivňována** řadou dalších faktorů. K hlavním patří:

➤ přesto, že daňové nedoplatky jsou k vymáhání předávány v relativně krátké době od naplnění podmínek pro vymáhání, jsou v řadě případů těžko vymahatelné, neboť nemalá část daňových dlužníků nemá exekucí postižitelný majetek, popř. majetek má, ale je velmi obtížné jej dohledat nebo zajistit. Daňoví dlužníci často činí úkony, kterými se svého majetku zbavují s cílem vyhnout se daňové exekuci nebo zajištění daňové pohledávky zřízením zástavního práva. Možnost domoci se neúčinnosti těchto úkonů u soudů, např. postupem podle § 42a občanského zákoníku, bývá pro správce daně často problematickou a vždy časově náročnou záležitostí;

➤ zjišťovány jsou případy, kdy daňoví dlužníci utlumí nebo ukončí podnikatelské aktivity, aniž by z jejich strany byly uhrazeny platební povinnosti vůči státu. Přesto mohou dále beztrestně pokračovat v nově zřízených firmách se stejným předmětem činnosti. Vymození daňového nedoplatku je pak v těchto případech téměř nemožné. Proto je opakovaně požadována novela obchodního zákoníku, která by vedla k posílení odpovědnosti zakladatelů, společníků za závazky založených obchodních společností, včetně zvýšení trestní odpovědnosti a omezení dalších podnikatelských aktivit, pokud úmyslně ponechávají závazky vůči věřitelům bez úhrad;

➤ jednou z příčin nedobytnosti nejen daňových pohledávek je prohlubující se druhotná platební neschopnost řady subjektů. Na úseku placení daní byly koncem roku 2008 a v průběhu 1. pololetí 2009 zaznamenány některé důsledky ekonomické recese. Zejména narůstá počet daňových subjektů, které mají problémy se zajištěním financování a žádají správce daně o posečkání či odložení plateb na daňové povinnosti. V oblasti vymáhání se důsledky ekonomické recese dosud významněji neprojevil;

➤ problémem je zvyšující se počet daňových dlužníků s nahlášeným trvalým bydlištěm na příslušném obecním úřadu (tzv. úřední adresa). Tito dlužníci nepřebírají písemnosti zasílané jim finančními úřady a zpravidla se na tomto místě ani nezdržují. Institut tzv. úřední adresy se tak v praxi ukazuje jako problematický;

➤ nezanedbatelným problémem přípravných řízení k daňovým exekucím je i komplikované nebo omezené získávání údajů z databází a evidencí jiných orgánů státní správy či jiných institucí, např. údajů z centrálního registru motorových vozidel, bankovních registrů, centrálních databází dlužníků vedených leasingovými společnostmi či správy sociálního zabezpečení. Umožněním přístupu, např. do centrálního registru bankovních účtů vedeného ČNB, by bylo možno získat potřebné údaje o stavu a pohybu peněžních prostředků na účtech daňových dlužníků daleko rychleji a efektivněji, než je tomu dosud formou výzev k součinnosti třetích osob. Očekává se, že pro zlepšení stávajícího stavu by mohla přispět některá již přijatá legislativní opatření, např. zajištění přímého přístupu správních orgánů do čtyř základních registrů (zákon o základních registrech).

Nedoplatky daňových příjmů, evidované celními orgány

a) Rozbor pohledávek a nedoplatků v celním řízení (z dovozu) k 30.6.2009

Celkový stav nedoplatků z dovozu, evidovaných celními orgány ke dni **30.6.2009**, činil **6,0 mld. Kč**. Z toho podle druhu daňového příjmu činily nedoplatky:

Nedoplatky evid. celními orgány: *Meziroční*
změna:

CLO:	0,5 mld. Kč	+0,1 mld. Kč
DPH:	1,8 mld. Kč	0,0 mld. Kč
SPD:	3,0 mld. Kč	+0,2 mld. Kč
<u>Príslušenství:</u>	<u>0,7 mld. Kč</u>	<u>0,0 mld. Kč</u>
CELKEM:	6,0 mld. Kč	+0,3 mld. Kč

Největší podíl na celkové výši nedoplatků měly nedoplatky vzniklé vyměřením na základě rozhodnutí z úřední povinnosti v částce 3,7 mld. Kč, tj. 60,9 %.

Nedoplatky z obchodního zboží vzniklé na základě celního řízení předložením jednotné celní deklarace se na celkové výši nedoplatků podílely částkou 1,8 mld. Kč, tj. 29,3 %.

Nedoplatky z úroků z prodlení a penále představovaly částku 0,6 mld. Kč, tj. 9,8 % z celkové výše nedoplatků, evidovaných celními orgány. Tyto nedoplatky vznikly platební nekázní deklarantů a nedodržováním předpisů, jimiž se dovoz, vývoz a tranzit zboží řídí.

Rozdělení nedoplatků podle let vyměření celního dluhu je následující:

do r. 2003:	5 013 mil. Kč
v r. 2004	89 mil. Kč
v r. 2005:	241 mil. Kč
v r. 2006:	371 mil. Kč
v r. 2007:	104 mil. Kč
v r. 2008:	170 mil. Kč
<u>v r. 2009 (do 30.6.)</u>	<u>43 mil. Kč</u>
<u>CELKEM:</u>	<u>6 031 mil. Kč</u>

Výši nedoplatků ovlivňují zejména zvýšení účinnosti následné kontroly ze strany celních orgánů, tj. zvýšeným počtem vydaných platebních výměrů z moci úřední, a stále nedostatečná platební morálka dlužníků. Část nedoplatků ve výši 241 mil. Kč je tvořena nedoplatky z let 1991–1994, kdy do roku 1993 nebylo nutno v plném rozsahu zajišťovat celní dluh. Do nedoplatků z let 1990–1994 jsou zahrnuty také nedoplatky vůči slovenským deklarantům, jejichž výše činí 0,4 mil. Kč. Celní správa využívá všechny možnosti k vymáhání – uplatňuje celní dluh na ručiteli, zjišťuje bankovní účty dlužníků, zjišťuje majetek dlužníků prostřednictvím katastrálního úřadu, v evidenci motorových vozidel, ve středisku

cenných papírů a spolupracuje s finančními úřady v případě přeplatků evidovaných u poplatníka. Velká část nedoplatků je uplatněna v konkurzním řízení, insolvenčním řízení nebo je vymáhána soudní cestou. Nemalou část nedoplatků tvoří pohledávky vůči Kreditní bance Plzeň, a. s., a Union bance Ostrava, a. s., na které byl prohlášen konkurz.

Přehled nedoplatků podle jednotlivých celních ředitelství je následující:

Celní ředitelství	Nedoplatky k 30.6.2009 v mld. Kč	Podíl na celkové výši nedoplatků v %	Meziroční změna	
			v mld. Kč	podíl v p.b.
BRNO	0,59	9,8	-0,01	-0,8
ČESKÉ BUDĚJOVICE	0,30	4,9	0,00	-0,2
HRADEC KRÁLOVÉ	0,02	0,3	0,00	0,0
OLOMOUC	0,04	0,7	0,02	0,4
OSTRAVA	0,34	5,6	0,01	-0,2
PLZEŇ	0,24	3,9	-0,02	-0,6
PRAHA	3,43	56,9	0,34	2,7
ÚSTÍ NAD LABEM	1,08	17,9	-0,01	-1,3
CELKEM	6,03	100,0	0,32	0,0

Vymáhání nedoplatků se řídí zákonem č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů. V 1. pololetí roku 2009 byly celními úřady vydány výzvy k zaplacení nedoplatku v náhradní lhůtě v celkové hodnotě **198 mil. Kč** a na jejich základě bylo deklaranty uhrazeno **115 mil. Kč**. Celní úřady vydaly v 1. pololetí roku 2009 **exekuční příkazy** na přikázání pohledávky na peněžní prostředky daňových dlužníků na účtech vedených u bank ve výši **227 mil. Kč**. Celkový výtěžek z vydaných exekučních příkazů představoval v tomto období částku v hodnotě **3 mil. Kč**.

Odpisy pohledávek pro nedobytnost, resp. z důvodu vyšších nákladů na vymáhání vzhledem k vymáhané částce, byly za 1. pololetí 2009 provedeny ve výši **36 mil. Kč**.

b) Rozbor nedoplatků vnitrostátní SPD a energetických daní k 30.6.2009

Celková výše nedoplatků ke dni 30.6.2009 činila 2,6 mld. Kč, což je o téměř 0,3 mld. Kč více než činil stav na konci 1. pololetí roku 2008. Na celkové výši nedoplatků mají největší podíl nedoplatky SPD z minerálních olejů ve výši 2,1 mld. Kč a SPD z lihu ve výši 0,5 mld. Kč.

Celkový přehled nedoplatků vnitrostátní spotřební daně ukazuje následující tabulka:

(v tis. Kč)

Celní ředitelství	SPD z vína	SPD z min. olejů	SPD z tab.výrob.	SPD z piva	SPD z lihu a lihovin	Celkem
Brno	424,5	9 451,2	241,2	29,2	75 893,9	86 040,0
České Budějovice	0,6	4 137,2	108,4	1 265,9	997,1	6 509,2
Hradec Králové	15,5	213 221,5	253,7	0,3	155 753,7	369 244,7
Olomouc	132,0	292 253,9	0,0	4,7	25 353,8	317 744,4
Ostrava	6,1	153 821,9	13 517,0	120,5	57 710,5	225 176,0
Plzeň	1,1	50 575,4	663,4	1,1	150,7	51 391,7
Praha	55,7	832 493,3	108 844,9	1 420,3	88 437,1	1 031 251,3
Ústí nad Labem	0,0	501 608,7	868,4	0,1	46 406,9	548 884,1
CELKEM	635,5	2 057 563,1	124 497,0	2 842,1	450 703,7	2 636 241,4

Celkový přehled nedoplatků energetických daní ukazuje následující tabulka:

(v tis. Kč)

Celní ředitelství	Daň z elektřiny	Daň ze zemního plynu	Daň z pevných paliv	Celkem
Brno	1,9	17,7	0,0	19,6
České Budějovice	0,0	0,0	0,0	0,0
Hradec Králové	0,0	5,5	7,5	13,0
Olomouc	29,8	0,1	0,0	29,9
Ostrava	3 125,3	0,0	441,7	3 567,0
Plzeň	8,9	10,4	0,0	19,3
Praha	168,7	82,2	98,7	349,6
Ústí nad Labem	5,4	25,8	2,1	33,3
CELKEM	3 340,0	141,7	550,0	4 031,7

Nedoplatky daňové

h příjmů, evidované Českou správou sociálního zabezpečení

Celkový stav nedoplatků pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti včetně příslušenství evidovaných Českou správou sociálního zabezpečení dosáhl k 30.6.2009 výše 59,9 mld. Kč a proti stejnému období minulého roku vzrostl o 3,1 mld. Kč, tj. o 5,5 %.

Z celkových nedoplateků ve výši 59,9 mld. Kč představovaly nedoplatky na vlastním pojistném 33,8 mld. Kč, tj. 56,4 % celkových pohledávek, a nedoplatky na penále a pokutách činily 26,1 mld. Kč, tj. 43,6 %.

Na rozdíl od minulých období se stav nedoplateků na pojistném a příslušenství od 30.6.2008 zvýšil. Stav pohledávek výrazně vzrostl v 1. čtvrtletí roku 2009 (z 55,8 mld. Kč na 63,2 mld. Kč), v ostatních čtvrtletích sledovaného však období klesal.

Ve splátkovém režimu bylo k 30.6.2009 hrazeno celkem 1 291 mil. Kč, tj. o 324 mil. Kč více než ve stejném období minulého roku. V tom zaměstnavatelé hradili 977 mil. Kč a osoby samostatně výdělečně činné 314 mil. Kč.

Následující tabulky upřesňují vývoj a strukturu stavu nedoplateků za minulé období:

Nedoplatky na pojistném a příslušenství - v mil. Kč			
Region	k 30. 6. 2007	k 30. 6. 2008	k 30. 6. 2009
Praha	13 052	12 747	13 505
Středočeský kraj	4 291	3 953	4 390
Jihočeský kraj	1 194	1 117	1 275
Plzeňský kraj	2 413	2 304	3 898
Karlovarský kraj	1 439	1 315	
Ústecký kraj	4 717	4 632	7 973
Liberecký kraj	3 011	2 915	
Královéhradecký kraj	2 275	2 206	4 460
Pardubický kraj	2 502	2 450	
kraj Vysočina	1 348	1 296	
Jihomoravský kraj	3 636	3 589	12 639
Brno	3 290	3 052	
Zlínský kraj	4 070	4 008	
Olomoucký kraj	4 380	4 275	11 785
Moravskoslezský kraj	7 084	6 925	
Celkem	58 702	56 784	59 925

Nedoplatky na pojistném a příslušenství - v mil. Kč		
	k 30. 6. 2008	k 30. 6. 2009
osoby samostatně výdělečně činné	9 817	11 617
zaměstnavatelé	46 967	48 308
Celkem	56 784	59 925

Nedoplatky na pojistném a příslušenství - v mil. Kč		
	k 30. 6. 2008	k 30. 6. 2009
odhlášení plátců	34 726	33 187
neodhlášení plátců	21 091	25 447

splátkový režim	967	1 291
Celkem	56 784	59 925